

IO·FRO-

BENIVS LECTO-
RI S. D.

HABES iterū Moriæ enco
mīū, pro castigatissimo ca
stigatius, unā cū Listriū cōmen
tarīs, & alijs complusculis libel
lis, non minus eruditis q̄b festi
uis: quorum catalogum proxī
ma mox indicabit pagella. Be
ne uale.

APVD INCLYTAM BA
SILEAM M. D. XIX.
*Ex Bibliotheca Ioannis
Baptistæ à Seipachy*

IN HOC OPE

R E C O N T E N T A.

LVDVS L. Annei senecæ, De morte
Claudij Cæsarî, nuper in Germania re-
pertus, cum Scholijs Beati Rhenani.

S Y N E S I V S Cyrenensis de laudibus
caluitij, Ioanne Phrea Britanno interpre-
te, cum scholijs Beati Rhenani.

E R A S M I R O T E R O D A M I Moriae
encomium, cum commentarijs Gerhardi
Listrij, trium linguarum periti.

EPISTOLA apologetica Erasmi Ro-
terodami, ad Martinū Dorpiū theologū.

SBG
Sepachter

1563.

030033132

BEATVS RHENANVS THOMAE RAP
pio Durlacensi, liberalium artium professori, S. P. D.

LVcius Annes Seneca, nō modo philosophus grauiissim⁹ sed & orator minime infelix, quem Tacitus amoenissimi ingenij fuisse scribit. nō tam iniuria offensus quod ab hoc in exiliū actus fuisset, q̄ non ferendis flagitijs, & crudelitate mortis, ludū hūc in mortē Claudijs Cœsaris cōposuit, quo eius sceniam in insonteis, miris salib⁹ taxat. Q uē libellū cū leges, facile intueberis, apud priscos etiā licuisse, malis principibus, genui nū (iuxta paræmiam) infigere, quod ut nō semp consult⁹, sic nec ubiq̄ reprobēdendū indicamus. Saepē enī quod in alijs andimus culpari, à nobis uitari solet. Hoc itaq̄ Senecæ fragmentū, nuper in Germania repertum, uelut antiquitatis gēmam quandā, scho lijs ex Suetonio & Tacito tumultuater adnotatis illustranū quo magis ad se lectorē, perinde ac illectamēto quodam invitet. Ingenuē tamē fatemur esse loca quedam, ubi conjecturis tantū usi sumus, nulla historicorū autoritatē fecuti. Cornelij enī priores libri, qui nobis esse subsidio potuissent, nō extant, aut saltē nobis nō extat, quanq̄ phos superiorib⁹ annis Romā fuisse ex Germania delatos accepim⁹. ad hæc, ut in Græcis nōnulla diuinādo restituimus, sic quedā nō nisi melioris archetypi subsidio reponenda transire coacti sumus, quod nostrū exēplar, Græconū characterū ne illa quidē quātūvis exilia, festigia haberet. Hac igit̄ mea lucubratiūcula, optime mi Thoma, tibi nominatim dicarā accipe, cui felicibus tui nominis auspicijs in luce prodeūti, optamus, & fore cōfidim⁹ ut nō minori sit omnib⁹ tu utilitati, tu noluptati, p̄ mihi fuit labori. Eq̄dē dignus es ob tuū in politioreis literas amore, ac eam, qua me nō merentē colis, obseruantia, quē reliqui quoq̄ mortales plurimū à me redamari cognoscāt. Necq̄ nero timuerim, ne hūc libellū, quod pusillus sit, spernas. Nostī enī illud Græcanicū, χόρις βασιοτηπ οπκδε, hoc est, Comes exquis est gratia rebus. Eset id à natura tua alienissimū, qui cūcta boni cōsulere solit⁹ es, atq̄ hoc nomine bñ audis, omnibus dilectus ut quem commendet humanitas, expoliant literæ, absoluat integritas. Bene Vale & me ama, Basileæ. Terrio Calen. Aprilias.

AN. M. D. XV.

BEATI RHENANI

SELESTADIENSIS, IN LVDVM L. ANNEI

Senecæ de morte Claudij Cæsaris, scholia.

VID actū sit) Clau
dius Cæsar, Drusi
rū eius, utq; Domitij pueritia tali
Germanici fili⁹, qui
magistro adolesceret, & cōsilijs eius
Caio p̄xime succel-
sit,

talē egit principē
ut nescias stultior
ne fuerit an cru-
delior. Hūc Anne
us Seneca hoc li-
bello, quē ludū
de morte Claudij
Cæsaris inscripsit
mire taxat, & suis
(quod aiunt) co-
loribus graphicē
depingit. In causa
aut̄ nō nihil fuisse
crediderī, cur sic
Claudiū insecta-
ret, qđ sub eo ex-
ulauit. Cui⁹ rei ip-
se meminit i libro
de Breuitate uitæ
ad Paulinum his

uerbis de Cæsare blandiuscule lo-
quēs. Nec enī sic me deiecit, ut nol-
let erigere, imo ne deiecit quidē, sed
impulſū a fortuna, & cadentē susti-
nuit, & i præcepse eunē, leniter diui-
næ manus usus moderatiōe depo-
suit. Haec⁹ Seneca. Cæterū cum
Agrippina Claudio nupsisset, ne
malis tantū facinoribus innotesce-
ret, ueniā exilij p Anneo Seneca si-
mal præturam impetrat, ietum in

publicū rata ob claritudinē studio
magistro adolesceret, & cōsilijs eius
dē ad spem dñatiōis uteret, quia Se-

neca fidus i Agrip-
pinā memoria be-
neficij, & infensus
Claudio dolore i
iuria credebāt.

Hac Tacitus. In

cælo.) Ridicule
cœpit, pollicēs se
traditurū quæ in

cælo ante diē tertī
um Eidus Octo-
bris acta sūt, qua-
si illic sine Calen-
dæ. Sic Homerus
subinde describit
qd iterea dīj fece-
rint i celo. Iocus ē
ex imitatione, nā
ita exordimur an-
nales. Ante diē

tertium.) Excessit

em̄ Claudi⁹ tertī ante Eidus Octo-
bris Asinio Marcello, Acilio Auio/
la Coss. lxiij. ætatis, Imperij. xiij.
āno. Ac ueneno quidē occisum cō-
uenit, ubi autē & per quē dato dis-
crepat. Autor Tranquillus & Taci-
tus. Eidus autē per ei diphthongū
græcā scriptū est, qua uteban̄ anti-
qui in his, quæ i extēum habēt, id
qd in uetustis inscriptionib⁹ etiānū
uisitur. Felicissimi.) Ob Claudiū

LVCII ANNEI SENE
cæ, in mortem Claudij
Cæsaris ludus.

nio Marcello, Acilio Auio/
la Coss. Anno nouo, initio
seculi felicissimi, uolo me
moriæ tradere. Nihil offen-

sæ

sublatum. Ego scio me liberum fatusum.) Innuit tyrannidem Claudiū uel optimis optima, cum loqui, tū agere prohibentis. Aut regem aut fatuum) hic stulti clam Claudiū notat, neq; id falso. Nam mater Antonia portentū eū hoīs dictitabat, nec absolutū a natura, sed tantū inchoatū, ac si quē socordiæ argueret, stultiorem aiebat filio suo Claudio. Auia Augusta pro respectissimo semp habuit, nō affari, nisi rarissime, non monere nisi acerbo & breui scripto, aut per internūcios solita Soror Liuilla cū audisset quandoq; imperaturum, tam iniquā, tam

indignam sortem populi Romani palam & clare detestata est, ut scribit Tranquillus. Hoc autem prouerbio, Aut regem, aut fatuum nasci oportet, antiqui regum uecordiam taxabant. Nam quemadmodum in fatuis, risu quæcunq; fecerint, excipimus, sic regum quoque facta nemo non probat. Proinde uerissimum est, facultatibus, licentiaque, & assentionibus ali principum uitia, quæ quidem de Antonio Velleius Paterculus scriptum

reliquit. Cæterum nisi stulti fuisent olim reges, non essent tot libri illorū fatuitatibus referti, hoc est, factis non tam stultis sacerpenumero q; sceleratis, ac impijs cædib⁹ & bellis, quibus in hoc mundo nihil stultius. Qui huius prouerbij exlicationem inter pretationē legere cupit, Erasmi Roterdami (quem equidem ut præceptorem & ueneror & suspicio) Chiliades adeat. Illuc enim præter eruditioñē, quæ huic nusq; deest, etiam ad uitā rectius instituendā saluberrimā inueniet cohortationē

Quis unq; ab historico) Salsissi

cælum me taxat uanitatem historicorū, qui scribunt quicq; d uolunt, nullo fideiussore. Autorē producere.) Autor est, non solum is cui⁹ suasu & autoritate fit aliquid uerū is, unde rumor est ortus. Prudci autē testes dicuntur. Quærite ab eo, qui Drusillam,) Caius Cæsar (ut resert Suetonius) Drusillam sororem uitiasse uirginem creditus est, quam mox Lucio Cassio Longino consulari collocatam abduxit, & in modū iustæ uxoris prosperam habuit, eadē defuncta iusti-

tium indixit, in quo risisse, lauisse, adeuntem se uidisse in senatu iure coenasse cum parētibus, aut cōiuge iurando affirmauit, quod cum illi liberisue capitale fuit, cuius amore nemo crederet, sed rideretur potius, sancte promisit, se nihil amplius, ne si hominem quidē in medio foro occisum uidisset, deinceps indicaturum.

Non passibus æquis.) Particula est carminis Vergiliiani in Aeneide. Respxit autem ad id, quod Tranquillus de eo refert his uerbis. Cæterū ingrediētem destituebant poplites ministrimi. Velit, nolit.) Eἰωνικῶς dixit, Appia uia. Hæc sic nominata fuit ab Appio, qui eam muniuit. ut autor est Liuius in nono primæ Decades. Estque præcili pua uiarum, ducentis Brundisiū, in qua erant conditoria sepulchrac Romanorum. Diuum Augustū.) De quo sic inquit Suetonius. Nec defuit uir prætorius qui se effigie cremati euntē in cælū uidisse iuraret. Soli narrabit) Notat morē eorū, qui huiusmodi porteta spargunt in uulgis. Primū unicuius narrat, uelut arcanū, quod siseri uelit, deinde fama serpit, alio altius manus tradēte. Cōceptis uerbis.) Concep-

tiū indixit, in quo risisse, lauisse, adeuntem se uidisse in senatu iure coenasse cum parētibus, aut cōiuge iurando affirmauit, quod cum illi liberisue capitale fuit, cuius amore nemo crederet, sed rideretur potius, sancte promisit, se nihil amplius, ne si hominem quidē in medio foro occisum uidisset, deinceps indicaturum.

Velit, nolit, necesse est illi omnia uidere, quæ in cælo agantur. Appia uia curator est, qua scis & diuū Augustum, & Tiberium Cæstrem ad deos isse. Hunc si interrogaueris, soli narrabit, coram pluribus nunquam uerbum faciet. Nam posteaque in senatu iurauit se Drusilam uidisse cælum ascendentem, & illi tam bono nūcio nemo credidit, qui uiderit, uerbis conceptis affirmauit, se nō dum permetientem, nunquā satis certum fuisse, utrum lugeri uellet, an colisororem. Eodem enim tempore, quo templa illi cōstituebat & puluinaria, eos qui parum mœsti fuerant, crudelissima afficiebat animaduersione. Hanc igitur Drusilam, quidam cū esset uia Appia curator, in qua sepeliebantur Romani, ut gratificaretur Caio, cælum

Conceptis uerbis iuramus , cum
(ut latine dicam & eleganter) alio
præunte, ac iuslurandum dictan-
te, aliquid expressis ad certā formu-
lam uerbis , pmit
timus. Plautus in
Bachidibus, Ego
iuslurandum conce-
ptis uerbis dedi,
daturū id me ho-
die mulieri āte ue-
sperā, nunc pater
ne peierem, cura.

Etiā si in medio
foro.) Taxat obi-
ter urbē Romānā
in qua tanta erat
impunitas malis
uthomines s̄pē
numero i medio
foro occiderētur.
Id qd̄ passim fie-
bat Rhomae sub
Alexandro , fre-
quētissimo foro,
in meridiæ.

Iam Phœbus .) Chronographia
est. Et tacite notat
poetas quosdam,
q̄ huiusmodi de-
scriptionibus ex-
plent uolumina .
Quos taxauit &
Horatius in arte
poetica, Cū lucus
& ara Diana Etp
properat̄is aquæ
pamoenos ambi-
tus agros. Aut flu-
mē Rhenū, aut pluuius describit̄ arī

cus. Gratos carpebat honores.) id
est, foetus. Sic Horat. ruris honores
uocat, quicquid frugū terra produ-
cit. Puto magis intelligi.) Poetas

notat, nimis an-
xie tēpus descri-
bentes, & id mul-
tis carminib⁹, cū
interim quatuor
quū maximū uer-
bis, & quidem ex
prellius dici pos-
set. Facilius inter
philosophos.) Fe-
stiue dictū inho-
rologiorū discre-
pantia. Simulq̄
philosopherū p/
petuum illud dis-
fidium latenter ta-
xat. Nam cui nō
notū est, q̄ inter
se philosophi oēs
Ἐν διαμετέρου (qd̄
aiunt) diffideant.
Plato siquidem ,
(ut in hāc digres-
siunculam expa-
tiemur) unum de-
um unigenitum
ex seipso natū cen-
suit, Anaximan-
der cælestia syde-
ra, deos esse. Tha-
les animam mun-
di deū putat, Ari-
stoteles formam
separatam, sphæ-
ræ quidem uni-
uersi innitētem,
di animam

se non indicaturum , etiam
si in medio foro hominem
uidisset occisū . Ab hoc ego
quæcunq; audiui, certa cla-
raq; affero , ita illum saluū
& felicem habeam .

Iam Phœbus breuiore uia
contraxerat ortum
Lucis , & obscuri crescebant
tempora somni :

Iamq; suum uictrix aug-
bat Cynthia regnum,
Et deformis hyems gratos
carpebat honores

Diuitis autumni: uisoq; se-
nescere Baccho , ..

Carpebat raras serus uinde-
mitor uuas .

Puto magis intelligi, si dixe-
ro mensis erat October, di-
es quint⁹ eiusdē Octobris.
Horā nō possum tibi certā
dicere, facilius inter philoso-

phos q̄

Democritus mentem ignitā, mun-
di animam

di animam, Epicurus specie humana deos esse, Pythagoras monada, Stoici deum ignem esse, nec non spiritum, qui mundū uniuersum pertinet, Deniqe

Euemerus Tegae, phos, que inter horologia cōates, & Theodorus Cyrenensis, ueniet. Tamen inter sex nullos esse deos.

Quid cū de principijs rerū dispu-

tant, nonne diuersissima sentire uidetur? Anaximenes Milesius, aet rem esse rerum principium astruxit, Thales aquā, Anaxagoras Clazomenius particulas similares, Heraclitus ignē, Archelaus Atheniensis, aeris infiniti raritatem ac densitatē, Empedocles amicitiā & litē, Pythagoras numeros & horū commēsiones, Plato deum materiam, & ideā, Zeno deum & materiā, & quatuor elementa, Aristoteles entelechiam, materiā, & priuationē, elemēta quanto & quintū quoddā corpus. An uero de mūdo inter illos conuenire putas? Nullibi magis dissidet. Nā Plato deū ad sui exemplū ac mundū affinxisse, Aristoteles sempiternum esse uult, Epicurus plane interitū, Xenophanes sempiternū, corruptiōis expertē, Pythagoras & Stoici genitū a deo, sed ex sua quidē natura nequaquā interitus immunē. Plato que aīantē esse mundū assuerat, sc̄que ex tabescētibus alere. Democritus, Aristoteles, & Epicurus id constanter negant. Adde quod Thales unum mundū esse cōsuit, Democritus & Epicurus innumerabiles, ac horum discipulus Mer-

trodorus, absurdum esse dixit, in agris unicam nasci spicā, unumque in infinito mūdum, innumeratos au-

tem esse quod innumerabiles eorū

sint causæ, Seleucus

infinibilē mūdum,

Empedocles mundū qui-

dem unum, sed

uniuersi tantū exi-

guā esse particu-

lam. Quid de anima, nonne pugnantia statuisse uidentur? Pythagoras animam definit, numerum seipsum cōtentem, Aristoteles entelechiam primā corporis, Dicearchus quatuor elementorum harmoniā. Thales naturam irrequietam, sese mouentem. Asclepiades medicus, sensuū coexercitationē, Plato substantiam intellectu præditam, Stoici spiritum feruidum, Anaxagoras aeri similem, Democritus ignitum quiddam, Epicurus elementarem temperaturā. Nec uero secius de anima principatu, qua uidelicet in parte sit, longe lateque dissident. Herophilus enim in uētriculo cerebri sedē anima ponit, Plato & Democritus in toto capite, Erasistratus circa membranam cerebri, quā Epicranidem uocat, Strato in superciliōrū interstitio, Parmenides & Epicurus in toto pectore, Diogenes in arteriaco cordis uētriculo: Stoici in toto corde uel spiritu, qui circa cotuerant. Nonnulli in cœrvice cordis, quidā in præcordijs, Empedocles in sanguinis cōcretione. Adhac nōne de sole & luna in eris ridicule pro, pemedum euariātur? Anaxagoras, Democritus

Democritus & Metrodorus solem Satis superq; sit, et tanta copia nos esse aiunt globum ferri candētem, uno atq; item altero argumēto bre uel saxum ignitum, Philolaus sole uiter indicasse, q; nihil inter uete utri modo pellucentem, ab igne cæ res philosophos uspiam cōueniat. lesti splendorem accipere, Xeno phanes nubē fla grantem. Lunam uero Heraclitus, terram dixit ne bula obuolutam, Stoici tēperamen tum ex igne aere/ que, Pythagoras ignitum lunæ cor pus, Xenophanes esse nubem con stipatam, Demo critus congloba tionem ignitam. Sic de magnitudi ne horum discor des sunt.

Anaxagoras enī solem putat Pelo poneso maiorem, Heraclitus latitu dine pedali, Anaximāder terræ & qualē, circulum uero quehitur se pties & uicies ter ra maiorem. Lu nam similiter ter ra maiorem Sto ci censem, Parme

nides soli aqualem esse contendit. Claudiū, qui crebro uētris crepitū Sed quid hæc verbosius persequi/ solebat adere. Nā anima pro uēto mur, cum bona pars librorū utri quoq; ponit. A gebat igitur animā usq; lingua, id genus opinionibus uerum ea nō potuit erūpere, quod sit referta, & quidam luculentí scri aliquoties accidit, conāti uētris ex ptores de his ex professo tractarint primere fiatū. Qui sēper ingenio)

Nimis rustice acquiescūt o nerī Poetæ, non contenti or tus & occasus describere, ut etiam medium diem inqui ent. Tu sic trāsibis horam tambonam?

At medium cursu Phœbus diuiserat orbem,

Et propior nocti fessus qua tiebat habenas,

Obliquo flexam deducens tramite lucem.

Claudius animā agere cœ pit, nec inuenire exitum poterat. Tum Mercurius, qui semper ingenio eius delecta tus esset, unā de tribus Par cis eduxit, & ait, Quid sce mina crudelissima hominē miserum torqueri pateris?

In quorum locū superiorib; secu lis, Scotus, Thomas, Aegidi⁹ Ro manus, alij (si dījs placet) successe runt, inter quos non minus q; antiquos illos dis crepat, ut uel hac re priscos Acadæ micos, Stoicos, Peripateticosq; maxime referre uide an̄. Proinde neu tiquā absurdum erit, si iocum Se necæ uerterimus ut dicamus, Facilius inter horolo gia conuenire, q; iter philosophos.

Nimis rustice) Exactam poetarū curam, etiam in minimo tempo, ris articulo descri bendo ridet.

Animā agere) Agere animā, est nūq; niti ad mortem.

Tacite uero ridet

Propter

Propter cogniciones causarum, qui quod Græcis dicitur ἐκφέρεσθαι
bus expilabat populum. Est enim Horam eius nemo nouit.) Si
Mercurius & γοργός. Nunquā me, expectas ut Mathematicus tibi q̄c-
ritum.) locus est ex ambiguo, nam quam prædicat, opus est, ut illi ge-
utrumq; potest in
telligi, indignum nunquā meritum, ut tam
longo cruciatu, &
dignum præsen,
taneo subitoque xagesimus & quartus est, ex
exitio. Cum quo cum anima luctatur.
Rursū allusit ad Quid huic inuides? Et re-
crepitum.

Patere Mathema-
ticos.) Verba ticos aliquando uerum dice-
sūt Clothus. No-
tat Genethliacos
qui mendacissi-
mi, mendaciorū
præsidem Mercu-
rium colunt, quē
ne offendant, ra-
rius uera dicunt.
De mathemati-
cis non minus sci-
pūtū ipsum natum putauit. Tūc
te, quam uere Ta-
citus in decimo/
septimo, Genus si-
hominum, ingt,
potētibus infidū,
sperantibus fal-
lax, quod in ciui-
tate nostra & ueta
bitur semper, &
retinebitur. Eo/
dē autore de Ma-
thematicis Italia
pellēdis sub Clau-

dio factum senatus consultū atrox dare Suetonius dixit, sic de Galba
& irritum. Efferunt.) Efferimus mortuos imperatore scribes, ciuitatē Rho-

monā raro dedit.

Constituerat

nituram tuam
edisseras, qđ ab
Augusto factum
refert Tranquil-
lus, cum in Apol-
loniæ secessu,
Theogenis Ma-
thematici per ḡu-
lā comite Agrip-
pa condescendisset.

Natum pu-
tauit.) Indicat
Claudij obscuri-
tatem, quem ne-
mo senserit nascē-
tē. Tulli se quos-
dam reges natos
nescisse dixit, pro-
eo quod est prori-
sus ignorare.

Dede neci. Cart-
mē Vergili ex q̄r-
to Georgicon, de
apibus.) Dum
hos pauculos.)
Multis enim iam
ius ciuitatis dona-
rat. Ciuitate
donaret) Donare
ciuitate, est ius ci-
uitatis tradere, &
plane facere ciuē.

Hoc etiam Ro-
manam ciuitatē
imperatore scriberes, ciuitatē Rho-

Constituerat enim .) Indicat in Senatoriam dignitatem recusantibus, equestrem quoq; ademit. Latū teros minimeq; merentes honori, clauū (q̄uis initio affirmasset, non bus afficiebat . Nam ut scribit Taci lecturū se senatorem, nisi ciuiis Rhodus, A. Vitellio, L. Vespiano consuli, donaret. Constituerat enim bus, cum de sup, omnes Græcos, Gallos, Hispanos, Britannos, Sauro-Galliæ, quæ Comata appellatur, & si qui ultra glaciem Boream incolunt Barbari, togatos uidere . Sed quoniam placet aliquos pergrinos in semen relinqui, & tu ita iubes fieri, fiat. Aperte, Claudi⁹ contra differuit, maiores suos origine Sabina simul i cū uitatem Rhomam, & in familiis patriciorū adscitos, hortari ut paribus consilijs rempub. capessat transferēdo Rho- man, quod usq; egregiū esset. Orationem itaq; principis secuto patrū consulto, primi Edui Senatorum in urbe ius adepti sunt. Præterea) (ceu referrat Tran- quillus) ornamēta consularia etiā procuratoribus du- cenarijs indulxit,

bus, equestrem quoq; ademit. Latū clauū (q̄uis initio affirmasset, non bus afficiebat . Nam ut scribit Taci lecturū se senatorem, nisi ciuiis Rhodus, A. Vitellio, L. Vespiano consuli, donaret. Constituerat enim bus, cum de sup, omnes Græcos, Gallos, Hispanos, Britannos, Sauro-Galliæ, quæ Comata appellatur, & si qui ultra glaciem Boream incolunt Barbari, togatos uidere . Sed quoniam placet aliquos pergrinos in semen relinqui, & tu ita iubes fieri, fiat. Aperte, Claudi⁹ contra differuit, maiores suos origine Sabina simul i cū uitatem Rhomam, & in familiis patriciorū adscitos, hortari ut paribus consilijs rempub. capessat transferēdo Rho- man, quod usq; egregiū esset. Orationem itaq; principis secuto patrū consulto, primi Edui Senatorum in urbe ius adepti sunt. Præterea) (ceu referrat Tran- quillus) ornamēta consularia etiā procuratoribus du- cenarijs indulxit,

Senatoriam dignitatem recusantibus, equestrem quoq; ademit. Latū clauū (q̄uis initio affirmasset, non bus afficiebat . Nam ut scribit Taci lecturū se senatorem, nisi ciuiis Rhodus, A. Vitellio, L. Vespiano consuli, donaret. Constituerat enim bus, cum de sup, omnes Græcos, Gallos, Hispanos, Britannos, Sauro-Galliæ, quæ Comata appellatur, & si qui ultra glaciem Boream incolunt Barbari, togatos uidere . Sed quoniam placet aliquos pergrinos in semen relinqui, & tu ita iubes fieri, fiat. Aperte, Claudi⁹ contra differuit, maiores suos origine Sabina simul i cū uitatem Rhomam, & in familiis patriciorū adscitos, hortari ut paribus consilijs rempub. capessat transferēdo Rho- man, quod usq; egregiū esset. Orationem itaq; principis secuto patrū consulto, primi Edui Senatorum in urbe ius adepti sunt. Præterea) (ceu referrat Tran- quillus) ornamēta consularia etiā procuratoribus du- cenarijs indulxit,

manū abnepotē) etiam libertini filii tradidit. Triūphalia ornamēta Syllano filiæ suæ sponso nōdū puberi dedit. Aulum ilsuper Plautium, qui suā uirtutem certis experimentis in expeditione Britannicā probarat, Imperatoria maiestatis oblit⁹, ouantē secut⁹ est, & capitolii conseruati lāuum latus excepit. In semen relinqui) Belle dictum, a segetibus aut leguminibus sūpta methaphora. Qui modo se tot Vide alludere ad triūphū Claudi⁹, quo ob receptam Britanniā apparatu maximo triumphavit, ad cuius spectaculum ut te statut Suetonius cōmearē in urbē, nō solū præsidib⁹ pruinciarū p̄misit uerūtiā exilib⁹ quibusdā. His.)

Augurino & Bada. Abrupit Mortem Claudi⁹ significat. Regalia tempora) Rur sum allusit ad proverbiū, Autrem⁹ , aut fatuum nasci oportet. Regis enim nomen apud Romanos, ut tyrannicum & barbarum, inuisum habebatur.

Et Lachesis .) Poetice natuita, tē Neronis describit. Sed o uanum augurem. Putabas optime Seneca, morte Claudi libertatem obuenisse Romanis. At quādo Romæ saeuior unquā tyranus fuit, quā sub Nerone? de quo tu tamen a/deo præclara, sed plane falso Apolline uaticinaris. Id quod tandem ipse expertus es, dum ad necem te compulit. Vincunt Tithoni.)

Tithoni & Nesto

ris longæuitas, uel uulgo nota est. Intentas cantu.) Pro cantui, passim id apud poetas obuium. Mihi similis.) Apollinem enim ut cithare dum pingunt, talis in theatro sāpe uisus est Nero, qui etiam statuas suas citharædico cultu pososuit. Nec cantu.) Neronem in primis musicæ studiosum fuisse, neq; quicq; eorum omisisse, quæ generis eius artifices

Abrupit stolidæ regalia tempora uitæ. Et Lachesis redimita comas, ornata capillos Pieria crinem lauro fronteq; coronans, Cádida de niuieo sub tegmie uellera sumit, Felici moderada manu, quæ ducta colorem Assumpsere nouū, mirantur pensa sorores. Mutatur uilis precioso lana metallo. Aurea formoso descendunt secula filo. Nec modus est illis, felicia uellera ducunt, Et gaudēt implere manus, sunt dulcia pēsa. Spōte sua festinat opus, nulloq; labore Mollia contorto distendunt stamina fusco. Vincūt Tithoni, uincūt & Nestoris annos. Phœb⁹ adest, cātuq; iuuat gaudetq; futuris Et lætus nunc plectra mouet, nunc pēsa ministrat.

Detinet intentas cantu, fallitq; laborem. Dumq; nimis citharā, fraternaq; carmina laudant,

Plus solito neuere manus, humanaq; fata, Laudatū transcēdit opus, ne demite Parcae Phœbus ait, uincat mortalis tempora uitæ, Ille mihi similis uultu, similisq; decore, Nec cātu, nec uoce minor, felicia lapsis.

Sæcula

Secula præstabit, legumq; silentia rumpet. sicutia Græci βαλ
Qualis discutiens fugientia lucifer astra. βίδα appellant.
Aut qualis surgit redeūtibus hesper⁹ astris Plena manu.)
Qualis cum primū tenebris aurora solutis hoc est, largiter &
Induxit rubicunda diem, sol aspicit orbem copiose. Prouer-
Lucidus, & primos à carcere concitat axes. bium est, quo uti
Talis Cæsar adest, talē iam Roma Neronē tur Cicero ad At-
Aspiciet, flagrat nitidus uulgore remisso ticum libro secun-
Vultus, & effuso ceruix formosa capillo. do. At Hercle al-
ter familiaris tu⁹ Horatius quā ple-
na manu, q̄ ornate nostras laudes
in astra sustulit.

artifices & phona Hæc Apollo. At Lachesis
sci uel conseruan- dae uocis causa, quæ & ipsa homini formo-
uel augēdæ facti- tabant, testis est
tabant, testis est Trāquillus. Apol-
linem enim æqui- tos annos donat. Claudiū
parare cantu, So- autem iubent omnes.
lem aurigando ui- deri uolebat.

Legumq; silen-
tia. Eleganter op-
pressas leges, silē-
tia legum uocat.
Iuxta illud, Silent
leges inter arma.

A carcere.) Sum-
pta est a certami-
nibus equorū me-
taphora, in qu-
bus repagulū il-
lud, unde fit ini-
tium cursus, car-
cer dicitur, quem

admodum meta ubi sistitur. Hinc etaturi. Autor Suetonius.

a carcere siue a carceribus, pro eo, Illa parte) Foeditatem assidue pet
quod est, ab initio proverbiali figu dentis innuit, id uel ex hoc intellis-
ta factatum. Carcerem in hac signi gas, quod edictum meditatus est,

b 3 quo

Et ille quidem animā ebul-
līt, & desīt uiuere. Expira-
uit autem dū comœdos au-
dit, ut scias me non sine cau-
sa illos timere. Ultima uox
eius hæc inter homines au-
dita est, cum maiorem soni/
tum emisisset illa parte, qua

facilius

syderantem obles-

ta

ta

ta

ta

*Verba ultimis
Clavis*
quo ueniā daret
in conuiuio flatū
crepitumq; uen-
tris emitendi.

Post boletum) Quæ Agrippina
medicatum, uene-
noq; infectū aui-
dissimo ciborum
talium obtulerat
Hinc boletos Ne-
ro, quasi deorum
cibū, græco puer-
bio collaudare so-
lebat. Nemo fe-
licitatis suæ) Epi-
phonema est.

Bonæ staturæ.) Autoritas eñ di-
gnitasque formæ
nō defuit uel stan-
ti uel sedenti, ac
præcipue quiesce-
ti, nam & prolixo
nec exili corpore
erat, ut refert Trā-
quillus. Bene ca-
nū.) Fuit eñ spe-
cie canicieq; pul-
chra. Caput mo-
uere) Habuit eñ
Claudius caput
cum semper, tum
in quantulocūq;
actu, uel maxime
tremulum. Pe-
dem dextrum.) Nam ingredien-
tem destituebant
poplites min⁹ fir-
mi, quod supra
retulimus. Tertiū

facilius loquebatur Vx me decimū labore.)
puto, concacaui me. Quid Duodecim labo-
autem fecerit, nescio, omnia res herculis a nul-
certe concacauit. Nec post lo poeta non sunt
boletū opipare medicamen celebrati. De his
carmē extat. Græ & Vergilij titulo
cupo) Nā nō me-
diocri cura Clau-
psit. Quæ postea in terris dius
sunt acta, superuacuum est

referre. Scitis enim optime, nec periculum
est, ne excidant memoriarē, quæ publicum
gaudium impressit. Nemo felicitatis suæ
obliviscitur. In cælo quæ acta sunt, audite,
fides penes autorem erit. Nunciatur Ioui
uenisse quendam bonæ staturæ, bene ca-
num, nescio quid illum minari, assidue eñ
caput mouere, pedem dextrū trahere, quæ
sifse cuius nationis esset, respondisse illum
nescio quid perturbato sono, & uoce cōfusa
non intelligere se linguam eius, nec Græ-
cum esse, nec Rhomanū nec ullius gētis no-
tae. Tum Iupiter Herculem, quia totum or-
bē perterrauerat, & nosse uidebatur omnes
nationes, iubet ire & explorare, quorum ho-
minum esset. Tum Hercules, primo aspe-
ctu sene perturbatus est, ut qui etiam non
omnia mōstra timuerit, ut uidit noui gene-
ris faciē, insolitū incessum, uocē nulli⁹ terre,
stris anialis, sed q̄lis eē marinis beluis solet
raucā & implicatā, putauit sibi tertiu decimū
laborem

dius græca studia secutus est. Ac
sæpe in senatu legatis perpetua ora
tribunali etiam heroicis locutus est
ueribus, ut scri-

bit Suetonius.

Ait, Tīg πόθερ ἔτις

δινδέωμ πόθι τοι

πλολισ, καὶ ετοκῆς

Hoc est, Quisnā

es, unde uenis, ti

bi quæ patria, at,

que parētes? Hoc

carmen ex primo

Odyssæ, in hunc

locum substitui-

mus. Verba sunt

Telemachi Mi-

neruā alloquētis

quæ illi Mētæ Ta-

phiorū regis spe-

cietum apparue-

rat. Philologos.)

Erant philologi

qui multiplici ua-

riac scientia cen-

sebantur, qualis

fuit primum Era-

tosthenes, qui pri-

m? hoc cognomē

tum sibi uendical-

uit. Deinde Ate-

ius Rhomæ tem-

pore Salusti, quæ

admodum refert

Tranquill? de cla-

ris Grammaticis, hic de Græcis di-

cit, tanq; loquacibus, aut uerborū

phaleras sectantibus.

Historijs suis.) Scripsit enim &

Græcas historias Thyrenicon .xx.

Charchedonicon octo. Homericō-

uersu.) ΣΗΧΤΟΥΧΘ βασιλεὺς ὁ τε
ζευγκάνδος ἐδοκεψ, id est, Sceptra fe-
rens rex sum, rerum a Ioue tradita
cura est. Carmen hoc ex primo Ilia-
dos Homeri, con-
iecturam secuti,
restituimus.

Erat autem sequens
ΑΛΛ ὅγε φερτερός,
ζεύμ, ἐπει πλεον,
νεωτερος ἀράσα.

Qd multis præ-
sit, uult hic præ-
stantior esse. Ex
codē Homeril lib.

Carmen autem
hoc a superiori
tertium est. Ridet
stultitiam eorum
qui quod reges
sint, ac multis im-
perent, sese meli-
ores putant. Nisi
quis hos duos ex

Odyssæ secundo
uersiculos malit,
ΣΗΧΤΟΥΧΘ βασι-
λεὺς οὐδὲ φερτοῦ
σημα ἐιδωσ, id
est, Sceptra gerēs
rex sum, nō meni-
te decētia noscēs.

ΑΛΛ' αις χαλεπός
τεῖκ νοῦσισιλα ἐι-
ζοι, id est, Immis-
tis fuerit sem,

per, simul impia tractet. Febris)
Plinius indicat Rhomæ febri delu-
brum in palatio publico fuisse. Por-
ro subsignificat insaniam Claudi,
qua per omnem uitam laborauer-
rat. Cæteros omnes.) Tacite
notat

laborem uenisse. Diligētius
aut intuenti, uisus est quasi
homo. Accessit itaq; & qd
facillimum fuit, Græculo ait
Vbi haec Clau-
dius, gaudet esse illic philo-
logos homines, sperat futu-
rum aliquē historijs suis lo-
cum. Itaq; & ipse Homericō
uersu Cæsarem se esse signi-
ficans ait,

Erat autem sequens uersus
uerior æque Homericus,

Et imposuerat Hercu-
li minimo discriminé fabu-
lam, nisi fuisset illic Febris,
quæ fano suo relicto, sola cū
illo uenerat. Cæteros omnes
deos Rhomæ reliqrat. Iste,
inquit, mera mendacia nar-
rat.

notat impietatem & & deo tanta Cæsa/
ris, quam nemo deorum comitat⁹
sit, præter febrim, & hanc infestā.

Lugduni) Claudius natus est
Julio Antonio, Fa
bio Africano
Conf. calendis
Augusti, Lugdu
ni, eo ipsodie quo
primū ara ibi Au
gusto dedicata est
autor Tranquil /
lus. Marci mu
nic.) Legendum
credo Munatij. L
enim Munatius
Plancus Lugdu
num Coloniam
duxit, & Rauri
cā, ex qua Basilea
deriuata est urbs
amoenissima, nec
non optimis iu
xta ciuib⁹ orna
ta. Municipes sūt
qui in ciuitatem
Romanam rece
pti, muneribus ca
pessendis apti fiunt.

Iocatur itaq; in Clodium, perinde ac si Muna
parenti Druso. Si Marci legas, An
scribit in x. tertia Decadis, proro
gato imperio, Galliam prouinciam
obtinuisse. Vienna.) Vrbs est
Gallia. Germanus.) uerus.
Quod enim natuum est, german
um etiā dicere solemus. Sic Plau
to germana illuuiies dicta, Germa

num etiam appellamus; quod co
gnatum est. Sic inuidentiam & de
tractionē germana uitia dicimus.
Est & Germanus ex Germania ali
qs unde hic am
phibologia, quā
iocantes affectare
solent. Itaq;
quod Gallum.) Quomodo Gal
li urbem Romā
ceperit, narrat Lit
ui⁹ in quinto pri
mæ Decadis.
Romam cepit.)
Iocus est in am
phibologia. Ca
pit hostis qui po
pulae & capit qui
fuscipit. L. Lici
nius) L. Flor⁹ me
minit L. Lucini⁹
Luculli. Qui
plura) Ridet Her
culem p inume
ras regiones diua
gatū. Mulio per.)
De q̄rtarijs mu
nicipalibus meminit Fest. hic μιμητι
xw̄ Seneca perpetuariū dixisse uis
tio honores consulares debeat, nō detur, aut qui in solidum, aut semp
tum. Sit uector, aut (qd magis arridet)
cum Martium intelligas, quartum qui perpetua nec interrupta uectas
Romanorum regem. Meminit & tione suos uectores aliquo perdu
T. Liuius Marci Cornelij, quem cat. Ad uehicula mulis usi sunt an
scribit in x. tertia Decadis, proro
gato imperio, Galliam prouinciam tiqui, nō equis. Vnde mulones ue
hiculari⁹, quiq; mulis quæstum fa
ciebant. Milia) Miliaria. Xanthū)
Fluuius est Troiæ, qui & Scaman
der dicitur. Taxat Clodium, qui
cum in Gallia natus esset, Gracu
sideri gestiebat, ut quē patriæ suæ
pudere

puderet. Rhodanū.) Rhodanus fluuius est Galliæ notissimus, qui ex alpibus nō longe quidem a Rhe ni Danubijq; fontibus orit, ac Lu gdunū latus, Ararim ibi suscipiēs, mox Isaram Dru entiamque tribus ostijs in mare Tyr rhenu infiuit. Huius Strabo meminit & Cæsar.

Duci.) Ducuntur hi p̄prie, quos sacrifices ad supplicia rapiunt. Suetonius in Caligula: Stans tantum modo intra porti cū mediā a caluo, ad caluū duci imp̄perauit. Solutæ manus.) Innuit Claudiū signo solutæ manus, ut homines capite truncarentur iubere solitum. Belle igitur dicit, solutam etiā manum Claudiū, in hoc satis ad huc fuisse firmā, ut hominē capite priuaret. Putares omnes esse libertos) Notat hic

Claudium, ut qui nimium in libertos suos indulgens esset. Vnde fiebat, ut ab his, quos non modo præmis̄ ingentibus, sed & quæsturis prætorijsq; ornamenti ornari patie-

batur, quibusq; multa perphas & nephas acquirere rapereq; permittebat, cōtemneretur, despiceretur, illu deretur. Vbi mures ferrū rodūt.)

Hoc ad excitan dum risum dictū, significare autem uult magnam rei rum mutationē, locique diuersitatē. Quasi dice ret, Si mures hic ferrum rodunt, quales nos esse putas? Theophrastus autor est (ut refert Plinius libro octavo, capite quinquagesimo septimo) mures in Gyaro insula cum incolas fugassent, ferrum rosisse. Hic autem ridicule de cœlo dictum, quasi & illic oporteat esse mures, sed præstantiores.

Alogias.) Stulticias. ἀλογίας Græci eā animæ partē dicunt, quæ ratiōis expers est.

Hoc ne Tragicus.) Et hoc (ut alia multa ad risum iocoſe dixit. Nota est Tragorum amarulentia, tumidis tasque. Exprome.) Carmen est Iambicum, quod conſtat in locis paribus ſemper ex Iambo aut trībreui,

& Rhodanum intereffe. Ex cādēscit hoc loco Claudius, & quanto potest murmur irascit. Quod diceret, nemo intelligebat. Ille aut Febrim duci iubebat, illo gestu soluta manus, & ad hoc unū fastis firmæ, quo decollare homines solebat. Iusserat illi collum præcidi. Putares oēs illos esse libertos, adeo illum nemo curabat. Tum Hercules: Audi me, inquit, tu, & deſine fatuari. uenisti huc ubi mures ferrū rodunt. Citius mihi uerum, ne tibi alogias excutiam, dico. Et quo terribilior esset, tragicus fit, & ait: Exprome propere, sede qua genitum dicas.

breui, in imparibus indiscriminatim ex labo, Spōdāo, Dactylo, Anapesto, Tribreui. Hoc stipite.) Clauā obiectat.

Mobile caput.) Supra retulimus Claudiū fuisse capite admodū tremulo. Tergemini re.) Notum est quo pacto Hercules Geryoni tricipiti boues eripuit, & secū in Graeciā duxerit. Qui fabulæ originem nosse uoleat, Palæphantum euoluat.

Arrianum quoque legat de gestis Alexandri Magni libro secundo, qui Hecathei Abderitæ sententiam de Hercule & Geryone refert. Hesperio mari.) Hispanico.

Inachiam ad urbem.) Hoc est, Argos Peloponnesi caput. Inachia (autore Staphiano) Peloponnesum significat, non tantū Argos, ab Inacho fluuio. Vnde gentile Inachius. Verba Stephani hæc sunt: Ινάχια, ἡ πελοπόννησος, οὐ μάνον δέργος, ἀπὸ ινάχου τῷ ωταμοῦ, τὸ θύμικόν ινάχιον. Nobile pecus.) Boues Geryonis. Vidi.) Rediens ex Hispania. Iugum.) Cacumen montis. Ararque.) Araris fluuius, qui per concionem Arar dicitur: oritur nō longe a monte Volego (qui Germaniam a Gallia separat) in collimitio Burgundia, Lotharijæque, ac decurrentis per Eduorum Sequanorumque fines, Lugduni Rhodanum influit: nunc Sagamnam uocant. Et timet.) Θάυβη θάυβη εἰσθρόωντα, id est, Stupor occupat insipientem. Hoc Hemistichium Homericum ex. Δ. Iliados, quod sententia non male cōueniat, una litera detracta, reposuimus. Gallum in suo sterquilinio,

Hoc ne peremptus stipite ad terram occidas.
Hæc claua reges sæpe mactauit feros.
Quid nunc profatu uocis incerto sonas?
Quæ patria, quæ gens mobile eduxit caput,
Edissere: equidem regna uidi tergemini
Longinquæ regis, unde ab Hesperio mari
Inachiam ad urbem nobile aduexi pecus.
Vidi duobus imminens fluuijs iugum,
Quod Phœbus ortu semper obuerso uidet:
Vbi Rhodan⁹ ingēs amne prærapido fluit
Ararque dubitans quo suos cursus agat,
Tacitus quietis alluit ripas uadis.
Et ne illa tellus spiritus altrix tuis?
Hæc satis animose, & fortiter. Nihilominus
mentis suæ non est, & timet.

Claudius ut uidit uirum ualentem,
oblitus nugarum, intellexit neminem parem
sibi Romæ fuisse, illicque non habere se idem
gratiæ gallum in suo sterquilinio plurimum
posse

terquelinio.) Simili prouerbio nostri strates uulgo dictitant. Canem in suo sterquilinio siue in suarū ædiū uestibulo ferociorem esse. Non de/ est autem in Galli uocabulo latens morsus. Nam in Gallia Lugduni uidelicet natus est Claudio, ceu supra quoque retulimus. Fortissime deorum.) Belle tribuit eā Herculi fortitudinem inter deos, quam inter homines habuit. Mihi affuturum.) Opitula turum. Notore) Qui me noscens, alijs notum redideret. Sed non miror.) Credidestim esse uerba Herculis, latenter inuentis, Claudiū in senatores Rho. sauisse, & uiolentia quæcī persregisse. Modo dic nobis.) Hic Iupiter, aut alius quispiam deus, Hercule interrogare uideatur. Non potest esse.) Graeca hic restituere ne quiuimus, exemplar enim ne notas quidē aliquas

habuit, quæ ansam conjecturæ praestitissent. Et sunt uerba alicuius in senatu deorum. Sensus autem eiusmodi est: Cum Stoici sapientem pernitus consummatum esse uelint, & qui semper quietus sit, ac perturbationibꝫ uacuus, fastu careat, seuerus sit, ac synceritate præditus, nec unqꝫ sanitatem mentis excidat, neque dolore item capiatur: Claudio certe deus Stoicus non erit, hoc est, omnibus numeris perfectiōis absolutus. Evidem illa plus satis exacta Stoicorum assertio sapientem eum constitutum, qui nusquam adhuc inuētus sit, adeo celebris est, ut exigere ad normam Stoicorum, in prouerbiū iam abierit. Proinde non minus scite cī iocose Stoicum sapientem κέρας δημολθίας appellat Plutarchus, quippe cui nihil desit.

non potest

Rotundus.) perfectus. Horatius: Graijs dedit ore rotundo Musa lo, qui. Figura enim orbicularis, quam & coelum possidet, perfectissima est. Conferunt Stoici suum sapiētem mūdo. Hinc Vergilius in carmine de uiro bono: Mundi instar habens teres atq; rotundus. Externæ ne quid labis per leuia sidat. Qd idem ab Horatio quoq; expressum est. Sine præputio.) Indicat Claudio exhausta iam libidine, minime uirum.

Est aliquid.) et ꝑwēnōg, aut admiratiue pronunciandum. Nec cor, nec caput.) Quia Stoici deū faciunt incorporeum, & mentem duntaxat, cui nulla sint membra. Id torquet in stultiam & amittentiam Claudij. Apud Græcos obsecenus sermo, ἀκέφαλος dicitur, & cordatos vocamus prudentes. Si me Hercules.) Iurantis est, & sunt uerba alicuius diuini. Ridiculum autem iurare deū per Herculem. Hoc beneficium.) αποδέωσιμo uidelicet, hoc est, deificationem. Cuius mensem.) Saturnalia Rhomæ celebrari mense Decem-

bri solebant, ita ut intra quinque aut quū plurimum septem dies finirentur. Cladius autē qui nunq; temere.) quemadmodū testatur Transquillus) triclinio abscessit, nisi diste tus ac madens, toto anno uisus fuit Saturnalia celebbrare. De Saturnalibus Claudij Cæsar is ad Luciliū his uerbis scribit Seneca noster, quæ mire faciunt ad hunc locū: De cember est mēsis, inquit, quo maxime ciuitas desudat, ius luxuriæ publice datū est, ingenti apparatu sonat omnia, tanq; quicq; inter Saturnalia non intersit, & dies rerum agèdarum. Adeo nihil interest, ut nō uideatur mihi errasse, qui dixit

non potest esse

Stoicus. Quomodo potest rotundus esse(ut ait Varro) sine capite, sine præputio? Est aliquid in illo Stoici dei. Iam uideor, nec cor, nec caput habet. Si me Hercules à Saturno petisset, hoc beneficium, cuius mensem toto anno celebrauit Saturnalia, eius princeps nō tulisset. Illū deum à Ioue, qui quantum quidem in illo fuit, damnavit incesti. L. Syllanū generum suū occidit. Oropenq; sororē

olim mensem Decembrē fuisse, nūc annū. Eius.) mensis. Princeps.) Saturnus. Illum deum.) subintel lige, fieri decet. L. Syllanum.) Hic Claudij genera Vitellio, cū ad id instigaret Agrippina Augusta, de incestu sororis suæ Iuniae Caluinæ accusatus, quæ āte Vitelliū nurus fuerat, ordine senatorio motus est, nec longe post, morte sibi consciuit. De hoc multa apud Cornelij Tacitum in duodecimo.

duodecimo. Fit huius quoq; paulo post mentio. Sororē.) De hac so-
rore L. Syllani nihil inuenire potui-
mus, neq; apud Suetonium, neque
apud Tacitum, in
his saltem qui ex/
tāt libris. Quā
quoniā.) Signif/
cat la tenter Clau-
dium cū sorore L.
Syllani, quā uul/
gata pudicitiae e/
rat stupri cōsuetu-
dinem habuisse.

Quare inq; Li-
bet suspicari Clau-
dium, ut Græce pe-
ritū, sororē quoq;
L. Syllani, quam
amabat, in Græ/
ciā misisse, studij
gratia, simul ut a
Romanorum con-
stupratione tutā
foret, aut illi pæda-
gogū adhibuisse,
sive præceporem
Atheniensem qui
dem annum dimi-
diatum, toto autē
anno Alexandrii
num aliquem.
Mures molas lin-
gunt.) Causatur

molliciem Romanorū, ut qui proni-
sint ad libidinē, sed non nisi pulcher
rimas sollicitent. Mures enim urba-
ni farinam absunt, & delicatissi-
mis ad satietatem usq; uescuntur, cū
rurestres interim fruticulos depa-
scantur. Quin adeo molles sunt, ut

nec caseum arrodāt, sed lingant mo-
litam farinā. Apparet hoc dictum
fuisse familiare Claudio, de muri/
bus ferrum arro dentibus. Hic no-

bis curua corri-
git) Subest, ut opī
namur, sensus ob-
scenus, uelut si di-
cererur, Claudius
adeo circa Vene-
rē est intēperans,
ut ad libidinē suo
nos exemplo inci-
tet. Etem ut Clau-
dianus uerissime
cecinit: Mobile
mutaē semper cū
principe uulgas.
Corrigere est e-
mendare, est & re-
ctum facere, atq;
arrigere. In cu-
biculo.) Alludit
ad hoc, quod re-
fert Sueto. Mor-
tem uidelicet eius
coelatam fuisse, do-
nec om̄ia circa suc-
cessorē ordinaren-
tur. Iacuit itaque
corpus mortui
Claudij dies ali/
quot in cubiculo.

tentiam
superiora, & quā proxime sequin-
tur, intellige Romæ fuisse in senatu
dicta, cum deliberarent, esset ne in
numerū deorum referendus Clau-
dius, id qd' etiā ex sequentibus ma-
gis patescit. Templū in Britannia
habet.) De hoc sic Tacitus, ubi de

Camuloduno loqui^r. Ad hæc tem
plum diu Claudio constitutum,
quasi ara æternæ dominationis aspi
ciebatur. Vos mera mapalia.) Pro

isse maximum quæstum Claudi^j)
Semper uidet.) Vel quod bifrōs,
uel quod tres haberet statuas. Et ad
dit ridicule, quantum uia fert, quasi
uidere sit uideri.

tentiam dicere, nec disputa
re. Ego, inquit P. C. interro
gare uobis permiseram, uos
mera mapalia fecistis. Vo
lo seruetis disciplinam. cu
riæ. Hic qualiscv^p est, quid
de nobis existimabit? Illo
dimisso, primus interroga
tur sententiam Ianus pater,
is designatus erat in Calen.
Iulias postmeridian⁹ CO S.
homo, quātum uia sua fert,
qui semper uidet. Is multa
diserte, quod in foro iuuat,
dixit, quæ notarius persequi
non potuit, & ideo non re
fero, ne alijs uerbis ponam,
quātum quæ ab illo dicta sūt.
Multa dixit de magnitudi
ne deorum, nō debere hunc
uulgo dari honorem. Olim,
inquit, magna res erat, deū
fieri, iā fama minimum fe
cit, etiam pessimum quenq^p
illum affectare. Itaq^p ne ui
dear

Quod in foro
iuuat.) Notat am
bitionē fori, quod
a patrono iam nō
ueritas, sed eloquē
tia exigeretur, &
iudex nō tantum
doceri cuperet,
sed etiā delectari.
Quēadmodū in
dicat & Quinti
lianu. Ne alijs
uerbis.) Ridicula
religio in re confi
cta, sed festiuiter
simulata. De ma
gnitudine.) Sub
notat locos com
munes, in quibus
ostendandi inge
nij causa, nimium
solent immorari
Rhetores. Iam
famā minimum
fecit.) Duo notat,
passim collectos
sordidos in ordi
nem senatorium,
& pessimos etiam
impatotes, in deo
rum numerū rela
tos, magis iam ex
more, q^p ex merito.
Illum.) Ho
norem. In perso
nam non,) Nam
cum

Mapalia sunt tu
guria rusticorum.
Estq^p uocabulum
Punicum. Allusit
autem ad prouer
biū, Rus ciuitas.
Confine est Epi
charmicum illud,
ἄχσοπ τὸν πόλιν
ποιεῖ*i.e.* E ciuitate
rus facis. Qua
liscv^p est.) Quā
contemptim hoc
deCæsare dicit Iu
piter. Dimisso
Scedere iusso.

Ianus pater) Per
Ianum hic aliquē
senatorem intelli
git. Sed & Acron
in Satyram Hora
tii, cuius initium:
Sic raro scribis, te
statur Iano tris in
foro fuisse statu
as, ad unam con
ueniebant credito
res, & fœnerato
res, ad alterā qui
fœnus redderent,
ad tertiam qui lo
carent fœnus. In
dicat igitur hic fu

cū in genere dicit, in rem prōnōciat, non proprie in Claudiū. Ex his qui.) Græca hic restitui non potuerunt, libet suspicari fuisse aliquid in hanc sententiam:

Qui Rhomanis præsunt. S.C.) Senatusconsultū.

Dictus pictus ue.) Est nō nihil fe stitutatis in imita tione, nā his mo dis loquuntur iu reconsulti, & qui senatuscōsulta cō scribunt. Dedo laruis.) Terricula mētis inferorum. Laruæ sunt noxæ inferiorū umbræ. Et dedimus noxæ animal quod la sit. Fecit iniuriam laruis, q̄ mortuus p̄ deo voluerit ha beri, cum nihil sit nisi umbra. In ter noxios autora tos.) Inter fontes poenæ obstrictos.

Diespiter.) Io uis cognomentū est, quē sic uocat, quasi diei patrē.

In nepote filius) Ianus, quē solem interpretantur, Sa turnū genuit, hic

Iouem: sed & Ianus manæ exoriēs, Diespiter-dicī. Moratius: Matutine

pater, seu Iane libētius audis. Quid-

autē uetat, ut hic scōma subesse exis stimemus, ut aut filiū consulis, quē ante Ianum dixit, aut certe Britanni cum Claudiū filium notet, uelut hoc uno repräsentan tem patrē Cæsarē, qd̄ & ipse nepos effet, hoc est, gulæ deditus. Præterea uerisimile est Bri tannicū, si quādo pecunij opus ha beret, ciuitatum præturas uendere solitū. Constat au tem senatū Britan nici respectu, ma xime diuinos ho nores Claudio de creuisse. Nā ut scri bit Herodianus,

Ἐθέτι σωματίος ἐκθείζει βασιλέας, ωρὺς ἐπὶ διάδοχος παισὶ τελεθήσαται, hoc est, Mos est Romanis succedentiū filiorum gratia, Cæsa res emortuos ī numerū deorū refer re. Proinde dimi nutius hic uti de ephebo loquens.

Et auriculā ei te tigit.) Auris me moriæ dicata. Vn diuam de qui attestatur, aut admonēt, auriculā uellere dicuntur. Ad diuum Augustum sanguine) Fuit enim nepos Augusti. Nam patrem

patrem Claudij Cæsaris Drusum, Hecubæ in canem. Ferrum suum cum Liuia Augusto grauida nupsit in igne.) Hoc est, rem suam agi: roset, intra mensem tertium peperit. gatus enim erat, ut Claudio patro Autor Tranquillus. Quam ipse cinarerur. Sumpta est metaphora deam esse iussit.)

Auiæ enim Liuia (ut refert Suetonius) diuinos ho nores, & Circensi pompa currū elephantorum decer nedū curauit. E. R. P.) Ex usu reipub. Romanæ.

Feruentia.) Melius si legeret, perreuntia, aut corruentia. Apparet id persuasum fuisse, Romulum, quem & ipsum deum fecerant, hoc habere negocij, ut curaret ne urbs, quam ipse cōdidisset, dilabere. Vult igitur Claudiū Romuli collegā esse.

Eamque rem.) Innuit ἀποδεώσει Claudiū plane esse fabulam, ac proinde dignā, quæ fictis Ouidij transformationibus insulciatur. Describit enim Ouidius μεταμορφώσει fabulosas, ut Aegles puellæ in populum arborē,

diuam Augustam auiam suam, quam ipse deam esse iussit, longeque omnes mortales sapientia antecellat, sitque necesse E. R. P. esse aliquem, qui cū Romulo possit feruentia reparare. Censo ut diuus Cladius ex hac die deus fiat, ita uti ante eum quis optimo iure factus sit. Eamque rem ad Metamorphoseos Ouidij adisciendam. Variæ erant sententiæ, & uidebatur Cladius sententiā uincere. Hercules enim qui uideret ferrum suum in igne esse, modo huc, modo illuc cursabat, & aiebat: Noli mihi uidere, mea res agitur, dein de si quid uolueris, in uicem faciam, Manus manum lauat. Tum diuus Augustus surrexit sententiæ suæ loco dicendæ & summa facundia differuit

Hecubæ in canem. Ferrum suum in igne.) Hoc est, rem suam agi: roset, intra mensem tertium peperit. gatus enim erat, ut Claudio patro Autor Tranquillus. Quam ipse cinarerur. Sumpta est metaphora a fabro ferrario. Suballudit autem ad hoc, quod Hercules etiam ex homine deus factus esset, id quod tanta nunc ambitio/ ne Claudio asse qui nitebatur. Ac pfecto Hercules Claudiū deum Romæ effecit, hoc est, præcibus & in stinctu Agrippinae, hoc modo dati ueneni suspicio nem euitare uolentis: senatus quasi ui ipsius, Claudio diuinos ho nores decreuit.

Noli mihi inuidere.) Expressit Seneca morem etiamnum magis cōmunem, q̄ utilem. Manus manu lauat.) Propter bium est de opera mutuū præstāda. Graece sic effertur, Χεῖσθαι νίπτει.

Tum diuus Augustus.) Quoniam superiora ad tenatum Remanum retulimus.

Hic

Hic sub Augusti persona Neronem
Cæsarem intelligere poteris. Nam
Nero Claudiū diuinis honoribus
destituit, omnibus rerū uerborūq; puto, & aliud obscoenius, q; ut libe-

Verba sunt ex aliqua oratione Mel-
fallæ. Subest autem iocus ex ambis
guitate. Nam præcido significat am-

at exponere. De

tot actibus iuris)

In cognoscendo
enim ac decernen-
do mira uaritate
animi fuit, ut in-

quit Trāquillus.

Duas ami-

tas.) Nam Iulias
alteram Drusi, al-
teram Germani-
ci filiam, criminē
incerto, nec defen-
sione ulla data oc-
cidit. Hic Drusus
autē & Germani-
cus Tyberij Cæ-
sar is fuerunt filii.

Quos

differuit, P. C. uos testes ha-
beo, ex q; deus factus sum
nullum uerbum me fecisse,
semper meū negociū ago.
Sed nō possum amplius dis-
simulare, & dolorem quem
grauiorem pudor facit, con-
tinere. In hoc terra mariq;
pacem peperi. Ideo ciuilia
bella compescui. Ideo legi-
bus urbem fundau, operi-
bus ornaui. Et quid dicam,
P. C. non inuenio, omnia

infra indignationem uerba sunt. Cofugien-
dum est itaq; à me ad Messallæ disertissimi
uiri illam sententiam. Præcidit ius imperij
P. C. hic qui uobis non posse uidetur mu-
scam excitare, tā facile homines occidebat,
q; canis frustum abscidit. Sed quid ego de-
tot actibus iuris dicam? Non uacat deplo-
rare publicas clades, intuenti domestica ma-
la. Itaq; illas omittā, hæc referā. Nam etiā si

Græce nesciat, ego scio

Iste, quem uidetis, per tot annos

sub meo nomine latens, hæc mihi gratiam

d retulit

(P. C.) Patres
cōscripti. Ex quo
deus factus sum)
Ridet Augusti di-
uinitatem. Nam
huic uiuo quoq;
diuini honores
contigerunt. Mor-
tui non loquun-
tur. Meū nego-
tiū ago.) Salse
significat iam pri-
uatum, nec cura-
re, quid agatur us
q;. In hoc.) Ad
hoc. Et pronun-
ciandum cum ex
clamatione.

Operibus.) Ut
foro cū æde Mar-
tis ultioris, Tem-
plo Apollinis in
palatio, Aede to-
nantis Iouis in ca-
pitolio. Infra id i-
gnationē.) Qua-
si dicat, Etiam si
multa nunc alle-
gem, adhuc non
uidebor indigna-
tus, sed iuste con-
queri. Præcidit)

Quos quascp.) immitatio festiu-
tatem habet, simul & emphasis. Sic
enim loquuntur in iudicibus cau-
sis. Et intelligimus illum nec foemi-
nis pepercisse.

Ecce Iupiter.) At/
ludit ad id quod
est apud Homerum,
in fine pri-
mi Iliados. Iupi-
ter aliquando cū
Iunone, quod in-
ter coniuges non
ita rarum est, rixa-
tus, cum uerbera
huic infligere co-
pisset, Vulcanus,
qui forte tum ade-
rat, accurrens Iu-
noni subsidū fer-
re uolebat. At Iu-
piter iratus, hunc
pedibus arreptū,
e cōelo rotavit,
qui cum totū diē
decidendo con-
sumplisset, tandem
in Lemnō insu-
lam (mane enim
deiectus fuerat)
sub uesperam la-

plus, ibi statim ab indigenis suble-
uatus est. Quod apud Homerū his
carminibus ipse testatur, dum Iuno
nem monet, ne marito aduersetur.
Si illius in se furorem cōcitet, Vulca-
nū nequap. suppetias laturū, utpo-
te Iouis iram olim senserit.

Ἄντι γάρ με ηγέλλοτε ἀλεχέμωναι
μεμαῶτα, ρίψε ποδὸς τεῖχων δεπό
βηλοῦ δεσπεστοιο. Εἴη δὲ μαρτυρόφερο

μη, ὅμα δὲ εἰλίξ καταθέωτι, καὶ πεσορέπερ λίμνων, οὐλίγος δέτι δυμός
χύνεται. Ενδά με σύντιες ἄνδρες ἄφαρ
κομίσαντο πεσόντα. Quos uersus

sic nos, ut senten-
tiā redderemus,
ex tempore lati-
nos fecimus. Me
siquidē lēfæ nui-
per tibi adesse uo-
lentem, Arreptū
pēde de magno
deiecit olympos.

Atqe diem totum
delapsus ab æthe-
re, tandem In Le-
mnō cecidi, ex
animi uix pecto-
re spirās. Hic ubi
me pia gens dela-
plū attollere cu-
rat. Hui⁹ fabulæ
sic meminit Phur-

nutus, simulqp. ra-
tionem reddit,
ἔφθινται ἡ ὑπὸ Φε-
δεῖ θήρου οὐρανοῦ ἐις
γῆν λέγεται, δια-
τὸ τοὺς πρώτους
ἰσως ἀρχομένους

illam ξενῆς πυρί, ἐκ κε-

ραωοῦ λόου καιομένου τούτου πυρί πυ-
χεῖμ, μηδέπω ἐπινοία τοῖς πυρίοις
ἐπιπεστεῖν διωραμένους, id est, Vulca-
nus a loue proiectus in terram e cō-
elo diciet, quod hi forsan apud quos
primum in usu fuit ignis, ex tactu
fulminis hunc nacti fuerint, cum in-
strumenta quibus ignem excute-
rent, nullo adhuc ingenio reperi-
sent. Iratus fuit uxori.) Cum Her-
cules olim ex iussu Iunonis nau-
gationem,

gationem instituisset, hæc ut suum odium nusquam non ostenderet il li, exorato Borea, uentos aduersos immisit. Iupiter ob id indignatus, Iunonem ex alto suspendit, geminam incudem pe dibus appendes. Sic enim Iliados decimoquinto lo quitur, hoc illi in memoriam redu cens, ή οὐ μέμνη δὲ τὸ εἰργέμων ὑπό θερ, ἐκ τοῦ ποδὸς τοῦ αἴματος ἔκκαθιστάντος. Quorum uersu um hic sensus est, Ex alto ne tenes, quod cum suspen sa fuisti, Nos pedi bus geminā incu

dem demissimus. Cuius fabulæ quæ admodum & superioris, causam al signat Phurnutus, πολὺ τὸν παραδε σθολύωρυ μύθωρ by his uerbis. οὐκέτι ποικίλης μίθου παλαιοῦ παραφέρει τοῦτο, καθ' ὃ διευθύνεται κεκρι μακέναι τὸν ἄρχαρον χρυσαῖς ἀλύσοσι, τῷ χρυσοφανές τι ἔχει τὰ ἄσφαρτα νοῆτες ποδῶρον ἀντίης δύω αἴματος θέκεται, τὸν γάρ δικλονότι, κορά τὸν δέλταπαρον. ὑφ' ᾧ τείνεται κάτω διεκρι μαθετέος θερηπόνων αδίλωτον, μυνόμενον. Ex antiqua fabula ui detur, inquit, poeta hoc afferre, qua Iouem fabulabantur Iunonem au reis catenis suspeditæ, nempe quod aurifulgorem stellæ possideant. Ac ad pedes eius appendisse duas incudes, mare uidelicet & terram, a quibus deorsum tenditur aer, sic ut ab

horum neutro diuelli possit. Huius etiam fabulæ meminit enarrator τὸν εἰκλιτεύοντα Gregorij Nazianzeni. Messalinam.) Hæc fuit uxor Claudi, quā mori compulit, ut est apud Tacitum. Fuit igitur immi tior loue.

Nescio inquis) Alludit ad hoc quod Tacitus re fert. Messalinæ enim iam morte expectanti, Claudius ubi uino in caluerat, nunciarū iubet, ad dicendā causam postero die adesset. quod Narcissus accusa tor intelligens, ne

si euaderet, in se pñicies uerteretur, denunciat Centurionibus & Tribuno, qui tum aderant, exequi cædem, ita imperatorem iubere, illi eam interfecerūt. Nescire autem uisus est. Nam occisa Messalina (inquit Sue tonius) paulo postq; in triclinio de cubuit, cur domina non ueniret, re quisivit. Tanta fuit & obliuionis & inconsiderantia.

C. Cæsarem) Caium Caligulam putat, is fuit Claudi ex fratre ne pos, qui incredibili sauitia aduersus omne genus hominum grassatus est. Quem rerum natura (uelut alio loco scribit Seneca) non nisi in exiti um, opprobriumq; humani generis ædedit.

Occiderat ille socerū.) Syllanū emi socerū Caius ad necem, secandasq; noua

nouacula fatigata compulit, causa /
tus in eo quod ingressum se turba/
tius mare non esset secutus, ac spe oc/
cupandi urbem, si quid sibi per tepe
statem accideret,
remansisset, quem
Syllanus impatiē
tiā naufragia uitasti
set, & naufragandi
molestiam. Au/
tor Tranquillus.
Hic generum.)

L. Syllanum, de
quo ante & pau/
lopst. Crassii
filiū uetus.) Cn.
em Pompeio stir/
pis antiquae, Ma/
gni cognomē Ca/
ius ademit, ut me/
minit etiam Sue/
tonius. Hic no/
men) Fecit enim
generum suum,
nam Antoniam
filiā maiorem illi
uxorem dedit.

Caput tulit) Am/
biguum est. po/
test enim intelligi
caput tulit, hoc
est, exeruit caput,
& ad honores ele/
uavit, & caput tu/
lit, hoc est, ampu/
tauit. Tā fatuū
ut etiam regnare

posset.) Alludit ad uulgi dicteri/
um, quo regum stultitiam passim
notabant. In quam & ab Erasmo
declamatum est in prouerbio. Aut
regem, aut fatuum nasci oportet,

quod in huius ludi exordio statim
usurpauit Seneca. Scilicet.) Iro/
nia cum inficiatione accōmodata
est particula. Quemadmodum &

illud apud poetā,
scilicet hic superis
labor est. Dryu/
darum) Dryuda/
rum religionem
(inquit Suetoni/
us) apud Gallos
diræ immanita/
tis, & tantum ciu/
bus sub Augusto
interdictam, pen/
tus aboleuit. De
Dryudibus Gal/
lorum sacerdoti/
bus, multa memi/
nit Cæsar in se/
xto. Immane re/
ligionem.) Nam
pro uictimis ho/
mines mastabāt,
ut refert Cæsar.

Vt Rhomæ nu/
ptiarum.) Sensus
est, Claudius hāc
ob causam Dryu/
darum religionē
deleuit, ut fratris
sui filiam Agrip/
pinam ducere pos/
set, quod non li/
cebat ante. Nam
Claudius senatū
ingressus, decre/
tum postulauit, quo iuste inter pa/
trios, fratrūq; filias, nuptiæ etiā in
posterum statuerentur. Extat apud
Tacitū, in hāc rem Vitellij oratio co/
rā senatu habita. XXX, senatores)
De hoc

C. Cæsar Crassi filium uetus.
Magnum uocari, hic nomen
illi redēdit. Caput tulit, oc/
cidit in una domo Crassum
Magnum, Scriboniam, Bas/
sioniam, Assarion, nobiles ta/
men. Crassum uero tam fa/
tuum, ut etiam regnare pos/
set. Cogitate P.C. quale por/
tentum in numerum deorū
se recipi cupiat. Principes pie/
tate & iustitia dij fiunt. Scili/
cet hic pius & iustus, quoniā
Dryudarum perfidæ gentis
Gallicæ immanem religio/
nem, à qua ciues submoue/
ram, prorsus extirpauit, ut
Rhomæ nuptiarum sacra es/
sent, quibus ipse, cum sibi A/
grippina nuberet XXX.
senatoribus, innumeris Eq.

Rho. tum postulauit, quo iuste inter pa/
trios, fratrūq; filias, nuptiæ etiā in
posterum statuerentur. Extat apud
Tacitū, in hāc rem Vitellij oratio co/
rā senatu habita. XXX, senatores)

De hoc sic Suetonius. Die ipso Claudi & Agrippinæ nuptiarū in quinque & triginta senatores, trecentosque amplius equites Rho. tanta facilitate animaduersum, ut de nece consularis uiri, renunciante centurione factum esse, quod imperasset, negaret Claudi⁹ quicquid se imperasse, nihilominus rē comprobaret a firmantibus libelis officio milites functos, quod ad ultionem imperatoris ultro procurerent. Tria uerba.) Quod balbus esset, & tamē iudicis est, tria uerba dicere, quae dieb⁹ nefastis non licebat. Est autem iucunda προσονοια indicat & ducat. Sum i mam rei.) imperij. Ex tabella recitauit.) Alludit ad consuetudinem antiquam, qua in senatu censentes de scripto sententiam proferebant, & recitare

Rho. mactatis, principium dedit. Hunc nunc deum facere uultis? Videte corpus eius dijs iratis natū. Ad sum mam tria uerba dicat, & seruum me ducat. Hunc deum quis colet? quis credebit in eū? denique dum tales deos facitis, nemo uos deos crederet. Sū mam rei, P. C. si honeste inter uos gessi, si nulli durius respondebit, uindicate iniurias meas. Ego pro sententia mea hoc censeo. Atque ita ex tabella recitauit. Quandoquidem diuus Claudius occidit consocerum suum Appium Syllanum, generos duos, Pompeium Magnum Antoniæ ex Petina, L. Syllanum Octaviæ ex Messalina, Socerum filiæ suæ Crassum Frugi, hominem tam similem sibi, quam ouo ouum. Scriboniam socrum filiæ suæ, Messalinam uxorem suam, & ceteros, quorum numerus inueniri non potuit, placet mihi in eum

uerbum hoc significat. Appiū Syllanum.) Quem cum Messalina & Narcissus conspiressent perdere, diuisis partibus, alter ante lucem similis attonito, patroni cubiculum irrupit, affirmans somnialisse se uim ei ab Appio illatam. Altera in admiratione firma, sibi quoque eandem speciem aliquid iam noctibus obuersari res tulit. Nec multo post ex compagno irrumpere Appius nūciatus cui pridie ad id temporis, ut adesset, præceptum erat, quasi plane representaretur somni fides, arcessi statim ac mori iussus est. Hac Suetonius. Crassum Frugi. Huius meminit quodā loco Trāquillus. Tam similem sibi, quam ouo ouum.) Proverbium est, quo utimur, propter inquam similitudinem indicantes. Vide Chilia d 3 des

des Erasmi Roterodami. Nec illi rerum iudicandarū uacationē.) Quemadmodū ipse uiuens pro conditione cuiusque ciuis uacationem legis Patriæ constituerat, hoc est, ut ea legi non tenerentur. Pedibus in hanc sententiam itum est. Nec mora Cyllenius illū collo obtorto trahit ad inferos à cœlo, unde negant redire quenquam. Dum descendunt per viam sacram, interrogat Mercurius, quid sibi uelit ille concursus hominum, num Claudiū funus esset? Et erat omnīū formosissimū, & impensa cura plenū, ut scires deū efferrit: tibicinū, cornicinū omniscip̄ generis sonatorum tāta turbā, tātus conuētus, ut etiā Claudius audire posset.

Cylenius) Mercurius, a Cyllene monte Arcadiæ sic dictus.

Vnde negant.) Versus est Catuli, de passere mortuo Lesbiae. Illuc unde negant redire quenq̄.

Viam sacram.) Via est Rhomæ sic dicta. In hac

hi in eum seuere animaduerti, nec illi rerum iudicandarū uacationem dari, euīq̄ q̄ primum exportari cœlo, intra dies xxx. excedere olympo, intra diem terras. Pedibus in hanc sententiam itum est. Nec mora Cyllenius illū collo obtorto trahit ad inferos à cœlo, unde negant redire quenquam. Dum descendunt per viam sacram, interrogat Mercurius, quid sibi uelit ille concursus hominum, num Claudiū funus esset? Et erat omnīū formosissimū, & impensa cura plenū, ut scires deū efferrit: tibicinū, cornicinū omniscip̄ generis sonatorum tāta turbā, tātus conuētus, ut etiā Claudius audire posset. Omnes laeti, hilares, P.R. ambulabat tanq̄ liber. Agatho, & pauci causidici plorabant, sed plane ex animo. Iurisconsulti ē tenebris procedebant, pallidi, graciles, uix habentes animā, tanq̄ qui tum maxime reui

apparet illum fuit se sepultum.

Vt scires deum efferrit.) locus est a stulticia. Nam hoc ipsum pugnat cum ratione dei, efferrit mortuum.

Vt etiam Claudius) Tam stupidus & somnolentus, deniq̄ mortuus. Pauci causidici plorabant.) Merito lugebant causidici ob mortuum Claudiū, quippe qui in senectute uisu esset. Scribit enim Tranquillus, se a natu majoribus audisse, causidicos adeo patientia Claudiū abuti solitos, ut descendente e tribunali nō solum uoce reuocarent, sed & lacinia togæ retenta, interdum pede apprehenso retinerent.

Sed plane ex animo.) Obiter taxat publicum morem, quo lugebant etiam conducti. Juuenalis. Floratur lachrymis amissa pecunia ueris.

Dicebam

me reuiuiscerent. Ex his unus cum uidisset capita conferentes, & fortunas suas deplo- rantes causidicos accedit & ait, Dicebam uo- bis, non semper Saturnalia erunt. Claudius ut uidit funus suum, intellexit se mortuum esse, ingenti enim uoce,

cantabatur anapæstis.

Fundite fletus, ædite plæctus, singite luctus,
Resonet tristi clamore forū, cecidit pulchre
Cordatus homo, quo non alias fuit in toto
fortior orbe.

Ille citato uincere cursu poterat celeres.

Ille rebelles fundere Parthos, leuibusq; seq
Persida telis, certaq; manu tēdere neruum,
Qui p̄cipites uulnere paruo figeret hostes,
Pictaq; Mœdi terga fugacis. ille Britannos,
Ulta noti littora ponti, & cœruleos
Scuta Brigantes dare Romuleis colla ca-
tenis

Iussit tolerandus adiuit. Ex Iliados undecimo reposuimus, quod nō male qua- drare uideatur. Fundite.) Anapæstica sunt familiaria Tragedijs, licet recipiant Daçtylos & Spondæos, postremo tamen loco non admittunt ni- si spondæum aut anapæstum. Rebelles Parthos.) De Parthis sub Clau- dio Mithridatem regem expertenibus, ac de eorum dissensione, lege Taci- tum in, xij. Qui, id est, quo scilicet neruo. Vulnere par.) Sagittæ.

Pictaç terga.) propter scutum pictum. Britannos.) Nam, ut inquit Suetonius, a Gessoriaco (nunc Calesium uocant) in Britanniam transmi- sit, ac Cn. Senti, & Auli Plauti ductu, sine ullo prælio, aut sanguine, intra paucissimos dies parte insulae in deditioñem recepta, sexto q; profectus erat mense, Roman rediit, triūphauit maximo apparatu. Brigantes.) Populi sunt Britannæ, de quorum discordijs meminit Cornelius Tacius in duodecimo, nūc eam regionem Vuali habitat. Ponit etiam Brigan- tium

Dicebam uobis non semper.) hoc est, prædicebā uo- bis, non semper adeo fauentē Cæ- sarem habebitis, cuius abutamini patientia. Satur- naliorum licentia nota est. In quib⁹ serui quoq; liber- tate gaudebāt, & domini uicissim seruis ministra- bant. Sub Clau- dio plus poterant aduocati, q; iure cōsulti. Sapit pro uerbium simile il- li; θύραζε κόρης οὐκ ἔτι αὐθιστήρια. id est, Foras Ca- res, non amplius Anthisteria. Ingē- ti enim uoce.) τάντας γαρ ἀαι, ζετομ ἵνετο τέλον θό, id est, Nam cunctos dolor in

tium oppidū Pto Iussit, & ipsum noua Rhomanæ iura securis
Iemæus in descri-
ptione Rhetiæ.

Et ipsum noua) Hoc dixit ppter Orcadas insulas, quas Claudius imperio Rhoma-
no primus adie-
cit, ut testatur Eu-
sebius. Nō alius
citius.) Iocus est
ex ambiguo. Nā
cito cognoscit, qui
statim intelligit,
& absolut. Et ci-
to cognoscit, qui
pronunciat non
auditis partibus,
ita ut Claudius
solebat. Toto anno.) Ius enim laboriosissime dixit, etiam suis suorumq;
diebus solennibus nōnunq;
festis quoq;
antiquitus & religiosis. Autor
Tranquillus. Qui dat.) Iudex inferorum Minos, qui quondam Cretæ
præfuit. Hunc post mortem ob iustitiam suam Poetæ apud inferos ius
dicere finixerunt. At Cretenses, ut quos ciuitate & moribus eruditæ, ad Io-
uem tanq;
præceptorē itasse memorant, in Ida monte speluncam ostendentes, atq; illi in nonum annum cōsueisse, necnon didicisse, quæ ad Rempus/
blicam instituēdam utilia forsan. Id quod Max. Tyrius his uerbis innuit.
τί ἡσί οὐδεὶς τοι οὐ δοκούσιμον βασιλεῖ τῷ μίνω κομιδέντες καλός
ἄγαδέντες τῆς ἀρετῆς, διδάσκαλοι δικτῶ επιφύμισαι τὸν Διά. οἷα μή
δικτῶν τῇ ίδιᾳ ἀντροῦ διός. φοιτῶντα ἢ τῷ μίνω δὲνιάτου ἔτους συγ-
χινόμενον τῷ δι μανθάνειν παράντον τὰ πολιτικὰ, διτοι κράτη λογ-
γοι. Meminit huius Homerus Odyssea undecimo. O causidici uena-
le ge.) De rhetoribus dictum, ὑπότιθεσι τὴν χεῖρα τοῖς λίμνασι, οὐδὲ
τὴν φωνὴν τιπράσκοντα, qui muneribus linguam uendant. Sic Vels-
leius Paterculus uetusissimus scriptor, quem nos nuperrime in Murba-
censi bibliotheca reperimus, aliquādo studiosis impertituri, Plancū prot-
ditorem, qui ab Antonio ad Cæsarem transfugerat in omnia & in omni-
bus uenalem perq; eleganter appellat. Concusso fritillo.) Nam (autore
Suetonio) Claudius alea studiosissime lusit, de cuius arte librum emisit.
Solitus etiam erat in gestatorio ludere, ita effuso aliueoq; adaptatis, ne lu-
sus confunderetur.

Talthybius

Talthybius.) Est Talthybius deorū nūci⁹, & apud Homerum in primo Iliados, quem Agamemnon ad tentoria Achillis misit. *Αλλοτε ταλθύβιον τε, κολαντεπέ, id est compediaria uia Narcissus Alt hic Talthybi⁹ affat⁹ fuit Eurybatenque. Est patronum excipiendum, & nuncij nomen apud Euripidē, qui Hecubā ius⁹ linea occurrit, & ait, Quid sit filiam suā Polydij ad homines? Celeri⁹ præxenam sepelire.*

Narcissus.) Ab epistolis Claudij uenire nos nuncia. Ille autē ante omnes dilectus. Domin⁹ patrono plura blandiri uolebat, quem Mercurius iterū festinare iussit, & uirga morantem impulit. Dicto citi⁹ Narcissus euolat. Omnia p̄cluia sunt, facile descēditur. Itaq̄ quis podagricus esset momento temporis peruenit ad ianuam Ditis, ubi iacebat Cerber⁹, uelut ait Horatius, bellua centiceps, se se mouens uillosoq̄ horredos excutiens, pusillum subperturbat, ut illum uidit canem Claudi⁹ omnia.

nigrum

Virga.) Caduceo. Facile descenditur.) Alludit ad poetā. Facilis descensus a iuerni. Velut ait Horati⁹.) Est apud Horatium in Oda, qua arborē alloquit⁹, cuius casu pene perierat, ubi inquit, demittit atras belua centiceps aures, & intortis capillis Eumenidū recreatur agues.

Nec quē uelis.) Superstitiosa siquid antiquitas nigris seu deformis occursum, infelicitas ominis in ioco ponebat. Et tempus nocturnum alioqui perse subinaustum habetur. Hinc il lud apud Satyrophorum, Et cui per mediā nolis occurrere noctē. Ab historicis memoriae proditum est, q̄ pacto quidam imperator, quod in uia Mavrum histriōnem habuisset obuiū, mortem sibi sitominatus.

Can

Cantantes.) οὐδὲ καθητοὶ καὶ Cum Pallante fratre) Hic fuit a ra
φίλατοι οὐδὲ μέτραν πάντων. Illi qui fuerat chari magis atque honorati. Huc us ac narcissum) de quo paulo an
uersiculū ex nono Iliados hic infulsus decreto quoque senatus non mo
simus. Trogus)

Saufelli Trogī mē
mīnit Facitus.

Quos Narcis-
sus duci iussiferat)
Hi iussu Narcissi
fuerāt occisi.

Pantomimus.)
Nimus imitato-
rē significat, Pāto
nāim⁹ eū q̄ om̄es
personas effingit
repräsentatq̄. Po-
sides.) Libertorū
principue suspe-
xit Posidē spado,
nē, quē etiā Britā-
nico triumpho in-
ter militares ui-
ros hasta pura do-
nauit, ut refert
Suetonius. Fe-

lix.) Hūc cohorti-
bus & alis prouin-
ciæq̄ Iudeæ præ-
posuit triū regina-
rū maritū. Autor
Trāquillus & Ta-
citrus. Apud Felis-
cem Paulus apo-
stol⁹ a Iudeis ac-
cusatus, se excu-
savit, ut Scribit
Lucas i. actis apo-
stolicis, & memi-
nit Eusebius.

nigrū. Nam album canem
in delicijs haberet consueve-
rat, ille autem totus infor-
mis est, nec quem uelis tibi
in tenebris occurtere. Et ma-
gna, inquit uoce, Claudi-
us Cæsar uenit. Ecce extem-
plo cum plausu procedunt
cantantes,

Hic erat Cos. defig. Iunius
Prætorius. Sex. Trallianus,
Heluius, Trogus, Corio-
etus, Valens, Fusidius, Eq.
Ro. q̄s Narcissus duci iusse-
rat. Medius erat in hac can-
tantium turba noster Pan-
tomimus, quē Claudio de-
coris causa minorē fecerat.
Necnon Messalinā cito ru-
mor percrebuit Claudiū
uenisse. Conuolarat primū
omniū liberti Myron, Am-
pyronas, Ampæus, Phero-
nas, Possides hasta pura in-
signis

Cum Pallante fratre) Hic fuit a ra
tionibus Claudiū, quem is non se-
de quo paulo an
do præmissis inge-
tibus, sed & quæ
storij prætorijq̄
ornamentis orna-
ri libenter passus
est. Tantum præ-
terea acquirere &
rapere, ut queren-
te eo quōdam de-
fisci exiguitate nō
absurde sit dictū
abundaturum, si
a duob⁹ libertis
in consortium re-
cipere, ut proxi-
mitate Suetonius.

De his & Plinius
meminit sic scri-
bens. Multos po-
stea cognouimus
seruitute libera-
tos, opulentiores
pariterq̄ tres clau-
dij principatu, Pal-
lante, Callistū, &
Narcissū. Corne-
lius Tacitus, ubi
de Pallante loqui-
tur, Fixū est inq̄
ære publico sena-
tus consultū, quo
libertinus fester,
tij termillies pos-
sessor, atiquæ par-
simonia laudib⁹
cumulabat. Hic
cecinis Iuuenalis,
Ego

Ego possideo plp signis, Felix cu Pallante fratre, Harpocras, Polybius, quos omes Claudio Quæ ad Montanum Plinio Iunior Me minit.

Harpocras.)

Huic lectica gur
bem uehendi, spe
etaculacq; publi
ce ædendi ius tri
buit. Polybius.)

hica studijs Clau
dis sape inter du
os consules am
bulabat. Lege

Cornelia.) Lege
Cornelia desica
rijs tener, inquit

Martianus iure
consultus, libro
Pandectarū qua
dragèsimō octa
uo, qui hominē

occiderit, cuius
ue dolo malo in
cendum factum

erit, quiue homi
nis occidendi fur
tive faciendi cau
sa cu telo ambula

uerit, poena hu
ius legis est, in in
sulam deporta

tio, & omniū ho
norum adéptio
sed solent hodie

capite puniri, nisi
honestiore loco
positi fuerit, quā

ut legis poenam

sustineant, ut ha
betur eodem ti
tulo. Mire uero
hic expressit mo
rem pristinum iu
dicatorū. Clau
diana lingua) Si
ue quod Gallo es
set siue quod Bal
bus, siue quod
semper

amici Saturnius Luscus, & Pedo Popeius,
& Lopus, & Celerasinus consulares. Nouis
sime fratris filia, sororis filia, generi, socii, so
crus, omnes planè consanguinei. Et agmine
facto, Claudio occurrut. Quos cu uidisset
Claudis exclamat, quomodo hue uenisti?
Tum Pedo Pompeis, Quid dicis homo cru
delissime? quæris quomodo? quis enim
nos alius hue misit, qu tu omnium amico
rum interfector? In ius eamus, ego tibi hic
sellas ostendam. Dicit illum ante tribunal
Aeaci, is lege Cornelia, quæ de sicarijs lata
est, quarebat, postulat, nomen eius recipit,
ædit subscriptionem. Occisos Senatores
xxx. Equites Rho. CCCXV. atque plures.
Cæteros. CCXXI.

Exterritus Claudio oculos undecimque circu
fert, uestigat aliquem patronum, qui se defen
deret, aduocatum nō inuenit. Tadē pro
cedit. P. Petronius, uetus cōuictor eis homo
Claudiana lingua disertus, & postulat ad
uocationem

semper egeret Clau-
dij negocio. Ioc-
est ex aphibolo/
gia. Homo iustis
simus.) Iustū em-
par pari referre.
Sic ille tractau-
rat reos. Alioqui
iniustissimum est
reum non sinere
loqui. Nouita
te rei.) quod uide
licet una tantum
accusationis par-
te audita, statim
iudicasset.

Quā nouum.
Saepē enim inau-
ditos reos dāna-
uerat. Si min⁹ dīj
latura.) Legim⁹
dilaturam, ut sit
nomen, & pro in-
teruallo pœnarū
interpretamur, q̄
sidum Tantalus
aut Sisyph⁹ a suis
tormentis feriāre-
tur Claudius inte-
rim succedere de-
beret.

Tantulum siti.)
Tantalus stagno
apud inferos la-
brotenus immer-
sus, & pomis cir-
cum os ex arbore
propendentibus,
siti tamen & fame
torquetur, nam si
bibere uelit, refu-
git aqua, si pomū

uocationem. Nō datur. Ac
cusat Pedo Pompeius ma-
gnis clamoribus. Incipit P.
Petronius uelle respondere.
Aeacus homo iestissimus,
uetat illum loqui. Altera tā-
tum parte audita condem-
nat, & ait,

Ingens silentium fa-
ctum est. Stupebāt omnes
nouitate rei attoniti, nega-
bant hoc unq̄ factū. Clau-
dio iniquū magis uidebat
q̄ nouum. De genere pœ-
næ diu disputatum est, quid
illum pati oporteret. Erant
qui dicerent, si minus dīj la-
tura fecissent, Tantulum siti
periturum, nisi illi succurre-
retur. Non unq̄ Sisyphum
onere releuari. Aliquando
Ixionis miseri rotam suffla-
minandam. Non placuit ul-
lis ex ueteranis missionem
dari, ne uel Claudius unquā

simile speraret. Placuit nouam pœnam ex-
cogitari debere, instituendum illi laborem
irritum, & alicuius cupiditatis spes sine fine
effectus;

arripere tentet, ar-
bor sursum resilit:
Ouid⁹. Quārūt
aquas ī aquis, &
poma fugacia ca-
ptat Tantalus. Si/
syphū onere) Sisy-
phi saxum illud
ingens apud infe-
ros, ubi in monte
protrusum fuerit,
statim delabitur,
iterū inani cona-
tu sursū ferendū.
De huius & Tan-
tali pœnis lege!
Homerum unde-
cimo Odysseæ cir-
ca finē, ubi Vlys-
ses refert, quæ a
pud inferos uide-
rit: Ixionis mise-
ri rotam sufflam-
inandam.) Ixion
apud inferos ro-
tae alligatus, assi-
due circūfertur.
Meminit hui⁹ Lu-
cianus in Dialo-
gis deorum.

Ex ueteranis
missionē.) Vtī
methaphora mili-
tari. Militibus em-
datur.

datur missio cum
citra ignominia
exauctorantur.
Alea ludere.)
Qua uiuēs adeo
studiose lusit.

C. Cæsar.) Nā
Caligula Cæsar,
Claudij ex fratre
nepos, hunc (ut
Scribit Suetoni⁹)
non nisi ad iudi-
brium referuavit
quid mirū igitur
si Caio i seruitu-
e m poscature.

Ab illo flagris.)
De his qui iussu
Caligula uapula-
runt, in hunc mo-
dū scribit Seneca
noster libro tertio
de ira. Modo C.
Cæsar Sextū Papi-
nū, cui pater erat

effectus. Tum Aeacus iu-
bet illum alea ludere percus-
sofritillo. Et iam cœperat fu-
giētes tesseras semper quæ-
rere, & nihil proficere. Iam
quoties missurus erat reso-
nante fritillo,

Vtracq; subducto fugiebat
tessera fundo.

Cumq; recollectos auderet
mittere talos,

Lusuro similis semper, sem-
perq; petenti,

Decepere fidem, refugit, di-
gitosq; per ipsos

Fallax assiduo dilabit alea
furto.

Sic cum iam summi tangum
etur culmina montis.

Irrita Sisyphio uoluuntur pondera collo.

Apparuit subito C. Cæsar, & petere illum in seruitutem cœ-
pit, producit testes, qui illum uiderant ab illo flagris, ferulis,
colaphis uapulātem, Adiudicatur C. Cæsari, illum Aeacus
donat. Is Menandro liberto suo tradidit, ut à cognitioni-
bus abesset.

cōsularis, Bethe,
nū Bassum quæ
storem suum pro
curatoris sui filiū
aliosq; & equites
Rhomanos, & se/
natores uno die
flagellis cecidit.
Cognitionibus)
Cognitiones sūt
causalū, ut cum
dicimus, Senatus
Rhmani cogni-
tionem certæ legi
non fuisse obno-
xiā. Ac proculdu
bio Caiū hic no-
tat ut qui cogno-
scendi prouinciā
sæpe libertis suis
cōmiteret, quo
magis a curis li-
ber, altiori ocio
frueretur.

BEATVS RHENANVS MARTINO ERGERINO
SELESTADIENSIVM PAROCHO, VI/
RO CLARISSIMO, S. D. P.

IBELLVM Synesij Cyrenesis
de laudibus Caluicij, quē in Ita-
lia Cuno praeceptor olim meus
ex antigrapho non satis castiga-
to descripsferat, uisum est tandem
ut cunq; mutilum & lacerum in
publicū extrudere, ne tam mire
lerido opusculo studiosos diu-
tius frauderemus. Quod quidē

non aliam ob causam hactenus facere distulimus, q; quod
sperabamus, aut Græci exéplaris copiam nobis fieri, aut cer-
te exemplū alicunde minus médosum. Id si contigisset, uel
ipsi uertiſſemus denuo, uel hanc Phreanam tralationē, quā
exscribentium incuria deprauatam mutilatamq; esse pla-
nè persuasum habemus, recognoscēdo castigassemus. Is em̄
Ioannes Phrea quod non sine publico Britāniæ, q; nūc An-
gliā uocant, honore dixerim, utranq; linguam egregie per-
calluit, bonas literas summa cū laude nō paucos annos, id q;
in Italia professus. Porrò hoc Caluicij encomium pauculis
scholijs à nobis expositū, tibi Martine humanissime nō ab-
re dicauimus. Cum enim adeo comatus sis, ut Myconius ui-
deri possis, cui dubium, quin tā præclarū caluicij patronū
Synesium,

Synesiu cupide sis arcteq; complexurus . Qui hoc tibi præstabit, ut uel leuius feras, si hactenus uulgí secutus opinionē caluicium inter mala posuisti, uel hoc felicior sis tuo bono quo plenius cognoris . Quod si minus effecerit, ut te deleat caluitum, certe tanti uiri festiuissima doctrina, simul & doctissima festiuitate delectaberis . Ad hūc modū lusit philosophs & idē episcopus . Atq; hic demū iocus est eruditus grauiq; uiro dignus . Nūc ridiculi sumus, etiā cum seria scribimus . Faceti nō sumus . Quod si quando iocari uolumus, Camelum saltare dices, ut est in prouerbio . Et aut obsecna producimus, quod genus sunt infacetissime Pogni Facetiae, aut stulta . Bene Vale . Basileæ . Pridie Calēdas Aprilis .

AN. M. D, XV.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΟΥΙΔΩΝ

Σωκράτης ἐπίσκοπος ἐκ πόλεμαιδος τενταπόλεως φίλος λιθίου Δικαιίου, φιλόσοφος τῶν ιερατικῶν γενομένων, ἔγαφε βιβλία διάφορα, γραμματικά πινεῖ φιλόσοφα, καὶ λόγια βασιλικούς ταῦτα, γυρικούς ἢ ἐπιδικτικούς, ἐγκώμια τοῦ φαλάκρας, καὶ προνοίας λόγοι θαυμάσιοι, ἐλληνικῷ χαρακτῆρι, πολὺ ἔλλατα πλεῖστα, καὶ διάφορα βιβλία σωέταξε, καὶ τὰς θαυμαζομένας ἐπισολάσσει.

EX SVIDAE COLLECTANEIS

Synesius è Ptolomaide Pentapolii oriūdus Thebaidos que in Aphrica est, episcopus, cū iā Philosopher, sacrī esset iniciatus, scripsit uarios libros, cū grāmaticos, tū philo-sophicos, & oratiōes ad principes laudatorij seu demōstrati ui generis, ac caluicij encomiū, necnō admirandā de prouidētia orationē, idq; Græco stilo . Præterea multos alios libros cōposuit, ac epistolas ingenij & eruditioñis plenas .

IOAN

IOANNES PHREA ANGLVS N. S. P. D.

Olen qui in librorum interpretatione, prima sui ingenij pericula faciunt, eos libros latino sermone absoluere, qui minus in se difficultatis habent. Deinde cum die ipsa, tum frequenti exercitatione, ingenij vires, dicendiq; facultas adacta fuerit, ad altiora, maioraq; se conuertere. Nos nero & si non nullis persuasi rationibus, quas nunc consulto præterire liber, conuersum ordinem magis ad doctrinam conducere arbitramur: ea tamen modestia hanc nostram defensamus opinionem, ut neq; mihi ipsi arrogare, neq; quod secus alijs senserint, id uitio illis dare uelim. Suis enim quijs in rebus, quid magis, quidue minus sibi conduceat, explorator est, & index optimus. Itaq; mibi in hoc a reliquis dissentienti, a Synesio summo philosopho, autoreq; granissimo, interpretationis initium auspicari placuit. Quos autem hic scripsit libros, tot ac tantis obstructi sunt difficultatibus, ut haud sciam si qua alia apud Græcos extenuantia, que cum his, aut sententiarum perplexitate, aut obscuritate uelborum ausim conferre. Cuius profecto rei argumentum est non mediocre qd in tanto numero interpretū, quos nostra, quosue prior etas uidit, ne mo unq; inuentus sit, quod sciam, quib; huius autoris opus aliquod attigerit. Potius igitur q; tanta uiri doctrina nostris hominibus incognita permaneat, faciendum duximus, ut saltem eam orationem quā de Caluicj laudibus scripsit, nostro exili sermone Latinis legendam traderemus. In hoc argumento adeo est hic autor copiosus & affluens, ut uel ex hac lenica oratione illum asseras, & summum philosopham, & oratorem fuisse granissimum. Non enim argumentis uulgaribus, nec a superficie rerum sumptis uititur, sed confirmationes, confutationesq; firmissimas & ab ipsis naturæ uisceribus eductas, in medium adducit. Hanc uero nostram lucubratiunculam, qualis qualis est, tuo clarissimo nomini libenter dedicamus (nam quid æquius est, q; literarum & doctrinæ monumenta illi deferre, qui de literatis hominibus optime meruit?) quo mece incredibilis erga te pietatis, & tuorum item in me immutabilium meritorum testis sit, & pignus perpetuum. Quem si tuo probatissimo iudicio probatum iri intellexero, efficies ut ad reliqua tuo nomine perseguenda simus alacriores.

Vale.

C
BEATI

BEATI RHENANI

IN CALVICII ENCOMIVM SYNESII

CYRENENSIS, SCHOLIA.

Dion.) Dio/
nem hunc
cognomē/
to Chrysostomū,
rhetorem & philo-
sophū fuisse, Sui/
das testatur: qui
pelle leonis ami-
ctus, solitus fuerit
in publicum pro-
cedere: nimīrū ut
cunctis maiori ue-
nerationi foret.
Per multam autē
ātatem Traiano
Cæsari familiaris
adeo fuit, ut in re-
gio curru cum il-
lo simul uerheret.
Scripsit, an mun-
dus sit corruptibi-
lis, encomiū Her-
culis, pro Platone
contra Homerū li-
bros, quatuor, de
uirtutibus Alexā-
drī libros decē, &
hanc orationē de
laudibus comæ,
quā apud Germa-
nos exulās (ut pu-
to) cōposuit. Nā
sub Domitiano
cū philosophi pal-
sim Romæ proscri-

SYNESII CYRENENSIS
de laudibus Calvicij ora-
tio, Io. Phrea Britan-
no interprete.

ION aurea
prædit⁹ lin-
gua, librum
de comæ
laudib⁹ scri-
psit, adeo lu-
culentū, ut necesse sit uirum
caluū ob sermonis dignitatē
rubore affici. Cū natura em̄
conspirationē fecit eius ora-
tio: q̄ppe naturæ quodā im-
petu omnes pulchritudinē
appetim⁹, ad pulchritudinē
uero coma, quā nobis natu-
ra à pueritia fecit domesticā,
nō mediocriter cōducit. Hæc
ubi defluere cœpit, cordi di-
ros iictus infert, tunc me gra-
uiora p̄pessum arbitrabar,
q̄ Athenienses ab Archida-

mo in

berentur ad Ge-
thas sua sponte se
contulit (ut Philo
strat⁹ in Sophistis
autor est) ubi licet
plantare arbores,
quo uictū acqui-
reret, & agros fo-
dere, nec non bal-
neis & hortis irri-
gandis aquā hau-
rire cogeretur, tñ
studiorū non fuit
oblit⁹. Φυλένωμ ἡ
σκάπτωμ, ἡ ἐπα-
πλῶμ βαλανείοις,
Ὄ καπτοις, Ὄ πολ-
λὰ τοιαῦτα ὑπὲ-
γροφῆς ἐργαζόμε-
νοι, τῷ αὐτὸν ἀγε-
δυκ ἥμέλαι. Com-
mendatur eodē li-
bro m̄stis nomini
b⁹ a Philostrato.
Ab Archidamo)

Archidamū ducē
Athenienses graui-
ter afflixisse, ul' id
ostēdere potest, q̄
Archidamicū bel-
lū in uulgā sermo-
nē apud ueteres
abijt, quoties de
crudeli s̄auocib⁹ bel-
lo loquerentur.

f Eubœn,

'Eubœnium, quos Homeri carmen.) Hoc uideli cert, τελ δ' αὐτοῦ ἔβαν περ ἐπεντοῦ δοοι' ὅπις θεη κομώωντες. i. Atq̄ capillato occipiti subeūt quoque Abantes. Est apud Homerum in Catalogo nauium. Eubœa autem etiā Abantis dicta fuit, uelut indicat Stephanus Hesiodū allegas. Meminit horum Eubœniū Philostrat⁹ in Heroicis, ubi sic inquit de Græcis in Agamēnone, q̄ Menelaū qd̄ comitata⁹ esset, nō reprehēderint. Οὐ δὲ γυναικεῖς θεῶν Σοίας ἡκοντας ἐτῶ θεζομ, μὴ τοι σελοίως κομώντας, id est, Nec p̄m eos, q̄ ex Eubœa uenerant, Græci icrepabāt, q̄ quis ridicule comatos. Dicit autē Synesius, Eubœnsem se uideri, qd̄ hæc ḡes in occipi-
ti tantū comā ge-
staret, & qui calui
sunt in posteriori
capitis parte nōni
hil capillorū habe-

mo in sectiōe arborū Acaranū. Mox uideor esse un9 inertiu Eubœniū, quos Homerī carmē ait retrocomantes ad Troiā iſſe thilitatū. Inter hæc satis increpitans (ut fautor quidā Epicuri) aiebā quisnā locus prouidētiæ relictus esset, postquā singulis hominibus præter dignitatem eueniūt omnia. Et quid sceleris cōmisi ego, ut fœminis uiderer tā insuauis. Qd̄ si uicinis duntaxat mulierculis essem cōtemptui, nihil mihi suboriretur molestiæ, qui Venerē meā adeo cohibeo, ut ipso cū Bellerophōte pudicitia ausim contendere. Verū mater & sorores aiunt comā nonnihil pulchritudinis esse. Quod clarum efficit quondam Parysatis, quæ Artaxerxem regē amare deſiit, uisa speciosa Cyri forma. Verum de calamitate cogitans, rationē contra pugnacem affectionem instruxi, qua paulatim cedēte melius habere cœpi. Nām

ant, cum syncipus prorsus sit nudū. Ut fautor quidā Epicuri.) Epicur⁹ em̄ negauit dei, puidētia mundū regi. Nā dicere solebat, qd̄ beatū atq̄ immortale est, neq̄ ipsum negocia habet, neq̄ alij præbet. Bellerophōte Antea Procti regis uxor, Bellerophontē hospitio suscepūt, cum Argos relinquere propter occisum Bellerū coact⁹ esset, ad stuprū sollicitauit, is quod castus esset, ne hospiti faceret iniuriā, hoc flagiti⁹ committere recusat.

Hoc ab Homero Iliados 3. nar-
rat elegātissime. De Iolippo consi-
mile exēplū in ar-
canis literis conti-
neſ. Parysatis) Pa-
rysatis Cyri filia
fuit, & Artaxerxis
mater. Aut. Plut.

Aduersus
aduersus

Aduersus duos, ne Hercules. Molionidae per insidias quondam adorti sunt Herculem, qui hominum multitudine territus, fugam arripuit. Hinc natum proverbiū, Μηδέ προκλήσει πρός θνό, id est, Ne Hercules quidem aduersus duos. Suidas per Molionidas Creton & Eurytum intelligit, Ne ptuni & Molionae filios, quos duos in olympico certamine Hercules prostrauerit. Carterū Olympiade pxiama, cum duobus quibusdam dimicantis, superatus est. Vnde proverbiū ortum. Et nisi Ioleus) Hercules Hydram, & cancrum quendam immanem, qui e mari exiluerat, simul expugnare tentans, plane uitius erat, nisi hunc accurreret Iolaus nepos adiuvasset, q̄ recisa hydrae capita flāmis exussit. Meminit huius Lucian⁹ in amoribus, Διάδοχοι ἔρωτες ἀλλά λωμ, ἡ περὶ ἡ λῆξι τὸν προτέρους ἔχονται δεύτεροι,

κάριωα λέναια τῆς παλιμφυσσ, ὑπερασ πολυπλοκώπερα, μήδ' οἴλεωρ οὐκθόρ ἔχει μωάμενα, πνεῖ γὰρ οὐ σβέννυ τα πνεύ, id est, Sic sibi inuicem amo-

res succedunt, ut anteç priores dei finat, incipiāt alij pindē ac hydræ ilius rediuiuæ nondosa atq̄ implicata capita, quib⁹ nichil opis Iolaus attulerit. Ignis enim igni nequaç extinguit. Huius historiae Plato q̄ meminit in Euthy demo, sed Ἀλκηώρ εἰκῶς. Inq Pisa) puerbio hoc, Animū in Pisa præparare, cōmode licebit uti, quoties in præsenti discrimine uel re iam agrediunda, forte sumendū animū esse monebimus. Apud Pisam agones olympici fieri, & μονομάχαι hoc est, singularia certamīa. Quod Plutarchus Symposiacō quinto testatur. Et quem admodū Vlysses) Narrat Homer⁹ in uicesimo odyssear, q̄ patiēter Vlysses ancillarū petulan-

aduersus duos, ne Hercules quidem satis uiriū habuit, qui Molionidas ex insidijs irruentes nō sustinuit, & nisi Ioleus succurrisset cōtra hydrā, cui adiumento cācer erat, Hercules ipse succubuisse. Ego cū non haberē Ioleū, iustus sum Dionis cedere. Postquā uero ipse me cū ratione iungo, cogitōq̄ caluorum optimus es, & uideris esse uit foris, qui calamitates p nihilo ducas, sed & in cōiuicio cum de frontibus sit inquisitio, te ipsum quasi honestæ rei indulges manifestas, orationē sustinui Dionis, inq Pisa, ut aiunt, animū præparaui. Et quēadmodū Vlysses erga ancillarū cōtumeliā pmālit instupidus, ita & erga affectiones & Dionē, me gerere cōtendā. Itaq̄ orationē Dionis festiuā & prolixam, quæ ante

Oratio
Dionis
le laudi
bus co-
mæ.

tiam tulerit, postli-
minio domum re-
uersus. Nā hē cū
procis lusitabant,
γέλωτα καὶ ἐυφρό-
σών τις ξεχωσά-

Sic enim seipsum
ibi solatur, cū iam
animus in ultione
proclivior esset. τέ
τλαθί δὲ οὐκαδίκη, οὐ
καύτερος ἀλλος ποτε
Ἐτλακη; id ē, Suffer
& hæc, his nā pa-
sus maiora fuisti.

Posteaq; prima)
Sic incipit Dio-
nis oratio, qua co-
mam laudavit.

Lacedæmonij.)
Apd Lacedæmo-
nios sic se cōsuetu-
do habet, ut &ties
adire periculū ani-
mæ uelint, tunc co-
mā pectat. Autor
Herod. i septimo.

Hoc tamē cōmu-
ne.) Nā id crebrū
est apud Ho. ἐλί-
κωπες δὲ χαῖοι, hoc
est, Græci nigris
oculis prædicti. q;/
uis ἐλίκωψ si ab
ἐλίσσεψ deriuetur,
potius in eū cōpe-
tat, q; subinde huc
& illuc oculos mo-
riet, q; astuti face
re solerit. A coma
omnes) Sic Melea-

ante oculos semper uersatur, ut ne obliuisci
quidē cupiā, recitabo. Posteaq; prima luce
surtexisse, & p more salutasse deos, reli-
quū fuit mihi comæ curandæ operā impen-
dere. Etenim cū esse imbecilliori corpore,
aliquādiq; fuit neglecta implicitāq;, ut ouīū
lanæ, imò magis implicita quo nostra leuior
& subtilior. Erat igit uisu agrestis, quæ sine
euulsione extricari nō potuit. Ita cōdescen-
di laudes recensere eorū, qui comæ indulget.
Qui id nō faciunt, ignauī dicūtur. Deinde di-
cit de calamistratis, q; calamū i coma gestat,
ut cū ociū def̄, discriminēt: quiq; humi dor-
miunt, capita ligno fulcītes, ne terrā contin-
gant, unde magis nitori capillorū consulant
q; dulcedini somni. Somnus facit tardos
& incautos: capilli uidentur eos facere pul-
chros & terribiles. Lacedæmonij in hac re
nō fuerunt postremi: qui cū soli tercentū ex-
pectarent regē Dariū ad atrox præliū, inte-
rea in cōponenda cæsarie occupati erāt. Ho-
merus plurimā diligentia & laudē adhibet
in hac re, quoties nominat Græcos: nō enim
tā sæpe laudat oculos, & hinc pulchritudinē
sumendā heroum, q; capillorū. Etsi Agamē
nonē laudat nigros oculos habentē, hoc ta-
men cōmune cū cæteris Græcis habet, uerū
comā eius specialiter, sicut à coma omnes he-

grum in Catalogo nauium flauum appellat, dñe οὐχ ξωθός μελέαγρος, obiit flauus Meleager. Achille Pelidē Hunc Homerus flaua coma fuisse præditū edo, cet in primo Iliados, cū inquit, σήδοπιθεμ, ξωθηρίκομης εἰλε πιλέωνα. Significat autē Palladē cū e coelo descendisset, luno nis mota precib⁹, a tergo Achillis astitisse, & flauam illius comā manu prehēdisse. Meminit & paulo post huius Homericī versiculi Syneſi⁹. De Achillis coma sic Philostratus in Heroicis, τώλυμενον κόμιλω, ἀμφιλαχφη ἄντελ φροσιν εἴναι, Οἱ χρυσός θύμιοι μητέραι μουνος οὐπηκόπως κινοῖ αὐτῶν η ἀνεμος η ἀντός. i. Cæsariē ipsi dēsā esse aiūt, aspectu, φιuctudiorē ἔτι est aurū, ac bellā quā cūq; in pte, aut ut cūq; uel uēt⁹, uel ipse hāc moueat. Passim id apud Homerū obuiū est, ξωθός μενέλαος. i. flauus Menelaus. Philostratus in Heroicis. κομάρη τῷ μηνέλεων μερακιών φροσιμ. Επει η η ασάρτη ἐκόμα, ξυγινώσκειρ

Menelaū autē instar adulescentis comatum esse ferunt, ac qm Spartanis tū capilloz usus erat ignoscere Graecos, illi patriæ morem obseruāti. Et Euphorbi Homerū Iliados. p. q̄ loco refert Euphorbū Troianū a Menelao fuisse interfectū, his carminibus de capillis Euphorbi mentione. Αἴματι δι σεύοντο κόμα χρύπεσι, μοισαι. πλοχμοιθοὶ χρυσῷ πεκτήση γέργυρω εσφάκοντ. quæ sic ueritatem interpres, Nymphaū similes madefiūt sanguine crines Cincinni, quo rū argēto nodātur & auro. Vlyssen honestatū à Palla de ait. Huic ferrugineos de dit gestare capillos. Videtur igit Homero uirorū ἔτη föminarū ornatus capillorum decere magis. In laudibus nāq; dearū alijs utitur partibus, aureā Venerē, Iunonē bouiniis oculis, argēteis pedibus Thetydem, Iouis in primis laudat comā, ambrosiā nominās nerē. Iunonē bouiniis oculis.) βοὸ πιε πότνια θέρι. bouiniis oculis prædita dea Iuno. Crebrū id est apd' Homerū. Argēteis pedib⁹) Αργυρόπεζα Θέτις, Argentipes Thetis. Apd' Homerū pri. Iliados, & alibi. Iouis in primis

primis laudat̄ co/
mam) Est Iliados
primo, Αμβρόσιοι
δέ ζερα χαῖται ἐπυξ
ξώσαντες ἀνακτος.

Me fore Trasy/
machū erubescere
re) Apud Platonē
in primo de Rep.
Thrasymach⁹ ma/
gis animoseq; do/
cte disputās, iusti/
ciā malis annume/
rat, iniusticiā uero
de bonorū grege
esse cōtendit, quē
Socrates tandem
ad cōtradictionē
& ruborē pertra/
xit, id quod testat̄
his uerbis, ὅ δὴ
θρασύμαχος, ὡρο/
λογησε μὲν πάντα
ταῦτα οὐχ ὡς ἔγω
ναν ἔσθιως λέγω,
ἀλλὰ ἐλκόμενος Οὐ
μόγις, μετά τοι δέ
τος θαυμασθόσου,
ἄπο μὲν δέρετε δύνατε.
τόπος Οὐ δίδομεν ἔγω
προπέροιν δέ δύνατε,
θρασύμαχον ἔρω/
θειῶντα, hoc est,
Trasymachus qui
dem hæc omnia sic
habere fassus est,
non tam facile, q̄
ego nunc loquor,
sed uix & adact⁹,
nō sine mirifico su/
dore, perinde ac si
æstas

nominās, Ambrosiamq; ergo ille comā rex
usq; mouebat. At ego his auditis, nō uanus
augur præfigiebā, me fore Trasymachum
erubescere. Verū hæc animi perturbatio parū
me cepit, cū uideā Dionis orationē dicendo
qdē graue, sed re ipsa modicā. Quod si cal/
uiciē instituisset laudare, maiorē utiq; de se
expectationē fecisset: nā si in re tenui est co/
piosus, qualē in copiosa censeret. Habēs em̄
comā & artē, se induxit ut de comæ laudib⁹
differeret, forte is est qui calamū intextū ha/
buit comæ, qui calamo hanc orationem scri/
psit. Cū ergo ego causam habeā præstantio/
rem, licet artē Dionis inferiorē, cur non accin/
gar in causa mea, ut caluos laudē, capillatos
opprobrio afficiā? Mihi aut̄ exordienti non
altū uehemēscq; procemiū placet, quo gene/
re cōtentiones oratorū nō aliter q̄ trīremes
telis ip̄as muniunt, neq; more canentiū, qui
fauoris gratia emerendi ante legitimū certa/
mē chordas percurrūt. POSTEAQ VAM
PRIMA LVCE SVRREXISSEM. ut su/
pra. Nō laudat comatos, quos deberet. Gra/
uis oratoris est nūc demulcere, nūc uero de/
mulctos obstupefacere. Ego aut̄ & si in rerū
peritia nō sim postremus, dicendi tamē artē
nō exerceo, sed plātandi & feras capiēdi artē
mihi præstitui, ligonibus igit̄ & iaculis p̄ ca/
lamis

restas fuisset. Tum uidi ego, qđ ante nunqđ, rubore sus fundi Trasymachū. A Dorio in Phrygiū.) Tonus em Phrygi⁹ est cō citatior, quo Timo theus music⁹ Ale xandrū ad arma capessēda s̄ape incitauit. Dorius, remissior. Quoniam ipsa mortuū donauit.) Describit Homerus Ilia dos penultimo, qđ magnifice, qđ religiose iusta Patro clo, duodeci Troianis adolescētib⁹ mactatis, Achilles exoluerit, rogoqđ comam abrasam iniecerit, sic canens.

Σλας ἀπάνευθε του γῆς ξαυθιὺς ἀπεκένερα χαῖτιν, τὴν φαῖτη χαῖτην, τὴν φέσφε τηλεθόστηρ.

Οχθίσας δὲ ἔρα
εἰπε μιδώρεπι οὐ νοπα τόντορ.

Σπῦχεὶ ἀλλως σοὶ γε τατῆς ἡρόσατ τυλεὺς, κιστέμε νοσίσαντα φίλων εἰς ταῖσθα γαῖαν,

σόπτε πομπὸν κε
γέμει, σέγειν διεργῶν

lamis, triti sūt digiti, nec em à patrio more degeneres erimus. Nec exordiū uideor rotundis uerbis ploqui, sed iuxta patriū morem placet nuda oratione uti. Rebus adiutis in præliū descendā, dum modo lingua dūtaxat tonū à disputatione in vindicatio nē, hoc est, à Dorio in Phrygiū adaptē: ad conatus em meos abundātori opus est spiritu. Nostra igit̄ diffinit oratio, Caluū virū minime omniū erubescere oportere. Nempe leui existens capite, densam habet sapiētiā, quam Homericū carnē Aeacidem fuisse cecinīt. Hic autē comā neglexit, quoniā ipsa mortuū donauit. Mortuū em quiddā est ipsa coma, & uiuētibus partib⁹ appēdet. Itaqđ animaliū quæ magis à ratiore elongātur, uniuersum corpus crinibus ambitur, in homine uero cū sit uita particeps expressioris uitæ, plus nudatū

ἐκατόμβιος, περ τίκουτα, δὲ ἐνορχα ταξ ἀντόδι μῆλοι ἵερεύστεροι. Εἰς τὰ γάστρας οὖθι τοι τέ μεν Θεωμός τε θυντας οὐκ ἱερᾶς δὲ γέρων, σὺ δὲ οὐδὲ οὐδὲ οὐκ ἐτέλεσας.

Νῶν δὲ ἐπει τὸ νέοματι γε φίλων ἐς παῖδα γαῖαν,

πατρόκλων ἡρῷοι πόμην ὅπασαν μι φέρεατο. οὐεὶ πῶρον χροῖ κόπι μην ἑτάροιο φίλοιο Θῆκεν.

Quos uersus Nicolaus Valla sic elegantissime uerbit: Sed Aecides summo de uertice crines, Quos toutes Sperchie tuis madefecerat undis, Flauētes secat ante pyram tum lumina torquens, Aequora prospexit, querulisqđ ita uocibus inquit:

Sperchicos ailio crines tibi nomine Peleus Scararat, redditum ad patriam, si fata dissent Impia felicem, quin & sacras Hecatōbes, Et quinquaginta ad

ad fontē mactare
bidētes. Hic ubi
tēpla tibi, & diui-
na altaria fumāt,
Pollicitus, miseri-
non exaudita pa-
rentis Vota, sed
aduersa dānamur
forte. Patroclus
Hos secum crines
habeat seruetq; se
pulchro. Sic Fa-
tus chariq; man⁹
obnubit amici,
Cæsariem impo-
nens laceram.

Plato ex bijugis)
Plato de egs deo,
rū & aurigis mul-
ta locutus, quos
semp esse bonos
ait, de bijugis cæ-
terarū animarum
equis, sic tādē me-
minit in Phædro,
οὐδὲν τίνω λαυρῖν
χν τὰ καλλίσιν σά-
σι δέρμα, τὸ πεῖσθαι
δρόθος μὴ δικηρθωμέ-
νθω, ντάναχλιν ἐπί¹
γυνηρς, λευκός δέρμα
μελανόμματθ,
τιμῆς ἔρασθης μετά
σωφροσύνης τε καὶ
αιδίους μὴ ἀληθινῆς
δέξεις ἔταιρος, ἀπλή-
κτθ,
κελεύσμασι
μονον μὴ λόγω ἄνιο
χεῖτη. δέ δέ συκο-
λιός, ωλιγός, ἐγκώ-
συμπεφρημάνιος,

nudatū q̄ comatū appetet. Ne aut nō esset
comerciū cū alijs mortalibus, paucis in parti-
bus capillis pollet. Quo fit, ut quisq; paucis
partibus comatis cæteris hominib⁹ præstet,
quanto reliquis & nimatibus homo. Et sicut
homo inter animatia est di-
uinissimum & leuissimum, ita
bestiarum omniū ouis stoli
dissima, q; a passim crines cor-
poris habet. Efficit hinc ut
comæ materia aduersus sapi-
entiā gerat bellū. Simul em̄
esse nolūt. Canes sunt saga-
ciores quæ aures uētreſq; le-
ues habēt, quibus uero pilo-
ſæ, attoniti & temerarij, q̄s
uenationi sat⁹ est abesse q̄
adesse. Plato ex bijugis illis
equis q̄s anima impellit, illū
fallacē uocat equū, q̄ ob pilo-
ſas aures surditatē cōtraxit,
& id necesse est, sicut illū fu-
turū cæcū, q̄ parte qua cerni-
mus, pilis abūdat. Natura
nō tolerat ut reb⁹ infamib⁹
coexistat res preciosissimæ.
Pciosi aut sunt sensus, & hæ-
partes qb⁹ animal est animal. ui-
sus autē

κατεραύχιω, εραχι
ζάχιλος σιμοπέδ
σωπτς, μελάγχως,
γλαυκομματθ,
νφαιμθ, νβρεως
μὴ αλαζονειας ἐτοῦ
ρθ πρόσω ταλάσ
ος, κωφός, μάσιγι
μετά κέντεωρ μόσις
νπεικωμ, hoc est,
Igit ex his duob⁹
equis melior, cū
forma rectiori, tū
mēbrorū disposi-
tiōe p̄q̄ insignis:
erecta ceruice, na-
rib⁹ subaquilinis,
albo colore, nigri-
cātibus oculis: ho-
noris amans cū tē
perātia & uerecun-
dia, rectarū insup-
opinionū studio-
sus, nequaquā sti-
mularū egens, in
hortatione solū &
ratione gubernat
At alter obliqu⁹,
uari⁹, temere, null
laq; mēbrorū pro-
portionē coagmē-
tatus, præfacta
ceruice, collo per-
breui

breuissima facie, colore nigro, cæsis oculis, sanguinolentus, contumeliarū & fastus amās, seçūdū aures hirsut⁹, ac surdus, flagello uix & stimulis obedit. Apollonius Tyan⁹) Apolloniū suisse comatū refert his uerbis Philostratus ī primo οὐ λίγος ἐσθῆτας μπιχεῖται, παρεῖται, αὐτοὺς τῶν ἀπό τῶν βέσων, αὐτῆς τῶν κόμων, id est. Elinio ueste iduitur, cū ex anima, liū uellere textam respuisset, cæsariē p̄misit. Hūc at merito præstigia torib⁹ ānumerat Synesius quē cū diu⁹ Hieronym⁹ tū Lucianus ī Philopseude, magnū suisse scribūt. Cuius autoritatēsu, is fabulamētis sāctiorē reddiderūt Damis Assyrius, Maximus Aegiēsis, Moeragēnes, & Philostratus historici mendacis, simi. Hinc imper. Cæs. Alexander Mammæz filius

sus aut̄ inter hæc est diuinissimum quid & leuissimum. Quæ igitur in homine sunt leuissima, illa honoratissima. Et ita ī p̄ totō genere hominū, quæ sunt optima, necessariū est esse caluissima. Nā pauloante ostēsum est. hominē esse cæteris animantibus præstatiōrē, quāto plurorum habet minus. Cū ergo homo sit omniū sanctissimū, ergo homo q̄ fato comā amisit, caluū dico, erit diuinissimū. Vnde uides depictingos illos Diogenes, Socrates, Platones, & ex seculo sapientes caluos uidelicet.

Nolo nostrū sermonem de spiciat Apollonius Tyan⁹ q̄ comat⁹ fuit, aut aliis præstigiator. nisi enī hoc genus comatū esset, non facile posset uulgus decipere. Ars aut̄ magica neq̄ sapientia est, sed prodigiorum operatio. neq̄ sciētia, sed uis quædā & potestas nomināda est. Legislatores enim putant sapientiam

hunc pro deo ueneratus est, quē i larario suo, Christo Abrahæque proxime coniunxerat. Et Hierocles Christiāe religioni tum nascēti inimicus Philostrati lethem aduersus Christianos scriptis, quo libro nihil aliud agit, q̄ ut Apolloniū ex Philostrati historia, Christo parē faciat. Cæterum Eusebius Cæsar, riensis huius nugas breui quidē libello, sed acuto per q̄ argute retudit, docens hunc istar asini, leonis pelle. (qđ aiunt) tecti, non philosophum sed magū ac uenescicū fuisse, & miracula non nisi διὰ δαιμονικής ὑπουργεῖας, hoc est, ministerio dæmonum perpetrancū, uelut scurram & circulatorem ciuitates oberrasse. Ni si enī hoc genus comatum Lucia nullo non loco philosophorū barbas, ac p̄misit

Sam cæsariem incessit, ut quibus im- phrastus scribit) comifera arbor est ponere uulgo sint soliti.

Nebri.)Nebri Panes sunt iu- folijs tenuiorib⁹ & pinus, magnitu- niores. Nam νεβρος hinnulum græ dine quoq; minor. Græcis πεύκη dicitur, ex hac Panes satyrique co-

cē significat. Ta-

Iis autem . Panū

species narratur.

Philostratus in

Iconib⁹, ἡ τῶν αὐ

τινῶν εὖ μπλήρωμά

οὐλες ἐν ἔσθι τέλεων,

id est, Ac Panes si

mul cum Baccho

nauigare audien-

tes in specie hirco-

rum. Porro Phur-

nutus, Pana uni-

uersi symbolum

esse uult, parte q/

dem inferiori hir-

sum ac hirco si

milē, propter ter-

ræ asperitatē, su-

periori uero par-

te, humana figu-

ra præditum, φ

ignis principali/

or mūndi pars sit,

Eius uerba sunt

hæc.

τοιστοις ξίναι οὐδὲ

τὸν τῶν αὐ, ἐπειδὴ

τὸ ταυτὸν δύστο

δι. ήτα μον κατώ

λάσια @ τραχώ/

δηδιά πλινθι γῆς

τραχύτητα ἔχει

τὰ δ' αὐ τὸν δέρω/

πόμορφα, δια τὸ

τὸν δέρα τὸν γέμοι

νικόμεναι τονόσι

μου. Ex piceis)

Picea)ceu Theo/

tiam esse honoratissimā, &

aduersus uenesiedos, carnifi-

ces enq̄triunt. Cōuersim igi-

tur dicatur, si sapiens aliquis

idem & caluus. Et si non cal-

uus, neq; sapiens. Parī mo-

do res deorū sic se habent.

Nam qui in Dionysij choro

qui eius Orgia celebrant cū

cti sunt extraria coma crini-

ti. Nebri maxime Bacchici

sunt, qui ex piceis habent co-

mas. In tanta autem concita-

tione quasi ebriorum, Sile-

nus caluus tenet gubernacu-

la. Quod nō sine Ioui cura

factum, ut caluus sapientia

& modestia præditus, Bac-

cho adiūgeret, qd' is natu-

ræ impetu aliquando gustu-

uini insaniat, ne ad extremā

insaniā labens, Ioui patri re-

cōciliari nō possit. Socrates

cū i cæteris esset ingenio mo-

desto, & ad se laudādū oīm

parcissimus, nō potuit tñ nō

gloriari

rollas factitabāt,

Ouidius primo

Fastrorum . Pars

tibi qui pinu tem-

pora nexa geris,

Refert Phurnut⁹

ob id pineo serto

Pana deum orna-

ri, quod hæcar-

bor qd montanū

ac sylvestre ma-

gnificūq; habeat,

η τὸ δι τε δέμη

μαστηκολόδικος ερ-

οστόρτική μεγαλο-

πρεπες εχοντος τ

φυτοῦ. Silenus)

Silenum Diodo-

rus in quinto scri-

bit Bacchi fuisse

pædagogū ac nu-

tritorem, studio-

rūq; formatorem

qui huic plurimū

ad uirtutē & glo-

riā, resq; bellicas

profuerit. Hic

a Philostrato in

Iconibus ναρθικο-

φόρος γέρων dicit

id est senexthyrſū

gerēs. Pausanias

Græcus autor, Si-

lenos esse scribit

satyros seniores .

De his & apud

Athenæum.

Sileno

Sileno esset similius.) Alcibiades apud Platonem in Symposio Socratem laudaturus, Silenis eum assimilatum esse dicit, his verbis, φυμάγερ διδούμοιστατοράντων έπονται της σφλήνοις τότοις τοῖς γένεσίς εργούμενοις. οὐ τινας ἔργα θέουνται δικαίωνται συγγένειαν την οὐσίαν έχοντας δικαίωματα φεύγειν την πόλιν, id est Socrate igitur dico simillimum Silenis istis, in officinis sculptorū sedentibus, quos sic sculpunt opifices, ut fistulas uel tibias gestent, quod si hos quis aperiat, deo rū imagines itus claudere uidetur. Indicare uoluit Alcibiades Socratem longe alium esse hominem, quod præ se ferret. De Silenis Alcibiadis multa leges in Chiliadi bus Erasmi. Ad hæc Eleusis celeb. Anacaly.)

gloriari quod Sileno esset similis. Nempe caput est sapientiae receptaculum. Hæc cōparatio insipientes latuit. Iuuenes deceat coma, in quibus nondū flos sapiētia adest. Cum autē in senectute sapiens & intelligit, quod in de mente coma gloriaris. Si autē quis senex nutrit comā, scias quosdam senes in quibus mens desideretur. Res

Dicit Synesius ob id Eleusinianaca, lypteria Cereris sacra celebrare, φ segetes tum nudari purgari in cipiāt. Est enim & νακαλύπτω deues lo. Hinc Græci & νακαλυπτήρια uocant munera, quæ sponsæ dantur, cum primum de uelatur, ut hanc maritus uideat. Autor Suidas.

Cum

igitur sic habet, ut nō simul permaneant coma & mens, sed tantum lux & tenebræ mutuo concedat. Causam igitur horū in medium afferemus. Materia est omniū infima & uarietatis capax. Materia quidem in imperfectis uincit, cadit uero in excellentibus. Considera arbores, quarū finis est fructū pducere. Ante quidē quantā pompā pulchritudinis ostētat? culmos, folium, aristas, folliculos, fructu autem cōpleto hæc omnia præuia materiæ præludia arescunt defluntque, quippe quod perfectum est, uenustatis non indiget, tunc autem perfectum est, quādo in eo est species alterius seminis. Ad hæc Eleusis celebrat anacalypteria Cereris. Mēs autē cū sit diuinissimum seminum, quæ deorsū ueniūt, & caput ihabitet, cuius fructus

Cum uideris
caput caluū.) Sic
& canicies sapien-
tē indicare solet,
ut pallor philoso-
phū. Hinc Grego-
rius Naziāenus
in oratione cōtra
Maximū Cynicū
Ουδὲ οὐ σφριγῶν
μοι καὶ σφριγόν
φῶν οὐδὲν δέαμα,
εἰδετι καὶ τολιάς
ἐπλιώθεισοι Οὐώι
Χρότητος ἵνα τι
σευδῆς γοῦν εἴναι
σπωτὸς καὶ φιλό-
σοφος, id est, neq;
tu mihi iucūdus
es aspectu, quod
aqualiculū exten-
das, cutēcū belle
cures, utinā tibi
canicieipallorisq;
nōnihil esset, ac
affloreret, ut saltē
sapiens & philoso-
phus esse credere
ris. (Epibateria)
Ἐπιβατήριον latie
ascensorium inter-
pretari possumus
Ἐπιβατήρια, Græ-
ci machinas, scal-
las, seu ligneas
tresses appellant,
quibus in urbiū
expugnatiōne mu-
ri conscendūtur.
autor est Suidas.

Sacerdotes Ae-
gyptij.) Testatur

est intellectus materialis, læ-
tificat caput comæ pulchri-
tudo quasi aristis quibusdā
aut flosculis. Et sicut ante de-
fluxū foliorū, fructus non
perficitur, sic intellectus in
capite, donec uanno quadā
cribrata sint superflua. Cū
uideris caput caluum, cōīce
illic fructus maturitatem ab
solutā esse, tabernaculū ca-
put constituisse tēplūq; dei
id caput esse. Recte igitur
Cereris festa Epibateria à
sapiētibus dici uoluerūt pro-
pter mentis ascensum, quæ
ab imperitis Anadypteria

à capitis detectione uocari putabātur. Nā
qui caluus esse cœpit, is iniciatus est, & ap-
parentis dei sacra edoctus. Et sicut poma
Punica & iuglādes malæ sunt, quæ suis the-
cis immoriuntur, sic capita mala, quæ illi-
us diuini fructus sunt expertia, & multitu-
dine rei mortuæ circunsepta. Sacerdotes
Aegyptij ne quidē in palbebris crines ha-
bere cōsueuerūt, quod et si uisu ridiculi erāt.
quiddā tamen altum sapiebant. prouerbio
em dicit, Exuberare sapiētia Aegyptios, nē
pe æternis rebus cū perituris, minime opor-
tere esse

Herodot⁹, Aegy-
ptios om̄e corp⁹
eradere, ne quid
eis inter deorum
cultum, aut pedi-
culi, aut alterius
fordis creetur. Ex
uberare sapientia
Aegyptios.) Hoc
prouerbii torsit
Synesi⁹, σοφία em̄
non tam sapientiam
tiam q̄ astutiam
interdū significat
Quo nomine ma-
le audiunt Aegy-
ptij, uelut ipsto-
res & fallaces.
Vnde ἐγγύπτια;
ζερ uerbum de-
ductū est, qđ in
eos competit, qui
fallere cōsueuerūt
Anima.

Anima mūdi) Videtur hic Syne sius de anima mundi & astrorū, Platonis opinionem sequi, quā nō modo grauiter redarquit Aristoteles, sed & Christiani penitus explosive rūt. Inquit enim Io. Damascenus Μηδεὶς δὲ ἐμῆλυχο μὴν τὸν οὐρανόν, ἢ τὸν φωστήρα πτολαμβανέτω εἰπούσιον γάρ εἰσιν καὶ αὐθικτρι. Nemo inquit cœlos animatos esse credit aut astra, nam cū anima, tum sensu vacant. Ut quo totū olympū cō.) Allusit ad id, qđ est apud Homerū Iliados primo. Μέγαμ δὲ λέπιξεν ὁ λυτρόν, Id est, Magnū concussum olympum. Tamen poesis & pictura.) Simonides nō min⁹ sci⁹ te, qđ uere dixisse proditur, poesim nihil aliud esse qđ picturam loquētem necq; picturā alid qđ poesim tacitam. Quemad modū enī pictor,

tere esse cōmerciū. Qui caluus est, cū deo naturalē quādam necessitudinem habet, Si deus caluus sit, nescimus. Proxima aut̄ deo, sūt sphæræ quæ perfectæ sunt, & hæ caluæ, similiter stellæ. Deū igit̄ tertium, qui est anima mundi, mens nostra imitari desyderat. Ipsam autē animā suū pater p mūdū sensiblē infundit, cuius existēs opifex ex cunctis eum seminibus, cunctisq; perfectum corporibus, integrū effecit tradiditq; ei figurā, omniū figurarū capacissimā. Sursum stellæ, deorsum capita sunt, quæ essent animorū domicilia. Anima mūdū astrum sortita est, anima hominis caluiciū pro sua dignitate. Nobis apparent cœlū esse caluicium. Et quas laudes quis pro sphæra, easdē & p caluicio asserat. Etsi affingat Homer⁹ & Phidias cōmam Ioui, ut quo totum olympū concutiat habeat aliquid, qualis tamen Iupiter in cœlo sit cernimus. An extra illum sit corporeus Iupiter nec ne, non satis mihi constat. Si sit alter, posterior erit ille quem cernimus: tamē poësis & pictura maxime à ueritate abhor-

prima fronte, nō dum excusſa de- monstrat. Alio quin quis neget poetiken a philo- sophia nō alio di- scrimine separari nisi q̄ hæc quidē recentior est, illa uetustior. hæc a- pertior, illa magis recta. hæc soluto ſtilo tradita, illa numeris aſtricto.

Quod Maxim⁹ Tyrius Platoni / cū quodam lo- / co non tam elegā- / ter, q̄ uere ſcribit / cui⁹ uerba quod / is autor neutiq̄ / uulgatus eſt, hic libuit adnotare.

Ἐγγράφων τι- / καὶ λογοθεατῶν / τοῖς μὲν χόνων τα- / λαισ, τῇ δὲ ἀρμα- / νίᾳ ἔμετρα. τῇ / δὲ γυνώμῃ μυδολο- / γικήν τοὺς φιλοσο- / φία τι ἀλλοὶ τῷ / κτικῇ τοῖς μὲν χό- / νων νεοτέρᾳ, τῇ δὲ τοῖς / μη σαρξέσσα. δύο / τοῖν τοις πραγμάταις / τῷ μὲν χόνῳ μονορήμῃ / χάκιατι ἀλλοίλοις / διαφρομλύωμα τῶν / ἄρτις διατίθεσθαι / φορεῖν. Etenī poe- / tica, inquit, quid aliud fuerit, quā

rent, popupularesq; ſunt ad modū, & qd faciunt, oſten- tationis gratia fit, nō uerita- tis. Imperiti existimant co- mām eſſe honorificā, exter- naq; omnia admiratur uul- gus. Quæ habent extrari- os capillos, ſicut extraria ſunt bona. Loco mentis natura gubernat capillos, etiā ipsa fortuna. Naturæ igitur for- tunæq; munera ab imperi- tis beatitudinem afferre cre- duntur. Qui ad populum ſcribit uel loquitur, neceſſe eſt illum in opinione popu- larium eſſe, & ea fingere, & de his differere quæ populo ſunt grata. Rudes & indo- eti ſolent absurdarū opinio- num eſſe fautores. Vnde fit ut ſi quis præter conſuetudi- nem aliquid patriæ induxe- rit, neceſſe ſit ut uenenum bi- bat. Quas putas Græci de- Homero pœnas ſumpſiſſet ſi uera de Ioue fuiffet locu- tus? Aegyptiū & præcipue ſapiētes & prophetæ deorū iſmagines nō me- chanī

philosophia, qua- / quidem tempore / ſit antiqua, har- / monia uero me- / trica, ſententijsq; / fabulosa: Et phi- / losophia, quid ali- / udq; poetica, tem- / pore quidem re- / centior, at clarior ſententijs: Has igi- / tur duas res, tem- / pore dumtaxat, / ac forma differen- / tes, quis inter ſe / pugnare definiat / Hactenus Tyrif- / uerba reddidim⁹ / Faceſſant igitur q̄ / poetiken ut ieu- / nam, & inanibus / tatum fabulis ref- / fertā calumnian- / tur, cum hæc etiā / ad ſacros autores / intelligendos ſit / perneſſaria.

Necelle eſt ut ue- / nenū bibat.) Al- / ludit ad Socratē, / qui cicutam bi- / bere coactus fuifit, / cum ab Anyto / & Melyto fuiffet / accuſatus, quod / de diis Atheniēſi / um parum bene / ſentiret.

Stella

chani

Stella comata.) Cometam putat, is ex uapore siccō coalescit, cum in sublime tractus, accensusq; fuerit, ut Aristoteles in Meteorologicis autor est. Quā mala portendit.) Cometes malorū nūcius est, pestis uidelicet, belli, cædis p̄cipuum, & eadem sit horum & cometæ causa, uaporum inquā abundantia, gros siciesq;. Neq; em Cometes quicq; posset, nisi cælum ipsum ex enormi uaporum inflamatione, sic uel sic nos afficeret.

Accepimus chanicis tradūt faciēdas, sed quæ accipitrū ibidumq; rostris excidunt, in uestibulis po- pulū deludūt. Ipsi uero adyta subeuntes, sa- cra abscondunt, agūtq; festa in deorū arcu- lis, quæ clausas tenēt, ut fertur, sphæras, quæ si populus uideret, sœuiret in illos, Aescula- pium aut solum ostendunt, & hunc caluū. Quis Græci comatum in Epidauro habue- rint, qbus ueritatis inquisitio fuit neglecta.

Aegyptiā artē incantationis erga deos suos tenent, & ægyptie loquuntur per quædā pondera. Si aut̄ dixeris quod est stella co- mata, non uera stella est, sed falso sic appellata, nec ultra quatuor dies manet, paulatim desinit. Vide q̄ res mala sit coma, quæ etiā astro, si sit, mortalitatē affert, q̄ mala porte dit, quæ hic omitto. Bonāstellā nunq; legi- mus passam interitū. Cum ergo omnia corpora cælestia beata sint, & figura sphærica, exoptarem & me & omnes amicos eo bono præditum, ut similes & in- star deorum uideremur. Quæ deo uero sunt similia, ea pul- chra ac speciosa appellemus. At dices, indignum est ut caluicium diuinis honestemus nominibus, quod cum cæle- stibus nullam habeat conuenientiam. At blandiri uolentes caluis, diciimus eos quasdā lunulas. Nec scio quid dignius peculiariusq; dici possit. Est enim bicornis, deinde sectilis, deinde dimidiato maior, deinde plenilunia. Sic iū qui cal- ui, iā plenilunij facti sunt, immo soles, quia non reuertūtur ad alias diminutiones, sed pleno semper orbe manentes,

alias in

Accepimus pro/
cos.) Hinc odyſ/
ſea. X. De Melan/
thio proco ſic Ho/
merus, τώ δ' ἄρχε/
παιξαρθέλειν κέ/
γουσαντέμιν εἰσω/
κορεῖ, id est, Crini/
bus hunc inſur/
gentes capiuntq;
tenentq;. Eodem
libro narrat Ho/
merus quo paſto/
procos & famu/
las Vlyſſes inter/
ficerit, a Miner/
ua quidem adiu/
tus

alias in celo ſtellas iuſtrant. Accepimus
procos Vlyxis comatos omnes ſupra centū
ab eo imperfectos, ipſe ſolus caluus existens.

Caluicium igitur nimirū res eſt diuina,
nā in ſe habet luſien, & alijs lucet. Huius aut̄
ſplendoris cauſa, caluicies & lauitas eſt.

Quo tempore ad melius itur, eodem tem-
pore ad deteriora diſceditur. Vita & lux
optimæ communionis ſunt, morti & tenebris
contraria. Et ſi ſplendor nuditatē habet
& decet, tenebras proculdubio comam dece-
re neceſſe eſt. Sed dicis comam naturale eſi-
ſe umbraculum, quale cuius laudes Archilo-

chus poeta in meretricis corpore deſcribit. Coma quidē cer-
uicē humerosq; adumbrabat. Umbra uero nihil aliud eſt
q; tenebrae. Nox eſt umbra maxima obſtruens median-
te terra ſolis radios. Syluae quoniā opacæ ſunt, licet amce-
næ lucis interdiu egent. Lux cum ſit peculiūm dijs, & diui-
num eſt, & dijs ſuperis deferimus. Unde cum ad nouacu-
lam ſe multi confeſſant, sanitatis gratia, quæ rerum bonarū
eſt optima, tanq; ſimul ac calui morbo ſint liberi, à pitui-
ta, à ſurditate, lippitudine, & reliq; morbis, qui à capite eue-
niunt, digna profeſto res erit caluicies comæ carētia. A ca-
pite tanq; ab arce dependent funes morborum uſq; ad re-
liquum corpus. Si quis iam non habet comam, iam ualitu-
dinis particeps, etiā diuini numinis Aesculapij calui Aegy-
ptiaci exemplum habet. Qui sanitatem habere uelit, me-
dicinæ inuentorē imitetur. Craneū ſoli expositum & tem-
peſtati, breui pro osſeo fit ferreū, proinde omni morbo in-
accessum

tus non sine causa Chiron.) Memini
nit hastæ Achillis, quæ πηλιὰς di-
cta fuit, Homerus Iliados. p.

Ἄλλα μὲν οἰος ἐπίσατο πῆλαι ἄχιλ-
λευς. Πηλιάδα
μελίων, τὴν πατέρι-
φίλῳ πόροις Χείροι

Πηλίου ἐκ κορυ-
φῆς, φόνον ἔμει-
νει ἡρωεσιμ, id est,
sed solū acere hāc
callebat Achilles.
Peliada ex orno,
hanc patri donat
rat amico Chi-
ron, excisam sum-
mo de uertice Pe-
li. Qua multos
foret Heroas mis-
surus in orcu. Est
aut̄ Pelion mons
Thessaliæ, Cuius
meminit Ouidi⁹
in quinto fastorū.
Pelion Aemoniæ
mons est, obuer-
sus in austros, Sū-
ma uirent pinu-
catera querc⁹ ha-
bet, Hūc Chiron
incoluit. Cami-
byse & Psamme-
nito.) Narrat He-
rodotus libro ter-
tio, quod cū apud
Nili ostiū, quod
diciēt Pelusiū, ha-
beret castra Psam-
menitus Amasis
filius, Camby-
sem regem Persa-
rum expectans/
haud ita longe,

post, acri cōmissō prælio, per quam
multis utrīc̄b cadentibus, in fugā
Aegyptios fuisse uersos, ubi rem mi-
randam se uidisse ait ab indigenis
edoctum. Ossa
ēm eorum qui in
acie ceciderant,
cum iacerent fu-
sa, ut ab initio di-
stincta fuerant, se-
orsum erant Per-
sarum, deorsum
Aegyptiorū. Sed
Persarum capita
adeo fragilia sunt
ut si uelis ferire uel
solo calculo perfo-
rare possis. Aegy-
ptiorum autē ita
firma, ut ea uix il-
etu lapidis eli-
das. Cui⁹ rei cau-
sam (inquit Hero-
dotus) hāc illi red-
debat, mihi faci-
le persuadentes,
qd̄ Aegyptij sta-
tim a pueris rade-
re capita incipiūt,
& sic os capitis ad
solem tedditur cō-
pactum, quæ ea-
dem causa est nō
caluescendi. Nam
ex omnibus homi-
nib⁹ paucissimos
q̄s Aegyptios cal-
uos uideat, cuius
rei hoc causæ est,
quod robusta capi-
ta gestant. At
Persis cur fragilia
sint capita, id in-
credis

h causa

causa ē, qd a prin
cipijs imbuuntur
opire capita gestā
tes pilea thiarasq
ex Herodoto.

Narrat de ludo) Dion in Caluicij opprobriū retulit quēdā fuisse caluū q nudo capite cor
nuti arietis iectus exciperet, uolens hoc exēplo demō strare, caluiciē esse calamitosā, ac plāne ridiculā. Quin demētis esse uide tur, caput homīs partē lōge nobilis simā, beluæ p̄caci ter cōtundendam præbere. Hoc optabat Pindarus, ut nostra re familiari cōtēti, sederemus in theatro uidere audirēq il la quæ agunt. Qd si abesset largitio theatri, tñ optat se nō incidere in extremū malorū omniū famē. Nā ij cogūt histrionīcā ducere uitā, in pulpi to se nudare, & populo p̄bere se spectaculū. Dion decere arbitratus uiros comā plusq fœminas, cōtra seipm dicit, & pugnantia inter se. Quō em attribuemus uiris fortibus id, qd habētes reddit imbeciles. Præterea lege decretū est, ut nō sp masculi habeat comā. Nempe Lacedæmonij post Thyreā, Arguiū uero ante Thyream comati erat. Fœminis uero semp & ubiq terrarū fuit decorū studiū comādi; neq auditū fœminā caput.

credis, audi. si Scythæ alapā incusseris fortē, morit̄ mox.

Narrat de ludo, qui Hiero menia dicebat, ubi quidā nū dato caluoq capiē arieti cor nuto caput exponit. nā s̄ape in die ad tōstrinā se recipit, & feruēti pīci exponit. Deficerēt Megarenſes amphoræ allisatā generoso capiti, cui urceorū testæ qñdoq adhærent. Hoc optabat Pindarus, ut nostra re familiari cōtēti, sederemus in theatro uidere audirēq il la quæ agunt. Qd si abesset largitio theatri, tñ optat se nō incidere in extremū malorū omniū famē. Nā ij cogūt histrionīcā ducere uitā, in pulpi to se nudare, & populo p̄bere se spectaculū. Dion decere arbitratus uiros comā plusq fœminas, cōtra seipm dicit, & pugnantia inter se. Quō em attribuemus uiris fortibus id, qd habētes reddit imbeciles. Præterea lege decretū est, ut nō sp masculi habeat comā. Nempe Lacedæmonij post Thyreā, Arguiū uero ante Thyream comati erat. Fœminis uero semp & ubiq terrarū fuit decorū studiū comādi; neq auditū fœminā caput.

cum Arguiis inclit cōtentio de a gro, q dicit Thyrea, quem locū & si terræ Argolicæ partem, tamē La cedæmonij itrorum tenebant. Pugnatum fuit, Lacedæmonij superiores euasere. Quo ex tempore tonsis capitibus Arguiū cum antea criniti eēnt necessario legem condiderūt, se deuouentes, ne prius comam ale rent, neue mulieres aurū ferrēt, q Thyreas recupe rassent. His e diverso legē tulere Lacedæmonij, in posterū comati es sent cum ante hac nō fuisset. Autor Herodotus in pri

mo. La

mo. Lacedæmonij in Thermo.) Cū Græci in transitu q̄ locus a plebisque Græcorum Thermopylæ uocatur, castra habet, Xerxes qui in Thrachinia Melidis cum exercitu manebat equitem quendam ad speculandū quot illi essent, & quid agerent milit. Is ubi ad stationē Græcorū quenisset, cōtempnatur aspicioꝝ nō ille quidē oēs milites (nā eos q̄ intra murū quem excitauerat excubabat, intueri ne quibat) sed eos q̄ extra murum agebat. Erant autē eo tempore exterius manēdi i Lacedæmoniorū statione uices. Eos aniaduertit, partim se ludo Gymnastico exercētes, partim comam pectētes. Græcos itaq; Xerxis iussu, Medi ac Cissij sūt aggressi, ibi aliquot Lace, dæmonij occubuerē, inter peritos perite pugnantes. Autor Herodot⁹

caput nouaculæ sumisſe, nec uisa est à seculo calua fœmina. Si aut fluxū capillorū patit, id morbi causa fit. Sed nō fuit uir, q̄ ad extremū uenit, q̄ nō caluus factus fuerit. Quare caluicium est finis naturæ,

Vt quē nō oēs assecūtur. Lacedæmonij in Thermopylis ornādæ comæ operā dedere expectantes pugnā: nullus euasit uictor tamen.

Exemplif.
Pili sunt quid mortuū, & nutriti in mortuis solent. Aegyptij cutetenus rasis corporibus mortuis, sequenti anno inuenierūt comā barbācē demissam gestasse. Dion illos tacuit Græcos uiros fortissimos, q̄ uictoria potiti sunt, silētio præterit q̄ sub Alexādro miliarū, & à Dario poenas sumperunt, quibus Lacedæmonij soli obfuerūt, sentiētes tandem q̄ malū sit coma mīlitib⁹ in pugna quæ fuit in Arbelis. Vbi uero om̄es tonis fuerat, duce fortuna pugnā sustinebāt. Narrat Ptolemaeus Lagi filius, qui interfuit, cū Macedo Persen petebat infestius. At Persa telum & parvam abīcit, submittit se telo illius, & barbā illius ac comam præripiens, inermem trahit & prostrernit, prostratū interficit. Quod uidentes alij Persæ idem fecerūt. Increbuit em̄ quasi tessera per exercitum Persicum, uiros istos coma teneri & captum iri. Globus igit̄

In septio. De hoc & supra. Arbe lis) Loci nomē est catus apud historicos frequēs mētio. Ptolemaeus Lagi.) Hic historias scripsit: Citasur ab Arriano.

qui in Alexātri exercitu fuit, qui omnes calui erāt, totū pon-
dus belli sustinuerunt. Nihilominus rex Alexander ex Ci-
licia turpiter nudus fugit. Deinde abductis longius copijs
psuasit ut oēs raderent. Rediitq; & uictoriā habuit de Per-
sis. Nō igit̄ coma facit terribiles, n̄ si forte meticulosis infan-
tibus quasi larua apparens. Sed tūc hostibus incutit timor,
cū caput est galea munitū, quæ secūdū rem ipsam nihil est ni-
si craneū armatū, id est qđ terret. Qđ si qui equinis iubis ex-
ornent, id quidē retro, hoc nō impedit imaginē caluicij. Si
Achilles fuit comatus, ut Dion ait, erat tūc iuuenis, & prom-
ptū animū ad irā habuit. Caput coma, animus ira feruesce-
bat. Verū sicut propter Achillē non laudamus irā in animo,
ita nec propter eū admiramur capillos in corpe, tñ adeo par-
uipendit, ut Patroclo parētaret. Dion non allegat Homerū,
sed detraxit syllabā. Cæsariæ flaua stans retro traxit Achil-
lem. Homerus autē sic. Post tergū dea ueniēs eius cœpit co-
mā. Ex qbus uerbis conīci possit etiā tunc caluicē incepisse.

Aristoxenus narrat Socratē fuisse natura

Vt Patroclo.) Abscidit enim co-
mā suā Achilles, & in rogū Patro-
cli itecit, ut supra
retulimus ex pe-
nultimo Iliados.
Cæsarie flaua.)
εἴδοπτίθερχανθη
ἢ κόμικς ἔλε πηλεί
ωνα. Est Iliados
primo, latius a no-
bis ante explica-
tū. Hector fratri sui.) Est hoc apud
Home, Iliados.?)
Sed &

pnū ad irā, & ad alia uitia, uerū tunc nō erat
caluus. Sed cū esset xxv. annorū cum Zeno
& Parmenides Athenas uenissent Panathē-
naea inspecturi. Hector fratri sui ficticiā co-
mā in cultu exprobrouit. Ex quo patet, in ijs
quæ ad tonsurā hois prudētis p̄tinent, simile
se fuisse. Præterea apud Dionē de Hectore
carmē Homeri allegādo detruncatū est. Nec
etiā in Homero reperit. Nā ne ipm quidē Io
uē locū inuenturū puto. Si flauo crine fuit
Menelaus, nō tñ inde comprehendimus fuis-
se comatū

Sed & Philostratus hoc nō tacuit in Hectore, sic ini-
quiēs, οὐδὲ πόλεις τοῦ πόλεων καὶ τοῦ πόλεων
μείδης. Parideāuit obiurgauit, ut ti-
midum & orna-
di studio turpiter succūbentē. Iuno
cum Io.) Home. I/
tia . 2. de Iunone
qua cæstū Vene-
ris acceperat, Ioui
blādiri uolens, sīc
inq̄t, ἡδε χαῖτε πε-
ξαμένη χερσὶ πλο-
καμέσθε λεξεφα-
νου. i. hæc ubi cri-
nes quādā rem diuinā & diuino numini cognā-
tā, finēc̄z esse naturæ, & tēplū eius esse q̄ diuinitatē sapim⁹,
alia q̄c̄z eius circa corpus animāc̄z infinita bona: capillos
uero cōtraria, nēpe brutalis esse naturæ quasdā, ut sic dicā,
aristas silquasq̄z animaliū, naturæ Judibria, imperfectæ ma-
teriæ pustulas, & de om̄i eo genere qđ naturæ diuinæ est cō-
trariū. De genere comato sunt adulteri. Homerus cēluit
stupratorē uirginū deinceps se habere ad splēdidū coma,
q̄si ad stuprū mulierū, ornatus comæ spectet. Et recte qđē.
Nā splēdida q̄sq̄z coma adulter est. Principes adulterorū
sunt ij, qbus om̄is abiect⁹ est pudor, genus maxime insidio-
sum. q̄ppe uenuſtus aliq̄s adolescēs filias & cōiuges q̄ terra
rū mariſue uolet, abducet, aut ad quē angulū, quāsq̄z tene-
bras uolet. Captiuua mulier corpe hostis est, anio aut uiri.
Adulter uero comis mulieris animū expilat, unde maritus

nes pexuerat, nitidos sibi cōplicat
arte capillos. Alterū malum est Pari
dis.) Alexander Paris priami filius,
Veneris auxilio sibi fauētis, q̄ hui⁹
formā Palladi Iu/
noniq̄ prætulif/
set, Helenā rapuit.
Vnde bellū Troia
nū fuit coortū. Di
cit aūt̄ hic Synesius, Alterū malum
Paridis longe de/
terius, obſcenū
puerorū amorē si
gnificās. Eſtq; id
dictū ad Græcani
cum loquēdi mo
dū, ſicut & illud
ſupra, licet artē Di
onis inferiorē, cū
clarius uertere po
tuiffet, Alterū ma
lū eſt, Paridis cri
mine longe dete
rius. Quāuis e la
tinis nonnulli ſic
etiā loquaneſ. Sed
quid nos hæc ad
monemus, cū to
tū libellū adeo reli
giōſe uerterit, ut
uerbū uerbo q̄ſi
reddidisse uideat?
Quale eſt & illud

circa initū, Me fore Thrasymachū
erubescere, cū potuiffet dicere, Præſa
gīebā iſtar Traſymachi rubore me ſuf
fulum iri, & id qđ huic pxiſū eſt, ubi
inqt̄, Homerus censuit ſtupratorē uir
ginū deinceps ſe habere ad ſplēdidiū
coma, & cætera, deinceps dixit (diui/
namur eñi eſſe ἀκολόθως), p̄ cōſequē-

ter, ut omittā, quod epitheta, q̄b⁹ ſer
mo Græcus in neutrō genere, nō ſine
elegātia, p̄ ſubſtātiis utiſ, epithetis
reddidit. Optādū itaq; eſt, ut in Græ
cū exemplar alicu
bi incideſ detur,
quo tam eruditū
opuſculū elegan
ti⁹ liberiusq; uer
ti poſſit. At dices
quid in fine nunc
hæc inculcas? Cō
ſulto id egim?, ne
ſi inter præfandū
hoc audiffes, uel
minus diligēter li
bellū legiffes, uel
frigidius Synesiū
tā acute ratiocinā
tem fuiffes cōple
xus. Clyſthenes)
Clyſthenes cinæ
dus fuit, & quoti
die tondebaſ, ut
ſemp iuuenis ap
pareret. Meminit
hui⁹ Suidas, hos
Sophocleos uerſi
culos citās, ἡ πῶς
Ἀργύρωντ̄ ἔντακ
τῷ πόλις, ὃ που
θεὸς γαϊ γεγονυῖα
τανιπλίαι τέκν
κεν ἔχων κλεθέ/
v̄k̄ ἡ κερκνίδα, id eſt, At quomodo huic
ciuitati bene ſit, ubi Dea quaē mulier
eſt, ſtat armaturā geſtās, Clyſthenes
autē radium textoriū. Timarchi.)
Timarchus circa uetitam libidinē
fuit intemperatiſſimus, autore Sui
da, qui refert etiā q̄ hic in auunculū
& matrem fuerit inofficioſus.
Cotys.)

Cotys.) Cotys ut scribit Suidas, dea fuit, turpitudinis praeses, apud Corinthios culta. Huic interperantes ac calamistratura studiosi, formamq; uenditates, sacrificabat. Ne mo comatus qui non. s. sit cinereus, id autem cum sit turpissimum, noluit esfari, sed ad Echo, ad est, platorum uerborum imitatrixem resonantiam adiiciuisset. Estque hic iocuus non infestiuus.

Quid

fæminei ordinis imitatores fiant. Et quisquis est ingenio malo prauocatus, is a populi munus exauctorandus est. Nunc uero quod quis sit de choro Cotys, extra hoc unum, iudicium aliud non erit. nempe si comam saepe quis finxerit, si saepe constringerit tricatum, si unguento perfuderit, statim in promptu est dici illu & deae illi & Priapo sacrificia fecisse.

Pherecydes iuuene comato sibi obuio, oculos tunica operuit, morbum digito ostendens, ex corpore eius manifestum fieri, illum esse de pathicorum grege. Quod si puerbia R quicque in se sapientiae contineant, ut Aristote, O li placet, scribit enim ipsa antiqua esse philo-

sophiae post multam hominum stragem amissæ E

quædam etiam reliquias, ac propter suum compendiū dexteritatēcū esse seruata. Prouerbiū igitur est sermo dignitatē habēs, & tamq; à I sacrario philosophiae depromptū, eius antiquitatem referens. A

Veteres enim longe magis quam nostri hoies contemplationi ueritatis incubuere. Si puerbia inquit quocumque in se continet sapientiae, quod sibi uult hoc prouerbiū. Nemo comatus non: sine aut sermonis ad Echo tuipse annexas, quia ego non exprimam illud & noie & re obscenū. Euge quia annexuisti, quidnam igitur tibi uideatur? Qua ueritatē ipsam, nepe oraculum arbitror. Hinc sane prouerbiorū uis patet. Cæterū ipsis quoque testimonium prohibent & si, quibus nunc in ore sunt, & quibus olim. Nihil enim aliud prouerbijs elargitur immortalitatem, quam utentiū his assiduitas, res ipsius aetate gestas commendantū. siquidem prouerbia cum ex singulis rerū accidentib; prospecta sint, ab exemplis & fidē accipiunt, & suo testimonio exempla corroborant.

Quid

Quid opus est Platonica redargutione,
quādoquidē ipse orator existens rhetorica manifestauit esse comaticā. Dioni magnam gratiā habent ī, qui se lustris dedūt, qui ini quis oculis uicinū spectant. Qd' publice laudat̄, id imitabile esse necesse est, cū illi fides adhibet̄, q̄ sit ut Dion in ciuitate nostra catalogū pditissimorū hominū laudaret facile.

Quos aut̄ opponimus comatis, sunt laudatissimi quidē. ē quorū numero sunt q̄ in deo rū templis sunt flamines, pphetæ, æditui. In gymnasijs pceptores & pædagogi. In militia, imperatores ac manipularij, & aliq̄ q̄ alijs p̄stare credūtur. Agamēnon mulierē famose genitā nūq̄ comato credidisset. Pictores cū cinædū adulterūue pingere uolūt, comatū uidebis. si philosophū, æditūue, caluū cōstituet, quiddā grauitatis præ se ferēs. Hāc orationē nostrā philosophis, & sacerdotib⁹ & ciuib⁹ reipublicæ gubernatoribus mode stis hoib⁹ gratā arbitrabor, & si populo nō omīno pbet̄, discāt tamē hinc ut comati affecti rubore, modestā pudicitia, tonsurā sæpius exerceāt. Et beatos existimēt, qb⁹ opus nō est tōsura. Nullæ mihi habēdæ sunt gratiæ sed materiæ potius. In qua dicendi infan tissimus, aduersus peritissimū in disceptādo quis esse uideref̄. Velim p̄slit q̄ plurimis hui⁹ nostri labo ris suscepta prouincia, qua nos laudē habituros speramus.

SYNESII DE LAVDE CALVICII FINIS.

GERARDVS LI

STRIVS RHENENSIS IOANNI PALV-
dano, indytæ Louaniensiſū Academiæ
publico rhetori S. D.

QVIDEM non in infima felicitatis meæ parte duco, dos
atissime Paludane, quod mihi contigit cum Erasmo domesti-
cam consuetudinem menses aliquot agitare. Tanta est homi-
nis integritas, comitas, festivitas: nam eruditione quid atti-
net predicare, tot ipsis editis libris, uel orbi testatissimam?
Is mecum de nullo mortalium colloqui cōsuerit, uel crebrius,
uel amantius, uel honorificentius, quam de suo Paludano,
nec ego de quoq; audiebā libētius. Deū immortale, quo ore,
qua facundia solet ille referre tuam eruditioñem, iudicium,
multo rerum usu collectam prudentiam, incredibile studium erga doctrinā præstan-
tes uiros, singularem ingenij candorem, summam uitæ comitatem, ciuitatē miram,
morum inauditam suavitatem, in amicitia fidem plusq; Pyladeam, ut magis te per-
spexerim, illo te depingente, quam cum Louanij publice profitentem audirem. Hic
igitur inflammauit animum meum, licet antea quoq; flagrantem ut aliquo xenio-
lo Paludanum mihi conciliarem: neq; defuit uotis nostris occasio. Forte fortuna pa-
rabatur ad excudendum Erasmi Morias encomijs, exiguus libellus, & quem ille,
quod compertissimum habeo, pauculis diebus lusit magis quam scripsit, sed eiusmo-
di profecto, ut dubites, plus ne adferat utilitatis, an uoluptatis. Itaq; nō sine causa,
tantopere placuit, ut iam plus decies sit excusus typis: uerū sunt in eo permulta, que
nō nisi ab eruditis & attentis possint intelligi: partim ob Grexitatem passim admi-
xtam, partim ob allusiones & crebras & tacitas, partim ob argutiam in iocando, qua
non facile sentiat, nisi qui naris sit emunctissimæ. Nihil enim ingeniosius, quam eru-
dite iocari. Proinde suffuratus aliquot horas studijs meis, que Grecais & Hebraicis
literis, præcipue uero rei medicæ solitus sum impendere, scholijs in loco additis,
Erasmi mei Moria illustravi. Magis placebit, si magis fuerit intellectus: & felicius
exibit in manus hominū, cui quoq; nominis auspicio. Quare xeniolum hoc tibi dicu-
tum, pro tuo candore libenter accipies, & in uno libello duos pariter agnosces, Era-
smū ueterem amicū, & Listrium quondam tuū dñe coartū, nunc nouū amicitię tuę
candidatū, si nō rejicis, nemini tuorū fide benevolentiaq; cessurum. Bene uale.

Mωρίας ἐγκώμιον,
i. Morias enco/
mīū, μωρία stulti
ciā significat, & ἐγκώμιον
scriptū aliquod in alicui⁹
laudē cōpositū, ut Lucia
nus scripsit encomiū De
mosthenis. Et laudato/
riū genus Græci uocant
encomiasticū. Et ἐγκώμι
ζεψ, est laudes alicuius
oratiōe prosequi. Differt
aut̄ encomiū ab hymno,
ut scribit Hāmonius. Hy
mnus nāq̄ est deorū, en
comiū autem hominū.
(μάθσοις.) ομάδσα uocan
tur inelegātia, parūq̄ do
cta, uelut a Musis aliena.
Agitare) Est aliquid in
animo uoluere. Dispe/
reā.) Deierantis est, sicut
emoriar. Horati⁹: Dispe
reā ni optimū erat. Cō/
mentationē.) Cōmenta
tio est agitatio ingenij.
Quæ Pallas) Aflusit ad
Homerū, qui subinde in
ducit Palladē hoc aut il
lud, in animū mittentem
Vlyssi aut Penelopæ, cū
non apparet alioq̄ causa,
cur illi hoc in mentē ue
nire debuerit, ut cū alibi,
tum Odisea. φ. τῇ δὲ ἡρ
ἐπὶ φρεσὶ Δῆμε θεὰ γλαυ
κῶπις ἀθύη, id est, Huic
autem in mentem misit
dea Glauca Minerua.

Mori cognomen.) Vulgo Maurum uocant Morum. At Græcis μωρός stul
tum significat. Gentile.) Id est gentilicium, hoc est proprium familiæ.

Democritū

ERASMVS Roterod. THO
MAE MORO SVO S. D.

Vperioribus dieb⁹ cū
me ex Italia in Angliā
reciperē, ne totū hoc
tempus, quo equo fuit
insidendū, αμάθσοις &
illiteratis fabulis tere
retur, malui mecū aliquoties uel de cō
munibus studijs nostris aliquid agita
re, uel amicorum (quos hic ut doctissi
mos, ita & suauissimos reliqueram) re
cordatione frui. Inter hos tu mi More
uel in primis occurrebas: cuius equidē
absentis absens memoria nō aliter frui
solebam, q̄ præsentis præsens consue
tudine consueueram, qua dispeream, si
quid unq̄ in uita contigit mellitiū. Er
go quoniā omnino aliquid agendum
duxi, & id tempus ad seriam cōmen
tationē parū uidebatur accōmodatū, ui
sum est Moriæ encomion ludere. Quæ
Pallas istuc tibi misit in mentem: in
quies. Primū admonuit me Mori cō
gnomē tibi gentile, quod tam ad Mo
riæ uocabulū accedit, q̄ es ipse à re alie
nus. Es

nūs. Es autē uel omniū suffragijs alie-
nissimus. Deinde suspicabar, hūc inge-
nij nostri lusum tibi præcipue probatū
iri, ppter ea quod soleas huius generis
iocis, hoc est, nec indoctis, ni fallor, nec
usq̄ quaq; insulis, impēdio delectari,
& omnino in cōmuni mortalium uita
Democritū quendā agere. Quanq; tu
quidē, ut pro singulari quadā ingenij
tui perspicacitate, longe latēq; à uulgo
dissentire soles, ita pro incredibili mo-
rum suauitate facilitatēq; cū omnibus
omniū horarū hominem agere & po-
tes, & gaudes. Hāc igitur declamatiūn/
culam non solū lubens accipies, ceu ^{μνω}
^{μόσωρ} tui sodalis, uerū etiam tuendā
fusciplies, utpote tibi dicatam, iamque
tuam, non meam. Etenim nō deerunt
fortasse uitilitigatores, qui calumnīzen/
tur, partim leuiores esse nugas, q; ut
theologū deceat, partim mordaciōres,
q; ut Christianæ cōueniant modestiæ,
nosq; clamitabunt ueterē comœdiā,
aut Lucianum quempiam referre, atq;

Democritū quendā.) Is
quicqd esset in uita mor-
taliū, ridebat. Adeo stul/
ta quædā res illi uidebat
uniuersa nostra uita. Iu/
uenalis Satyra decima:
Iam ne igiē laudas qd de
sapientibus alter Ridebat,
qties a limine mouerat
unū, Protuletatq; pedē.

Omniū horarū homi/
nē Tyberi⁹ Cæsar apud
Suetonium, duos sibi in
omni negocio iucundissi
mos & aptissimos oīm
horarū homines appellis/
tabat etiā in codicillis. Re
lege Chiliades Erasmi, si
sup hoc plura scire cupis.

Nō solum) Accipimus
quocunq; modo: suscipi/
mus, quorū curā recipi/
mus. Accipimus quæ ad
mittimus & probamus:
suscipim⁹ onus. ^{μνκωρ}
^{σωρ} tui sodalis.) Hemis
tichiū est Catulli, ad qd
allusit. Mnemosynū autē
dicitur pignus, aut simile
quippiā relictum apud
amicū, quod illū nostri
cōmonefaciat. Vitiliti/
gatores) Id est, obtrecta/
res & caluniatores, quos

Cato nouato uerbo a ui-
tilitigatores appellabat, ut testatur Plini⁹ in præfatione historiæ mūdi, qui
& Zoili, & Homeromastiges dicunt. Vetus comœdia) Vetus comœdia,
cui inuētor fuit Sufarion Megarelis, magna libertate, etiā noīatim q̄suis ta-
xabat, donec lex lata uetus cuiusq; nomē p̄stringi, atq; ita nata est noua co-
mœdia. Apd latinos aut ī locū ueteris comœdia successit Satyra, Lucianū)

Lucian⁹ rhetor Samosatensis adeo dicax, ut nec dijs ipfis parceret, unde &θεΘ, id est, impius cognominatus est. Mordic⁹ arripere) Mordic⁹ aduerbiū, quēadmodū apud Græcos ὁδὸς, id est, dentib⁹ & morib⁹. βατοχομυομαχίαν.) id est, bellū ranarū, & murum. βάτης χος em̄ rana dicitur, μυς, & μάχη pugna. Extat autem titulo Homeri, quanq̄ docti magis putant esse cōpositū, alicui⁹ faceta qdā Homeri imitatio. Busyridē.) Hanc orationem carpit & corrigit Isocrates: fuit autē tyranus Aegypti⁹, quē inter remit Hercules. Polygraphi.

Rhetor Atheniensis, q̄ scripsit encomiū Busyridis. Idē cōposuit oratio nē, qua fuit accusatus Socrates. Iniusticiā Glauco) Id est apud Platonē de Rep. lib. 2. Thersiten & quartanā febrim.) Aulus Gel. lib. 17. cap. 12. scribit Fauorinū philosophū oppido q̄ diligenter in eas materias dicere solitum, quas Graci ἀδόξας κατόπιν οὐ ποθεσας. i. inopinatas & absurdas materias appellant. Sicuti cū Thersitae laudes quaesivit, & febrim quartis diebus recurrentem laudauit. Thersiten autem Homerus Iliados. β. sic describit: Κύχιος δ' αντεὶ οὐρῆλιον θάλης, φολιός ἔκρι χωλός δέπερον πόδια τὰ δέ διώμω κυρτῶ ἐπὶ σιθιθι σωσοχηκόπε, διντάς οὐ πρόθερ φορός ἔκρι κεφαλήμ, φευγὴ δέπενηνθε λάχην, id est, Ad Troiam uenit: quo nō deformior alter, Distortis oculis, claudus pede, dein humeri illi Gibbi, pectore contra extat, caput extat acutum Raris conspersum uillis. Caluicum Synesius) Synesius patriam habuit Ptolemaida pentapolim. Episcopus fuit, qui inter multa alia scripsit encomium caluicij, quod opusculum plenum ingenij & eruditionis adhuc extat. Luserit Apotheosi.) Luserit, id est, iocoſe descripsit, quo pacto Claudius imperator Caligulae auunculus, qui Neronem præcessit, referri uoluerit in numerum deorum. Grylli cum Vlyffe dialogum.) Gryllus Græcus, ueneficijs Circes uersus in suem, disputat cum Vlyffe, afferēs brutorum animantiū conditionem feliciorem esse humana.

Extat

omnia mordicus arripere. Verū quos argumenti leuitas, & ludicrū offendit, cogitent uelit, non meū hoc exemplū esse, sed idem iam olim à magnis autribus factitatū. Cum ante tot secula βατοχομυομαχίαν luserit Homerus, Maroculicem & moretum, nucem Ouidius. Cum Busyridē laudarit Polycrates & huius castigator Isocrates, iniusticiam Glauco, Thersiten & quartanā febrim Fauorinus, caluicum Synesius, muscā & parasiticam Lucianus. Cum Seneca Claudij luserit ἀποθέωσην, Plutarchus Grylli cū Vlyffe dialogū, Lucianus &

Apuleius

Apuleius asinū, & nescio quis Grunnij Corocottæ porcelli testamētum, cuius & diuus meminit Hieronymus. Proinde si uidebitur, fingant isti me latrunculis interim animi causa lusisse, aut si malint, equitasse in arundine longa. Nam quæ tandem est iniquitas, cū omni uitæ instituto suos lusus cōcedamus, studijs nullū omnino lusum permettere, maxime si nugæ seria ducāt, atq; ita tractentur ludicra, ut ex his aliquanto plus frugis referat lector, nō omnino naris obesæ, q; ex quorūdā tetricis ac splendidis argumentis, ueluti cū aliis diu consarcinata oratione, rhetoricen aut philosophiā laudat, aliis principis alicuius laudes describit, aliis ad bellum aduersus Turcas mouēdū adhortat. Ali⁹ futura

prædicta

longa. Sic enim significat ludos pueriles & ineptos. crassæ: dicuntur qui nullo sunt iudicio. Horatius in Odis: Nec firmo iuueni, nec naris obesæ. Ediuerso, emunctæ naris apud eundē dicitur, qui acris est iudicio. Consarcinata. Id est, undiq; collecta, quā Græci ἔστωσείαρ δέ τοι ἄπτη, quod est suere. Cuiusmodi opera Græci uocat κενέωνας, Latini abiecto rho, centones. Tacite aut̄ notat eos, qui non suo Marte, sed hinc atq; hinc emēdicatis uerbis & sentētiolis cōponūt orationē. Philosophiā) Huiusmodi orationes solennes habētur in auspiciis studijs, ad ostentatiō nem ingenij magis, q; utilitatē. Principis alicuius) Nā in his plerūq; pluri mū est adulatioñis, minimū fructus. Aduersus Turcas.) Cōplures huiusmodi orationibus conati sunt, puocare principes ad bellū, ut sub illius præ textu q; maxima pecunia uis exauriretur, cum magis expeditat exhortari Christianos ad bellum capessendū aduersus uitia. Alius futura prædicta

Extat inter opera Plutarchi. Grunnij corocottæ) Est iocosum argumētum de porco condente testamentum. Cuius minit diuus Hieronym⁹ in quadā præfatione cōmentariorum in Esaiam.

Latrunculis.) Latruncularū ludus est ille, qui uulgo dicitur Schacorū, de quo Martialis in Apophoretis: Insidiosorū si ludis bella latronū, Gēmeus iste tibi miles & hostis erit. Ouidius item: Siue latrocintj sub imagine calculus ibit, Fac pereat uitreo miles ab hoste tuus. Animī causa.) Animī gratia dicimur facere, quod non ad utilitatem, sed oblectationē facimus. Equitasse in arundine longa.) Allusum ad carmen illud Horatianum: Ludere par impar, equitare in arundine

Notat astrologos προφέτων
σας uanissimū & pessimū
tissimū hominū gen^o.

Ali^onouas de lana capri
na &c.) Veluti de cōcepti
one dei paræ uirginis, de
ptate pōtificis, de præcel
lētia Petri & Pauli, & sibi
bus, in quibus plurimū
est cōtentioñis & rixarū,
nihil autē pietatis. De la
na caprina puerbialiter
dictū est, p eo qd est de
re nihil. Horat. in epist.
Alter rixa^s de lana sāpe
caprina. Confine aut̄ est
illi Demosthenis. πρὸς οὐρ
ωναց. i. de asini umbra.
Οὐλαυτία.) i. amor sui.
Οὐλος amicus, & οὐλος ip
se. Hunc Horat. in Odis
uocat cæcū, & in sermoni
bus stultū & improbū.
Salibus lud.) Sales dictē
ria salsa dicunt. Lucan^o:
Nec soliti lusere sales.
Solēnes titulos) Solēnes
uocat iā ueluti cōsuetudi
ne receptos, qua reges uo
camus inuictissimos & se
renissimos, cardinales re
uerēdissimos, pontifices
sāctissimos, episcopos re
uerēdos, abbates uenera
biles, atq; itē de cæteris.

Videas.) ὑπαλλαχή, aut
ἐπέρωσις: ponit em̄ secūda psona p quauis psona, & est modus potētialis.

Alpergi). i. leuiter cōtaminari. Si qd πρὸς τὰ ἀλαζόνα Hoc loco uerba la
tina, quæ in limine marginali fuerāt ascripta, nescio qd retulerat in cōtextū.
Est aut̄ dictū hoc apud Aristophanē in nebulis, τι δέ μ' ὡφελίσσεσθαι. ξύθμοι
πρὸς τὰ ἀλαζόνα. i. quid aut̄ mihi pderūt numeri ad farinas? Farina uiuimus,
unde

prædictit, ali^o nouas de lana caprina cō
miniscit quæstiūculas. Ut em̄ nihil nu
gaci^o, qd seria nugatorie tractare, ita ni
hil festiuus qd ita tractare nugas, ut ni
hil min^o qd Augatus fuisse uidearis. De
me quidē aliorū erit iudicium : tāetsi, nisi
planē me fallit οὐλαυτία, stulticiā lauda
uim^o, sed nō omnino stulte. Iā uero ut
de mordacitatis cauillatione respōdeā,
sem̄p hæc igenijs libertas pmissa fuit,
ut in cōmunē hominū uitā salibus lu
derēt impune, modo ne licētia exiret in
rabiē. Quo magis admiror his tēpori
bus auriū delitias, quæ nihil iā fere nisi
solēnes titulos ferre possunt. Porrò nō
nullos adeo præpostere religiosos di
deas, ut uel grauiſſima in Christū cōui
cia ferant citius, qd pontificē aut princī
pern leuissimo ioco aspergi, præsertim
si qd πρὸς τὰ ἀλαζόνα attinet. At em̄ qui
uitas hominū ita taxat, ut neminē om̄i
no pstringat nominatim, quæſo utrū
is mordere uideſt, an docere potius, ac
monere? Alioqui quot obſecro nomi
nibus

ūb⁹ ipse me taxo^r. Præterea qui nullū hominū genus prætermittit, is nulli homini, uitjs omnibus iratus uidet^r. Ergo si quis extiterit, q^z sese l^esum clamabit, is aut cōscientiā prodet suām, aut certe metū. Lusit hoc in genere multo libe- trius ac mordacius diuus Hieronymus, ne nominib⁹ quidē aliquoties parcēs. Nos præterq^z quod à nominib⁹ in to-tum abstinemus, ita præterea stilum tēperauimus, ut cordatus lector facile sit intellecturus, nos uoluptatē magis q^z morsum quæsisse. Necq^z em ad Iuue-nalis exemplū, occultā illam scelerū sen-tinā usq^z mouimus, & ridenda magis q^z fœda recensere studuimus. Tum si quis est, quē nec ista placare possunt, is saltem illud meminerit, pulchrū esse à stulticia uituperari, quā cū loquentē fe-terimus, decoro personæ seruiendum fuit. Sed quid ego hæc tibi patrono tā singulari, ut causas etiā non optimas, optime tamē tueri possis? Vale diser-tissime More, & Moriam tuā gnauíter defende. Ex rure. quinto Idus Iunias.

unde quod ad cibū ac ui-ctū attinet, ad farinas pti-nere dicit^r, qd' uulgo di-cunt de pane lucrādo.

A stulticia uitupari) Nul-lus igit^r opinor, erit tā ini-quus, ut si qd dictū uide-bitur in principes, aut sa-cerdotes, aut i alios, offen-daf, cū non taxētur ulli, nisi leniter & iucūde ma-gis q^z acriter. Nec ipsum hominū gen^r nota^r, sed q in bonorū genere ma-li sunt. Postremo cū stulti ciæ psonā loquentē fecel-rit, nō cōueniet imagina-ri personā autoris id dice-re, quod sub persona Mo-riæ dictū est: non hercle magis q^z si qs diabolum faciat disputantē cū Mi-chaele de corpore Moysi, quēadmodū est in Apo-cryphis, quiequid diabe-lus dixerit, hoc ex auto-ris psona dictū uidea^r. aut si quis Phalaridē lo-quentē inducat, sensisse uidea^r quicquid Philari dēloquētē fecerit. Deco-ro psonæ seruiendū fuit) Decorū quod Græci πεῖ πορ uocant, sūtū est in di-gnitate rerū & sermonū, cuius præcipua ratio ha-beat in tragœdijs, comoë

dījs & dialogis. Quid ego haec tibi? ἀποστόλη προς ταῦtον est. Patrono tam sin-gulari) Patronus hic significat aduocatum causarū: nam aliquādo refertur ad libertum. Est autē Thomas Morus, præter egregiam optimarū literarū cognitionem, inter Britannicarum legum professores præcipui nominis.

ΜΩΡΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙ

ON, ID EST, STVLTICIAE LAVS, ERASMI
ROTERODAMI DECLAMATIO.

Eclama-
tio apte
uocauit
declama-
tionem,
ut intelli-

gas rem exercendi inge-
nij causa scriptam, ad lu-
sum ac uoluptatē. Porro
Moriam fingit ueterum
more ceu deam quandā
suas laudes narrantem,
idēc decore, qđ hoc stul-
tis peculiare sit, seipsoſ
admirari, deque ſeipſis
glorioſe prædicare. Ta-
men hanc eſſe) Hanc δε/
κτικῶς accipiendum, ut
ſeipſam digito ostendat.
Frontem exporrexistiſ)

Frontē exporrigimus, cū
hilarescimus, Cōtra mœ-
ſti frontem cōtrahimus.
quāre in Chiliadib⁹ Era-
ſmi. Deorum Homeris/
corū.) Facete uocat Ho-
mericos, q cū nō ſint ulli
in rerū natura, tamē ab
Homero fingunt eiusmo-
di. Nō ſine nepēthe Ne-
penthes herba, cuius me-
minit & Plinius. Apud
Homerū Penelope hui⁹

succo addito poculis, diſcutit triftitiā cōuiuīj. Vnde illud Odiſſea. A. ἔνθεμ
ἔπινε μήπενθές τ' αὐχολόντε κακῶν ἐπίλκθες ἀπάντωμ. i. Vnde bibebat. Iræ.

Nepenthes,

Stukicia loquitur.

Tuncq; de
me uulgo
mortales
loquuntur
(neque em
ſum neſcia
q; male au-
diat ſtulti-
cia etiā a-
pud ſtultiſſimos) tamē hanc eſſe, hanc
iniquā eſſe unā, quæ meo numine deos
atq; homines exhilaro, uel illud abūde
magnū eſt argumētū, quod ſimulatq;
in hunc cœtū frequentiſſimū dictura
prodij, ſic repente omniū uultus noua
quadam atq; insolita hilaritate eniue-
rūt, ſic ſubito frontē exporrexistiſ, ſic læ-
to quodā & amabili applauſiſtis riſu.
ut mihi pfecto quoquod undiq; præ-
ſentes intueor, pariter deorū Homeri-
corū nectare nō ſine nepēthe temulēti
eſſe

esse videamini, cum antehac tristes ac
solliciti sederitis, perinde quasi nuper
è Trophonij specu reuersi. Cæterum
quemadmodū fieri consuevit, ut cum
primū sol formosum illud & aureum
os terris ostenderit, aut ubi post aspe-
ram hyemem, nouū uer blandis aspi-
rarit Fauonijs, protinus noua rebus
omnibus facies, nouus color, ac plane
iuuenta quædam redeat, ita uobis me
conspecta, mox alius accessit uultus.
Itaq; quod magni alioqui Rhetores,
uix longa diuīc; meditata oratiōe pos-
sunt efficere, nempe ut molestas animi
curas discutiant, id ego solo statim a-
spectu præstiti. Quamobrem autem
hoc insolito cultu prodierim hodie,
iam audietis, si modo non grauabimi-
ni dicenti præbere aures, non eas sc̄nē
quas sacrī concionatoribus, sed quas
fori circulatoribus, scurris ac Morioni-
bus consueuistis arrigere, quas c̄p olim
Midas ille noster exhibuit Pani. Lu-

bitum

Nepenthes, omnīs q; ob
liuia curæ. Nam hanc
uim habere traditur, &
hinc nomē habet. Nam
πένθος grāce, luctus est,
ne priuandi uim habet.
Sunt qui putant esse bu-
glossam, de qua Galen⁹
scribit, ὅτι οὐδεὶς ἔμβαλ-
λορθίκην φροσυνής ἀπίσ-
χινεται, id est, quod ui-
no immissa læticia causa
fit. E Trophonij spe-
cu.) Proverbiū est, de ue-
hemeter mœstis ac solli-
citis. Nam olim in Le-
badia, ut Suidas ait,
ἀγκύστησιν ἦρ ὁ καταβάσι-
στορ ἐκαλουμ, id est, ora-
culū erat, quod catabasi-
on, id est descensum uo-
cabant. Specus autē erat
Trophonij dict⁹, in quo
putabant oracula reddi
per dæmonem quem,
piam, unde macie con-
fecti, squalidique redire
consueuerunt, si qui fuis-
sent ingressi, qualia uul-
go fere narrant de specu
Patricij apud Hyber-
nos. Qui plura de hoc
cupit cognoscere, legat
Erasmi Chiliades.

Aspirarit Fauonijs.)

Fauoniū uenti sunt uerni, ad quorū flatū soluitur gelu, & laxatur humus.
Horatius, Soluiſ acris hyems grata uice ueris & Fauoni. Allusit ad carmē
Horatianū, Lucē redde tuæ dux bona patriæ. Instar ueris em, uult⁹ ubi tu
us Affulsiſ populo, gratior it dies, Et soles melius nitēt. Sacris cōcionato-
ribus.) Obiter taxat uulgus hominū, qui cōcionātes in tēplis, oscitātes ac
dormitantes audiūt, multi ne audisūt quidē, cū circunforaneos ac scurras
mitis modis auscultēt. Id uerū esse facile fatebitur, qui nouerit Italiā, præ-
stitia Romā & Venetiarū urbē. Midas.) Nota est fabula de Mida, qui Pa-
k nem canen

Duplices Sophistæ
nē canentē Apollini prætulit. Allusit autē ad prouerbium, Midæ aures. Sophistā.) Olim sophistæ dicebant philosophi & sapientæ professores, deinde rhetores. Postremo abiit nōmē in inuidiam, ut sophistæ dicerent, q̄ sicutam quādā sapientæ specie iactarēt. Infamē.) Hoc ad Moria psonā referēdū ē apd' quā uocari sapientē cōtumelia ē, ueluti apud aulicos, docti stulti uocātur, apud doctos uicissim aulici. Non huius facio.) Et hoc dēntīkōē accipiendū, ut floccū aut pilum ostēdat. Modo decorū.) Decorū uocat non simpliciter, quod p̄ se deceat, sed quod stulti cīa personam deceat, ueluti non est decorum le/ non loqui de fide.

Prouerbii. *λαυτή εαυτών αὐλῆς.* id est, Ipsa sui tibicina sit. Prouerbiū est, ubi quis seipsum factis commendat. Tametsi hic alio detor sit, nempe ad eam, quā sua iactat. Rhetorē palponem.) Si quis audiāt solennes istas orationes, quā habentur in publico apud Rhomai nos pontifices, apud reges, apud principes, milium est, qua fronte uel isti sic audeant adulari, uel illi possint tam ine/ ptas laudes

bitū est enim paulisper apud uos Sophistam agere, nō quidem huius generis, quod hodie nugā quasdam anxiās inculcat pueris, ac pluscū mulierērem rixandi pertinaciā tradit, sed ueteres illos imitabor, qui quo infamem Sophorū appellationē uitaret, sophistæ uocari maluerūt. Horum studium erat, deorū ac fortiū uirorū laudes encomijs celebrare. Encomiū igitur audiētis, nō Herculis, neq; Solonis, sed meū ipius, hoc est, Stulticiæ. Iam uero nō huius facio sapiētes istos, qui stutissimum & insolentissimum esse prædicant, si quis ipse se laudibus ferat. Sit sāne quām uolent stultū, modo decorū esse fateantur. Quid enim magis quadrat, q̄ ut ipsa Moria suarū laudū sit buccinatrix & λαυτή εαυτών αὐλῆς; Quis enim me melius exprimat q̄ ipla mes- nissi si cui forte notior sim, q̄ egomet sum mihi. Quanq; ego hoc alioqui non paulo etiam modestius arbitror, q̄ id quod optimatum ac sapientum uulgus factitat, qui peruerso quodam pudore, uel Rhetorem quēpiam palponem, uel poētam uamiloquum subornare solent, euīmq; mercede condūctum, à quo suas laudes audiant, hoc est, mera-

est, metu mendacia, & tamen uerecundus interim ille, pauonis in morē penas tollit, cristas erigit, cū impudēs aſtentator nihili hominē, dījs aequiparat, cū absolutū omniū uirtutū exemplar proponit, à quo sciat ille se plusqz dījz abesse: cū corniculā alienis cōuestit plumis: cum τὸν αἰθίοπα ληκάνε, deniqz cū ἐκ μυίας τὸν ἐλέφαντα ποιεῖ. Postremo sequor tritū illud uulgi prouerbii, quo dicitur is recte laudare sese, cui nemo aliis contigit laudator. Quanqz hīc interim demiror mortalium ingratitudinem dicam, an segniciem, quorū cum omnes me studiose colant, meāqz libenter sentiant beneficentiam, nemo tamen tot iam seculis extitit, qui grata oratione, Stulticæ laudes celebrarit, cum non defuerint, qui Busyrides, Phalarides, febres quartanas, muscas, caluicia, atque id genus pestes, accuratis magnāqz & olei & somni iactura elucubratis laudibus uexerint. A me extemporariam quidem illam, & illaboratam, sed tanto ueriorem audietis orationem. Id quod nolim existimetis ad ingenij ostentationem esse confictum, quemadmodum uulgas oratorum facit. Nam hi, sicuti nostis, cum orationem

ptas laudes audire. Nec dubito, quin ista molestia sint cordatis principibus. Verecūdus ille, ironice dicit uerecundū, impudentissimum significans, qui talia possit audire, δīj δīj πασῶμ. id est, bis per omnia. Ea est musicorum harmonia, quam uulgo duplīcem octauam uocant. Abiit autem in prouerbium, quo maximum interuallum significa mus. Vide Chilades Des. Erasmi. Cū τὸν αἰθίοπα ληκάνε, id est Aethiopem dealbat, est prouerbium de re impossibili. Verum hīc eleganter detorfit ad id, quod is qui niger est factis, hoc est infamis, ut candidus laudatur, & alius pingitur quod est. ἐκ μυίας τὸν ἐλέφαντα ποιεῖ, id est, Ex mulca elephante facit. Adagium est, cum quis rem nihili, uerbis attollit. Vulgi prouerbium. Sic enim iocantur uulgo, ut cum quis de se prædicat arrogans, ut dicat, malos habet uincinos, & ob id cogit se laudare. Phalaides. Phalaridis Apolo solennnes, giam scripsit Lucianus. Decateris iā dictū est. Olei & somni iactura. Quia uigilat ad lucernā. k 2 ०८१८

δέ τοι δέ μη ἐπὶ γλῶτταμ ἔλθοι id est, quicqđ in lingua uenerit. Prouerbium est sumptū ex Aeschylō tragico poeta, cito Platone. Porro ut diuidam.) Alludit ad dialecticos, quibus mos est primū definire, qđ aggrediunt̄. Largitrix ἑάωμ. id est, bonorum. Allusit hoc quod Homerus subinde uocat deos Δωτήρες ἑάωμ, id est, largitores honorū. Frōteqđ, quod aiunt.) Relucet enim in uultu quoqđ stulticia aut sapientia hominis. Minime medax.) Ex sermone enim potissimum colligitur animus hominis. Ηγένεται προφύρα πίθηκοι καὶ εἰπεῖ λεοντῆς ὄνοι obambulant.) id est, Et in purpura simiae, & in leonina pelle asini, nam simiae uulgo

totis triginta annis elaboratam, non nunquam & alienam proferunt, tamē tri duo sibi quasi per lusum scriptam, aut etiam dictatam esse deierat. Mihi porrò semper gratissimum fuit, δέ τοι δέ μη ἐπὶ γλῶτταμ ἔλθοι dicere. At ne quis iam à nobis expectet, ut iuxta uulgariū istorum Rhetorum consuetudinem, me ipsam finitione explicet, porrò ut diuidā, multo minus. Nam utrūqđ ominis est inauspicati, uel fine circūscribere eā, cuius numē tam late pateat, uel secare, in cuius cultū omne rerū genus ita consentiat. Tametsi quorsum tandem attinet mei uelut umbrā atqđ imaginē finitione repräsentare, cū ipsam me corā præsentes præsentem oculis intueamini. Sum etem uti uidetis, uera illa largitrix ἑάωμ, quā latini Stulticiā, Græci μωρίαμ appellant. Quāqđ quid uel hoc

Stulticia rebus lucet in uulgo. opus erat dicere, quasi nō ipso ex uultu fronte qđ aiunt, sa tis quae sim præ me ferā, aut quasi si quis me Mineruā, aut Sophiā esse contēdat, nō statim solo possit obtutu coargui, etiā si nulla accedat oratio, minime mēdax animi speculum. Nullus apud me fucis locus, nec aliud fronte simulo, aliud in pectore premo. Sūm qđ mei undiqđ simillima, adeo ut nec iij me dissimulare possint, qui maxime Sapientiæ personā acti tulū sibi uendicāt, ηγένεται προφύρα πίθηκοι, Οὐεὶ μη τῇ λεοντῇ ὄνοι obambulant. Quāuis autem sedulo fingant, tamen alicū de prominentes

Definitio
Diuīsio
Descriptio.

Stulticia rebus
lucet in uulgo.

Dissimula
ta stulticia.

prominentes auriculae Midam produnt. In gratu me Hercule & hoc hominum genus, qui cum maxime sint nostrae factionis, tamen apud uulgum cognominis nostri sic pudet, ut id pascim alijs magni probri uice obijciant. Proinde cum sint μωροτάτοι re, ceterū sophi ac Thaletes uideri uelint, nōnne iure optimo μωροσόφους illos appellabimus. Visum est enim hac quoq; parte nostri temporis rhetores imitari, q; planè deos sese credunt, si hirudinum ritu bilingues appareant, ac præclarū facinus esse ducūt, latinis orationibus subinde græculas aliquot uoculas, uelut emblemata intertexere, etiā si nunc nō erat his locus. Porrò si desunt exotica, è putribus chartis, quatuor aut quinq; prisca uerba eruunt, quibus te nebras offundant lectori, uidelicet, ut qui intelligūt, magis ac magis sibi placeant: qui non intelligunt, hoc ipso magis admirantur, quo minus intelligunt. Quandoquidem est sanè & hoc nostrarium uoluptatum genus nō in elegans, q; maxime peregrina maxime suspicere. Quod si qui paulo sunt ambitiosio

næ linguæ, puta Græcae aut Hebraicæ. Nostrarium uoluptatum.) Nostrarium, id est, stultorum, ut Cicero dixit; Verba uestratio.

uulgo habentur in delitijs, & nōnūq; ad lusum purpura uestiuntur. Est autē Græci proverbiū in eos, qui magnifica p; sonā præ se gerunt, cuin sint nebulones. Cui simile est quod subtextitur in exuicio leonis asini. Notus est Apologus de asino, qui pelle leonis amictus, aliquid diu apud Cumanos habitus est pro leone, donec auricularū indicio deprehēsus, pœnas daret. Cū sint μωροί ταῖοι, id est, stultissimi.

Mixtura lin
guarum.

Thaletes.) Is fuit unus e numero septē sapientū, μωροσόφους.) Dictio est composita, ex stulto & sapiente, quasi dicas, stulte sapientes. Si hirudinū.) Has uulgo sanguisugas uocant. Est autem huic animanti lingulabifurca, ut tradit Plinius.

Emblemata.) id est, immisuras, id enim so nat uox græca, significat obscuritas, autem thessellas, ex quibus pingūt in opere mu seaco, aut quibus uariant paumenta, Hispani ex ligno similia conficiunt in mensis præcipue. Dicuntur autem emblemata παρὰ τὸ ἐμβάλλεμ, id est, ab iniſciendo.

Si desint exotica.) id est, extraria, hoc est, alias

τὰ ὄτα κινῶσιν.) Id est, aures moueant. Asinus aures habet mobiles, ac praelongas. Et uide ualere aurum iudicio, cū sit stolidissimus. Allusum est autē ad prouerbium Graecorum. Η τεύχα δὴ μέντοια.) id est, Ethac quidē hæc, uerba sunt ridicule dicta a seruo Carione in Pluto Aristo, phanis. Idē est aliquoties apud Platonē. Viri, quid addā.) Mos est adidere epitheton aliquod hominificū uiri fortissimi, aut uiri splendidissimi, aut aliud simile. Porro hōciocādi gen⁹, ἀπόστολοι uocant, cū aliud expectat, aliud succedit.

Oreus seu
genus stulti
cīcē.
Mystras.) Mystræ dicuntur initiati mysterijs, alie-
cuius numinis, unde &
symmystræ dicuntur, hisdem
initiati sacrīs. Dicuntur
autē παρὰ τὸ μυέων, quod
est initio, qd' a μύω, qd'
est occulto arcana my-
steriorū, quæ nefas erat
reuelare, dicitur. Sed
quoniā.) Allusus ad par-
tes laudatorij generis,
qd' a natuitate solet ini-
cipe. Musis bene iuuātibus.) Alludit ad more scriptorū, ut significet rem
fore poeticā ac fabulosam. Chaos neq; Orcus.) Ad hos ueluti antiquissi-
mos deos Hesiodus refert omniū deorū genus in Theogonia. Sed πλοῦ-
τος, i.e. diuitiæ, quācū ea vox apud Græcos sit masculini generis, & numeri
singularis. Hunc ueluti deū inducit Aristophanes. Hesiodo & Homero.)

Nam apud utrūq; sāpius est hoc hemistichii de Ioue, πατής αὐδίσθωτε θεῶν
π, id est, pater hominūq; deūq;. Dixi selecti.) Nam prisci Theologi gētiū,
duodecim deos selectos, hoc est, summos habebāt ueluti primates in tāta
deorum

ambitiosiores, arrideant tamen & ap-
plaudant, atq; asini exemplo, τὰ ὄτα κι-
νῶσι, quo cæteris probe intelligere uideā-
tur, Ο ταῦτα δὴ μὴν ταῦτα. Nunc ad in-
stitutum recurro. Nomen igitur habe-
tis uiri. Quid addam epitheti? Quid ni-
si stultissimi? Nam quo alio honestio-
re cognomine Mystas suos compel-
let dea stulticia? Sed quoniam non pe-
rinde multis notum est, quo genere
prognata sim, id iam Musis bene iu-
uantibus exponere conabor. Mihi ue-
ro neque chaos, neq; Orcus, neque Sa-
turnus, neque Iapetus, aut alias id ge-
nus obsoletorum, ac putrium deorum
quispiam pater fuit. Sed πλοῦτος ipse
unus, uel inuitis Hesiodo & Homero
atque ipso adeo Ioue, πατής αὐδίσθωτε
θεῶνπ. Cuius unius nutu, ut olim ita-
nunt, quoque sacra prophanāq; omnia
sursum ac deorsum miscentur. Cuius
arbitrio bella, paces, imperia, consilia,
iudicia, comitia, connubia, pacta, fœ-
dera

dera, leges, artes, ludicra, seria (iam spī-
 ritus me deficit) breuiter, publica priua-
 tāq; omnia mortaliū negocia admini-
 strant. Citra cuius opem, totus ille poē-
 ticorū numinū populus, dīcā audacius,
 ipsi quoq; dīj selecti, aut omnino non
 essent, aut certe ὀμόσιοι sanè q̄ frigide
 uictitarēt. Quē quisquis iratum habue-
 rit, huic ne Pallas quidē satis auxiliū tu-
 lerit. Cōtra, quisquis propiciū, is uel sū-
 mo Ioui, cum suo fulmine mandare la-
 queū possit. τὸν πάτρος ἐύχομαι ζίναι.
 Atq; hic quidē me progenuit nō è cere-
 bro suo, quēadmodū tetricā illā ac tor-
 uam Palladē Iupiter, uerum ex Neote-
 te nymp̄ha multo ominum uenustissi-
 ma, pariter ac festiuissima. Neque rur-
 sum id, tristī illi alligatus coniugio, quo
 modo faber ille claudus natus est, uerū
 quod non paulo suauius επ φιλότητι μι-
 χθείσ. quemadmodum noster ait Ho-
 merus. Genuit aut, ne quid erretis, non
 Aristophanicus ille Plutus, iam capula-
 ris, iā oculis captus, sed quondā integer
 adhuc calidusq; iuuenta, neq; iuuenta
 solū, uerū multo magis nectare, qd tū
 forte in deorū cōuiuio largi⁹ ac meraci⁹
 hauserat. Quod si locū quoq; natalē re-
 quiritis (quandoquidē id hodie uel in primis ad nobilitatē Patria.
 interesse

deorū turba. δικόσιοι
 οἶκος, domus, σῖτος ci-
 bus. Vnde qui domi ca-
 piūt cibum, & de suo ui-
 uūt ὀμόσιοι uocantur.
 Porro, sūt q; ob parsimo-
 niā domi tenuissimo utā
 tur uictu, eoq; libēter fo-
 ris prāsitant. Ne pallas
 qdē Palladē potissimū
 noiat, qdē dea sapientiæ,
 stulticiæ sit inuisa, uel
 quod illa strenua sit bel-
 latrix, & patrem defende-
 rit aduersus gigātes. τὸ
 Του πατέρος εὐχομαι ζίναι
 id est, Huius patris glori Nothi.
 or esse. Hemistichium est
 solenne apud Homerū.
 Ex Neotete) id est, ex iu-
 uentute, id enim sonat
 grāce neotes. Innuit au-
 tem ex diuitijs & iuuen-
 tute nasci potissimū stul-
 ticiā. Faber ille.) Vul-
 canū significat ridiculū,
 & tñ ex matrimonio na-
 tū, puta Iouis & Iunonis
 εν φιλότητι μιχθείσ.) id ē
 In amore mixtus. Est au-
 tem hemistichiu solenne
 apud Homerū, quoties
 significat furtiu cōcubil-
 tū, extra matrimonium.
 lā capularis.) Capulares
 dicuntur senes decrepiti.
 Talis autē inducitur Plu-
 tus apud Aristophanē.
 Calidusq; iuuenta.) Al-
 iusit

Iusit ad illud Horatia/
num, non ego hæc fer/
rem calidius iuuenta,

Erratica Delo.) Hic na/
tus fuit Apollo cum sua
sorore, quoru beneficio
insula prius fluitans, coe/
pit immobilis esse. Nec
in undoso mari) Nam
hinc singif nata Venus.
εν αέωι γλαφυροῖσι) id
est, In specubus cauis.
Est hoc carmē in primo
Odyssæ libro, tum aliis
as crebrum apud Home/
rū. Απωρτα κρήλανήστα) id
est, inseminata & ina/
rata, hoc est, citra sationē
& citra arationē. Est autē
proverbiū quoties utili/
tas contingit citra labo/
rem. Estq apud Lucia/
num in parasito, & itē in
Rhetorū præceptore, sū/
ptum ex Homeri Odys/
seæ lib. nono, οὐτε φύτεύσαι

Delitjū ali/
tur stulticia

interesse putant, quo loco primos edi/
deris uagitus) ego nec in erratica De/
lo, nec in undoso mari, nec εν αέωι γλα/
φυροῖσι sum edita, sed in ipsis insulis for/
tunatis, ubi εχθρά τα κρήλανήστα omnia
proueniūt. In quibus neq labor, neq
seniū, neq morbus est ullus, nec usq
in agris asphodelus, malua, squilla, lu/
pinum ue, aut faba, aut aliud hoc ge/
nus nugarum conspicitur. Sed paſſim
oculis, ſimul atq naribus ad blandium
tur moly, panace, nepenthes, amara/
cūs, ambrosia, lotus, rosa, uiola, Hia/
cynthus Adonidis hortuli. Atque in
his quidem nata delitjū nequaquam
à fletu ſum auſpicata uitam, ſed proti/
nus blande arrisi matri. Iam uero non

inuideo

σι χερσὶ φυτῷ, οὐ πέρισσοι τρία τέλλεται, εντελεῖται, τάντα φύονται, id
est, Neq plantāt manib^o plantā, neq arāt, Sed inseminata, & inarata omnia
crescūt. Asphodelus, malua) Hæc ſunt uilia, ac plebeis mensis apta, quaē
Lucian^o ſcripsit naſci in ipsis fortunatis, odiſ igit̄ hæc, ueluti sobria, & te/
tricis apta. De asphodelo & malua, Hesiod^o in ope cui titulus, εργα κρήλημα
gou, οὐδ' ὅστο μὲν μαλάχιη καὶ ἀσφόδελοι μέγα σνερ, id est, Neq ἐν Malua
& Asphodelo magna utilitas. Lupini meminit Lucian^o. μῶλυ herba ſunt
fabulosa. De Moly meminit Homerus Odyſſæ. k. qd^r dicit Mercuriū de/
diſſe Vlyſſi, ut a ueneficijs Circes tut^r eſſet. Versus Homeri ſunt, ὡς ἔρα φωνή
στο, τὸ δέ φάρμακον δέργαφρον της, εἰς γαίης ἔνσαεν μή μη φύσιρ ἀντ' ἐδέξεμ
εῖνι μὴν μέλαρέσκε, γάλακτι δέ τελομ ἀνθρώποι. μῶλυ δέ μη καλέσσι δεοι,
χαλεπὸν δέ τρούσθι ἀνθράστης θυκτοῖσι, θεοι δέ πε τάντα δάσανη .i. Sic igit̄
dicēs dedit medicamē Mercurius. Ex terra trahēs, & mihi naturā ipsi^r mō
ſtravit. Radix quidē nigra erat, laetiū autē ſimilis floſ. Moly autē iſpum uocat
dei, difficile autē fodere uiris mortalib^o, dei autē oīa poſſunt. Panace diciē eſſi
ſicax aduersus oēs morbos. Vnde ut Pli. dicit, nomē habet, τῶν οἵμη, ἀσκε
σις medela, & ἀκέω medeōr. Nepēthes trifticā diſcutit in cōuiujs. Cætera
nota ſunt

inuideo τῷ πάτερι κρονίων capram altricem, cū me duæ lepidissimæ nymphæ suis aluerint mammis, Methè baccho progenita, & Apædia Panos filia. Quas hic quoq; in cæterarum comitū, ac pedisequarum mearum consortio uidetis. Quarum me hercle nomina, si uoletis cognoscere, ex me quidem non nisi græce audietis. Hæc nimatum quam sublati supercilijs conspicamini, φιλαυτίæ est. Huic, quam uelut arridentibus oculis, ac plaudentem manibus uideatis, κολακία nomen. Hæc semisomnis ac dormitanti similis, λέθη uocatur. Hæc cubito utroq; innitens, consertisq; manibus, μισοπονία dicitur. Hæc roso reuincta ferto, & undique delibuta unguentis, ἄδονι. Hæc lubricis & huc atq; illuc errantibus luminibus, ἔνοια dicitur. Hæc nitida cute, probéque saginato corpore, τρυφή nomen habet. Videatis & deos duos, puellis admixtos, q; cum alterū κῶμορ uocant, alterum νῆγες, τοῦ οὐπνοῦ. Huius, inquā, famulitij fideliibus auxilijs genus omne rerum meæ subijcio ditioni, ipsis etiā imperans imperatoribus. Genus, educationem, & comites audistis. Nunc, ne cui sine causa uidear mihi, deæ nomen usurpare, quātis

nota sūt. Arrisi matris Vulgo risum tribuit stultis. Allusit autē ad hoc, Nutrices quod prima uox hominis, est ploratus. Et tamen legimus quosdam natos statim arrisissimæ tri, quod signū putat au spicatissimum. τῷ οὐτάτῳ κρονίων, id est, Sūmo Ioui, quæ saturniū, hoc est, Saturni filiū uocant. Est autē hemistichiu Homericum. Caprā altricē) Jupiter in Creta clam est educatus lacte capræ, cuius cornū inter astra posuit, nō ingratuus alūnus. Methè id est, temulenta. Nam id græce μέθη, cui apte tribuit patrem Bacchum, uini autore. Apædia id est, imperitia. Pan autē crassus, & agrestis ē iuxta fabulas. φιλαυτία id est amor sui. Quanq; græca vox forminini generis est. Hæc sublati supercilijs fecit, ob arrogatiā. κολακία id est adulatio, cui est applaudere. λέθη obliuio. μισοπονία, id est, odīū laborū, uitiū cōtrariū industria, quā Græci uocant φιλοπονίαμ. ἄδονι id est uoluptas. ἔνοια, id est amētia. τρυφή, id ē delitia. κῶμορ Comū Græci deū faciūt temulē Dīmītatis & intēperantiae, ac iū ueniliū cōpotationum.

Comites
Moris.

νῆγετο πνοη, id est altissimum somnum, sic enim uocat Homerus somnum, unde quis expergefieri nō possit. (λαφα) id est al pha, ita per iocū significa bant primū, quod literis olim notaret numeros. Vnde illud, Ego sum alpha & ο. (θεριμόπατης) Hoc epitheton Homer⁹ tribuit Palladi, qđ forte ac potentē habeat patrē Iouē. Est autē tetrica Pal las maxime cum uibrat hastā. (νεφεληγέρετς) id est, Nubium cōgregatoris, sic em̄ subinde appellat Homer⁹ Iouē νεφεληγέρε ταζεύε. Aegis est clý, pē Iouis, ex pelle caprae altricis, hanc obtēdit cū se uuit, nō cū amat. Tita nicū id est torū. Nam Titanes uocāt antiquissimi deorū. Porro senes tetrici dicūtur τίτανωδες, id est Titanicū obtuētes, q̄ toruo truculētoq; sūt aspectu. (παιδοποιεψ) παις, puer, ποιεψ facere, hoc est, liberis creandis operā dare, sic uerecūde uocat habere rem cū mu

liere nunquam non facit, hoc est παιδοποιεψ. Iam uero Stoici sedis proximos autumāt. At date mihi tercū quatercū, aut si libet, sexcenties Stoicū, tamen huic quoq; si non barba insigne sapientiæ, etiam si cum hircis cōmune, certe superciliū erit ponendum, explicanda frons, abiçienda dogmata illa

Initiū uite
deberi stulti
cie.

adamantina, ineptiendum ac delirandum aliquantis per. In summa me, me inqz sapiens ille accersat oportet, si modo pater esse uelit. Et cur non apertius meo more uobiscum fabuler? Quænum caput, num facies, num pectus, num manus, num auris, quæ partes hominæ putantur, progenerant deos aut homines? Non opinor, imò ea pars adeo stulta, adeo qz ridicula, ut nec nominari citra risum possit, humani generis est propagatrix. Is est sacer ille fons, unde uitam hauriunt omnia uerius, quam ille Pythagoricus quaternio. Age uero qui uir obsecro matrimonij capistro uelit præbere os, si quemadmodum isti sapiëtes facere consueuerunt, prius eius uitæ incomoda secum perpendit. aut quæ tandem mulier uirum admissura sit, si partus periculosos labores, si educationis molestiam uel norit, uel cogitarit? Porrò si coniugijs debetis uitam, coniugium autem debetis & avoic pedisequaz, mihi nimirum quid debeatis, intelligitis. Tum quæ semel hæc experta, denuo repetere uelit, nisi & nō præsens numen adsuerit? Neqz uero id Venus ipsa, uel reclamante Lucretio, unicqz inficias iuerit, sine nostri numinis accessione suam uitam manca atqz irritam esse. Itaqz ex nostro illo temulento ridiculoqz lusu proueniunt & superciliosi philosophi, in quorum locum nūc successere, quos vulgus monachos appellat, & purpurei reges, & pīj sacerdotes. Postremo totus etiam ille deorum poeticorum cœtus,

liere. Dogmata id est decreta, sic em̄ uocantur placita philosophorum, Adamantina uocat qd̄ certissima habeantur.

Pythagoricus) Allusit ad carmen uulgatissimum Pythagoræ, ναι μάτοι δημετέρα τυχά παράδομε τα περιστερά παγάδην νάζφύσεως, id est, per antīmā nostrā dantē quater nionem fontē perpetuaz naturæ. Reclamante Lucretio) Nam is in carmine suo tribuit Veneri rerum omniū gignenda rū uit, ac principatum.

Vulgus monachos.) Quod olim apud Hebraeos erant filij propheta, tarum, Matrimōnij nūn a stultis.

Cōit & par tu repetimus

tarum, quod apud Græcos & Indos philosophi hoc apud Christianos monachi uidentur esse.

Cōmoda uitæ ex stulticitia. At sane pa.) Ostendit stulticia uitæ initiu sibi deberi, nūc demonstrat & omnia uitæ cōmoda a se proficiisci. Applau-

sistis) Innuit stultis ita maxie uideri, uitæ absq; uulgaribus istis uoluptatibus non esse expetendam. Vel desipere potius) Quanto cū deco-ro personæ, uariat cor-rectionem: Porro quod alijs est desipere, id est stulticiæ sapere. Ut de-territis alijs) Allusit ad Philoxenum, in pulpa-mentū nasi mucū emun gere solitū, ut alijs auer-santibus cibū, ipse solus uesceretur. Elogiū, ἐν τῷ φρονέηρ γῳ μακέεν ἡδίσθι βίσθι) Versus est se-narius

Condimentū uitæ stul-ticitia.

adeo frequens, ut turbam uix iam ipse capiat olympus, tametsi spacioſiſſim⁹. at sanè parum mihi uitæ seminarium. ac fonte deberi, niſi quicquid in omni uita cōmodi est, id quoq; totum oſten-dero mei muneris esse. Quid autem ui-ta hæc, num omnino uita uidetur ap-pellanda, ſi uoluptatem detraheris? Ap-plauſiſtis. Evidem ſciebam neminem ueſtrum ita ſapere, uel desipere magis, imò ſapere potius, ut in hac eſſet ſen-tentia. Quanq; ne Stoici quidē iſti uoluptatem aspernantur, tametsi ſedu-lo diſſimulant, milleq; conuicijſ eam apud uulgas diſlacerant, nimirum ut deterritis alijs, ipli prolixiuſ fruantur: Sed dicant mihi per Iouem, quæ tan-dem uitæ pars eſt, non tristis, non in-festia, non inuenusta, non inſipida, no-moleſta, niſi uoluptatem, id eſt, stulti-ciæ condimentum adiunxeris: Cuius rei cum ſatis idoneus teſtis eſſe poſſit, ille nunq; ſatis laudatus Sophocles, cuius extat pulcherrimū illud de nobis Elogium, ἐν τῷ φρονέηρ γῳ μακέεν ἡδίσθι βίσθι, tamen age, rem omnem ſigillatim aperia-mus. Principio quis neſcit primā hominis æratē multo lăetiſsimam, multoq; omnibus gratiſiſſimam eſſe: Quid eſt enim illud in infantibus, quod ſic exosculamur, ſic amplectimur, ſic fouemus, ut hostis etiam huic ætati ferat opem, niſi stulti-ciæ lenociniū, quod data opera prudens natura, recens natis adiunxit

Infantia
ſtulta.

adiutixit, ut aliquo uoluptatis uelut au-
 toramento, & educantium labores deli-
 tire queant, & tuentium fauores eblan-
 diatur. Deinde quæ succedit huic ado-
 lescentia, quām est apud omnes gra-
 tiosa, q̄c candide fauent omnes, q̄c stu-
 diose prouehunt, quām officiose porri-
 gunt auxiliares manus. At unde quæ
 so ista iuuētae gratia? unde nisi ex me?
 Cuius beneficio q̄c minimū sapit, atq;
 ob id quām minime ringtonit. Mentior,
 nisi mox ubi grandiores facti per rerū
 usum, ac disciplinas uirile quiddam sa-
 pere cœperint, continuo deflorescit for-
 mæ nitor, languescit alacritas, frigescit le-
 pos, labascit uigor. Quóque longius à
 me subducitur, hoc minus minusq; ui-
 uit, donec succedat τὸ χαλεπόρ γῆρας, id
 est, molesta senectus, non iam alijsomo-
 do, uerum etiam sibi met inuisa. Quæ
 quidem prorsum nulli mortalium fo-
 ret tolerabilis, nisi rursum tantorū mi-
 ferta laborum, dextra adessem, & quē
 admodum dī poëtarum solent pereuntibus aliqua meta-
 morphosi succurrere, itidem ego quoq; iam capulo proxim-
 mos denuo quoadlicet, ad pueritiam reuocarem. Vnde non
 abs re uulgas eos παλίμπαλις appellare consueuit. Porro si
 quis transformandī rationem requirat, ne id quidem cœla
 Ad Lethes nostræ fonte, nam in insulis fortunatis ori-
 narius Iambicus. i. In ni-
 hil sapiendo uita iucun-
 diffissima. Ni fallor, uerba
 sunt Aiakis, dolentis, qd
 ab insania resipuerit. Est
 similis fabella apud Ho-
 ratium, de quodam Ar-
 giuo, expostulante cum
 amicis, quod illorū ope-
 ra restitutus esset ab in-
 fania. Χαλεπόρ γῆ-
 γερας id est, molesta senes-
 ctus. Nā id epitheti sub
 inde tribuit illi Homer
 us. Aliqua metamor-
 phosi id est, trāforma-
 tione, ut Phaetonem in
 cygnū, Alcyonē in auem
 trāformat. Iam capu-
 lo) id est, morti, unde &
 capulares senes uocan-
 tur, admodū defecti æta-
 te. Capulus aut est locu-
 lis, quo cadavera effe-
 runt. παλίμπαλις, id est, iterū pueros, qd Senectus,
 ad pueritā redisse uiden-
 tur. Notū est proverbiū,
 Bis pueri senes, ad qd al-
 lusit. Ad lethes) Quo
 niam paulo superius le-
 then

then. i. obliuionem, unā
ex suis fecit pedisequis.
Innuit autem senes obli-
uiosos esse, & ob id iucū-
dus uiuere, quod multo
rum uitæ malorum non
meminerint. Odi pue-
rulum) Senarius est pro-
verbialis, & citatur ab
Apuleio, in apologia ma-
gia secunda. Præcox autē
dicit, quod ante tempus
maturescit. Ad tres li-
teras.) Ita quidam senex
apud Plautū ait, se tres
didicisse literas, a, m, o,
Sic enim innuit se coepisse
amarē. Melle dulcior)
Sic enim scripsit Homerū
Ilia. A. τὸν λεγόεντα
id est, floridā. Sic
enim

tur, siquidem apud inferos tenuis mo-
do riūlus labitur, eos produco, ut si-
mul atq; illic longa potarint obliuia,
paulatim dilutis animi curis repube-
scant. At isti iam delirant, inquiūt, iam
desipiunt. Esto sanè. Sed istuc ipsum est
repuerascere. An uero aliud est puerū
esse quām delirare, quām desipere? An
non hoc uel maxime in ea delectat æta-
te, quod nihil sapit? Quis enim non ceu-
portentum oderit, atque execretur pue-
rum uirili sapientia? Astipulatur & uul-
go iactatum prouerbium, Odi pueru-
lum præcoci sapientia. Quis autem su-
stineret habere commercium aut con-
suetudinem cum eo sene, qui ad tan-
tam rerum experientiam, parem animi uigorem, iudicijq;
acrimoniam adiunxisset? Itaq; delirat senex meo munere.
Sed tamē delirus iste meus interim miseris illis curis uacat,
quibus sapiens ille distorquetur. Interim non illepīdus est
compotor. Non sentit uitæ tedium, quod robustior ætas
uix tolerat. Nōnunq; cum sene Plautino ad tres illas literas
reueritur, infelicissimus si sapiat. At interim meo beneficio
felix, interim amicis gratus, ne congerro quidem infestiuus.
Quandoquidē & apud Homerū è Nestoris ore fluit ora-
tio melle dulcior, cū Achillis sit amarulenta, & apud eundē
senes in mœnibus confidentes, τὸν λεγόεντα uocem ædunt.
Quo quidē calculo ipsam etiam superant pueritiam, suauē
quidem illam, sed infantem, ac præcipuo uitæ oblectamēto,

puta garrulitate carentem. Addite huc
qd' pueris quoq; gaudeat impensis se-
nes, ac pueri uicissim senibus delectat,
νε ἀτὶ τὸν ὄμοιον ἔγα θεός ὡς τὸν ὄμοιον
Quid enim inter illos non' cōuenit, nisi
quod hic rugosior & plures nūerat na-
tales? Alioqui capillorū albor, os eden/
tulū, corporis modus minor, lactis ap-
petetia, balbuties, garrulitas, ineptia, ob-
livio, incogitantia, breuiter omnia cāte-
ra congruūt. Quóq; magis accedūt ad
senectam, hoc propius ad pueritiae simi-
litudinē redeunt, donec puerorū rītu, citra uitæ tedium, citra

mortis sensum emigrat è uita. Eat nūc qui uolet, & hoc meū
beneficiū cū reliquorū deorū metamorphosi cōparet. Qui
quid irati faciāt, nō libet cōmemorare, sed qbus ḥz maxime
ppitij sunt, eos solēt in arbore, in auē, in cicadam, aut etiam
in serpentē transformare: quasi uero nō istuc ipsum sit peri-
re, aliud fieri. Ego uero hominē euādē optimæ ac felicissimæ

studia &
occupatiōes
seniū accele-
rant.

uitæ parti restituo. Quod si mortales prorsus ab om̄i sapiē-
tiæ cōmercio temperarent, ac perpetuo mecum aetatem age-
rent, ne esset quidem ullum senium, uerum perpetua iuuen-
ta fruerentur felices. An non uidetis tetricos istos, & uel phi-
losophiæ studijs, uel serijſ & arduis addictos negocijſ, ple-
rūq; priusq; planè iuuenes sint, iam consenuisse, uidelicet cu-
ris, & assidua acriq; cogitationū agitatione sensim spiritus
& succum illum uitalem exhaudentes? Cum contra Morio-
nes mei pinguiculi sint, & nitidi, & bene curata cute, plane

Xoīpos

enim ait Iliados. γ. de se-
nibus sedētib⁹, ἐπὶ σκά-
ψοι πύλησι ὅπα λειρίοι,
εσαρίσσοι, id est, sup lāl
uas portas uocē floridā
mittunt. Est autem tacis-
ta allusio ad λῆσσον, quod
nugas significat, Minis-
mum discriminē est inter
λῆσσον & λέιριον, i.e. inter
nugas & florē. ὡς ἀτὶ^τ
τῷ ὄμοιον ἔγα θεός ὡς τῷ
ὄμοιον, id ē, ut semp simili-
lē ducit deus ad similē.
Versus est Homeric⁹ ex

Iliadis

Hiadis. e. Χοῖροι ἔνεργάς
νοι id est porci Acarna/
nij, in delicatos ac nití/
dos dicebatur, fortassis
quod ea regio pinguissí/
mos mitteret porcellos.

Brabantia
De brabantis.) Nulla
natio, nec hūanior, nec
melior q̄ Brabantorū.
Verū ob ppetuā hilari/
tate, quā illis nec senecta
adimit, dictū est hoc, io/
co uulgari prouerbium,
Brabātus quo natu grā/
dior, hoc stultior. Hol/
landi mei) Et hæc lauda
tissima gens est, tamē ob
ingenij simplicitatem, &
mores minime fucatos,
uulgo stulti uocatū, p/
uerbio iocoſo. Porro qđ
dicit, mei, non ad Era/
smum, qui Hollandus
est, sed ad stulticiæ perſo/
nam referri debet. Me/
deas, Circes, Veneres.)
Medea magicis herbis
senibus reuocauit iuuen/
tutem. Circe itē sua uir/
ga suoq̄ poculo uerte/
bat homīes, in quas uel/
let formas, Venus Phao/
nem ex sene fecit adole/
ſcentem elegātissimum,
adeo ut postea a Sapho/
ne deamaretur. Aurora
ſucco ſuo iuuentū pro/
duxit in plurimos ānos
ſuo Tithono. Et fontē,
nescio quem) Significat
fontem iuuentis appell/
latum

χοῖροι (quod aiunt) ἔκαρεν & vīoī, nunq̄ pro/
fecto ſenectutis incōmodū ullū ſenſu/
ri, niſi nonnihil (ut fit) ſapientum conta/
gio inficerentur. Adeo nihil patitur ho/
minū uita, om̄ni ex parte beatum eſſe.
Accedit ad hæc uulgati prouerbiū non
leue testimonium, quo dicitant, Stulti
ciam unam eſſe rem, quæ & iuuentam
alioqui fugacissimam remoretur, & im/
probam ſenectam procul arceat. Ut nō
temere de Brabantis populari ſermone
iactatū ſit. Cū cæteris hominibus ætas
prudentiā adferre ſoleat, hos quo pro/
pius ad ſenectam accedunt, hoc magis
atq̄ magis ſtultescere. Atqui hac gente
nō eſt alia, uel ad cōmunem uitæ cōſue/
tudinem festiuior, uel quæ minus ſen/
tia ſenectutis tristiciam. His quidē ut
loco ſta & uitæ iuuentū confines ſunt
Hollandi mei, cur enim non meos ap/
pellem, uſq; adeo ſtudioſos mei culto/
res, ut inde uulgo cognomen emerue/
rint: cuius illos adeo nō pudet, ut hinc
uel præcipue ſeſe iactitent. Eant nunc
ſtultiſſimi mortales, & Medeas, Circes
Veneres, Auroras, & fontē nescio quē
requirant, quo ſibi iuuentā reſtituant,
cum id ſola præſtare & poſſim & fo/
team,

Stulticiæ re/
moratur ſe/
nūm:

Iam. Apud me succus est ille mirificus,
quo Memnonis filia Titoni avi sui iu-
uentam protogauit. Ego sum Venus
illa, cuius fauore Phaon ille repubuit,
ita ut à Saphone tantopere deama-
ret. Meæ sunt herbæ, si quæ sunt, mea
precamina, meus ille fons, qui non so-
lum reuocat clapsam adolescentiam,
sed (quod est optabilius) perpetuam
seruat. Quod si omnes huic sententia
subscribitis, adolescentia nihil esse me-
lius, senectute nihil detestabilius, quā-
tū mihi beatissimis videtis opinor, quæ
tantum bonum retineam, tanto exclu-
so malo. Sed quid adhuc de mortali-
bus loquor? Cælum omne lustrate,
& mihi meum nomen opprobret, lice-
bit, quicunq; uolet, si quem omnino
deorum reppererit non insuauē & aspernabile, nisi meo nu-
mine cōmēdet. Etenim cur semper ephœb⁹ & comatus Bac-
chus? Nempe quia uecors ac temulentus, conuiuijs, saltatio-
nibus, choreis, lusibus uitā omnem trāsigens, ne tantulum
quidem habet cum Pallade commercij. Deniq; tantum ab-
est, ut sapiens haberi postulet, ut ludibrijs ac iocis coligau-
deat. Neq; prouerbio offenditur, quod illi fatui cognomen/
tū attribuit, id est huiusmodi, μορύχου μωρότερος. Porro Mo-
rycho nomen uerterunt, quod illum pro templi foribus se-
dentem, musto ficiſq; recentibus, agricolarum lasciuia con-
sueuerit oblinere. Tum autem quid non scommatū in hunc

latum in quem ingressi
senes repubescent.

Meū nomē id est, Stul-
tam me uocet. Semper
ephœbus.) Veteres Bac-
chum puerili specie, &
promissis capillis finge-
bant, tēste Macrobio.

Ludibrijs ac iocis) Sen-
tit de personis, oscillis,
& utrib⁹ unctis, de qui-
bus meminit Vergilius
in Georgicis. μορύχου
μωρότερος id est, Mory-
cho stultior. lege Chilia-
des erasmi, in qbus eru-
dite iuxta ac copiose, p i
uerbiū hoc explicatur,

Vet⁹ iacit comœdia)
Nā Aristophanes in Ra-
nis, ridiculum inducit
Bacchū, Herculis orna-
tu ad inferos euntem,
ut tragicos audiat.

Deos ipsos
stulticia cō/
mēdari.

Ex inguine

Exinguine) Nam Bac uetus iacit comedie? O insulsum in-
chus bis natus singitur quiunt, deū, & dignū, qui ex inguine
semel ex matre, semelex nasceretur. At quis nō malit hic fatu-
Iouis femore ἀγκυλο-
μῆτις.) Hoc cognomen us & insulsum esse semper festiuus, se m-
Homerus subinde tri-
buit Ioui, qđ aliud ostē-
dat, & aliud habeat in
animo. Pan.) Is de?
putatur immittere subi-
tos terrores, qui Panici
uocantur, & senex singi-
tur. Fauillis.) Quod nio uitians, uel fauillis oppletus Vul-
faber sit ærarius.

νοὺς κεί Ἀρρώστα δρῖμον
id est, Sēper intuēs tor-
ue, sic em apud Lucia-
nū, Cupido ait se deter-
reri, ne Palladē adeat,
qđ sēper sit tortus ocu-
lis. μηδέποτε γιές) id et ni-
hil sanū. Est C. cīs pro-
uerbiū, cū omnia scele-
rata ac stulta significant

Aureæ ueneri.) Sic em uocat Homerus, χρυσή
δρῦσοδίτη, tum Iliados. ε.
tum alibi frequenter.

Perpetuo ridet,) sic eā
singit, Homerus multis
locis, unde φιλομειδῆς
dicit. Theocritus in Ce-
rioclepta, χαράκη γε/
λάσσασσα, id est, Et mater
Ven⁹ uidelicet ridēs. &
idem in Daphnide, ήν δε
γε μάρη ἀδέα Καὶ κύπεις
γελάσσα

tis, reperiet stulticiæ plena omnia. Quid enim attinet re-
liquorum facta commemorare, cum Iouis ipsius fulminato-
ris amores

quiunt, deū, & dignū, qui ex inguine
nasceretur. At quis nō malit hic fatu-
us & insulsum esse semper festiuus, se m-
per pubesceñs, semper omnibus lusus
ac uoluptatem adserens, qđ uel ἀγκυλο-
μῆτις ille Iupiter omnibus formidabi-
lis, uel Pan suis tumultibus omnia se-
nio uitians, uel fauillis oppletus Vul-
canus, ac semper officinæ laboribus
squalidus, aut Pallas etiam ipsa, sua
Gorgone & hasta terribilis νοὺς κεί ενο-
σῶσα δρῖμον. Cur semper puer Cupido?
Cur, nisi quia nugator est, νοὺς μηδέρη
ιγιές neq; facit, neq; cogitat? Cur au-
reæ Veneri semper uernat sua forma?
Nimirum, quia mecum habet affini-
tatem, unde & patris mei colorem uul-
tu refert, atq; hac de causa est apud
Homerū, χρυσή δρῦσοδίτη. Deinde per-
petuo ridet, si quid modo poetis credi-
mus, aut horum æmulis statuarīs.
Quod numen unquā religiosius colue-
re Romani, quam Floræ omnium uo-
luptatū parentis? Quanq; si quis etiā
tetricorum deorum uitam diligentius
requirat ab Homero, reliquisq; poe-
tis, reperiet stulticiæ plena omnia.

Quid enim attinet re-
liquorum facta commemorare, cum Iouis ipsius fulminato-
ris amores

ris amores ac lusus probe noritis? cū
seuera illa Diana oblita sexus , nihil
aliud q̄ uenetur , Endimionē interim
deperiens? Verum illi sua facinora à
Momo audiant malim , à quo sāpius
quondam audire solebant . Sed hunc
nuper irati unā cum Ate in terras præ-
cipitem dederunt , quod sapientia sua
felicitati deorū importunus obstrepe-
ret . Neq; mortaliū ullus exulē digna-
tur hospitio , tātum abest ut illi in prin-
cipum aulis sit locus , in quibus tamen
mea κολακία primas tenet , cui cum Mo-
mo non magis conuenit , q̄ cum agno
lupis . Itaq; sublato illo , iam multo li-
centius ac suauius nugantur dīj , uere
ξάρη ἀγοντες , ut inquit Homerus , nullo
uidelicet censore . Quos enim non præ-
bet iocos ficalnus ille Priapus ? Quos
non ludos exhibit furtis ac præstigijs
suis Mercurius ? Quin & Vulcanus
ipse in deorum conuiuijs γελωποιον
agere consueuit , ac modo claudicatio-
ne , modo

γελάσισα , id est , Venit
dulcis Venus ridens ,
Et Vergilius , Olli sub-
ridens .

Nihil aliud q̄ uenit .)
id est tantū uenetur . Sic
Quintilianus , nihil ali-
ud q̄ flebat . Endimio
nem .) Nota est fabula
de luna ad Endymione
descendente . Momo)
Is deus est reprehensi-
onis , apud Platone . Hūc
Lucian⁹ fingit libere ad
uersus Iouē , & alios de-
os loquentem in conci-
lio . Et uetus est fabula il-
lum Palladis , Vulcani , Adulatio
ac Promethei carplisse o-
grata prin-
pera . Ate .) Græce so-
nat noxa . Hanc Home-
rus fingita Ioue in ter-
rā deturbat , & huius
opa inter mortales dissil-
dia nasci . Mea κολα-
κία . id est adulatio , quā
pedisquā fecit .

ξάρη
ἀγοντες .) id ē facile agē-
tes . Sic & Terēti⁹ , q̄ uos
facillime agitis . de ditui-
tib⁹ loquēs , quorū uita
facilior & expedita . The-
ocritus itē in Cyclope ,
Οὐτω γοῦν ξάρσα διάγ
δικύκλωψ παρθήμιν . id
est , Sic igiē facilissime egit

Cyclops apud nos . Ficalnus ille) Allusit ad Horatianū Priapum , quē
ille ficalnum facit in satyris . Olim truncus eram ficalnus inutile lignū .
Tum Græcis quicquid contemnunt , ficalnum dicitur , ut in suis Chilia-
dibus testatur Erasmus . Ac præstigijs) Lucianus narrat illum Vulca-
ni forcipem furatum . Item apollinis boues , tum & sagittas præstigijs ade-
mit . γελωποιον .) id est morionem , sic em uocat Græci , qui risum mo-
uere studeat . Sic apud Homerū , Vulcanus in cōuiuio deorū ministrat , &

& claudicatione risum mouet. Tum calicē porrigens matrī ridicula quædam loquīt̄, ut rixā discutiat inter Iouem & Iunonem. Vnde Homerus loquēs de Vulcano Iliados. a. ἀσθετός δ., ἄρα θύμωρ γέλωστ μακάρεσσι δεοῖσι, μῶς ἔδορηφάι σοφία δώματα ποτανύ οὐλα, id est, Inextinguibiliis igitur mot⁹ est risus beatis dijs, Ut uiderūt Vulcanum per domus seruentē. Senex amator) Hic nymphas per sequitur, & insidiae apd⁹ Ouidium. τὼ κόρδα, κα) Cordax genus ridiculæ saltationis ac rusticæ, cui⁹ meminit Lucianus in libro de saltatione, meminit & Pollux libro quarto, capite. xiiij περὶ εἰδῶμ ὅρχησεως. τὼ τρεῖσανολ.) uox ficta qua repræsentatur saltatio Cyclopis Polyphe mi, unde & Horati⁹, Saltaret uti Cyclopa rogabat. Meminit aristophanes in Pluto. γυμνοπόδιον. & hoc saltationis genus a nuditate pedū dictū, γυμνὸν enim nudum, πόνη pes dicitur.

Stulticia naturalis bo
mini.

Atellanæ) Atellanæ saltatiōis est genus, in quo obscenis gesticulatiōib⁹ libido repræsentatur, ab Atella ciuitate uocatum. Pan.) Nam & is fistulam habet, sed agrestem. Harpocratis) Is erat silentij deus. Coricæus) Græci prouerbio Coricæos uocat, qui clanculū auscultat, & explorant quid agatur. uide in Chilitadibus. Ad Homericum exemplar) Nam huic mos est, nunc quid

ne, modo cauillis, modo ridiculis dicitis exhilarare compotationem. Tum & Silenus ille senex amator, τὼ κόρδα κα saltare solitus, unà cū Polyphemo τὼ τρεῖσανολ. Nymphis τὼ γυμνοπόδιορ saltatib⁹. Satyri semicapri Atellanas agitant. Pan insulsa quapiam cantinacula risum omnibus mouet, quem ita malunt, quām ipsas audire musas, præcipue cum iam nectare cœperint made re. Porro quid ego nunc commemo rem, quæ probe poti⁹ dij post conuiuum agitent? adeo me Herde stulta, ut ipsa nonnunq; à risu temperare nequeam. At satius est in his Harpocratis meminisse, ne quis forte nos quoq; Coricæus aliquis deus auscultet, ea narrantes, quæ ne Momus quidē impune prolocutus est. Sed iam tempus est, ut ad Homericū exemplar, relictiis cælitibus uicissim in terram demigremus, quāmq; ibi nihil lætum, aut felix, nisi meo munere, dispiciamus. In primis uidetis, quanta prouidentia natura parens & humani generis opifex,

illud

illud cauerit, ne usq; deesset stulticiae quid agant dñj in cælo,
condimentum? Etenim cum Stoicis de
finitoribus nihil aliud sit sapientia, q; duci ratione, contra stulticia, affectu,
um arbitrio moueri, ne planè tristis ac
tetrica esset hominū uita, Iupiter quā
to plus indidit affectuum quām ratio-
nis: quasi semiunciam compares ad
assem. Praeterea rationem in angu-
stum capit is angulum relegauit, reli-
quum omne corpus perturbationibus
reliquit. Deinde duos quasi tyrannos
violentissimos unū opposuit, iram, quæ
præcordiorum arcē obtinet, atq; adeo ipsum uitæ fontem
cor, & concupiscentiam, quæ ad imam usque pubem latissi-
me imperium occupat. Aduersus has geminas copias qua-
tum ualeat ratio, cōmuniſ hominum uita satis declarat, cum
illa, quod unum licet, uel usq; ad rauim reclamat, & honesti
dictat formulas, uerum hi laqueus regi suo remittunt, mul-
toq; odiosius obstrepunt, donec iam is quoq; fessus ulro
cedit, ac manus dat. Cæterum quoniam uiro administra-
dis reb⁹ nato plusculum de rationis unicola erat aspergen-
dum, ut huic quoq; pro uirili consuleret, me sicut in cæteris
in consiliū adhibuit, moxq; cōsilium dedi me dignum: nem
pe uti mulierem adiungeret, animal uidelicet stultum qui-
dem illud atq; ineptum, uerum ridiculum & suaue, quo con-
uictu doméstico, uirilis ingenij tristiciam, sua stulticiā con-
diret atq; edulcaret. Nam quod Plato dubitare uidetur,
utro in genere ponat mulierem, rationalium animantium,

nunc quid homines in
terrī, uicissim miscere
narrationē. Semiun-
ciam ad assem, id est ui-
gesimam quartam par-
tem ad totum. Ridicule
autem meminit assis &
uncia, quæ sunt ponde-
rum nomina, cum de re-
bus animi loquatur.
Rationē in angustū.)
Sic Plato rationē in ce-
rebro collocat, iram in
pectore, in inferioribus
concupiscentiā. Usq;
ad rauim, id est usq; ad
raucedinem.

Mulier stu-
tū animal.

raucedinem. Plautini prouerbiū est. Ad ceroma. Vnguentigenus est, quo inungeban

tur athletæ.

Istiusmodi

an brutorum, nihil aliud uoluīt, q̄ signem eius sexus stulticiam indicare.

Quod si qua forte mulier sapiens haberi uelit, ea nihil aliud agit, q̄ ut bis stulta sit, perinde quasi bouem aliquis

ducat ad ceroma, inuita reluctanteq̄, ut aiunt Minerua.

Conduplicat enim uitium, quisquis contra naturam uirtutis fucum inducit, atq̄ alio deflectit ingenium. Quemad-

dum iuxta Græcorum prouerbiū, Simia semper est simia,

etiam si purpura uestiatur, Ita mulier semper mulier est, hoc

est stulta, quancunq; personam induxeris. Neq; uero mu-

lierum genus usq; adeo stultum arbitror, ut mihi eā ob rem

sufficereant, quod illis & ipsa mulier & stulticia stulticiam at-

tribuam. Etenim si rem recta reputent uia, hoc ipsum stul-

ticiæ debet acceptum ferre, quod sint uiris multis calculis for-

tunatores. Primum formæ gratiam, quām illæ merito re-

bus omnibus anteponūt, cuiusq; præsidio in tyrannos etiā

ipsoſ tyrannidem exercent. Alioqui unde nam horror ille

formæ, hispida cutis, & barba sylua, planè senile quiddam

in uiro, nisi à prudentiæ uitio, cum foeminarū semper leues

malæ, uox semper exilis, cutis mollicula, quasi perpetuam

quandam adolescentiam imitantur? Deinde quid aliud

optant in hac uita, quām ut uiris q̄ maxime placeant? Nō

ne huc spectant tot cultus, tot fuci, tot balnea, tot comptu-

ræ tot unguēta, tot odores, tot cōponendi, pingendi, singen-

diq; uultus artes? Iam num alio nomine uiris magis cōmen-

datæ sunt, quām stulticiæ? Quid em̄ est, quod illi mulieribꝫ

non permittunt? At quo tandem auctoramento, nissi uolu-

ptatis? Delectant autem non alia re, q̄ stulticia. Id esse ue-

rum

Bis stulta
mulier que
sapere uelit.

Quae cōmo-
da foemini-
e stulticia.

rum nō ibit inficias, quisquis secum reputarit, quas uir cum
 muliere dicat ineptias, quas agat nugas, quoties fœminea
 uoluptate decreuerit uti. Habetis igitur primū & præcipuū
 uitæ oblectamentum quo fonte proficiscatur. Sed sunt Voluptas
cõmuniorm
 nonnulli cum primis autem senes bibaces quidem illi ma-
 gis quam mulierosi, qui summam uoluptatem in compo-
 tationibus constituunt. Evidem an sit ullum lautum con-
 uium, ubi mulier non adsit, uiderint alij. illud certe constat
 citra stulticiae condimentum nullum omnino suave esse.
 Adeo ut si desit qui seu uera, seu simulata stulticia risum
 moueat, γελωθοι δη quenpiam uel mercede conductum ac-
 cersant, aut ridiculum aliquem parasitum adhibeāt, qui ri-
 dendis, hoc est, stultis dicterij silentiū
 ac tristiciam compotationis discutiat.
 Quorsum enim attinebat tot bella-
 rījs, tot lauticījs, tot cupedījs, onera,
 re uentrem, nisi & oculī pariter & au-
 res, nisi totus animus, risu, iocis, le-
 poribus pasceretur? At istiusmodi tra-
 gematum ego sum architectrix uni-
 ca. Quanquam illa ipsa iam in con-
 uiuijſ ſolennia, regē ſortiri talis, luſita
 re tefferis, philotesijſ inuitare, certare
 συμπεριφοραῖς, ad myrtū canere, saltare,
 gesticulari nō à ſeptē Græciae sophis
 uerum à nobis ad humani generis fa-
 lutē reperta ſunt. Atqui omniū huius-
 modi rerū ea natura eſt, ut quo pl̄ ha-
 beant

P. L. uſij
in iace
 Iſtiuſmodi Tragema-
 tum) Tragemata uocāt
 Græci, quæ Latini bella-
 ria uocāt, nempe ſecun-
 dæ mēſe delitias. Rege
 ſortiri talis) Rex diceb-
 tur, qui ſingulis præſcri-
 bebat, quantum debe-
 rent bibere. Philote-
 ſijſ, Græci, φιλοτκοίδε
 uocant, quibus & hodie
 noſtrates utuntur, cum
 in amicitiae ſignum præ-
 libant alicui, ac deinde
 porrigit poculum.

συμπεριφοραῖς) id eſt,
 circulationibus. Sic eñi
 uocant, cum dicendi, ca-
 nendi, bibendi quicq; uices,
 ordine per omnes circū
 feruntur. Ad myrtū
 canere) Olim qui cañe
 re iube

re iubebatur, Myrteum
ramum accipere solit^o
erat, ab eo qui ante ceci/
nerat, atq; is finita cant/
one tradebat, quem uel
let post se canere, ut copi/
osius explicat Erasmus
in suis Chiliadibus.

Ne uita quidē.)Vnde
ueteres uiuere dicebāt,
genialiter agere lāteq;. Catullus, Viuam^o mea
Lesbia, atq; amemus.

Nec aer, nec ignis.)Ita
M. Tullius in Lælio de
amicitia. Et puppim
esse & proram.)prouer/
bialiter dixit, præcipuū
autorē & fontem. Nam
qui puppim ac proram
nauis habet, totam ha/
bet nauim. Crocodili/
tis.)Crocodilites gen^o
est syllogismi captiosi,
quē dialectici fingunt
Crocodilum proposuī
se mulieri, cuius filiū ra/
puerat. Si dixeris, inqt,
uerum, reddam tibi fili
um. Illa respondit, non
reddes. Et ergo redde,
quia uerum dixi. Imo,
inquit, si reddidero, nō
dixeris uerum. Sori/
tis)Sorites syllogismus
est, quem Cicero uocat
acerualem, quod acer/
uandis paulatim singu/
lis fallat, ut decem num/
mi non faciūt diuitē, quid
si unū addas? quid si etiā unū? Ita fiet ut nun
q; sias diues, si nūc p^o un^o nūmus facit diuitē. Dicis aut̄ ἀπό τούτος ορθού id
est, a cumulo siue aceruo. Ceratinis)Quos Latini cornutos uocāt, cū
tiis

beant stulticiae, hoc plus conferant ui/
tae mortalium, quæ si tristis sit, ne ui/
ta quidē appellenda uideatur. Tristis
autem euadat, oportet, nisi cognā/
tum tædium, hoc genus ohlectamen/
tis absteneris. Sed erunt fortassis, qui
hoc quoq; uoluptatis genus negligāt,
& in amicorum charitate & consue/
tudine acquiescant, amicitiam dicti/
tantes unam rebus omnibus antepo/
nendam, quippe rem usq; adeo neces/
sariam, ut nec aer, nec ignis, nec aqua
magis, rursum adeo iucundam, ut qui
hanc de medio sustulerit, solem sustu/
lerit, adeo deniq; honestam, si quid ta/
men hoc ad rem pertinet, ut nec ipsi
philosophi uereantur eam inter præci/
pua bona commemorare. Sed quid,
si ēoceo me huius quoq; tanti boni
& puppim esse & proram? Docebo
autem non Crocodilitis, aut Soritis
ceratinis, aut alijs id genus dialectico/
rum argutijs, sed pingui (quod aiunt)
Minerua, rem digito propemodum
ostendam. Age, conniuere, labi, cæ/
cutire, hallucinari in amicorum ui/
tiis

tis, quædam etiam insignia uitia pro
virtutibus amare, mirariq; an non stul-
ticia uidetur affine? Quid cum aliis
exosculatur nœū in amica, alium dele-
stat polypus Agnæ, cum filiū strabo-
nem appellat petum pater, quid inquā
hoc est, nisi mera stulticia? Clament
terc; quaterc; stulticiā esse: atqui hæc
una stulticia, & iungit iunctos, & ser-
uat amicos. De mortalib; loquor, quo-
rum nemo sine uitis nascitur, optimus
mus ille est, qui minimis urgetur: cum
interim inter sapientes istos deos, aut
omnino nō coalescit amicitia, aut tetri-
ca quædam & insuauis intercedit, nec
ea nisi cum paucissimis (nam cum nul-
lis dicere religio est) propterea quod
maxima pars hominum desipit, imò
nullus est, qui non multis modis deli-
ret, & non nisi inter similes cohæret ne-
cessitudo.

Quod si quando inter
seueros istos coierit mutua beneullen-
tia, ea certe haudquaç; stabilis est, nec admodum duratura,
nimirū inter morosos, & plus satis oculatos, ut qui in amico-
rum uitis tam cernunt acutum, quam ut aquila, aut serpens
Epidaurius. At ipsi in propriis uitis quam lippiūt, & quam
nō uident manticam in tergo pendentem. Itac; cum ea sit
hominū natura, ut nullum ingeniu reperiatur, non magnis

e duobus quicquid re-
sponderis, in te retorque-
tur. Huiusmodi syllogis-
smis ueteres dialectici lu-
debant. Dicitur autem
πότε το κέρα τό, id est, a
cornu. Polypus.) Al-
lusi aduersus Horatia-
nos, Polypus uitium est
narium graue olentiū,
Agnam uocat amicam,
Strabonem appellat pe-
tum.) Strabonem esse,
uitium est oculorum di-
stortorum. Petum esse, le-
uius est: nā petis oculis
pingebat Venus, quod
id videbat amatoriū. Et
iungit iunctis.) Et hoc
carmē est Horatianū, ut
est illud: Nam uitis ne-
mo sine nascit. Et illud:
Quam aut aquila, aut
serpens Epidaurius.

Manticam in tergo) Et
hoc proverbum in eos
qui aliorum cernunt ui-
tia, sua non uident, Na-
tum ex Aesopi fabula,
Persius: Ut nemo in se Asperita-
tentat descendere nemo. in amicis
Sed tia.

Sed præcedenti spectatur mantica tergo. Inter Argos istos.) Argos uocat plus satis oculatos. Nā ut Ouidius ait: Cinctū luminibus censem caput Argus habebat. τὰ μὲν καλὰ καλὰ ωφαντι.) id est, non pulchra, pulchra uidentur. Hemisticium est Theo criti de amate. Sic enim ait in Idyllo. οὐ γάρ ἔρωτι ποδὸς ακις ὡς πολύφα μετὰ μὲν καλὰ καλὰ τέ φαντι, id est, Etenim amor sæpe o Polypheme, quæ non pulchra, pulchra uidentur. Cæcus enim amor a poetis singitur, & τυφλῶντι φίλοις φερεῖ τὸ φιλόμυενον, ut ait Plato, id est, Excæcatur amans circa amatum. Cascus cascum.) id est, uetus uetus uetulam. Sic enim prisci Latini loquebatur. Estq; proverbiū. Pupus.) Pupum antiqui puerum uocabant, pupam puerlam. Diuortijs dete- riora.) Significat ueneficia, aut homicidia.

Cuculus

domestica cōsuetudo, per adulatioñē, per iocum, per facilitatem, errore, dissimulationē, meū utiq; satellitum, fulciretur, alereturq; Papæ, t̄pauca coirent matrimonia, si sponsus prudēter exquireret, quos lusus delicata illa, sicuti uidetur, ac pudens

obnoxium uitij. Adde tantā animorum ac studiorum dissimilitudinē, tot lapsus, tot errata, tot casus uitæ mortalis, quo pacto uel horam constabit inter Argos istos amicitiae iucunditas, nisi accesserit ea, quam mire Græci ευήθεα appellant, hanc seu stuliciam, seu morum facilitatem uertas licebit. Quid autem an non Cupido ille omnis necessitudinis autor & parens, prorsum oculis captus est: cui quemadmodum τὰ μὲν καλὰ καλὰ τέ φανται, itidem inter uos quoq; efficit, ut suum cuiq; pulchrum uideatur, ut cascus cascum, perinde ut pupus pupam deamet. Hæc passim & fiunt & ridentur, sed tamen hæc ridicula iucundam uitæ glutinant copulantq; societatem. Porro quod de amicitia dictum est, id multo magis de cōiugio sentiendum, quod quidem nihil est aliud, quam indiuīdua uitæ coniunctio. Deū immortalem, quæ nō diuertia, aut etiam diuortijs deteriora passim acciderent, nisi uiri fœminæq;

pudens uirguncula iam multo ante nuptias luserit? Tum quanto pauciora cohaererent inita, nisi plurima uxorū facta per uiri uel negligentiam, uel stuporem lateret? Atq; hæc quidem merito stulticiæ tribuuntur, uerum ea interim præstat, ut marito iucunda sit uxor, uxori iucundus maritus, ut tranquilla domus, ut maneat affinitas. Ridetur, cucus, curruca, & quid non? uocatur, cum mœchæ lachrymas labellis exorbet. At quanto felicius, sic errare, q; zelotypiæ diligentia cum sese conficere, tum omnia miscere tragœdijs? In summa usque, adeo nulla societas, nulla uitæ coniunctio sine me uel iucunda, uel stabilis esse potest, ut nec populus principē, nec seruū herus, nec heram pedisequa, nec discipulum præceptor, nec amicus amicum, nec maritum uxor, nec locator conductorē, nec contubernialis contubernalem, nec conuictor conuictorem diutius ferat, nisi uicissim inter se nunc errent, nūc aduentur, nunc prudentes conniveant, nūc aliquo stulticiæ melle sese deliniant. Iam hæc scio uideri maxima, sed audietis maiora. Quæsto num quenq; amabit, qui ipse semet oderit? Num cū alio concordabit, qui secum ipse dissidet? Num ulli uoluptatem adferet, qui sibi met ipsi sit grauis ac molestus? Istud opinor nemo dixerit, nisi qui sit ipsa stultior stulticia. Atqui si me excluderis, adeo nemo poterit alterum ferre, ut ipse etiam sibi quisque puteat, sua cuiq; sordeant, sibi quisq; sit inuisus. Quandoquidē id malī natura, non paucis

Cuculus, curruca.) sic uulgo uocant maritum uxorū parum pudicæ, quanq; Plautus cucullum uocat maritū foris amantem aliam, quod hæc uis oua ponat in ni do alieno. Iuuenal is currucam uocat maritum uxorū parū castæ, quod alienos alat pro suis. Tu tibi nūc curruga places.

Sibi quisq; puteat.) Putere dicitur, quod molestum est, ac displaceat.

Pro Nireo

Nulla sodas hominum absq; stulticia.

Nemo sibi ipsi charu absq; stulticia.

in rebus nouerca magis ἢ parens, mortalium ingenijis infestuit, præcipue paulo cordatiorū, ut sui quēq; pœnitentia, admittatur aliena. Quo sit ut om̄es dotes, omnis elegātia, decorq;

Forma. uitæ uitietur, pereatq;. Quid enim proderit forma, præcipuum deorū immortaliū munus, si putiditatis uitio contaminetur?

Inveniens. Quid iuuenta, si senilis tristiciæ fermento corruptatur? De

Actionis niq; quid in omni uitæ munere uel tecū, uel apud alios actu
decorū rus es cū decoro (est enim nō artis modo, uerū etiam omnis actionis caput) decere quod agas, nisi adsit dextra hæc Philautia, quæ mihi merito germanæ est uice? Adeo strenue meas ubiq; partes agit, Quid aut æque stultum, atq; tibjps si placere, te ipsum admirari? At rursum quid uenustum, quid gratus, quid nō indecorū erit, quod agas, ipse tibi dispensans? Tolle hoc uitæ condimentū, & protinus frigabit cū sua actione orator, nulli placebit cum suis numeris musicus, explodetur cum sua gesticulatione histrio, ridebitur una cum suis cum musis poëta, sordebit cum arte pictor, esuriet cum pharmacis medicus. Postremo pro Nireo Thersites, p Phaone

Pro Nireo Thersites.)
Vterq; est apud Homerum. Nireum dicit fuisse omnium formosissimum, qui ad Troiam uenerit, Thersitem omnium maxime deformem. Phaone Nestor.) Phaon beneficio Veneris e sene reuocatus est ad adolescētiam. Nestor tria secula

Sibi quisq; uixit, teste Homero Ilia, placer per dos. A. Quod sis, esse uelis, Hemisticchium est stulticid.

Martialis.

Nestor, pro Minerua sus, pro facundo infans, pro urbano rusticus uideberis. Intantū necesse est, ut sibi quoq; quisq; blandiatur, & assentatiūcula quapiam sibi prius cōmendet, q; alijs possit esse cōmendatus. Deniq; cum præcipua felicitatis pars sit, ut quod sis, esse uelis, nimis totum hoc præstat compendio mea Philautia, ut nemine suæ formæ, nemine sui ingenij, nemine generis, neminem

minem loci, neminem instituti, neminem patriæ pœniteat, adeo ut nec Hirlandus cum Italo, nec Thrax cū Atheniensi, nec Scytha cum insulis fortunatis cupiat permutare. Et ḡ singularem naturæ sollicitudinem, ut in tanta rerū uarietate paria fecit omnia. Vbi dotibus suis nō nihil detraxit, ibi plusculum Philautiae solet addere, quanquā hoc ipsum stulte profecto dixi, cū hæc ipsa dos sit uel maxima. Ut ne dicam intērim, nullum egregiū facinus adiri, nisi meo impulsu: nullas egregias artes, nisi me autore fuisse reptas. An nō omniū laudatorū facinorum seges ac fons est bellum? Porrò quid stultius, quam ob causas, nescio quas, certamen eiusmodi suscipere, unde pars utraq; semp plus auferat incommodi quam bonis? Nam eorum qui cadunt, ueluti Megarensium ὄντεις λόγῳ. Dein cum iam utrinq; constitere ferratae acies, & rauco crepue runt cornua cantu, quis oro sapientum istorū usus? Qui studijs exhausti, uix tenui frigidóq; sanguine spiritū ducūt. Crassis ac pinguibus opus est, quibus c̄plurimū adsit audaciæ, mentis c̄p; minimū. Nisi si quis Demosthenē militem malit, qui Archilochi secutus cōsiliū, uix cōspectis hostibus, abiecto clypeo fugit,

Martialis. Megarensiū, ὄντεις λόγῳ.) id est, Nullus respectus. Propter ubrium est apud Theocratum, ex oraculo natū, quo responsum est Megareses neq; tertios esse, neque quartos, perinde quasi in nullo sint numeri, de quib; nulla sit mentio. Et rauco.) Hemicstichium est Vergilia, num. Crassis ac pinguis.) Hoc ex Aristotele, sententia, qui putat Bellū ex eos qui minime ualēt in stulticia genio, plus pollere auidacia. Nam crassus sanguis, quo abundat robustus, ut robur auget, ita ingenium crassum efficit. Contra sanguis tenuis, ex quo spiritus tenues exhalant, ut corpusculū imbecillum & meticolosum, ita ingenium acutum timidumq; efficit. De mosthenem) Nam is ab iecto clypeo fugit, unde Rhipsaspis dictus est, ut Plutarchus in eius uita. Archilochi secutus consilium.) Lacedæmonij Archilochum

Archilochum poetam e finibus suis excedere co Per pessi
mos & stul egerūt: quod in epigram mate quodam gloriatus rissimos bel eset se clypeū abiecisse, lam optime quasi id consultius sit ἢ geritur.

mori in pugna. Autor Plutarch⁹ in apophthe gmatis Laconicis. lege prouerbiū in Chiliadi bus, Abiecit hastā. Ad cicutam) Herba est mor tifera, unde Socrates bi bit potionē. Dum nu bes) Ita Aristophanes in ducit eum adorantē nu bes, tanq̄ deos. Et ide as.) Alludit ad ideas Pla tonicas, quas irrisit & Aristotleles. Dum puli cis pedes) Hoc quoq̄ de eodem fingit in nubib⁹ Aristophanes , irridens illius mathematicam. Dum culicum uocem.) Est & hoc in eadē fabula. Socratē fingit disputatē, unde tantā uocē emittat culex, tātillū aīal. Qui turbæ strepitū.) Hoc in eius uita legitur, & extat

initium

cicutam bibendā adegit, nisi sapientia? Nam dum nubes & ideas philosophatur, dum pulicis pedes metitur, dum culicū uocē miratur, quae ad uitam cōmunem attinent, non di dicit. Sed adeſt præceptorī de capite perditantī discipulus

Nec ad dicē Plato, egregius scilicet patronus, qui turbæ strepitū offendit, uix dimidiatā illam periodū pronūciare potuit. Iam qd dicam

tam ignauus miles, ἢ orator sapiens. Sed consilium, inquiunt, in bellis pluri mū habet momenti. Evidē fateor in duce, uerū id quidem militare, non phi losophicū, alioqui parasitis, lenonibus, latronibus, sicarijs, agricolis, stupidis, obæratis, & huiusmodi mortaliū fece res tam præclara geritur, non philo phis lucernarijs. Qui quidē quātū sint ad omnē uitæ usum inutiles, uel Socrates ipse unus Apollinis oraculo sapiēs, sed minime sapienter iudicatus, docu mento esse potest, qui nescio qd publi ce conatus agere, summo cū omniū ri su discessit. Quāq̄ uir is in hoc nō usq̄ quaq̄ desipiat, quod sapientis cognomē nō agnoscit, atq̄ ipsi deo rescribit, quodq̄ censem sapienti à Rep. tractan da abstinentium esse, nisi quod potius monere debuerat, à sapientia temperan dum ei, qui uelit in hominū haberi nu mero. Deinde quid eundē accusatū ad

dicā de Theophrasto: qui p̄gressus ī
concionem, repente obmutuit, perinde
quasi lupo cōspecto, qui militē animas
set in bello: Isocrates ob ingenij timidi-
tate nec hiscere unq̄ est aūsus. M. Tul-
lius eloquētia Rōmanæ parēs, semper
indecora trepidatione, perinde quasi
puer singultiēs exordiri cōsueuit. Idq̄
Fabius interpretat̄ cordati oratoris, &
periculū intelligētis argumentū. Verū
cū hoc dicit, an nō palam fatetur, sapi-
entia obstare ad rem probe gerendā?
Quid isti faciēt, cū res ferro geritur, qui
tum metu exanimātur, cū nudis uerbis
est decertandū? Et post hæc celebraſ,
si dijs placet, præclara illa Platonis sen-
tentia, beatas fore respūlicas, si aut im-
perent philosophi, aut philosophētūr
imperatores. Imò si cōſules historkos,
reperies nimirū nullos reipublicæ pesti-
lentiōres fuisse principes, q̄ si quando
in philosophastrū aliquem aut literis
addictum inciderit imperiū. Cuius rei
satis opinor faciunt fidē Catones: quo
rum alter insanis delationibus reipub.
tranquillitatē uexauit, alter libertatē
P.R. dum nimium sapienter uindicat,
funditus subuertit. Adde his Brutos,

Cassios,

initium illius orationis:
quanq̄ omniū natu mi-
nimus adsum &c. cum
alioqui in scholis & cir-
culis esset omniū facun-
dissim⁹. De Theophra-
sto.) Is Aristotelis disci-
pulus, ab eloquentia no-
mē etiā inuenit, & tamē
quia nō exercitat⁹, apud
populum dicturus ob-
mutuit. (Quasi lupo
conspēcto) Lopus etiā si
prius hominē uideat, uo-
cem adimere putatur.
(Isocrates) Scriptis pluri-
mas orationes, nullam
egit causam, quod uoce
esset exili, & natura timi-
dus, ut in illius uita legi-
tur. M. Tullius) Hoc ui-
tiij Tullius ipse fatetur.
Si aut imperent Nō hæc
dicunt ex animo, sed ad
Moriæ personā respiciēs
ludit, cū autor ipse longe
diuersa sentiat. Alter in
fanis.) De Censorio lo-
qui, qui quadragies ac/
culatus, semp̄ absolutus
est, ipse septuagies ac ſa-
piens, pius alios reos fecit, ut in
eius uita narrat Plutar-
chus, & Plinius in septi-
mo. Alter) Ut vicensim
intellige, qui prouocato
Cæſare, subuertit libe-
ratem Romanā. Brutos,
Cassios.) Hi Iulium oc-
ciderunt: at postea uicti,
manu sua sibi necem con-
ſciuerunt,

sciuerunt: Gracchos.) Tiberium & Caſiū, uterq; eloquens, uterq; seditus, uterq; per tumultū perijt, lege Plinium de uiris illustribus. Ciceronem) Cicero Antoniū in perniciē reipublicā pugnauit, Demosthenes,) Et hic Atheniēses ad bellum aduersus Philippū suscipiendum incitauit: quæ res eis uertit male.

M. Antonius.) Hic Pius dictus est, & cognomina tus philosophus, uir o mniū laudatissimus, sed Cōmodi illaudatissimi pater. Ne malum hoc sapientia.) An nō hic pa lam ludit, & stulticiā lo qui facit, nō suū animū?

Itaq; Ciceroni) Cicero filius Ciceronis, temulentus, ignauus, morosus, nulla in re similis patri, nisi in festivitate, ut testa Seneca. Socrates liberos.) Ita testa Seneca: nam uxorē habuit Socrates morosam, ac rixosam, ut testa Gellius. ὅντος πρὸς λύγαμ. i. Asini ad lyram, prouerbii est.

Sapiens

Ad omnē uitæ cōſue tudiñē īne pti sapien tes.

Cassios, Gracchos, ac Ciceronē etiam ipsum, qui nō minus pestilens fuit Romanorū Reip. q; Demosthenes Atheniensiū. Porrò M. Antonius, ut done mus bonū imperatorē fuisse (nam id ipsum extorquere possim) fuit em hoc ipso nomine grauis, atq; inuisus ciu bus, quod tam Philosophus esset. Sed tamē ut donemus fuisse bonū, at certe pestilentior fuit Reip. tali relicto filio, q; fuerat sua administratione salutaris. Quandoquidē solet hoc hominū genus, qui sese sapientia studio dedi derunt, cum cæteris in rebus, tum præcipue in liberis propagādis infeliciſſimū esse, prouidente opinor natura, ne malum hoc sapiētia inter mortales latius serpat. Itaq; Ciceroni degenerē fuisse filium constat, & sapiens ille Socrates liberos habuit matri similiores q; patri, ut non omnino pessime scripsit quidā, id est stultos. Sed utcūq; ferendū, si tm ad publica munia foret ὅντος πρὸς λύγαμ, nisi ad omnem prorsus uitæ functionē

nihilo essent dexteriores. Ad cōuiuum adhibe sapientē, aut tristi silētio, aut molestis quæstiūculis obturbabit. Ad chorū aduoca, camelū saltare dices. Ad publicos ludos trahe, ipso uultu populi uoluptatibus obſtabit, & cogetur ē theatro mi grare

grare sapiens Cato, quandoquidem su
percilium non potest ponere. In collo /
quium inciderit, repente lupus in fabu
la. Si quid emendum, si contrahendū,
breuiter si quid eorum agendum, si
ne quibus hæc quotidiana uita transi
gi non potest stipitē dicas sapientem
istū, non hominem. Vsq; adeo neq; sī
bi, neq; patriæ, neq; suis usq; usui esse
potest, propterea quod cōmunium re
rum sit īperitus, & à populari opinio
ne, uulgaribusque institutis longe la
teq; discrepet. Qua quidem ex re odiū
quoq; consequatur necessum est, ni
mīrum ob tantam uitæ atque animo
rum dissimilitudinem. Quid enim om
nino geritur īter mortales non stu
ticæ plenū, idq; à stultis, & apud stul
tos? Quod si quis unus uniuersis qe
lit obstrepere, huic ego suaserim, ut Ti
monem imitatus, in solitudinem ali
quam demigret, atq; ibi solus sua fru
atur sapientia. Verum ut ad id, quod
institueram, reuertar, quæ uis saxeos
& agrestes illos homines in ciuitatem
coēgit nisi adulatio? Nihil enim aliud
significat illa Amphionis & Orphei ci
thara. Quæ res plebem Romanā iam
extrema moliente, in concordiā ciuita

Sapiēs Cato.)
Est apud Martialem de
Catone Cēsorio, qui cū
federet in theatro, nec
auderent agere, quiactu
ri erant Floralia, inquit
bus mulieres nudæ &
uiri turpiter saltabant,
iussus est aut mutare
uultum, aut exire, exi
uit itaq;. Lupus est in
fabula.) Prouerbiū est
de subito silentio, in me
dio sermone oborto.

Timonem.) Timon
Atheniēsis offensus ho
minum moribus, abiit
in solitudinem, & mor
talium omnium consor
tia fugit, adeo ut sepul
chrum quoq; illius a cō
tinente sit undis maris
auulsum. Extat de hoc
Luciani dialog⁹ ab Era
smo uersus. Am,

phonis & Orphei.) Est
in fabulis, Amphioē ca
nente, saxa sua sponte in
structurā murorū coīss
se, atq; ita cantu, nō ma
nibus extractas fuisse
Thebas. De Orpheo
quoq; fabulantur, saxa Stulticæ
& quercus, cantu illius respū. cōstī
cōmota fuisse. Id Ho /
ratius interpretatur agre
stem multitudine, quā
per saxa & querc⁹ intel
ligi uoluit, illorum sua/
uiloquentia, in ciuitatis
formā fuisse coactam.
Ac pue

Sapientia
odiū parit.

Acpuerilis apolodus) Cū plebs Romana ære alieno demersa, autore Sicinio, in sacrum mon tem a patrib⁹ fecerisset atq⁹ ita de republica a etum esse uideretur, Pa tres Menenium Agrip pam oratorem ad plebē miserunt, qui huiusmo di apolo gō plebem pa tribus recōciliauit. Tem pore, inquit, quo in ho

mine non, ut nunc, omnia in unum consentiebant, sed singulis membris suum cuiq⁹ consilium, suus sermo fuerat, indignatas reliquas partes, sua cura, suo labore, ac ministerio, uentri omnia quæri, uētrem ī medio quietum, nihil aliud q̄d datis uoluptatibus frui, conspirasse inde, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent. Ac ita cum uentrem fame domare uellēt, ipsa una membra, totumq̄ corpus, ad extremam tabē uenisse, inde apparuisse uentris quoq̄ haud segne ministerium esse, quippe qui sanguinem hunc, quo uiuimus, uigemusq; mit teret in omnes corporis partes. Hocq; apolo gō, ostendens iram plebis in patres similem esse intestinæ illi membrorū seditioni, flexit mentes hominum. Hac ferme Liuius, primæ Decadis libro secundo.

Themistocles apolodus) Themistocles populum Atheniensem, ægre ferentem auariciam magistratus, huiusmodi apolo gō deterruit a rebus nouādis. Vulpecula sitibunda, æstate med' a, sole feruente, dum fossam ingressa, aquā quærerit, luto a sole indurato inhæsit, injibiq; musca totum vulpeculae corpus ob sidentes, sanguinem omnem exugebant. Quod erinacius, fossæ ri pam forte fortuna prætergrediens, cōspicatus, vulpeculae uolens suppetias ferre, muscas spinis illis suis abigere parabat. Ibi uero vulpecula obse crans, ne muscas abigeret, dixit, Ista nunc sanguinis saturæ sunt, quas si abegeris, aliae famelicæ in horum locum succedētes, quicquid sanguinis reliquum fuerit, prorsus eibent,

Cerua Sertorij) Plutarchus in uita Sertorij refert eum cum Iberiam sibi subiecisset, Barbaros hoc modo il lusisse, Ceruam candidi coloris, sic mansuefactam, ut uocantem exaudi ret, & uidentem sequeretur, iactabat sibi a Diana missam, multaq; se per il lam edoceri. Itaq; quoties hostes aduenturos coniectaret, simulabat sibi id a cerua indicatum, atq; si quando uictoria aliqua suorum ducum defē rebatur occulto nuncio, sibi a cerua fausta nunciatum iactabat. Eaq; arte fecit, ut Barbari eum numinis instar colerent.

Laconis dictum.) Lycurgi uidelicet Lacedæmoniorum legislatoris, qui ut Plutarchus scribit in libello de puerorum educatione, duos catulos, ijsdem æditos parentibus

tis reuocauit? Num oratio philosophicae minime. Imo ridiculus ac puerilis apolo gō de uentre, reliquisq; corporis membris confictus. Idem ualuit Themistocles apolo gō consimilis de uulpe & ericio. Quæ sapientis oratio tantundem potuisset, quantū commēticia illa cerua Sertorij potuit, quantū

Laconis

Laconis illius de duob⁹ canibus, dec³
uellendis equinæ caudæ pilis ridendū
cōmentū : Vt ne quid dicā de Minoë
dec³ Numa, quorum uterq³ fabulosis
inuentis, stultam multitudinem rexit.
Huiusmodi nugis commouetur ingēs
ac potens

bus, sic educauit, ut alij
terum ignauum uorace^e,
que, alterum uero gene-
rosum uenatorem redde-
ret. Deinde Lacedæmo-
nijs in concione congre-
gatis, Magnum momen-
tum ad uirtutem, o La-
cedæmonij, inquit, sunt
mores, doctrinæ, & edu-
cationes. Atq³ ego hæc

uobis manifesta faciam. Quo dicto, ponens in medium λοπόδα, id est,
ollam ac leporem, e regione catulorum, ipsos catulos dimisit. Ibi uero ge-
nerosus ille in leporem impetum fecit, alter uero ad ollam se recepit. Lace-
dæmonijs autem nondum cōscientibus quid hæc sibi uellent, Lycu-
rus inquit, Catuli isti ijsdem parentibus prognati sunt, cæterum diuer-
sam nacti educationem, alter uenator strenuus, alter ignauus & gulosus
euasit. De uellendis pilis.) Cum Sertorius, ut Plutarchus in eius uita
scribit, aduersus Pompeium bellum gereret, multitudineq³ Barbarorum,
ducis imperio minus pareret, hoc commento usus est. Aduocata totius
exercitus cōcione, duos equos adduci iussit, alterum macie seniōq³ con-
fectum, alterum robustum, caudamq³ habentem nigrā. Macilento aut
admovuit uitum robustum, forti uero homūculum imbecillem. Dato aut
em signo uit ille magnus, ut illi præceptum erat, caudam gracilis equi
ambabus manibus prehendens, euellere setas omnes uno impetu anni-
xus est. Paruus contra homuncio robusti equi caudam paulatim uelle-
bat. Tandem uero ubi ille frustra conatus sibi molestus esset, alijsq³ ri-
sum moueret, hic contra minimo labore setas statim euelleret. Ibi Serto-
rius assurgens, uidetis commilitones, inquit, ingenium plus posseq³ ui-
res. Multa enim quæ unico impetu superari non possunt paulatim supe-
rantur. Minoë Numaq³) Minos Crentensiū rex, finxit se nono quoq³
anno in consilium Iouis patris admitti, atq³ inde leges acceptas ad popu-
lum ferre, quo maior esset legibus autoritas. Vnde Homer⁹ Odysseæ. τι:
Μίνως ἐνέψει Βασιλεύε τε δίδος μεγάλου δράσιυς, id est, Minos nono quo
que anno cum Ioue familiarem habuit confabulationē. Vnde Hesiodus
dixit eum Iouis sceptrum, quam Plato in Minoë doctrinam interpretatur
habere. Ζωὶς ἔχωρ σκηπτόμ, τοιούτοις πόλεων βασιλεύε, id est sceptra Iouis
retinens, quis Cretū rexerat urbes. Numa item) Cū sub Numa Pom/
pilio, secūdo Rhomanorū rege, Rhomani cum omnibus finitimis pacem
haberet, ueritus Numa, ne luxuriarent ocio animi, quos metus hostium
disciplinac³ militaris continuerat, omnium primum, rem ad multitudi-
nem imperitam, & illis seculis rudem, efficacissimam, deorum metum
in ciēndū ratus est, qui cum descendere ad animos sine aliquo cōmento

miraculi non posset, fin
xit sibi cum dea Aegeria
congressus nocturnos
esse, eiusq; se monitu sa,
crificia instit uere, leges/
q; ferre. Hæc ferme Li/
uius. Belua populus.)
Plato libro de republica
sesto dicit, Sophistas ni/
hil aliud docere, quam
uulgi sententias, in quib;
bus cum congregatus
fuerit, consentiūt, hæc q;
uocare scientiam. Velu/
ti si quis δέματος με/
γάλον, κύκλου γέφο/
μένου, id est, bestiæ mal/
gne robustæq; nutritæ,
iras & cupiditates singu/
las obseruarit, qua ratio/
ne hoc audire, tracta/
req; deceat, quibus re/
bus mitescat, & quibus

acerbius fiat, quibus placeat, quibusq; irritetur. Dicitq; sophistas singula
nominare ad illius bestiæ ingentis opinionem, bona uidelicet dicere, qui
bus delectat, mala uero quibus ipsa bestia offenditur, necq; aliam ullam
de his afferre rationem. Hæc Plato. Sed & nonnulli concionatores nostri
temporis non multū sophistis illis uulgaribus dissimiles esse uidentur.
Quippe q; magis in cōcionibus blaterant, quæ mercatoribus, muliercu/
lisq; grata esse putat, quibus & aliquid pecuniolæ corraderet queant, q; ea
qbus uulgs ad pietatem trahi possit. Horatius item Platonem imitatus
uocat populum beluam multorum capitum. Socratis dogmata.) id est
decreta. Cuiusmodi sunt illa, satius est iniuriam pati, q; facere, & mors ni/
hil est malum, & philosophia nihil aliud est, q; meditatio mortis. Decijs per/
suasit.) Nam Decij pro salute reipublicæ se deuouerunt, pater, ut Liuius
scribit Decadis primæ, libro octauo, in bello Latino, filius, utidem libro
decimo testatur, in bello, quod aduersus Vmbros Hetruscos & Samnites
gestum est. Quintum Curtium.) Notissima est historia. Candida/
tum.) Cädidati uocantur, quos magistratum petunt, quos mos erat no/
menclatore præeunte blande salutare, hunc patrem uocantes, hunc fra/
trē, hunc dominū, ut sibi fauerent. Congiarijs.) Congius mensuræ ge/
nus unde congianiū, quod modo pro munere, quod datur populo a prin/
cipe, modo pro mensura accipitur. Signum aliquod.) Signa statuæ di/
cuntur

pulo spectandum circumferri, æneum
in foro stare? Adde his nominū & co-
gnominum adoptiones. Adde diui-
nos honores, homuncioni exhibitos,
adde publicis ceremonijs in deos rela-
tos etiā sceleratissimos tyrannos. Stul-
tissima sunt hæc, & ad quæ ridenda nō
unus sufficiat Democritus. Quis ne-
gat? Atqui hoc fonte nata sunt fortius
heroum facinora, quæ tot eloquentiū
uirorū literis in cælū tollūtur. Hæc stul-
ticia parit ciuitates. hac constant impe-
ria, magistratus, religio, consilia, iudicia
nec aliud omnino est uita humana, q̄z
stulticiæ lusus quidam. Iam uero ut
de artibus dicam, quid tandem morta-
lium ingenia ad excogitandas proden-
dasq; posteris, tot egregias, ut putant,
disciplinas excitauit, nisi gloriæ sitis, tā/
tis uigilijs, tātis sudoribus, famā, nescio
quā, qua nihil esse potest inanius, redi-
mendā putarūt homines uere stultissi-
mis. Sed interim stulticiæ tot iā egregia
uitæ cōmoda debetis, quod dēp; est lōge
dulcissimum, aliena fruimini insania.
Ergo posteaq; mihi fortitudinis & in-
dustriæ laudē uindicaui, quid si prudē-
tiæ quoq; uindicē? Sed dixerit aliquis
eadem opera ignem aquæ misceas, li-
cebit.

cuntur. Aeneū stare.)
Allusitat illud Horatia
nū, Aut æneus ut stes.
Ponebātur enim æneæ
statuæ benemeritis, in
circo aut in foro Rho-
mæ. Nominū & cognō-
minum.) Mirus tumul-
tus de adoptione nomi-
num Antonini, Pij, Ale-
xandri, Augusti, ut pal-
tet ex Elio Spartiano, &
alijs. In deos relatos)
Rhomæ solēt defunctos
imperatores miris qui
busdam ceremonijs in
deos referre, extructa
turri lignea præalta, in
hac congesta ui stipula-
rum & aromatiū, in sum-
mo erat aquila alligata
tenui funiculo. Is simul
atq; solutus esset incen-
dio, aus summa petebat.
Gratissim⁹ iterim odor
nares omniū peruade-
bat, ueluti animæ imper-
atoria perētis cælum.

Aliena fruimini insa-
nia.) Retulit Plini⁹ Ce-
cili⁹ sententiā, Optimū
est aliena insania frui.
Insaniunt non solū qui
stulte quid agunt, uerū
etiam qui immodice.
Vnde qui non estiman-
dis uigilijs, disciplinas
uel inueniunt, uel expo-
liunt, insanis laboribus
psunt alijs. Et horū insa-
nia fruunt, qui iuuant
illorū uigilijs. Ignem
aquæ misceas.) Pugnat
enim

Artū reper-
trix stulti-
cia.

enim ex diametro, quod cebit. Verum hoc quoque successurum aiunt prudentia cum stultitia. Est autem prouerbiū apud Græcos quo & dīvōs topi, id est quod fieri non potest, significat, πνεῦσθαι μηγνωσαι, id est ignorare aquam miscere. Quo usus est Plutarchus in libro περὶ πρώτου Λυχνοῦ. id ē, de prima frigiditate.

Neque pudor quo uacat) id est quo caret. Nam duo potissimum redunt nos timidos, pudor, qui est metus iustæ reprehensionis, & periculi, quod intelligimus. Vnde Lucianus in epistola ad Nigrinum ait, τὸ λελογισμένον δικηρούς ποιεῖ τὸ ἡ ἄμαθες θρασύες, id est, prudētia segnes facit, in scitia aut audaces.

Verāni fallor.) Huius modi quædā Aulus Gelius prodidit in philosophos umbraticos, uerū hæc iocās trahit ad stultorum experientiā, qui suo malo fiunt paulo minus stulti. hāc Plinius miseram prudentiam uocat.

Etiā cæcus.) Subest facetia in uocibus, uidisse & cæcus. Nam hic uiderē pro intelligere possumus est, & sunt qui tradant Homerum oculis captum fuisse. ἐξθεη δέ τε νίπιος ἔγνω, id est, Factum etiā stultus cognovit. Expertus stultus suo doctus malo, tum deatum intelligit. At sapientis, qui ratiōne & cōsilio ducitur, nō est dicere, non putaram. Sumptum est ab Homero. Iliados. π. Hesiodus dixit, παθὼμ δέ τε νίπιΘ ἔγνω, id est, passus etiā stultus nouit.

Qui sumū offundit. Vnde Plinius specie insania, quā gignat strychnum

ditates cōducat, nunqp pudeſcere, & ni hil non audere. Quod si prudentiam accipere malunt eam, quæ rerum iudicio conſtat, audite obſecro qp procul abſint ab hac, qui hoc nomine ſeſe uēditant. Princípio conſtat res omneſ humanas, uelut Alcibiadis Silenos, binas habere facies nimium inter ſeſe diſſimiles. Adeo ut qd prima (quod aiunt) fronte mors eſt, ſi interius inſpi- cias, uita ſit: contra quod uita, mors: quod formoſum, deforme: qd opulentum, id paupertimum: quod infa- me, glorioſum: quod doctum, indo- ctum: quod robustū, imbecille: quod ge- neroſum, ignobile: quod lātum, tri- ſte: quod proſperum, aduersum: qd amicum, iniamicum: quod ſalutare, no- xiūm, breuiter omnia repente uerſa re- peries, ſi Silenus aperueris. Id ſi cui forte nimis philoſophice dictum uide- tur, age pinguiore (quemadmodum dici ſolet) Mīnerua planius faciam. Quis regem nō & opulentum, & do- minū fatetur? Atqui nullis animi bo- nis instru-

num herba, quam medi- ci uulgo ſolatrū appellant, luſum pudoris uo- cat. Videmus enim pu- dore fieri nonnunqp, ut homines prorsus delirēt & aliud pro alio respon- deant. Nunquā pu- descere.) Nam his tēpo- ribus ubiqp plus ualet audacia qp ſapientia.

Melius in- dicat ſtulti.

Quod ſi prudentiā,) Trifariam enim accipi- unt prudentiā. Vel qua- praeuidemus futura, uel qua rerum uſu collecta ſit, uel in genere, quæ re- rum iudicio & cognitio- ne conſtat. Ea potest eſſe uel citra experientiam.

Sele uenditant.) Elega- ter dixit uenditant pro- iactant. Alcibiadis Si- lenos.) Sileni dicuntur ſenes Satyri, dicti ſūtau- tem Sileni παρὸ τὸ σείε, θεοὶ περὶ τὸν ἀλωρ, qd circa torcular uerſaren- tur, qui enim uuas cal- cabāt, hoc nomine uoca- bantur. Nominatim au- tem paedagogus Bacchi quem Synesius caluum fuiffe ſcribit, cuius etiā Ouidius meminit, Sile- nus uocabatur. Erant etiam sileni ſtatuae, quæ deforis ridiculæ erāt, in- tus diuinas imagines co-

Putida ſapi- entum iudi- cia.

tinebant. Quibus eleganter Alcibiades in conuiuio Platonis, Socratem comparat, quod is foris bardus ac stupidus, intus autem merum numē uideretur. Pinguiore quēadmodum.) Hoc prouerbio ſignificamus nos planius & apertius loqui. Nam docti quidam rem per ſe claram, ſic explicant

sic explicat argute, ut intelligi non possit. Quae ad modum Plato numeris suis tenebras offundit, philosophia. Si quis.) Mire & faceta argutia, & arguta facetia, propositionem hanc colligit.

Fabulam agentibus.) Agunt histriones, qui representant, unde & actores dicti. Personas detrahere.) Persona hoc loco qultus est appositius qui regem, aut foemina senem aut iuuenem imitatur, unde personati dicuntur. Veluti lymphatum, id est, furiosum & laruatum, quem Graeci νυμφόλακτον uocant.

Subito Dama.) Horatio aliquoties Damā uocat obscurū & ignobilem, ut ne tegam spurco Damæ latus. Persius item Satyra quinta, Hic Dama est non tressis a gaso, Vappa & lippus & in tenui farragine mēdax. Donec choragus) Graeci uocant χορηγὸν principem, aut ducem choreæ, significat & eum, qui suppeditat necessaria. Vnde & choragium ut superius admonuit,

Sed hanc.

nisi instructus est, atq; nihil illi satis est iam uidelicet pauperrimus est. Tum animum habet plurimis addictum uitij, iam turpiter seruus est. Ad eundem modum in ceteris quoque philosophari liceret. Sed hoc exempli uice posuisse satis sit. At quorsum haec inquiet alius. Audite quod rem deducamus. Si quis histrionibus in scena fabulā agentibus personas detrahere conetur, ac spectatoribus ueras nativasque facies ostendere, nonne is fabulam omnem peruerterit, dignusque habeatur, quem omnes ē theatro uelut lymphatum saxis ejciant? Exorietur autē repente noua rerum species, ut qui modo mulier, nūc uir: qui modo iuuenis, mox senex, qui paulo ante rex, subito Dama, qui modo deus repete homunculus appearat. Verū eū errorem tollere, est fabulam omnē perturbare. Illud ipsum figuramentum & fucus est, quod spectatorum oculos detinet. Porro mortaliū uita omnis quid aliud est, quod fabula quæpiā in qua alij alij obiecti personis procedunt, aguntque suas quisque partes, donec choragus educat ē proscenio? Qui saepe tamen eundem diuerso cultu prodire iubet, ut qui modo regem purpuratum egerat, nunc seruulum pannosum gerat.

gerat. Adumbrata quidem omnia, sed hæc fabula non aliter agitur. Hic si mihi sapiens aliquis cœlo delapsus, subito exoriatur, clamiterque hunc quem omnes ut deum ac dominū suscipiūt, nec hominem esse, quod pecudum ritu ducatur affectibus, seruum esse infimum, quod tam multis, tanique foedis dominis sponte seruiat. Rursum aliū, qui parentem extinctum luget, ridere iubeat, quod iam demum ille uiuere cœperit, cū alioqui uita hæc nihil aliud sit, quam mors quædam. Porrò alium stemmatis gloriantem, ignobilem ac nothum appeleret, quod à uirtute longe absit, quæ sola nobilitatis sit fons, adçp eūdem modum de cæteris omnibus loquatur, quæso quid is aliud egerit, nisi ut demens ac furiosus omnibus esse uideatur? Ut nihil est stultius præpostera sapientia, ita peruersa prudenter nihil imprudentius. Si quidem peruerso facit, qui sese non accommodet rebus præsentibus, foroqz nolit uti, nec

Sed hæc fabula) Vita intelligit, in qua nihil syn cero rerū iudicio geritur. Princeps Sed umbris & simula malus, chris rerū ducimur oēs.

Deum ac dominum.) Hunc titulum exigit etiā Domitianus imperator. Martialis: Edictum domini deiç nostri, Et ma lo principe, nulla bellua nocentior. Notum est il lud Diogenis, qui cum Luctus mor cōscenso suggesto, subin tui stultus. de clamasset uelut con cionaturus, ἀκούσατε τις θρωποί, id est, audite ho mines. Iamqz frequens multitudo concurrens, iuberet quæ uellet prolo Nobilitas qui, Ego, inquit, homi nes conuocaui, in uobis qd hominis video signi ficans non esse dicendos homines, qui more bru torum animantium affe ctibus ducerentur, nō ra tione. Quod tam mul tis.) Quot uitij obno xiis es, tot habes domi nos, & ij nōnunqz diuer sa imperant. Auaricia co git quarere, amor iubet insumere. Quod elegan ter depinxit Persius Saty

saltem ra quinta. Demens ac

furious,) Non mirū quod apud ethnicos rudi populo fuit inuisa ueritas. Nec Christiani hæc, qua uerissima sunt, ferre possunt. Et quando præstabi mus ueram uirtutē, si faciem illius ferre nō possumus, si a cē memoratione quoqz abhorret animus? Præposta sapientia,) Veluti si quis sapiens ui deri uelit inter stultos, aut in restulta. Foroqz nolit uti.) Proverbiū est

ex Phormione Terentia/ na: Foro dicuntur uti, q. sese accōmodant loco & tempori. Sumptum a ne gociatoribus qui merces uendunt, non ut destina rant domi, sed ut depre henderint fori statū, qui uarius est. Est diligētius explicatū in Chiliadib⁹ Erasmi. ḥ ωθι, ḥ απιθι.) id est, Aut bibe, aut abi. Veteres in cōuiujs sortiebantur reges, qui cuiq; cyathorū modum prescriberēt. Ponebātur sapientiā nō & leges iocosæ, quarum perueniri, ni si per stulti ciam.

Ad egregiā sapientiā nō hæc una est, quæ in pro uerbiū abiit, quo signifi cabant, aut obseruiendū morib⁹ eorū, inter quos agis, aut discedendū. Sic Cato discessit e floralib⁹, qd' uult⁹ seueritatē muta ren⁹ posset. Cū sis mortalis) luxta illud Catōis, Cū sis mortalis, quæ sūt mortalia, cura. Itē illd⁹ So cratis: Quæ supra nos, nihil ad nos. Vel cōni uere.) Ut dissimiles te sentire qd' sentis. Vel comiter.) id est, ciuiliter, ut ciuitatis & urbanita tis causa uere tibi persua deas rectum esse, quod nō sequatur. Cæ terū illud o dñi) Ostendit propositionē esse duriusculam, quā aggreditur. Quas poetæ.) Obiter ta xat poetas, quibus hoc familiare est, subinde inuocare Musas. In confessio est.) In cōfesso est id, de quo nulla est cōtrouersia. Affectus omnes.) Quos Graci

saltē legis illius conuiuialis meminerit,
ἢ ωθι, ḥ απιθι; postuletq; ut fabula iam non sit fabula. Contra uere prudentis est, cum sis mortalis, nihil ultra sorteū sapere uelle, cumq; uniuersa hominū multitudine uel conniuere libenter, uel comiter errare. At istud ipsum, inquiunt, stulticiæ est. Haud equidē inficias iuerim, modo fateātur illi uicissim hoc esse, uitæ fabulam agere. Cæterum illud ô dñj immortales, eloquar ne, an sileam? Quir autem sileam, cum sit ue ro uerius? Sed præstiterit fortassis in re tanta Musas ex Helicone accersere, quas poëtæ sæpius ob meras nugas aduocare solent. Adeste igitur paulisper Iouis filiæ, dum ostendo, nec ad egregiam illam sapientiā, ac felicitatis (ut ipsi uocant) arcem, aditū esse cuiq;, nisi stulticia duce. Iam primū illud in confessio est, affectus omnes ad stulti ciam pertinere. Quandō quidē hac no ta à stulto sapientem discernunt, quod illū affectus, hūc ratio temperat. Eoq; Stoici perturbationes omnes cœu mor bos

bos à sapiente semouent, uerum affe-
ctus isti non solum pædagogorum ui-
ce funguntur ad sapientiæ portum pro-
perantibus, uerum etiam in omni uir-
tutis functione, ceu calcaria stimulicq;
quidam adesse solent, uelut ad bene-
agendum exhortatores. Quanquā hīc
fortiter reclamat bis Stoicus Seneca,
qui prorsum omnem affectum adimit
sapienti. Verū cum id facit, iam ne ho-
minem quidem relinquit, sed nouum
potius deum quendam θεούσγε, qui
nusq; nec extitit unicq;, nec extabit: imo
ut apertius dicam, marmoreum homi-
nis simulachrum constituit, stupidum,
& ab omni prorsus humano sensu alie-
num. Proinde si liber, ipsi suo sapiente
fruantur, citraq; riualem ament licet,
cumq; eo uel in ciuitate Platonis, uel si
malint in idearum regione, uel in Tan-
talij̄s inhabitent hortis. Quis enim nō
istiusmodi hominem ceu portentum
ac spectrum fugitet horreatque, qui ad
omnes naturæ sensus obsurderit, qui
nullis sit affectibus, nec amore, nec mi-
sericordia magis commoueat, quām
si dura silex, aut stet Marpesia cautes,
quē nihil fugiat, qui nihil erret, sed ceu

Lynceus

Graci τάθι vocant, La-
tini perturbationes, aut
cupiditates, quib⁹ Plato
in Phædone, tanq; clavis
quibusdā animā corpori
dicit affigi. Pædago-
gorū uice) Hæc ē opinio
peripateticorū, q; putant
affectus ueluti stimulos
a natura datos, quibus
excitemur ad uirtutem. ἀπάδει
Quanq; hanc acriter re, Stoicorū.
fellit Seneca. Et apte di-
xit, pædagogorū, nā im-
becilles adhuc, & ueluti
pueri, ducimur affecti-
bus. Assecuti sapientiā,
contēptis illis, solo ratio-
nis ductu gubernamur.

In ciuitate Platonis.)
Nam is ita descripsit for-
mā reipublicæ, ut nemo
sequi voluerit. Iocatur &
Lucian⁹ in ueris narrati-
onib⁹, Platonē solū i sua
uiuere ciuitate. In idea-
rum regione.) Plato for-
mas quasdā ponit, a ma-
teria separatas, in mente
diuina, quas irrisit Ari-
stoteles. Allusit autē ad sapiens.
regiōes fabulosas, lunæ,
solis, nubiū, uentorū, de
quibus multa Lucianus
in ueris narrationibus.

In Tantalij̄s hortis.)
Proverbiū est Graci, cū
significant aliquid nusq;
esse, quod putēt fabulas
esse, quæ poetæ de misé-
ris referūt. Q; si dura)

p 2 Eleganter

Elegāter intexuit carmē
Maronis e sexto Aeneis/
dos de Didone. Lyn/
ceus quispiam.) Hic pro/
pemodum in prouerbium
abīst, ob incredibile ocu/
lorum prospicientiā. Ho/
ratius in epistolis: Non
possis oculo quantū con/
tendere Lynceus, Nō ta/
men idcirco contemnas
lippus īnūgi. Ad amus/
sim perpēdat.) Id est, ac/
curatissime. sic Gellius li/
bro primo: Ad hæc, scri/
pta omnia antiquiora tā/
curiose perspectabat, aut
virtutes pensitabat, aut
uitia rimabatur, ut iudi/
ciū factū ad amussim di/
ceres. Est autē amussis fabrorū lapidicidarūq; linea, qua ad dirigēda ligna,
saxaq; utūtur. Nihil ignoscat.) Nam Stoici dicit, τάντα τὰ αμαρτήμα
τὰ ἰσα ἔναι, id est, Omnia peccata esse & qualia, ab alijsq; quos stultos u/
cāt, nihil nō perperā fieri. Vnde illud Persi Satyra quinta: Digitū exere pec/
cas. Et quid tam paruū est: sed nullo thure litabis. Qui solus seipso con/
tentus.) Πρόδοξοι εἳ Stoicorū est, πὼ σοφὸς ἀντέρχη ἔναι, id est, sapientē
sibjpsī sufficere. Sicq; Plutarchus ait in libello, cui titulum fecit τῷ ἀρετῆς
καὶ κακίας, ἀντέρχη ἔσθι ἐάρι μάθη, τί τὸ καλὸν μὴ ἀγαθόν δέ, ξυφίσται
τενία μὴ βασιλεύσας, id est, Tibijpsī sufficies, si didiceris quid honestū & bo/
nū, delitiaberis in paupertate, & regnabis. Solus diues.) Est & hoc ταρά^ς
δοξορ, ὅτι μόνος σοφὸς τλάζοι Θ', id est, qd̄ solus sapiēs diues sit. Horatius
in epistolis: Ad summā sapiēs uno minor est loue, diues, Liber, honorat^ς,
pulcher, rex deniq; regū, Præcipue sanus, nisi cū pituita molesta est. Et Plu/
tarclus in eodē libello, quem modo citauimus, οὐ βιώσῃ φιλοσοφίας ἀκ/
δῶς, ἀλλὰ τανταχ^ς ζῶν οὐδέως μαθήσῃ, μὴ ἀπὸ τάντωρ, ξυφρανέ^ς τε τλά^ς
τος, τολλοὺς ἐνδργετοῶτα. Οἱ τενία τολλὰ μὲν αριμνῶται, καὶ δοξα τι
μώμενοι, μὴ δοξα μὲν φθονόμενοι, id est, Nō uixeris, si philosophheris, in/
iucunde, sed ubiq; uiuere lāte disces, & ab omnibus, delectabunt te diuitiae
de multis benemerentē, & paupertas nō multa curantē, & gloria quod ho/
noreris, & ignobilitas, quod nō inuidearis. Qui nullū moref) Id est, cu/
ret. Stoico sapiēti nec amico est op^ς, ut q; oīa cōstituat in seipso. Mādare la/
queum

stratū sibi uelit, aut quis exercitus talem optet ducem? imò
 quæ mulier id genus maritū, quis conuiuator eiusmodi con-
 uiuam, quis seruus talibus moribus dominū uel optet, uel fe-
 rat? Quis aut̄ non malit uel unū quemuis de media stultissi
 morū hominū plebe, qui stultus stultis uel imperare possit,
 uel parere, qui sui similibus placeat, sed q̄plurimis, qui co-
 mis sit in uxorem, iucundus amicis, bellus conuiua, cōuictor
 facilis, postremo qui nihil humani à se alienum putet? Sed
 me quidē iam dudū istius sapientis piget. Quare ad reliqua
 cōmoda sese recipiat oratio. Agedum, si quis uelut è subli-
 mi specula circūspiciat, ita ut Iouem poētæ facere prædicant,
 quot calamitatibus hominū uita sit obnoxia, quām misera,
 quāmq; sordida natiuitas, q̄ laboriosa educatio, quot iniu-
 tijs exposita pueritia, quot sudoribus adacta iuuētus, quām
 grauis senectus, q̄ dura mortis necessitas, deinde in omni ui-
 ta, quot morborū agmina infestent, q̄t
 immineāt casus, quot ingruāt incōmo-
 da, q̄ nihil usq; non plurimo felle tin-
 etū, ut ne cōmemore ista, quæ homini
 ab homine inferuntur mala, qđ genus
 sunt, paupertas, carcer infamia, pudor,
 tormenta, insidiæ, proditio, cōuicia, lites,
 fraudes. Sed ego iā planè ἡμ̄ ἀμορ ἀν-
 μεγέη aggredior. Porrò qbus admissis
 ista cōmeruerint homines, aut quis de-
 us irat⁹ eos in has miserias nasci coēge-
 rit, nō est mihi fas in præsentia ploqui.
 Verū ista q̄ secū perpēdat, nōne Mile-
 siarum

Sola stulti
 cia cōsolat
 buius uite
 miseriam.

queū.) Hoc puerbio ex
 tremū contemptū signifi-
 cam⁹, Iuuenalis de De-
 mocrito Satyra decima:
 Cū fortunæ ipsæ minaci
 mandaret laqueum, me-
 diūq; ostēderet unguē.

ἡμ̄ ἀμορ ἀναμεγέη.)
 Id est, arena p̄cēdere, siue
 cōmetiri. Proverbiū est
 de re ip̄ossibili. Simile illi
 Theocriti in charitibus:
 ἀλλ̄ ισθ' γαρ ὁ μόχθος
 ἐπὶ ἄνοι κύματα μεγέη,
 id est, Metiri sihs labor
 est in littore fluctus. qđ
 elegāter & Maro expres-
 sit libro Georgicō scđo.

Milesiarum virginū.) Milesias virgines, mirus quidam amor sp̄otaneæ mortis quōdam inuaserat, ut refert Aulus Gelius. Diogenes, Xenocrates. ἐτερωσίς est numeri, festiuitatis causa. Hi omnes sibi mortē accersiuere. De Diogene & Xenocrate pdidit Laertius. De Bruto, Cassio & Catone Plutarchus. Chiron.) Ab hoc eductus fuit Achilles, cui cū ob iusticiā dīj permitte rēt, ut perpetuo uiueret, maluit mori, quod offenseretur tedio rerum semper eodem tenore recurrentium. Ita Lucianus τὸν νεκροῦ. Altero luto.) Ridet obiter fabulā, qua narrat Prometheū hominis simulachrū ex argilla finxisse. Deinde sublato louis igne, indissementem. Parcarum stamine.) Hi dicuntur ὑπὲ τὴν ἀγράντορ, id est, ultra colū uiuere. Taxat obiter turpem uitæ cupiditatem, etiam in decrepitis. Nestorea senecta, τε cupidit pro quantūuis magna dixit, quod apud Homērum tres hominū ætates uixisse dicis. Vnde illud Iliados primo. οὐδὲ μη γενέαι μερόπωμ ἀνθρώπωμ

stiarum uirginū probabit exemplum, etiā si miserādum. At qui nam potissimum sibi uitæ tædio fatum accersiuere? Nónne sapiētiæ confines? Inter quos, ut interim Diogenes, Xenocrates, Catones, Cassios, ac Brutos sileam, Chiron ille cum immortalem esse liceret, ul tro mortem præoptauit. Videtis, opinor, quid futurum sit, si passim sapiant homines: nempe altero luto, altero figulo Prometheo opus fore. Verum ego partim per ignorantiam, partim per incogitantiam, nonnunq; per obliuionem malorum, aliquando spem bonorū aliquoties nonnihil mellis uoluptatibus asperges, ita tantis in malis succurro, ut ne tum quidem libeat uitā relinquere, cum exacto Parcarū stamine, ipsa iam dudum eos relinquit uita, quóq; minus sit causæ, cur in uita manere debeant, hoc magis iuuet uiuere, tantum abest, ut ullo uitæ tædio tāgan tur. Mei nimirū muneris est, quod passim Nestorea senecta senes uidentis, quibus iam ne species quidē hominis supereft, balbos, deliros, edentulos, canos, caluos, uel ut magis Aristophanicis eos describā uerbis, ἐν πῶντας, κυφοὺς, ἀθλίους

ἀθλίους, ἐνδούς, μαθῶντας, νωδούς. Οἱ τάλονται, tamen usq; adeo uita delectari, adeo q; rēcūi; se, ut alius tingat canos, alius ap- posititia coma caluiciū dissimulet, alius dentibus utatur mutuo fortassis à sue quopiā sumptis, hic in puellam aliquā misere depereat, & amatorijs ineptijs quēuis etiā superet adolescentulū. Nā ut capulares iam, merāq; silicernia, tene- ram aliquā iuuenculam ducant uxorē, eāmīq; & indotata, & alijs usui futurā, id adeo frequēs, ut propemodū & lau- di detur. Sed multo etiā suauī, si quis animaduertat anus, longo iam senio mortuas, adeo q; cadauerosas, ut ab in- feris redisse uideri possint, tamen illud semp in ore habere, φῶς & γαθόμ : adhuc catullire, atq; (ut Græci dicere solent)

καπροῦ

bent, nō suos, sed forte porci cuiuspiā. Quēuis etiā superēt.) Nulli iuu- nes insaniūt impotentius, q; senex, si coeperit amare. Nā ferrū, cui senex simi- lis est, ob mēbrorū siccitatē & frigiditatē, ut haud facile incalescit, ita si se- mel incaluerit, omniū tardissime frigescit, caletq; maxime. Nihil autem tur- pius amatore cano:uel Ouidio teste, Turpe senex miles, turpe senilis amor. Nunc & militant, & amant passim senes. Silicernia.) Terentius in Adel- phis, senē silicerniū uocat, uel quod incuruus cernat silices, uel quod mox silentibus umbris cernendus sit: unde Græci senex γέρων dicitur, τάραχτής γέρων, id est, a terrā inspiciēdo, uel τάραχτής της, γέρων ερᾶ, id est, a terrā amando, quod propinqui morti, iam de sepultura solliciti sint. Capulares itē uocat decrepitos, quasi ī capulo pximos. Capulus est loculus cadaue- rū. φῶς αγαθόμ id est, lumē bonū. Vita lumē est. Id aut̄ dictū est ab anu quapiā moriente, quā etiānum iuuabat uiuere. Adhuc catullire.) Catul-

lire uocat
ἀνθρώπῳ εφίστο, id est,
huic iam duo quidē secu-
la hominū præterierunt.
Et paulo post, μετὰ τὴν
τριτοστήματος, id est,
cū tertij aut̄ regnabat.
ἐν πῶντας, id est, sorden-
tes siue squalidos : κυ-
φοὺς, id est, incuruos : ἔν-
σοὺς, id est, rugulosos : μα-
δῶντας, id est, glabros si-
ue caluos, hoc est, nullos
habētes pilos: νωδούς, id
est, edentulos: τάλονται, id
est, carētes mentula. His
epithetis Carion seruus
describit senes in Pluto
Aristophanis. Adeo q;
rēcūi; se, iuuē-
nis, inde rēcūi; se, id est,
iuueniliter agere, quod
Horatius dixit iuuenari,
Apposititia coma) Hāc
qdē galericulū uocat. Id
frequēs est apud Hispanos. Dentibus utitur.)
Quidā edentuli, dentes
arte gingiuis insertos ha-

Anus libi-
dinosae.

lire uocat more catellarum lasciuire. καπέρη^η) Id est, libidinari, ab hircis deducto uerbo. Est autem Græcis in proverbio, γενναῖς καπέρωσα, id est, an⁹ hirciflans, ut Era smus copiosius docet in suis Chiliadibus. Alia quē Phaonē) Phaonem posuit p̄ quo quis formo/ so adolescentulo. Phaon enim adamatus fuit a Sa phone, nec mutuo tamē adamabat. Ita anus præter ætatis decorum libidinosæ, pecunia conidunt amatorem. Iuuensis: Optima certe Nunc uia processus uetulæ uesica beatæ. Huiusmodi quādam inducit Aristo/ phanes in Pluto. Est autem ἀσείσθιος, quia rem obscenam non obscenis extulit uerbis. Infirmæ pubis syluam.) Et hic rem foedam honesta περιφέρεσσα texit. Significat autem obscenum mulieris membrum. Huiusmodi Martialis inducit Ligellam uetulam.

Vietas ac putres.) Vietum flaccidum est, id quod accidit in aniculis, & carne & humoribus absumptis flaccescunt mammae. Putreis dixit in Odis Horatius: Sed incitat me pectus & mammae putres, equina quales ubera. Tremulog: gannitu.) Gannitū uocat ineptum canum. Allusit ad illud Horatianū: Et cantu tremulo pota cupidinem lentum sollicitas. Totasc̄ se melle perungunt.) Græcum proverbiū est, in eos qui se totos immungunt delicijs, ut mellei sint undiq;. Refertur hoc, explicaturq; in Erasmi Chiliadibus. An trabem (ut aiunt) suspendio quærere.) Proverbiū de summa desperatione, aut de negocio intolerabilis: nā solent insani

καπέρη, & magna mercede cōductum aliquem Phaonem inducere, fucis assidue uultum oblinere, nusquā à speculo discedere, infimæ pubis syluam uellere, uitetas ac putres ostentare mammas, tremulog: gannitu languentem sollicitare cupidinem, potitare, misceri puerularum choris, literulas amatorias scribere. Ridetur hæcab omnibus tanquam (uti sunt) stultissima: at ipsæ sibi placent, & in summis interim uersantur delicijs, totasque se melle perungunt, meo uidelicet beneficio felices. Porro quibus hæc deridicula uidentur, illud secum expendant uelim, utrum satius ducat huiusmodi stulticia uitam planè mellitam exigere, an trabem (ut aiunt) suspendio quærere. Porro quod hæc uirgo putant infamia obnoxia, istud nihil ad stultos meos, qui malum hoc aut non sentiunt, aut si quid sentiunt,

facile

Vietas ac putres.) Vietum flaccidum est, id quod accidit in aniculis, & carne & humoribus absumptis flaccescunt mammae. Putreis dixit in Odis Horatius: Sed incitat me pectus & mammae putres, equina quales ubera. Tremulog: gannitu.) Gannitū uocat ineptum canum. Allusit ad illud Horatianū: Et cantu tremulo pota cupidinem lentum sollicitas. Totasc̄ se melle perungunt.) Græcum proverbiū est, in eos qui se totos immungunt delicijs, ut mellei sint undiq;. Refertur hoc, explicaturq; in Erasmi Chiliadibus. An trabem (ut aiunt) suspendio quærere.) Proverbiū de summa desperatione, aut de negocio intolerabilis: nā solent insani

facile negligunt. Si saxum in caput incidat, id uere malum sit. Cæterum pudor, infamia, probrum, maledicta, tantum adferunt noxæ, quantum sentiuntur. Si sensus absit, ne mala quidem sunt. Quid lædit, si totus populus in te sibi let, modo tute tibi plaudas? Atq; ut id liceat, sola stulticia præstat. Sed mihi uideor audire reclamantes philosophos. Atqui hoc ipsum est (inquiunt) miserū, stulticia teneri, errare, falli, ignorare. Imò hoc est hominem esse. Porrò miserum cur uocent, non uideo, quandoquidem sic natū estis, sic instituti, sic conditi, ea est communis omnium fors. Ni-

hil autem miserum, quod in suo genere constat, nisi forte quis hominem deplorandū existimet, qui neque uolare possit cum auibus, neque quaternis ingredi pedibus cum reliquo pecudum genere, neque cornibus sit obarmatus, quemadmodū tauri. Verum is eadem opera, equum etiam bellissimum, infelicem uocabit, quod neq; grammaticam didicerit, neq; placentis uescatur: taurum miserum, quod ad pæstricam sit inutilis. Igitur ut equus imperitus grammaticæ, miser non est, ita nec homo stultus infelix, ppter ea quod hæc cum illius natura cohærent. Verum rursus urgent logodædali. Est, inquiunt, homini peculiariter addita disciplinarum cognitio, quarum adminiculis id quod natura diminutum est, ingenio penset. Quasi uero ullam ueri faciem habeat, naturam, quæ in culicibus, atq; adeo in herbis ac flo-

insani quidam ad laqueos cōfugere. Si saxum in caput incidat) Bella distinctione ueri mali, & non ueri, planeq; digna stulticia, sed quæ tamen nimis placuit uulgo mortaliū. Si totus populus in te.) Allusit ad ille Horatij. Populus me sibilat, at mihi plaudo Ipse domi simul, ac nummos cōtemplor in arca. Logodædali.) Dædalon Græci uocant ingeniosum, Vnde Dædalus Circe. Vnde argutios disputatores λογοταῖς appellat, qd; arte torqueant syllogismos

Miserū non ē, quicquid secundū natūram est.

Disciplinas in multis esse

mos. Theutus ille hu-
mano generi.) De hoc
Theuto Socrates apud
Platonē in Phaedro, ita
loquit̄. Audiui equidē,
circa Naucratim Aegy-
pti, priscorū quēdam fu-
isse deorū, cui dicata sit
auis, quā Ibis uocant,
Dæmoni aut̄ ipsi nomē
Theuth, hūc primū, nu-
merū, geometriā, astro/
nomiāq; inuenisse, præte/
rea lusus talorū, alearū,
literasq;. Erat tūc totius

Aρτες & ma-
lis dæmoniū
in amplissima eminentiſ
līmāq; ciuitate, quas grā-
bus excogitāci Aegyptios Thebas uo-
cant, & deū ipsum Am/
moneim uocant. Ad hūc
Theuth profectus, artes
demonstravit suas, dixit
q; eas distribui Aegypti/
is cæteris oportere. In

hunc fere modum Pla/
to. Vnde cum idem dæ/
mon, qui talorū & tessellā/
rarum, ludorum pestifel/
rorum inuentor fuit, hu-
manas has scientias cō/
mentus est, constat hac
non minus grauter, q; iocose dicta esse. De li/
terarum inuento.) Lo-

cus est apud Platonem, quē modo citauimus. Rex enim rogabat Theuth,
ad quid cōducerent literāe, quibus scribitur. Respondit, ualere ad memoriae
subsidium. At ille demonstravit literas officere memoriae, dum homines his
freti, non inscriberent animo, quā audissent, sed chartis. Quibus hinc no-
men etiam.) Græcis enim δακτυλοὶ appellantur scientes, a prisco uerbo
δακτύς, quod est disco, siue scio, unde dæmones appellatos putant Gramma-
tici, Negociū

Artes & ma-
lis dæmoniū

Grammatica

Dialectica.

sculis tam sollicite uigilauerit, in uno
homine dormitasse, ut disciplinis opus
esset, quas Theutus ille humano gene-
ri infensus genius, in summam pernici-
em excogitauit, adeo non utiles ad feli-
citatem, ut illi quoq; ipsi officiant, ad
quod proprie repertæ dicuntur, ut ele-
ganter arguit apud Platōnem, rex ille
prudentissimus de literarum inuento.
Igitur disciplinæ cum reliquis humanæ
uitæ pestibus irrepserunt, h̄sdem auctori-
bus, à quibus omnia flagitia proficisci-
tur, puta dæmonibus, quibus hinc no-
men etiam inuentum, quasi δακτυλοὶ,
hoc est scientes, appelles. Siquidem sim-
plex illa aurei seculi gens nullis armata
disciplinis, solo naturæ ductu, instin-
ctuq; uiuebat. Quorsum enim opus
erat grammatica, cū eadem esset omni-
bus lingua, nec aliud sermone peteba-
tur, nisi ut alius alium intelligeret? Quis
usus dialectices, ubi nulla erat pugnan-
tium inter se sententiarum dimicatio?

Quis

quis modo citauimus. Rex enim rogabat Theuth,
ad quid cōducerent literāe, quibus scribitur. Respondit, ualere ad memoriae
subsidium. At ille demonstravit literas officere memoriae, dum homines his
freti, non inscriberent animo, quā audissent, sed chartis. Quibus hinc no-
men etiam.) Græcis enim δακτυλοὶ appellantur scientes, a prisco uerbo
δακτύς, quod est disco, siue scio, unde dæmones appellatos putant Gramma-
tici, Negociū

Quis rhetorice locus, cum nullus alter negocium faceret? Quorsum requireretur legum prudētia, cū abessent mali mores, ex quibus haud dubie bona leges prognatae sunt? Porro religio siiores erant, quam ut impia curiositate arcana naturae syderum mensuras, motus, effectus, abditas rerum causas scrutarentur, nefas esse rati, si homo mortalis ultra sortem suam sapere conaretur. Iam quid extra cœlum esset, inquirendi dementia ne in mentem quidem ueeniebat. At labente paulatim ætatis auctoritate puritate, primum à malis, ut dixi, genijs inuentæ sunt artes, sed paucæ, atque hæ quidem à paucis receptæ. Postea sexcetas addidit Chaldaeorum supersticio, & Græcorum ociosa leuitas, meras ingeniorum crucis, adeo ut uel una grammatica abunde satis sit ad perpetuam uitæ carnificinam. Quanquam inter has ipsas disciplinas, hæ potissimum in preçio sunt, quæ ad sensum communem, hoc est, ad stulticiam, quam proxime accedunt. Esuriunt Theologi, frigent Physici, ridentur Astrologi, negliguntur Dialectici. Solus iætæde γαρ ἀντε πολλῶν ἀντάξιος θεοφόρος. Atq[ue] in hoc ipso

tici. Negotium facet Rhetorica seret. Id est, molestus est set in ius uocando. Porro Leges. ro Rhetorum opera, in iudicij requirebatur.

Bonæ leges.) Id tēl Physica statum etiam est prouero, bonas leges ex malis nasci moribus. Ut enim medicina non esset, si nulli fuissent morti, ita leges non fuissent nisi flagitia coegissent.

Religiosiores erant.) Quasi sit impium scrutari naturæ arcana, a quibus in totum abstinuit Socrates, dicens nihil ad nos attinere, quæ super nos essent. Iam, quid extra cœlū.) Iam hoc loco uim habet coniectandi. Allusit autem ad illud Plinianum, Furor est profecto, furor egreedi, ex eo &c. Chaldaeorum supersticio.) Isti addiderunt Astrologiam ac Magiam. Super Maxime in stitionem his tribuit, qd precio sunt stellis diuinitatē tribuerint. Frigent Physici.) Frigent, qui negliguntur, nec uigent aut florent.

ἰατρὸς γαρ
ἀντε πολλῶν ἀντάξιος ἀν-
θεοφόρος. id est, medicus
uir multis æquivalens
alijs. Est autem uersus
Homericus, sumptus ex
Iliados, λ. quē Plato tū

Magia.
artes mini me sapientes.
Medici.

alibi, tū in Symposio citat. In hoc ipso genere.) id est, in genere medico, rū. Cū periculosa sit huius artis professio, mirū tamen est, q̄ passim audient hanc exercere mulierculæ, idiotæ, errores. Atq̄ hoc magis mirum, esse magnates, qui talibus uitam suam malunt cōmittere, q̄ uere medico. Adeo uulgaris hominum amat decipi. Nisi statim procul inspecto latio, pronuncies sexum, ætatem, morbū, & morbi causam, medicū non credūt. Ne hoc arbitror ad artis meæ cōtumeliā pertinere, sed potius ad gloriā, si taxat illorū teleritas, qui hanc illotis pedibus aggrediuntur.

Atqui medicina.) Plato

in Georgia duas ponit artes, gynasticam & medicinam ad corpus, duas item ad animam pertinentes, nomotheticam gynasticæ, & iusticiam iudicariam, medicinæ correspondentem. Has quatuor corpus & animam, ait optime curare. Assentatoria uero id sentiens, quadrifariam se diuidit in quatuor illas artes, dumq; sic semper, non quod optimum est, sed quod dulcissimum præbet, plurimos illaqueat. Porro coquinariam, medicinam, ait subire, eiusq; esse ueluti simiam, fucatoriam gynasticam imitari, sophisticam item legalem, rhetorica iudicariam iusticiam. Verum si ad medicos nostris seculi respexerimus, ut uineta egomet cædam mea, iuxta prouerbium, ipsa medicina magis assentationis, q̄ artis particula esse uidebitur. Leguleijs.) Legulei per contemptum dicti sunt, qui non ex literis iureconsultorum, sed ex formulis, & rubricis ius petebāt. Vnde & rubricarij dicti sunt.

Velut asininam.) Propterea quod non sint instructi sophisticis argutij, sed legibus adductis disputerent, cum hi tamen proprius accedant ad uerum, q̄ hi, qui sibi uidentur acutissimi, quibus illud usu uenit, Nitrium alterando ueritas amittitur. Latifundia.) Sunt latifundi, Plinius citat illud ceu puerbio

Iureconsulti

hoc ipso genere, quo quisq; indoctior, audacior, incogitantiorq; , hoc pluris fit etiam apud torquatos istos principes. Atqui medicina, præsertim ut nūc à cōpluribus exercetur, nihil aliud est, q̄ assentationis particula, non minus profecto, q̄ rhetorica . Secundum hos proximus datur locus leguleijs, & haud scio, an primus, quorum professionem, ne quid ipsa pronunciem, uelut asiniam philosophi magno consensu ride re solent. Sed tamen horum asinorum arbitrio maxima minimaque negotia transiguntur. His latifundia crescūt, cū theologus interim excussis totius divinitatis scrinijs, lupinum arrodit, cum cimicibus

micibus ac pediculis assidue bellum gerens. Ut igitur feliciores sunt artes, quæ maiorem habent cum stulticia affinitatem, ita longe felicissimi sunt hi, quibus prorsus licuit ab omnium disciplinarum commercio abstinere solamq; naturam ducem sequi, quæ nulla sui parte manca est, nisi forte mortalis fortis pomeria transilire uelimus. Odit natura fucos, multoq; felicius prouenit, quod nulla sit arte uiolatum. Agedum, an nō uidetis ex unoquoq; reliquorum animalium genere ea felicissime degere, quæ sunt à disciplinis alienissima, nec ullius magisterio nisi naturæ ducuntur? Quid apibus aut felicius, aut mirabilius? At his ne corporis quidem omnes sensus adsunt. Quid simile in extruendis aedificijs reperiat architectura? Quis onus philosophus similem instituit Rempublicam? Rursum equus quoniā humani sensibus affinis est, & in hominū cōtuberniū demigravit, humanarū item calamitatum est particeps. Quippe qui nō raro dū uinci pudet in certaminibus

ducit

republicam habent, consilia priuatim, ac duces gregatim. Et quod maxime mirum sit, mores habent. Aristoteles quoq; libris quinto & nono historiæ animalium, multa de apum laudibus scripsit,

uerbo dictum, Italiani perdidere latifundia.

Pomeria.) id est, terminos. Pomerium id spaciū, tam intra, q; extra murū dicebatur, quod intra omni ædificio, extra autem omni cultu ua-

cuū relinquebatur. Liuius libro primo, Aggere & fossis & muro circundat urbem, pomerium profert. Odit natura fucos.) Quæ enim nativa sunt, longe gratiora uenustioraq; sunt adulterinis atq; fucatis, qd festi uiter Propertius elegiarum primo, de flosculis, lapillis, & aliculis probat. Nam ut Plinius libro uicesimo septimo, ait, Nulli nulla est facilis loqui, q; rerū naturæ pingere. Quid apibus?

Plin. libro undecimo de insectis loquens ait. Sed inter omnia principatus apibus, & iure præcipua admiratio, solis ex eo genere, hominū causa genitius. Mella cōtrahunt, succumq; dulcissimum atque subtilissimum ac saluberrimum, fauos cōfingunt ac ceras. Illæ ad usus uitæ, laborem tollerant, opera conficiunt,

Feliciora o
mnia quæ
carerent arte.

Miserrima
animantia
quæ discipli
nae capacitas.

Dicit illa.) Sic Horatius

etius in epistolis. Solue senescentem mature sa/nus equum, ne Peccet ad extremum, ridendus & illa ducat. Terram ore momordit.) Hemitrichium est Vergilianum de milite moriente, quod imitatum est ex illo Homeri, Odysseae. X. loquens de procis ab Ulyssे imperfectis, οἱ δὲ πεποντές ὅδοις ξέλονται επερηφόντες, id est, illi quidem, deinde simul omnes mordicus ceperunt immensum solū. & Iliados. X. γαῖας ὁδοῖς εἰλοπ, id ē terrā mordicus ceperūt.

Lupata frena.) Lupata frena dicunt asperima ad domatos equos præferoces. Vergilius in Georgicis, Et duris pare re lupatis. Dicta sunt a luporum detibus, qui sunt inæquales, & ob id morsus huius animatis magis est noxius. Impensis hostem) Apologus est apud Horatium de equo, qui dum conatur ceruū et cōmunitibus passus depellere, sessorem tergo, & frenum ore recepit. Fortes viros.) Εἰγωνικῶς dictum est in stultos principes, qui dum hosti nocere student, in sumnum conscient seiplos discriben. Gallum illum Pythagoram.) Lucianus facit Mycillum cum Gallo suo loquentem, qui se Pythagoram esse diceret. Extat libellus ab Erasmo latinitate donatus. Opinor etiam spongia.) Sunt enim qui spongiam animal esse putent, ut testatur Aristoteles, libro de natura animalium quinto, qui spongiam

ducit ilia, & in bellis dum ambit tritum, phum, confoditur, simulque cum sessore terram ore momordit. Ut ne commorem interim lupata frena, aculeata calcaria, stabuli carcerem, scuticas, fustes, uincula, sessorem, breuiter omnem illam seruitutis tragœdiam, cui se ultro addixit, dum fortis viros imitatus, impensis hostem ulcisci studet. Quanto optabilior muscarum & auicularum uita, ex tempore soloque naturæ sensu degentiū modo per hominū insidias licet. Quæ si quando caueis inclusæ, assuescant humanas sonare linguis, mirumque à nativo illo nitore degenerent. Adeo modis omnibus lætius est, quod natura condidit, que quod suauit ars. Proinde nunquam satis laudarim gallum illure. Pythagorā, qui cum unus omnia fuisset, philosophus, uir, mulier, rex, priuatus, piscis, equus, rana, opinor etiam spongia, tamen nullum animal iudicauit calamitosius homine, propterea quod cætera

Quodvis
animal felicis
cūs homine

cetera omnia naturæ finibus essent cōtentæ, solus homo sortis suæ limites e-gredi conaretur. Rursum inter homines, idiotas multis partibus anteponit doctis ac magnis. & Gryllus ille nō pau-lo plus sapuit, quām πολυμῆτις δύναεν qui maluerit in hara grunnire, quām cum illo tot miseris obijci casibus. Ab his mihi non dissentire uidetur Homerus, nugarum pater, qui cum mortalis omneis subinde δελοὺς ηγή μοχθηρούς ap-pellat, tum Vlyssem illum suum, sapiē-tis exēplar, sapenumero Δύσιωρ uocat, Paridem nūc, nec Aiacem, nec Achil-lem. Quamobrem id tandem? Nisi quod ille uaser & artifex nihil non Pal-ladis consilio agebat, nimiumq; sapie-bat, à naturæ ductu quām longissime recedens? Ut igitur inter mortales, iñ longissime absunt à felicitate, qui sapiē-tiae student, nimirum hoc ipso bīs stu-ti, quod homines nati cum sint, tamen obliti conditionis suæ, deorum immor-talium uitam affectant, & gigantum exem-plo, disciplinarum machinis,

naturæ multū suspireret. Sic Ho-merus Odyssæ primo, τῷ θυγάτῃ Δύσιωρ ὁ μηρύλιον κατέρύκε, id est, huius filia miserum, lugenteq; detinet, de Calypso Vlyssem in Ogygia deti-nente. Gigantū exēplo. Νεομάχε μ uocat græci pugnare cū dijs. Cicero in-terpretatur gigantū fabulā, ubi quis aduersus naturam contatur. Discipli-narum

rū tria ponit genera. Nā alia, inqt, rarae, alia spis-sæ, alia quas Achilleas uocat. Nascerunt omnes ad littus, aut ad saxa, nū triumq; luto. Sensum q; illis inesse creditur, ppter ea quod ad euulso-ris accessū cōtrahūtur. Plinius plane credit spō-gias esse animalia. Nu-garum pater.) Q. uod apud hunc fons sit oīni-um fabularum. πολυ-mῆτις δύναεν id ē, mul-ti cōsiliū. Vlysses. Sic em-frequenter Homerus eū uocat. Δελοὺς ηγή μοχθη-ρούς. Δελοὺς, id est, mis-ros. Est em hoc pene sole-ne apud Homerū & He-siodum, δελοῖσι λεποτοῦ-σι. Vñ Odyssæ. μ. πάντες μὲν συγδοὶ θάνατοι δελοῖσι λεποτοῖσι, id est, Sunt mortes tristes mis-eris mortalibus omnes. Et μοχθηρούς, id est, cala-mitosos. Illud dictū est a metu, nā δελα timidis-tas dicit, & δελα μὴ δε-λιξερ timere, hoc a la-bore, nā μόχθεω labor dicitur, & μοχθεω, labo-ro. Δύσιωρ uocat.) Δύσιωρ, id ē miser, qd

narum machinis.) Ex plicuit metaphoram ad dito uerbo proprio, machinis enim bellicis ex pugnantur oppida.

Bliteos.) Hoc uerbo delectatus est Octauius Augustus. Blitō grāce betan sonat, ea herba, quoniā insipida est ac diluta, fatua uocatur apud Martialem

naturae bellum inferunt, ita q̄z minime miseri uidentur ij, qui ad brutorū ingeniū stulticiamq; quam proxime accedunt, necq; quicq; ultra hominem moluntur. Age experiamur num hoc q̄q; non Stoicis enthymematis, sed crasso quopiā exēplo queamus ostendere. Ac per deos immortales, est ne quicq; felicius isto hominum genere, quos uulgo

Moriones
G fatui o,
mnū felicis

moriones, stultos, fatuos, ac bliteos appellant, pulcherrimis (ut equidē opinor) cognominibus. Rem dicam prima fronte stultā fortassis atq; absurdam, sed tamē unā multo uerissimā. Principio uacant mortis metu, nō mediocri per Iouē malo. Vacant cōscientiæ carnificina. Nō territantur maniū fabulamentis. Non expauescunt spectris ac lemuribus, nō torquēt metu impendentium malorum, nō spe futurorum bonorum distenduntur. In summa non dilacerantur milibus curarum, quibus hæc uita obnoxia est. Non pudescunt, non uerentur, non ambiunt, non inuident, non amant. Deniq; si propius etiam ad brutorum animantium insipientiā accesserint, ne peccant quidem, auctoribus theologis. Hic mihi iam expendas uelim stultissime sapientiā, quot undiq; sollicitudinibus noctes diesq; discrucietur animus tuus, congeras in unū aceruū uniuersa uitæ tuæ incōmoda, atq; ita demum intelliges, quantis malis meos fatuos subduxerim. Adde huc, quod non solum ipsi perpetuo gaudent, ludunt, cātillant, rident, uerumetiā cæteris omnibus quocunq; sese uerterint, uoluptatem, iocū, lusum, risumq; adferūt, uelut in hoc ipsum à deorū indulgētia

dat

Stulti non
peccant.

Iucūdi omni
bus fatui.

dati, ut humanæ uitæ tristitiam exhibila
 raré. Vnde sit, ut cum alijs in alios ua-
 riis sit affectus, hos omnes ex æquo
 tanq; suos agnoscāt, expetant, pascant,
 foueant, cōpleteantur, succurrāt, si quid
 acciderit: impune permittāt, quicquid
 uel dixerint, uel fecerint. Adeoq; nemo
 illis nocere cupit, ut feræ quoq; bellua^r
 ab illorū iniuria temperent, sensu quo/
 dam innocentia naturali. Sunt em̄ ue
 re sacrī dījs præcipue mihi, ideoq; non
 iniuria hūc honorē omnes illis habēt.
 Quid quod summis etiā regib; adeo
 sunt in delitij, ut nōnulli sine his neq;
 prandere, nec ingredi, nec omnino uel
 horā durare possint. Neq; uero paulo
 interuallo hos bliteos suis illis tetricis sophis anteponunt,
 quos tamē ipsos aliquot honoris gratia solent alere. Cut au
 tem anteponant, nec obscurū arbitror, nec mirum uideri de
 bet, cū sapientes illi nil nisi triste soleant adferre principibus,
 suāq; doctrina freti, nō uereantur aliquoties auriculas tene
 ras mordaci radere uero, Moriones autē id præstent, quod
 unū undecūq; principes modis omnibus aucupātur, iocos,
 risus, cachinnos, delitias. Iam accipite & hanc nō aspernat Veritas p
 dā stultorū dotē, quod soli simplices ac ueridici sunt. Quid nes fatuos,
 autē ueritate laudatius? Quanq; em̄ Alcibiadeū apud Pla
 tonem prouerbiū, ueritatem uino pueritiaeq; tribuit, tamen
 omnis ea laus mihi peculiariter debetur, uel Euripide teste,

Martialem: Ut sapiant fa
 tuæ fabrōrū prandia be
 ta, O q; sāpe coquus ui
 na piperq; petet. Ut fe
 ræ quoq;. Mirum est di
 ctu, quod tamē uidem⁹
 in canibus, In pueros, &
 natura fatuos, nō facile
 sauiūt, & agnoscūt natu
 ræ simplicitatē. Omnes
 illis habent.) Nā religio
 numinum ad omnes ex
 æquo pertinet. Auricu
 las teneras.) Versus est e
 Satyra Persij prima. Sed
 quid opus teneras mor
 daci radere uero Auricu
 las. Apud Platonem.) Fatiū princi
 Sic enim in cōuiuo Pla
 tonis, Alcibiades narra
 turus, quemadmodum
 cum

cū Socrate cubitauerit,
præfatur, τὸ δὲ ὑπενθέρ
ουν ἄρι μου ἵκεσσατε λε/
γούτος, εἰ μή πρώτοι μεν
το λεγομενοι, δίνος μὴν
ἄνδρες πάντωριν καὶ μετὰ
πάντωριν ἐπὶ ἀληθείᾳ, id est,
Cæterū ea quæ restat nō
audiueritis me dicentē,
nisi pri⁹, id qđ uulgo di/
ciē, uinū qđē & sine pue/
ris & cū pueris erat uerū.
(μωρὰ γῆς μωρὸς λέγει.)
Id est, stultus stulta lo/
quitur. Proverbium est
apd' Euripidē i Bacchis.

Duæ illæ linguaæ.) Euri/
pides scripsit unicuique
mortaliū duas esse lin/
guas: alterā qua uera lo/
queretur: alterā qua lo/
quereb̄ quæ tēpore essent
accōmoda. Nigrū in cā
dida) Ita Iuuinalis Saty/
ra tertia: Qui nigrū in
cādida uertunt, id est, de/
fendūt turpia. Et eodē
ex ore.) Allusit ad apolo/
gū Aniani fabulatoris,
huiusmodi, Satyrus qui
dā, cū hyberno gelu ue/
hemeter sanguente, a rusti/
co quopiā in hospitium
inductus esset, uidēs ho/
minē inflare in man⁹, ori
ad motas, rogauit, cur ita
faceret, is respōdit, ut ma/
nus frigidas anhelit⁹ te/
pore calefaceret. Deinde
mensa apposita, cum in
pulte feruentem rursum
inflaret,

Impunitas
stultorum

cuius extat illud celebre de nobis di/
ctum, μωρὰ γῆς μωρὸς λέγει. Fatuus qui/
quid habet in pectore, id & uultu præ/
se fert, & oratione promit. At sapientū
sunt duæ illæ linguaæ (ut idem meminit
Euripides) quarū altera uerū dicunt, al/
tera, quæ pro tépore iudicarint oppor/
tuna. Horū est nigrum in cādida uer/
tere, & eodē ex ore frigidum pariter &
calidū efflare, longēq; aliud conditum
habere in pectore, aliud sermone finge/
re. Porrò in tanta felicitate tamen hoc
nomine príncipes mihi uidentur infeli/
cissimi, quod deest, à quo uerū audiāt,
& assentatores pro amicis habere co/
guntur. Sed abhorret à uero principū
aures, dixerit aliquis, & hac ipsa de cau/
sa sapiētes istos fugitāt, quod uereātur,
ne quis forte liberior existat, qui uera
magis, qđ iucūda loqui audeat. Ita qui
dem res habet, inuisa regibus ueritas.
Sed tamen hoc ipsum mire in fatuī
meis usu uenit, ut nō uera modo, uerū
etiā aperta cōuīcia cū uoluptate audiā/
tur. adeo ut idem dictum, quod si à sa/
pientis ore proficiscatur, capitale fuerat
futurū: à morione profectū, incredibi/
lem uoluptatē pariat. Habet enim ge/
nuinam

tuinā quandā delectandi uim ueritas,
 si nihil accedat quod offendat: uerum
 id quidē solis fatuis dīj dederunt. Isdē
 fermē de causis, hoc hominū genere
 mulieres gaudere solent impensius, ut
 pote ad uoluptatē & nugas natura p/
 pensiores. Proinde quicquid cū huius
 modi factitarint, etiam si nonnunqz se
 rium nimis, illæ tamen iocum ac lusum
 interpretātur, ut est ingeniosus, præser
 tim ad prætexenda cōmissa sua, sexus
 ille. Igitur ut ad fatuorū felicitatem re
 deam, multa cum iucunditate peracta
 uita, nullo mortis uel metu, uel sensu, re
 cta in campos Elysios demigrat, & illic
 pias atqz ociosas animas lusibus suis
 delectaturi. Eamus nunc, & quēuis etiā
 sapientē cum huius morionis sorte cō
 feramus. Finge quod huic opponas
 exemplar sapietiæ, hominē qui totam
 pueritiā atqz adolescentiā in perdispen
 dis disciplinis contriuerit, & suauissimā
 uitæ partē, perpetuis uigilijs, curis, sudo
 ribus perdiderit, ne in reliqua quidem
 omni uita uel tantillum uoluptatis degustarit, semper par
 cus, pauper, tristis, tetricus, sibijspli ini quis ac durus, alijs gra
 uis & inuisus, pallore, macie, ualeudine, lippitudine confe
 ctus, senio canicieqz multo ante diem contracta, ante diem

inflaret, admiratus Saty
 rus, sciscitatus est, cur id
 faceret: uti pultē, inqt, re
 frigerē. Tum Satyrus sur Fatui grati
 ges, quid audio, inquit, fœminis.
 οὐ ἐκ τὸντο σοματος τῷ
 θημῷ, ή τὸ φυλόπ θέα
 γε, id est, Tu ne ex eodē
 ore calidū & frigidū edu
 cis: non mihi cū talibus
 habendū cōmerciū est,
 idqz dicens abiit. Seriū
 nimis.) Verecūde signif
 cat nonnunqz mulieres
 coire cū morionibus, &
 ex tjs cōcipere, putantes
 futurū uti lateat. Ely
 sios.) Elysii Suidas ait,
 ἀεδίου ζίναι ϕύσις παρ
 ἔλλαχοι δίκαιοι ἀνθίζοντ
 μετά θάνατος ἐκέστε ἐλεύ
 σόμων. i. Campū esse,
 in qz apud Græcos iusti
 demorantur, post mortē
 eo se cōferetē, quēadmo
 dū iniusti ad Cocytū ua
 dūt. hūc nōnulli apud in
 feros, nōnulli sub concā
 uo orbis lunæ esse putat,
 nec defunt qui Elysii pu
 tet esse ipsas îsulas fortu
 natas. Ante diē cōtr.) In
 uehemēter studiosis, dū
 inten,

intentissime meditatur. oportet uehementē spiri tuū fieri agitationē, quā calor cōsequitur: caloris autē comes est resolutio, cōsumptio, & exiccatio. Spiritus autē sic resolutos oportet ex optimo sanguine instaurari, unde sanguinē paucū euadere necesse est, sic subinde in spiritus resolutum. Ad hæc in studiis, propter cerebri agitationē, & ex agitatione ortum calorē, oportet ex corde spiritus copiosos, qui sūt animales, ascēdere: siquidē ubi agitatio, eo spiritus & calor uergunt, spiritus igitur naturales, qui in ventriculo & iocinore cōcoctio-

fugiens ē uita. Quançq; qd refert quan do moriatur istiusmodi, qui nunç ui xerit? Habetis egregiam illam sapien tis imaginem. At hic rursus obgan niunt mihi, δι ἐκ τῆς σώσε βάτραχοι. Nihil, inquiūt, miserius insania. Sed insignis Stulticía, uel insaniae proxima est, uel ipsa potius insania. Quid enim aliud est insanire, quām errare animo? Sed isti tota errant uia. Age hunc quoque syllogismum dissipemus, Musis bene fortunantibus. Argute quidem isti, uerum quemadmodū apud Platonem docet Socrates, ex una Venere secta duas

ni seruit, diminuūtur, quibus diminutis sanguis & paucus & pitius geratur. Quocirca studiosos necessum est, δλυγαίματα euadere, τὰ δὲ δλιται μα καὶ δη, ut ait Aristoteles in secundo libro de partibus animalium, προοδο ποιεῖται πρός τὴν φθοράμ, ἡ γένη φθορά δλιγαμια δεῖ. ή τὸ δλίγον ταθητικὸν Κύνη φυχή τη τυχόντε, ή υπὲ δεῖμα. Quæ pauci sanguinis sunt, iā faciunt uiam ad corruptionē. Corruptio enim paucitas sanguinis est, & quod pa cum est, facile patitur a quois & frigore & calore. Galenus quoq; autor est, eos qui paucum habent sanguinem, senium accelerare. Nunç uixerit) VI uere hic accipitur pro suauiter uiuere: ut Terentius: Vixit, dum uixit bene. Et Persius Satyra quinta: Indulge genio, carpam⁹ dulcia, nostrū est Quod uitius. Et Martialis: Viue uelut rapto, fugitiuaq; gaudia carpe. quod dicūt Græci, ἔσσομεν γε. δι ἐκ τῆς σώσε βάτραχοι, id est, Stoicæ ranæ. Sic illos uocat, quod obſtrepāt suis argumentis. Et Origenes, atq; hūc secutus Hieronymus, Aegyptiorū ranas, dialeictorū & sophistarum molestam garrulitatē interpretatur, ut etiā scriptū est in decretis canonis distinctione tricesima septima. Ex una Venere secta.) Pausanias in Symposio Platonis, reprehendit Phædri orationem, quod de amore disputasset, eum neq; diuidens, neq; definiens. Itaq; Pausanias diuidere uolens amorem, duasq; dicens esse Veneres, ait, ή μονὶ γέπτα προσεντέρα, ή ἀμήτωρ, οὐρανὸς θυγάτηρ, ή ηγε

duas, & ex uno Cupidine dissecto duos faciens, itidem & istos dialecticos decebat insaniam ab insania distinguere, si modo ipsi sani uideri uellent. Neq; enim protinus omnis insania calamitosa est. Alioqui non dixisset Horatius, An me ludit amabilis insania: neq; Plato poëtarum, uatum, & amantium furorem inter præcipua uitæ bona collocasset: nec uates illa laborem Aeneæ uocasset insanum. Verum est duplex insanæ genus: alterum quod ab inferis diræ ultrices submittut, quo/

καὶ δύρανίαρχη πανομάζο μὲν, ἡ δὲ νεωτέρα διὸς καὶ διώνιος, ἥπερ δὴ τὸ άνθρωπον καλέσμεν. ἀναγκαῖον δὲ καὶ ἔρωτα τὸ μῆν τὸ ἑτέρον σωφρόνιον, τῶν άνθρωπον σύζυγον καλέσαις, τὸ μὲν οὐρανόν, id est, altera quidem antiquior, matreq; carens, Cœli filia, quā cœlestem cognominamus. Altera autem iunior, Iouis & Dionæ, quam uulgarem uocamus. Necessum est autem, Cupidinem alterum Veneri alteri cooperatorem, uulgarem recte uocari, alterum autem cœlestem.

ties Vulgarem cupidinem,

dicit Pausanias stimulare ad amorem foeminarū partumq; corporis, cœlestem autem, ad amandos mares, disciplinis idoneos, ad partumq; animi stimulare. An me ludit amabilis.) Est in Odis, ubi de furore poetico loquitur, quo fit, ut uidere uideatur, quæ procul absunt. Poetarum uatum & amantium.) Socrates in Phædro Platonis, amore laudatus, negansq; amorem esse uituperandū, quod furoris species esset, quadruplicem facit furem, quorum unūquenq; felicem uideri uult. Primum uatum, quem μαντικὸν μανίαρ, quasi μανικὸν, interpositione ταῦ, uocari ait. Secundum, mysteriale, qui per expiations propitiacionesq; morborum remedia inuenit. Tertium, poeticum, de quo dicit, ὅτε δὲ ἀνὴρ μαστῶρ μανίας, ἐπὶ ποικιλῆς δύρας ἀφίκεται, τειδεῖς ως ἄρρεν εἰς τέχνης ἴκανος τοικτής εἰσόμενος, ἀπλησίος τοις περ, καὶ τοικτής, ὑπὸ τοῦ θεοῦ μανιούλινος, ἡ τὸ σωφρονοῦσθεντοῦ μανία, id est, Qui autem sine Musarum fure, ad poeticas fores se conservat, persuasus quod arte sufficiēter poeta sit euasurus, imperfectus quidem tum ipse, tum poesis eius, præ illa quæ ex furore procedit, qua quidem hæc, quæ a prudentia sit, evanescit. Quartum furem facit amatorium, qui ἀπὸ αὐτῆς ἐρώμενος ἐπωνυμίαρχη λαβεῖται ἔρωτας ἐκλαΐθι, id est, Qui ab ipso robo re cognomen sumens, amor quasi robur dicitur. Nec uates illa.) Est apud Maronem Aeneidos libro sexto, ubi Sibylla sic loquitur Aeneæ: Et insano iuuat indulgere labori. Nam insanum uocatur, quicquid immodicum est. Vnde illud: Insanire libet. Diræ ultrices.) Diras poetæ furias uocant, ul-

trices, quod fontes torqueat. Immisis anguis.) Apud Maronem Aeneidos septimo, Ale-
 ctō furiā Amata & Turno immittit. Nocentē & conscientū animū.) Ci-
 cero in Paradoxis: Quo cuncti aspexisti, ut furia
 sic tuæ tibi occurruunt in iuriæ, suspirare quæ te libe-
 rū non sinunt. His furīs cōscij animi fuit agi-
 tatus Orestes. Poena autem quam hæ furia infligunt,
 uehemens. Et multo sa-
 uior illis, ut ait Iuuena-
 lis, quas Rhadamanthus
 habet. Ad Atticū scri-
 bens optat.) Atticus ar-
 guit M. Tulliū triūviris
 occupatibus tyrannide,
 quod nimis animo dis-
 cruciaretur, adeo ut qui-
 dam putarent illū errare
 mente. Is respōdit se pla-
 ne sentire, optat autem
 errorē mentis, quo tan-
 torū malorum sensu ua-
 caret. Itidē apud Euripe-
 dē Ajax dolet, quod ab
 insania resipuerit: & a-
 pud Senecam Phædra.
 Q[uis] me dolori reddit?
 & q[uis] bene exciderā mihi.
 Argiuus.) De hoc Ho-
 ratius in epistolis. Iu-
 cundus
 ubi cognatorum opera datis pharmacis morbo leuasset, si-
 hic iam totus esset redditus, hunc in modū cum amicis ex-
 postulans,

ties immisis anguibus, uel ardore bel-
 li, uel inexplicablem auri sitim, uel dede-
 corosum ac nefariū amorem, uel parici-
 diū, incestum, sacrilegiū, aut aliam id
 genus pestem aliquā, in pectora mor-
 talium inuehunt, siue cum nocentē &
 conscientū animū, furīs ac terriculorum
 facibus agunt. Est alterum huic longe
 dissimile, quod uidelicet à me proficietur, omniū maxime exoptandum. Id
 accidit quoties iucundus quidā mentis
 error simul & anxijs illis curis animū li-
 berat, & multijuga uoluptate delibutū
 reddit. Atqui hunc mentis errorē, ceu
 magnū quoddam deorum munus, ad
 Atticum scribens, optat Cicero, nimirū
 quo tantorum malorum sensu carere
 posset. Neq[ue] perperam sensit Argiuus
 ille, qui haec tenus insaniebat, ut totos
 dies solus desideret in theatro, ridens,
 plaudens, gaudens, quod crederet illic
 miras agi tragœdias, cū nihil omnino
 ageretur, cū in cæteris uitæ officijs pro-
 be se se gereret, iucundus amicis, comis
 in uxore, posset qui ignoscere seruis. Et
 signo læsæ non insanire lagenæ. Hunc

postulans, Pol, me occidistis amici, Nō seruasti ait, cui sic extorta uoluptas, Et demptus per uim mētis gratissimus er tor. Et merito quidē errabant eñ ipsi, atq; elleboro magis opus habebant, qui tam felicē ac iucundā insaniam, ceu malū aliquod, existimaret potionibus expellendā. Quanç illud equidē nondum statui, num quiuis sensus, aut mētis error, insaniae nomine sit appellandus. Necp enim si cui lippienti mulus asinus esse uideat: aut si quis indoctū carmen ueluti doctissimū admiretur, is continuo uidebitur insanire. Verum si quis non sensu tantū, sed animi iudicio fallatur, idq; præter usitatum motrem ac perpetuo, is demū insaniae censetur affinis esse, ueluti si quis quoties asinum audierit rudentem, arbitretur sese miros symphonicos audire, aut si quis pauperculus, infimo loco natus, Crœsum Lydorū regem esse se credit. Sed hoc insaniae genus, si (quemadmodum ferè fit) uergat ad uoluptatem, non mediocrem delectationē adefert tum ijs qui eo tenentur, tum illis, quibus est hoc animaduersum, nec tam eodem eodem insanunt. Nam hæc insana species

cundus amicis &c.) Verba sunt Horati. Elleborō magis opus) quod Latini ueretrū, Græci elleborum uocat, cuius duo sunt genera: alterū albū, quod, ut Dioscorides in quarto ait, φύλλα ἔχει θυμοί τοῖς ἐγνωσθεῖσι σενταχεῖσι, id est, folia habet siliqua folijs plantaginis, aut betæ sylvestris: alterū nigrū, quod Græcis ἐλέβορος μέλας, uel λαμπόδιος, siue τῶν αὐρύζαρι dicitur. Vt rumpit autē medetur melacholici & insanētibus, educitq; melacholiā, quibus & dari solet. Vnde Horatius: Danda est ellebori pars multo maxima auris, & si tribus Anticyris caput insanabile. Symphonicos) Sic musicos uocat cōcinne canentes, ἀπὸ τοῦ συμφωνῆ, quod concinerē significat. Crœsum) Hic oīm mortalī ditissim⁹ fuit, cui tū Soloni quærenti, an oīm beatissim⁹ foret, respōdet, ἔμοι δὲ σὺ πλάτεω μέν γαφάνεαι, καὶ βασίλευς εἶναι τολλῶν ἀνθεώπωρ, ἐκένο δὲ τὸ ἔργον, με ὃν πωσε ἐώλειω, πειρᾶμα πελεύθερα καλῶς τὸν αἰώνα πιθωμαι. i. Mihi oī Crœse apprime diues esse uideris, rexq; multorū hominum

minū, illud autem quod sciscitaris, nō antea a me audieris, q̄ te uita felici ter defunctū audiero. Maior insan⁹.) Sic Hora tius in sermonibus libro secundo: O maior tandem parcas insane minori. Omnibus horis sapiat) Proverbium est, Nemis nem omnibus horis sapere. Nemo est, qui non alicubi peccet. Quāq̄ hoc tantum interest.) In hac disputatione de insa

Nullus offici no uacat in sania.

Qui cucurbitam) Hic morbus oritur ex corruptione uirtutis imaginatiuæ. Penelopē esse) Penelope uxor fuit Vlyssis, quā castissimā in Odyssea facit Homerus, unde subinde ῥεφίσσωμ, id est, casta, & ἀδοκη, id est, ueracula, ab eodē uocat. Ouidius, Penelope poterat tā multos salua p annos Viuere, tam multis foemina digna uiris.

Ad hunc ordinem.) Taxat ineptissimū uenandi studium

tinent & isti, qui prae uenatu ferarum omnia contemnunt, Voluptas atq̄ incredibilem animi uoluptatem percipere se prædicat, quoties scđum illum cornuum cantum audierint, quoties canum eiulatus. Opinor etiam cum excrementsa canum odorantur

niæ species multo latius patet, q̄ uul-
gus hominū intelligit. Sed uicissim in
fanus insanū ridet, ac mutuā sibi uolu-
ptatem inuicem ministrant. Neq̄ raro
fieri uidebitis, ut maior insanus, uehe-
mentius rideat minorem. Verum, hoc
quisq; felicior, quo plurib⁹ desipit mo-
dis, Stulticia iudice, modo in eo genere
insanæ maneat, quod nobis est pecu-
liare, quod quidē usq; adeo late patet,
ut haud sciam, an ex uniuersa morta-
lium summa quēpiam liceat reperire,
qui omnibus horis sapiat, quiq; nō ali-
quo insanæ genere teneatur. Quanq;
hoctantū interest, qui cucurbitam cum
uidet, mulierem esse credit, huic insano
nomen imponūt, propterea quod per-
paucis id usu ueniat. Verum ubi quis
uxorē suam, quā cum multis habet cō-
munē, eam plusq; Penelopen esse deie-
rat, sibiq; maiore in modū plaudit, feli-
citer errans, hunc nullus insanū appellat,
propterea quod passim maritis hoc
accidere uideant. Ad hunc ordinē per-

odorantur, illis cinnamomum uideri. Deinde quæ suauitas, quoties fera la- nianda est? Tauros & uerueces humi- li plebi laniare licet, feram nisi à gene- roso fecari nefas. Is nudo capite, infle- xis genibus gladio ad id destinato(ne que enim quoquis idem facere fas est) certis gestibus, certa membra certo or- dine religiose secat. Miratur interim, perinde ut in re noua, circumstans taci- ta turba. Porro cui contigerit è belua
nō nihil gustare, is uero existimat sibi

studium in quo sic insa- niunt quidam magna- tes, ut in omni uita nihil aliud agant. Is nudo capite.)Id accipio fieri passim apud Britannos in his quoqp feris, quas illi damas uocant, qui- dam existimant magis esse platycerotas. Non nulli malūt sylvestrium caprarū genus. Nunc rotūda qādratis,)Sic Ho- ratius, Diruit, ædificat, mutat qādrata rotundis.

Malea

non parū nobilitatis accedere. Itaqp cum isti assidua ferarū insectatione atqp esu, nihil aliud assequantur, nisi ut ipsi pro pœmodum in feras degenerent, tamen interea regiam uitā agere se putant. Est his simillimum genus eorum, qui insati- abili ædificandi studio flagrant, nunc rotunda quadratis, nunc quadrata rotundis permutatēs. Neqp uero finis ullus neqp modus, donec ad extremam redactis inopiam, nec ubi habitent, nec quid edant, superest. Quid tum postea? Inte- rim annos aliquot summa cum uoluptate peregerunt.

Edificandi
morbis

Alchymista.

Ad quos mihi quidem proxime uidentur accedere, qui nouis & arcanis artibus, rerum species uertere moluntur, ac terra mariqp quintam quandam essentiam uenantur. Hos adeo lactat mellita spes, ut neqp laborum, neqp impensarū unqp pigeat, miroqp ingenio semper aliquid excogitat, quo se deuно fallant, sibiqp ipsis gratam faciant imposturam, donec absumptis omnibus, non sit quo iam fornaculam in struant. Non desinunt tamen iucunda somniare somnia,

s cateros

Malea.) Malea promōitorum est Laconia, circa qd periculosissimam esse nauigationē, autor est Strabo libro octauo, unde prouerbium hoc celebratum fuisse dicit, μάλεαδε κάμψας ἐπιλάθον τῷροναδε, id est, Maleam præter nauigās, domesticorū obliuiscere.

Quosuis poti⁹ fraudant.) Id narrat Cornelius Tacit⁹ de populis ac morib⁹ Germania, eos hybernis mensibus potissimum oblectare se alea, & uictum aliquoties ad mortem, & seruitutem dedere sese, summa fide.

Iusta chiragra.) Chiragra species est arthriticæ quam iustum vocat, qd aleatorum puniat insaniam. Allusit autem ad ilud Horatianum in sermonibus, Vertumnis, quotquot sunt, nam ini quis, Scurra Volanerius, postq illi iusta chiragra Contudit articulos, qui pro se tolleret, atq Mitteret in pyrgum talos, mercede diurna Conductum. Pyrgus turricula est lusoria, quam aliqui fritillum dicunt, ut Iuuinalis. Si damnata senē iuuat alea, ludit & hæres Bullatus, paruo que eadem mouet arma fritillo.

Nostræ

cæteros pro uiribus ad eandem felicitatem animantes. Cumq; iam prorsus omni spe destituunt, supereft tamē una sentētia, abunde magnum solatiū, in magnis & uoluisse sat est. Ac tum uitæ breuitatem incusant, ut quæ magnitudini negocij non suffecerit.

Porro aleatores non nihil addubito num in nostrum collegiū sint admittendi. Sed tamen stultum omnino ridiculum q; spectaculum est, quoties uiderimus nonnullos usq; adeo addictos, ut simul atq strepitum talorum au dierint, protinus illis cor saliat, palpitetq;. Deinde cū semper illiciente uincendi spe, omnium facultatū naufragium fecerint, in aleæ scopulū illis naue, non paulo formidabiliorē Malea uixq nudi emerserint, quosuis potius fraudant, q; uictore, ne scilicet uiri parum graues habeantur. Quid cum senes iam & cæcutientes, uitreis etiam oculis lusitant? Postremo cum iam iusta chiragra contudit articulos, uicariū etiā mercede conducunt, qui pro se talos in pyrgum mittat? Sua vis quidē res, nisi quod hic ludus plerūq; solet in rabiē euadere, iamq; ad furias, non ad me p̄tinere. Cæterū illud hominū genus

genus haud dubie totum est nostræ farinæ, qui miraculis ac prodigiis gaudent mendacij, uel audiendis, uel narrandis. Nec uilla satietas talium fabularum, cum portentosa quædam de spectris, de lemuribus, de laruis, de infestis, de id genus milibus miraculorum commemoratur: quæ quo lögius absunt à uero, hoc & creduntur lubetius & iucundiore pruritu titillant aures. Atque hæc quidem non modo ad leuandum horarū tedium mire conducunt, uerum etiam ad quæstum pertinent, præcipue sacrificis & cōcionatoribus. His rursum ad fines sunt n. q. sibi stultam quidem, sed tamen iucundam per suasionem induerunt, futurum, si ligneum, aut pictum aliquē Polyphemū Christophorum aspexerint, eo die nō

sint

Et fere uidemus, ut qui huiusmodi fabulamentis maxime fidem habent, apud hos Euangelij leuissima sit autoritas. Videtur autem taxare genus hominum illaudatum, quos uulgo quæstuarios uocant, qui circumferentes sanctorum reliquias, magna impudentia solent apud populum huiusmodi portenta narrare, quæ post ipsi inter pocula rident. Polyphemum Christophorum.)Polyphemum uocat, quod hunc immani, & plusq; gigantea magnitudine fingant pictores & sculptores, & malum, baculi loco tenentem ingressum undas, qualis Polyphemus apud Vergium, quem tertio Aeneidos sic describit, Mōstrum horrēdum ingēs, cui lumen ademptum, Trunca manu pinus regit, & uestigia firmat. Et paulo post, Graditurq; per æquor. Iam medium necdum fluctus latera ardua tinxit. Quem & Homerus Odysseæ, I. describit. Aspexerit in die.)

Nostræ farinæ. Id est, nostræ conditionis. Per sius, Nostræ paulo ante farinæ. Laruæ & lemures.) Laruæ noxiæ infestorū umbræ sunt, quas uulgo spiritus uocamus a laribus dictæ. Qui miraculis ac prodigijs.) Hac de re libellum conscripsit Lucianus, quem Morus, cui libellus hic dicatus, elegantissime uertit in sermonem latinum. Hoc genus hominum execratur & diuus Hieronymus in epistolis, qui pugnas cum demonibus, atq; huiusmodi portenta configunt.

Supstitionis imaginis cultus.

Sacrificis & concionatoribus.) Palā est, hic nō reprehēdi miracula, sed conficta, & conficta ad quæstum, quo plus extorqueant a mulierculis & senibus, stulteç credulis. Nam his difficilime credunt, qui maxime credunt Euangelio.

Quælo quid dici potu /
it stultius aut supersticio /
sius ? & tamen mirum ,
q̄ id uulgo persuasum
habeatur . Quis istius /
modi plusq̄ haereticas
opiniones insævit in ani /
mos Christianorū ? Be /
ne morietur , quisquis
uixerit in Christo , non
qui lignēū uiderit Chri /
stophorum . Aut qui
sculptam Barbaram .)
Vtriusq; historia nō ad /
modum grauis est . Et
tamen huiusmodi fabu /
lamentis permisum est
olim ludere Christianis
potiusq; Ethniciis .

Aut si quis Erasmū .)
Animaduerte lector , &
intelliges , nihil hic dici
contumeliosum in san /
ctos , sed in eos , qui illos

superstiose colunt . Nauticum genus , quo uix aliud sceleratius , cū non
mutent uitam , tamen ita se domum reddituros confidūt , si simulachrum
Christophori conspexerint . Milites perditissimum genus , si ad Barbaræ
procubuerint imaginem , & castrensia quædam demurmurauerint preca /
mina , credunt se incolumes , ad pristinam uitam reddituros e prelio . Au /
ari in hoc colunt Erasmum , & id superstiose , ut breui ditescant . Georgiū
Herculem .) Nonnulla , quæ de hoc feruntur , uidentur efficta ex Hercu /
lis laboribus , qui cum hydra Lernæa congressus est . Hippolytum al /
terum .) Nam habent gentiles suum Hippolytum ab equis disceptum .
Vnde & nomen inditum , nam ἡππος equus , ἡπτος solutus dicitur . Pha /
leris ac bullis .) Olim in templis Christianorum nihil erat neq; sculptū
neq; pictū , nunc equus Georgij ueris instructus armis , bonam aliquo
ties templi partem occupat . Tantum non adorant .) id est , propemo /
dum , quemadmodū Græci dicū μονονοχι , id est tantum non . Qua si /
gura usus est Titus Luivius , Suetonius , & Valerius Maximus . Munu /
sculo demerentur .) id est , conciliant , & sibi deuinciunt . Scelerum
condonationibus .) Has uulgo uocant indulgētias , q̄s hic nō improbat
si ueræ sint , sed simulatas ridet , ideoq; addidit , fictis . sāpe enim qui /
dam

sint perituri , aut qui sculptam Barbarā
ram præscriptis uerbis salutarit , sit in /
columis è prælio redditurus , aut si quis
Erasmus certis diebus , certis cereolis
certisq; preculis conuenerit , breui sit
diues euasurus . Iam uero Georgium
etiam Herculem inuenerunt , quemad
modum & Hippolytū alterum , huius
equum phaleris ac bullis religiosissi /
me adornatum , tantum non adorant .
ac subinde nouo quopiam munuscu /
lo demeretur , per huius eream galeā
deierare plane regium habetur . Nam
quid dicam de ijs , qui sibi fictis scelerū
condonationibus , suauissime blan /
diuntur

diuntur , ac purgatorijs spacia ueluti cle
psydris metiuntur, secula, annos, men-
ses, dies, horas, tanq; è tabula mathe-
matica, citra ullum errorem dimetien-
tes. Aut de ijs, qui magicis quibusdam
notulis ac preculis , quas pius aliquis
impostor, uel animi causa , uel ad quæ-
stum excogitauit , freti , nihil sibi non
pollicetur , opes , honores, uoluptates,
saturitates, ualetudinem perpetuo pro-
speram , uitam longæuam , senectam
uiridē, deniq; proximū Christo apud
superos confessum , quem tamen no-
lint, nisi admodum sero cōtingere, hoc
est cum huius uitæ uoluptates , inui-
tos eos ac mordicus retinentes, tamen
deseruerint, tum succedant illæ cælitū
delitiæ. Hic mihi puta negotiator ali-
quis

dam ad quæstum factas
bullas circumferunt , ut
agrestib; & imperitis im-
ponant. Nonnunq; abu-
tuntur & his, quas uere
concessit pontifex dum
eas populo proponunt
& commendant, nō qua-
tenus conductit ad salu-
tem animarum , sed qua Preces sup/
tenus ad ipsorum quæ/ stitiosæ.
stum maxime confert.
In summa non erat no-
strum de potestate pon-
tificum disputare . Hoc
unum scio, certius esse
quod Christus in Euan-
gelio promisit, de remit-
tendis peccatis , quam
quod pollicentur homi-
nes, præsertim cum hæc
tota res, recens sit, & nu-
per inuenta . Postremo
complures mortaliū his
condonationibus freti ,
sibi male blādiūf, nec co-
gitant de uita mutāda .
Veluti clepsydris.)

Clepsydris olim horas metiebantur, in agendis causis . Vasa erant angu-
stis foraminibus, per quæ guttatim defluens aqua, temporis modum signi-
ficabat. Plinius in epistolis, Dixeram horis pene quinq; nam tribus cle-
psydris, quas spacioſiſſime acceperam, sunt additæ quatuor. Dicuntur
aut̄ ἀπὸ τῷ κλέψει, id est, furando, seu abscondendo &, ἀπὸ τῷ ψάτῳ
id est, aqua, quod aquam absconderent. Secula, annos.) Sæculū, spa-
cium centum annorum. Qui magicis quibusdam.) Huiusmodi super-
stitioniſſimiſ nugis paſſim referta ſunt omnia! Quodq; magis mirum eſt
hæc pietas habetur apud nōnullos etiam eruditos & religiosos. Pius
impostor.) Facete coniunxit pugnantia. Sentit eum qui ſub ſpecie pietas
imposturam facit. Opes honores.) Vides quid iſti petant ſuis pre-
cibus nō bonam mentem, ſed cōmoda huius mūdi, ut palam intelligas
nō taxari preces ſed ſuperstitiones, præſertim ſi hiſ utaris ad hunc finē,
quēdicit. Nā tales & Ethnici irriferūt poeta. Vnde Persi Satyra ſecunda

huiusmodi preculas ri/
dens ait, Haud cuius
promptum est murmur,
humilesp susurros Tol/
lere de templis, & aperto
uiuere uoto. Et Iuuena/
lis satyra decima. Prima
fere uota, & cunctis no/
tissima templis, Diuitiae
crescat, ut opes, ut maxi
ma toto Nostra sit arca/
foro. Vita Lernā.) Ler
na palus Argiutorū pe/
stilentissima, quæ prodi/
dit hydram septem capi/
tum. Prouerbiū est λεγού
νακώρ, id est, lerna malo/
rū, de immensis & innu/
meris malis. Et ita redi/
mi.) Et hinc palā nihil di/
ci aduersus īdulgētias.
Taxantur enim non qui
his utuntur, ut debent,
sed qui satis putant abie/
cisse nummum in corbo/
nam, cū nihil de uita pri/
stina mutetur. Septē il/
lis sacrorū.) Quidā e se/
sus cultus dī ptē fecerūt osto. Sup hac
horum.

Supstítio /
sus cultus dī ptē fecerūt osto. Sup hac
re uide q̄z ridiculā narrēt
imo scribant fabulam,
Demon occurrent diuo
Bernardo, iactauit se sci/
re septem uersiculos, in
psalmis Davidicis, quas
qui quotidie recitasset,
non posset non ire in cæ/
lū. Instabat Bernardus,
ut indicaret, q̄ nā essent,
Cumq̄ ille recusaret, Ni/
hil agis, inquit Bernar/
dus, quandoquidem co/
tidie

quis aut miles, aut iudex, abiecto ex
tot rapinis unico nummulo, uniuer/
sam uitæ Lernam semel expurgatam
putat, totq̄ perjuria, tot libidines, tot
ebrietates, tot rixas, tot cædes, tot im/
posturas, tot perfidias, tot proditio/
nes existimat uelut ex pacto redimi,
& ita redimi, ut iam liceat ad nouū sce/
lerum orbē, de integro reuerti. Quid
autem stulti⁹ ijs imo quid felicius, qui
septem illis sacrorum psalmorū uersi/
culis, cotidie recitatis, plusquā sum/
mam felicitatem sibi promittunt? At/
que hos magicos uersiculos, dæmon
quispiam facetus quidem ille, sed futi/
lis magis q̄z callidus, diuo Bernardo
credit indicasse, sed arte circūuentus
miser: & hæc tā stulta, ut meipsam pro/
pem̄dum pudeat, tamen approban/
tur, idq; nō à uulgo modo, uerum etiā
à religionis professoribus. Quid iā
nonne eodem fere pertinet, cum sin/
gulæ regiones suum aliquem peculia/
rem uindicant diuum, cumq; in singu/
los singula quædam partiūtur, singu/
lis suos quosdam culturæ ritus attri/
buunt, ut hic in dentium cruciatu suc/
currat, ille parturienibus dexter adsit,
alius rem furto sublatā restituat, hic
in naufragio

in naufragio prosper affulgeat, ille grecum tueat: atque item de cæteris. Nam omnia percēsere longissimum fuerit. Sunt qui singuli pluribus in rebus ualeant, præcipue deipara uirgo, cui uulnus hominum plus propè tribuit, & filio. Verum ab his diuis quid tamē petūt homines, nisi quod ad stulticiā attinet? Agedum inter tot anathemata, quibus templorū quorundam patres omnes, ac testudinem ipsam refertam cōspicitis, uidistis ne unq̄ qui stulticiam effugerit, qui uel pilo sit factus sapientior? Alius enatauit incolmis. Alius ab hoste perfoſſus uixit. Alius è pælio, pugnantibus cætetis, nō minus feliciter, & fortiter aufugit. Alius in crucem subactus, fauore diui cuiuspiā, furibus amici, decidit ut non nullos

tidie totū euoluam psalmū, in quo tui quoque se ptem uersus insint, necesse est. At dæmon ueritus, ne tanti boni dedisset occasionem, maluit uersiculos suos indicare: atque hoc tamē bonum, quantum nec in Euangelio legitimus, cacoedam ferimus acceptum.

(Deipara uirgo.) Imitatus est græcam uocem, θεολόγος. Mirum est autē Vulgus nō q̄ uulgus hominum, ab optat a ſupē hac omnia petat, periinde r̄is sapientia. quāl Christus, aut minus si exorabilis q̄ Maria, aut min⁹ possit. Sed ſtultum uulgus, imaginatur in sacra uirgine, quod uident in filio quam principē, & huius matre. Quod ab illo nō possunt extorquere, uel quod sit implacabilior hic sexus, uel quod ad hunc non pateat adit⁹, id per mulierem impetrari putant. Illud animaduerte

lector. Quanq̄ Moriam loquentem facit, tamen hoc cauit, ne uſq̄ lœdat Christianam religionem. ne uideretur taxare eos, qui impense addicti sunt cultui Diuæ uirginis, addit, plus prope tribuit q̄ filio, ut intelligeres ſtultam uulgi ſuperſtitionem notam, qui magis fudit Mariæ, & Christo. Ipſe cum in Italia ſtudiorum gratia commorarer, uidi in æde ſacra affixū epigramma, in quo quidam teſtabatur ſe grauiflma febri correptum, nihil ſpeſi collocaſſe in medico, non multum in deo, ſed tamen Diuæ Virginis ope reuixiffe. Nulla, inquit, erat in medico ſpes, neq̄ multa deo. Nā hunc uerſiculum forte memoria teneo. Inter tot anathemata. Ita uocantur donaria, ſuſpensa in templis, ac monumēta dicata diuis. Apud Italos in ædibus ſacris huiusmodi plena ſunt omnia. Alius enatauit.) Effingunt argumentum picturis aut ceris. deinde addunt ſubſcriptionem miraculi

miraculi. Lusit autem mira facetia, in his argumentis explicandis. Alio irato medico.) Quiama fuerit morbum diuturnum, quæstus sui causa. Tales enim nonnulli sunt, sed hoc indigni nomine. Alij potum uenenum.) Extat Ausonij super hac re sane q̄j lepidum Epigrāma, de uxore, quæ uirum uoluit ueneno necare. Toxicazet, lotypo dedit uxor mocha marito. Nec satis ad mortem credidit esse datum, Miscuit argenti letalia pondera uiui, Cogeret ut celerem uis geminata necē. Diuidat hæc si quis, faciūt discreta uenenum. Antidotum summet, q̄ sociata bibet. Ergo inter sece dum noxia pocula certant, Cessit letalis noxa salutifere Protinus, & uacuos alii petiere recessus, Lubrica deiectisqua uia nota cibis.

Quam pia cura deum, prodest crudelior uxor. Et cum fata uolunt, bina uenena iuuant. A marito deprehensus elusit.) Sunt qui constanter in his quoq̄ casibus, sanctos sibi fuisse præsidio iacent. Nō mihi si linguæ.) Carmen Maronis commutatis aliquot uerbis, ad suam detorsit sententiam. Est autem Aeneidos sexto. Non mihi si decem linguæ sint, oracj centū, Ferrea uox, omnes scelerū cōprehēdere formas, Omnia pœnarū p̄currere nomia posse, qđ imitatū est ex illo homeri Iliados. β. οὐ δὲ μοι δέκα μεν γλῶσσαι δέκα καὶ σόματι εἰει, φωνῇ δὲ φέρειν Θεόν, χάλκεον δέ μοι πίτος φείνι, id ē. Nō mihi si denæ linguæ sint, oracj dena. Vox simul infracta, ac animus mihi ahæne⁹ esset. Omnis omnīū christianorū.) Cauē sic accipias lector, quæ si Christiana uita sit superstitionis. Sed eorū qui Christiani uocātur mores

nullos etiā male diuitijs onustos per geret exonerare. Alius perfracto carcer fugit. Alius irato medico à febre reualuit. Alij potum uenenum, alio soluta, remedio, non exitio fuit, id q̄ nō admodū læta uxore, quæ operam & impēsam luserit. Alius euerso plastro, equos incolumes domū abegit. Alius oppressus ruina uixit. Alius à marito deprehēsus elusit. Nullus pro depulsa stulticia gratias agit. Adeo suauis quædā res est nihil sapere, ut omnia potius deprecentur mortales, q̄ Moriam. Sed quid ego hoc superstitionum pelagus ingredior? Non mihi si linguæ centum sint, oracj centum Ferrea uox, omneis fatuorum euolueret formas. Omnia stulticiæ percurrere nō mina possim. usq; adeo omnis omnium Christianorum uita istiusmodi

his

modi delirationib⁹ undiq; scatet : quas ipsas tamē sacrifici nō grauatim & admittunt & alunt, non ignari quantum hinc lucelli soleat accrescere. Inter hæc, si q̄s odiosus sapiens exoriat, succinatq; id, quod res est, non male peribis, si bene uixeris, peccata redimis, si nummulo addideris odium malefactorum, tum lachrymas, uigilias, orationes, ieunia, ac totam uitæ rationem commutaris. Diu⁹ hic tibi fauebit, si uitā illius æmu/ laberis. Hæc, inquā, atq; id genus alia, si sapiens ille obgāniat, uide a quanta felicitate repente mortalium animos in quem tumultum retraxerit. Ad hoc collegium pertinent, qui uiui qua funeris pompa uelint efferri, tam diligenter stant, ut nominatim etiam præscribāt, quot tedas, quot pullatos, quot cantes, quot luctus histriones uelint adesse, perinde quasi futurū sit, ut aliquis huius spectaculi sensus ad ipsos sit redditus, aut ut pudescat defuncti, nisi cadauer magnifice defodiatur, haud alio studio

in hanc pompam inducunt, ceruice ad tibias alligata, quasi lugeant, & dominum requirant. Huius spectaculi,) Nam ista defuncti aut non sentiunt, aut suo malo sentiunt. Sed tolerantur in solatium infirmorū, si modo tam moderate fiant, ut ferri possint. Nunc aliquoties ambitio usq; ad insaniam

his superstitionibus sic sunt infecti, ut nulla pene res sit tam sacra, cui Sacerdotes abutuntur huiusmodi. Quæ qui dem tam multa sunt, ut supstitione Liuianam superent hi / um quæstiæ storiam, tam ridicula, ut satius sit reticere. Non male peribis.) Hoc pertinet ad imaginem Christophori conspectam, & ad uerficulos a dæmone proditos. Peccata reditmis.) Hoc ad condonationes pertinet. Diuus hic.) Hoc ad Erasmus cultum. Si uitam illius.) Hic est uerissimus atq; ipsis acceptissimus diuorum cultus. Sed quoniā hoc longe difficultus negligitur a uulgo, & ad faciles quasdam cerimonias configiunt. Cura sepulchri.

Quot luctus historines.) Durat hic mos ad huc apud cōplures Christianos, ex gentilitate relictus, ut conducti quidam plorent in funere. Vnde Flaccus. Ut qui conducti plorant in funere, dicit, Et faciūt prope plura dolentibus ex animo. Principes eq̄s etiam pullis obiectos stragulis

exit. Aediles creati.) Horū erat fabulas æde/
re populo & uisceratio/
nes exhibere. Nihil ab
infimo cerdone.) Vide
ut circūspecte taxat no/
biles, nō quosuis. Sunt
em̄ uere nobiles, qui ge
neris claritati doctrina
moribusq; respondent.
Sed eos, q; uita, cæterisq;
bonis rebus, nihilo ante
cellunt infimā plebem,
aut quod sāpe uidem⁹,
uincūt uitij⁹. Nireus.)

Nireum pro formosissi
mo posuit, nam Home/
rus ut Thersitem turpis/
simum Græcorum, ita
hunc post Achillem, for
mosissimum fecit, quem
sic describit Iliados. β.
νίρευς ἀγλαῖος θύεις, χα
ροποιὸς τὸν αὐτὸν νίρευς,
ος κάλλιστος ἀνήρ οὐρ
ῆλιος πλεῖστης ἀλλωρ δα
ναῶμ, μετ' ἀμύνυσα πά
λιώμα. Αλλὰ λαταρδὺς
ψὲ, id est, Filius Aglaies
Nireus regis Charopiq;
Nireus, quo Troiam ue
nit formosior alter Gra/
iorum haud ullus, si in/
uictum demis Achille, Sed mollis fuit. Lucian⁹
ἐν νέρειοι, cū hoc Ther
site de forma fecit cōten/
dentem. ὅνθι πρὸς λύ
γαρ id est, asinus ad lyram. Græcis in prouerbium est, de indocili.

Quo
deterius nec.) Carmen est luuenalis, e satyra tertia, quo gallum significat gal
linaceum, cui uox est rauca & inamabilis. Proinde ab animante Græci no
men dederunt huic uocis uitio, ut testatur Quintilianus. Alterum Hera
mogenem

Stulta nobi
litas.

Sua enīc
placent.

dio, q; si ædiles creati, ludos aut epulū
ædere studeant. Evidē tametsi pro
pero, tamen haud possum istos silen
tio prætercurrere, qui cum nihil ab infi
mo cerdone differant, tamen inani no
bilitatis titulo, mirum, q; sibi blandiu
tur. Alius ad Aeneam, alius ad Brutū,
alius ad Arcturum genus suum refert.
Ostendūt undiq; sculptas & pictas ma
iorum imagines. Numerant proauos,
atq; atauos, & antiqua cognomina cō
memorant, cū ipsi non multū absint à
muta statua, penē ijs ipsis, quæ ostentāt
signis, deteriores. Et tamē hac tam sua
ui Philautia felicem prorsum uitam a
gunt. Neq; desunt æque stulti, qui hoc
beluarum genus, perinde ut deos suspi
ciunt. Sed quid ego de uno, aut altero
genere loquor, quasi uero non passim
hæc Philautia plurimos ubiq; miris
modis felicissimos efficiat: cū hic qua
uis simia deformior, sibi planè Nireus
uideat. Alius simulatq; treis lineas circi
no duxerit, prorsum Euclidem se se pu
tat. hic ὄνος πρὸς λύγαρ, & quo deterius

nec

nec ille sonat, quo mordetur gallina marito, tamē alterum Hermogenem esse se credit. Est autem illud longe suauissimum insaniæ genus, quo nō nulli, quicquid ulli suorum dotis adest, eo nō aliter, atq; suo gloriantur. Qualis erat ille bis beatus apud Senecā diues, qui narraturus historiolam quampiam, seruos ad manum habebat, qui nomina suggererent, non dubitaturus, uel in pugilum certamen descendere, homo alio, qui adeo imbecillus, ut uix uiueret, hacten fatus, quod multos haberet domi seruos egregie robustos. Porro de artium professoribus, quid attinet commemorare? quādo peculiaris est horū omniū Philautia, adeo ut reperias citius, qui uelit agello paterno, q̄ ingenio cedere, uerum præcipue histrionū, cantorum, oratorum, ac poetarum, quorū quo quisq; est indoctior, hoc sibi placet insolentius, hoc se magis iactat, ac dilatat. Et inueniunt similes labra lactucas, imò quo quicque est ineptius, hoc plures admiratores nanciscitur, ut pessima quæq; semper plurimis arrident, propterea quod maxima pars hominū (ut diximus) Stulticiæ obnoxia est.

Proinde

mogenem.) Hunc Flaccus nominat in satyris, ut summum canendi artisticem. Inuideat, quod & Hermogenes ego canto. Qualis erat ille beatus.) Et lepidissima fabula de quodam diuite stulto, qui putabat se scire quicquid ullus seruorum sciret. Erat adeo obliuiosus, ut narraturus aliquid, saeppe requireret nomen Hectoris, aut Achillis. Et opus erat seruo, qui nomen suggereret. Huic adeo inualido ut uix uiueret, adulatores suadebant, ut in pugilum certamen descenderet, & respondenti, qui possum: uix uiuo. Non uides, inquit, quam multos ualidos seruos habeas domituæ? Ut reperi, Poete as citius.) Ita Martialis in Epigrammatis ait inueniri forte, qui cedat agro paterno, qui uelit ingenio cedere, nullus erit. Similes labra lactucas.) Prouerbium est, cum digna continent dignis, ut ineptus cantor insulso auditori.

Plurimis arrident.) Eleganter arrident posuit pro placent, quemadmodum & blandiri dicuntur, quæ placent. t 2 Et puto,

Et putidiorem.) Putidum aliquando molestū vocat. Horatius. Quorum sum hæc tā putida tendūt? Britanni præter alia) Vide lector ut rem p se mordacē, festiuiter, & citra morsum tractat. Quis nescit, ut singulis hominibus, ita & singulis nationibus sua quædā uitia esse, de quibus uulgas etiā sua habet, puerbia. At hic nihil attinet odiosum, sed tantum ridicula quædā commemorat, ut intelligas illū candido illo Mercurij sa le ludere uoluisse. Nam Britannos etiā laudauit, si uindicant sibi, quod & habent, & habere pulchrum est. Soli mortaliū.) Olim Græci cætros appellabant Barbaros, deinde culti literis Itali, cæteros omnes præter Græcos, Barbaros appellare cœperunt. Et nūc rebus omnibus cōmutatis, adhuc mirum est, q̄ inani nomine sibi placeant, & quantopere Barbaros execrent. Veterem illam Rhomā.) Referre hoc loco nonnihil de Rhomanorum aſſectu, ni ſcirem, ſine gemi tu nō posſe audiri a pījs. Et præstat Erasmi, quæ interpretor, modestiam imitari.

Proinde ſi quis eſt imperitior, & ſibi ipſi multo iucūdior eſt, & pluribus admirationi, quid eſt quod iſ ueram eruditioñem malit, primū magno conſtatutam, deinde reddituram & putidorem & timidiore, poſtremo multo paucioribus placiturā? Iam uero uideo naturā, ut singulis mortalibus ſuā, ita singulis natiōibus, ac penè ciuitatibus, cōmunē quandā inſeuiffe Philautiā: atq; hinc fieri, ut Britāni præter alia, formā, musicam, & lautas mensas proprie ſibi uindicent. Scoti, nobilitate, & regiæ affinitatis titulo, neq; non dialecticis argutijs ſibi blandiant. Galli morū ciuitatem ſibi ſumant. Parisienses, theologiæ ſcietiæ laudem, omnibus prope submotis, ſibi peculiariter arrogēt. Itali bonas literas & eloquētiā aſſerant, atq; hoc nomine ſibi ſuauiſſime blandiantur, quod ſoli mortalium barbari non ſint. Quo quidem in genere felicitatis, Rhomani primas tenēt, ac ueterē illam Rhomā adhuc iucūdiſſime ſomniant. Veneti nobilitatis opinioē ſunt felices. Græci tanq; disciplinarū autores, ueteribus illis laudatorū heroum titulis ſeſe uenditāt. Turcæ, totāq; illa uere barbarorum

rorū colluuiis etiā religionis laudē sibi
uindicat, Christianos perinde uti sup-
stiosos irridēs. At multo etiā suauius
Iudæi etiamdū messiā suū constanter
expectant, ac Mosen suū, hodieq; mor-
dicus tenent. Hispani bellicā gloriā nul-
li cōcedunt. Germani corporū proceri-
tate, & magiæ cognitione sibi placēt. Ac
ne singula p̄sequar, uidetis opinor, q̄z
tum ubiq; uoluptatis pariat singulis &
uniuersis mortalibus Philautia, cui pro-
pē par est assentatio soror. Nihil enim
aliud Philautia, quām cū quis ipse sibi
palpatur. Idem si alteri facias, κολακία
fuerit. At hodie res quædā infamis est
adulatio, sed apud eos, qui rerū uocabu-
lis magis, q̄z rebus ipsis commouentur.

Existimant cum adulazione fidem ma-
le cohærere: quod multo secus sese habere, uel brutorum ani-
mantū exemplis poterant admoneri. Quid enim cane adu-
lantius: at rursus quid fidelius: Quid sciuro blandius: at
hoc quid est homini magis amicū: Nisi forte uel asperi leo-
nes, uel immites tigres, uel irritabiles pardī magis ad uitā ho-
minū cōducere uidetur. Quāc̄ est omnino perniciosa quædā
adulatio, qua nōnulli pfidiosi & irratores, miseros in perniciē
adigūt. Verum hæc mea, ab ingenij benignitate, candoreq; ea
quædā pficiunt, multoc̄ virtuti uicinior est, q̄z ea quæ huic
opponitur, asperitas ac morositas incōcinna, ut ait Horatius,

imitari. Nihil enim aliud. Festiuiter per col-
lationis occasionem mi-
scuit iocum, & tamen io-
cando uerum dixit. Est Indæi.
autē pernicioſissima adu-
latio, cum quis assen-
tur sibi. κολακία.) κότ-
λαξ, id est, adulator. In-
de κολακία adulatio. Mi-
ro uero ingenio, rem o-
mnium pessimā laudat,
& ita ludit, ut nihilomi-
nus uerū dicat. Sciuro
blandius.) Sciurus mu-
ris genus est pilosa cau-
da, qua se tegit, unde &
nomen habet σκύλη um-
bra, & οὐρά cauda diciet.
κολακία μ
Est enim huic animanti
peculiare, cauda corpus
obtegere. Habetur in de-
litis ob lusum perpetu-
um. Ut ait Horatius.) res salubri-
Is ponit rima.

Bona adul-

tio landata.

Is ponit duo uitia in amicitia, assentationem, & huic diuersam, asperam morū truculentiam, qua nihil amico concedim⁹. Est autem mediū quidam, ut amicum admo-neas errantem, sed non quauis de re, nec amarulente, sed amice, quādam condones, quibusdam faueas. Vnde Flaccus in epistola ad Loliū sic ait, Discolor infido scurræ distabit amicus. Est huic diuersum uitium prope maius, Asperitas agrestis, & in cōcinnā grauisq;. Quā se cōmendat tonsa cute, dentibus atris, Dū uult libertas mera dici, uera q̄ uirtus. Virtus est mediū uitiorum utrinq; reductum. Pueritiā ad capessenda.

) Laude &

munusculis olim alliciebant pueros ad amandas literas. Vnde Flaccus, Pueris olim dant crustula, blādi Doctores, elemēta uelint ut discere prima. Nūc uero truculentia doctorum, & plagis, primum discunt odisse literas & præceptorem, qua re, uel Fabio teste, nihil magis puerorum ingenij perniciōsum esse potest. Nam præter odium literarum, ingenijq; seruilitatem, quam s̄ uitia præceptorum parit, etiam corpusculis adhuc teneris & crescētibus, non parū nocet nimia illa sauitia & asperitas, quā mirum, quantū stulti nō sane pauci, tanq; præceptoris uirtutem mirantur. Principes citra.) Si necesse est admonere principem, tamen iucunde monendus est, non acerbe, ne eueniat, quod euenit Calistheni præceptorι Alexandri, & pædagogo Ptolomæi. Porro colorem quem ostendit, ipse mire seruauit in Panegyrīco, quo Philippi Burgundionū ducis laudes prosecutus est. Nihil enim aliud illic agit laudās, q̄ ut doceat & admoneat, qualem oporteat esse principē. Mutuū muli scabunt.) Prouerbiū est, cū uicissim alius aliū laudar, a mulis sumptum, qui quod manibus carent, mutuo se scabūt. Magnā illius laudatæ)

Nam

grauisq;. Hæc deiectiores animos erigit, demulcit tristes, extimulat languentes, expergeficit stupidos, ægrotos leuat, feroceſ mollit, amores cōciliat, conciliatos retinet. Pueritiam ad capessenda studia literarum allicit, senes exhilarat, principes citra offensam sub imaginē laudis, & admonet & docet. In summa facilit, ut quisq; sibi ipse sit iucundior & charior, quæ quidem felicitatis pars est uel præcipua. Quid autem officiosus, q̄ cum mutuum muli scabunt. Ut ne dicam interim hanc esse magnam illius laudatæ eloquētiæ partem, maiore medicinæ, maximam poëticæ: denique hanc esse totius humanæ cōsuetudinis mel & condimētum. Sed falli, inquiūt,

miserum

miserū est, imò non fallī , miserrimum. Nīmīum enim desipiunt, qui in rebus ipsis felicitatem hominis sitam esse exī stimant. Ex opinionibus ea pendet. Nam rerum humanarū tāta est obscuritas, uarietasq; ut nihil dilucide sciri possit, quēadmodū recte dictū est ab Academicis meis, inter philosophos quām minimum insolentibus . Aut si quid sciri potest, id non raro officit, etiā uitæ iucunditati. Postremo sic sculptus est hominis animus, ut longe magis, fucis, quām ueris capiatur . Cuius rei si quis experimentum expositum & ob- uium quærat, conciones ac templa pe- tat, in quibus si quid serium narratur, dormant, oscitant, nauseant omnes. Quod si clamator ille (lapsa sum, decla- mator dicere uolebam) ita ut sāpe faci- unt, anilem aliquam fabellam exordia- tur, expurgiscuntur, erigūtur, inhiāt oēs. Item si quis sit diuus fabulosior & poe- ticus (quod si exemplum requiris, finge

huius

igit̄ cōuersus sic ratiocinabar, hoc profecto hoīe sapiētor sum . Videū em̄ nostrū neuter quid bonū, quid ue malū sit scire. Cæterum hic quidem pu- tat se aliquid scire, nihil sciens. Ego uero ut nihil scio, ita nihil scire me pui- to. Visus sum igit̄ paulo hoc ipso esse sapientior, quod ea quā nescio, ne puto quidem me scire. Clamator.) Quidam clamant tantum. Decla- mant autem, qui ex arte dicunt, præsertim exercendi causa. Quod autē per- iocum

Nam ut supra diximus
Plato in Gorgia, orato/
riā assentationis partē fe-
cit. Inter philosophos) Est error se-
cīt. līx.

Socrates modestiā cau-
sa dicebat, se nihil scire,
ridens arrogantē sophi-
starū professionē, qui se
iactabant nihil nescire,
hinc Academicī nihil afi-
firmabāt, sed quod ubi-
q; p̄babile uiderent, id
sequebantur. Porro So-
crates in apologia dicit,
se putare idcirco ab A/
polline iudicatū omnīū
sapientissimum, quod se
nihil scire sciret. Sic em̄
ait loquens de quodam
qui & sibi & alijs uide-
retur sapientissimus .

πρός ἐμαντέρ δὲ οὐράνιον απίλωμα, ὅτι τούτου μεν τῷ αὐθέντῳ πάχειώ
σοφωτέρος είμι, καὶ μᾶλισται
ει μεν γῆρας ἡμῶν οὐδέπερος
οὐδέπερ καλόροονδ' αἰσθόμενος
εἰδέναι, ἀλλ' οὐτος μόνοις
τάσσει εἰδέναι, οὐκ εἴδωλος, εἰδώ-
λος πάντος οὐράνιον οὐδ' αὐτὸν
οὐδ' οὐρανόν. εἰκαγόντες τάσσει
συμπεριφέττειν τινά, αὐτῶν τάσσει
σοφωτέρος είναι, οὕτως αἱ μη-
οἰδέα, οὐδέποτε οὐρανοῖς εἰδέ-
ναι. id est, Ad meipsum

igīt̄ cōuersus sic ratiocinabar, hoc profecto hoīe sapiētor sum . Videū em̄ nostrū neuter quid bonū, quid ue malū sit scire. Cæterum hic quidem pu-
tat se aliquid scire, nihil sciens. Ego uero ut nihil scio, ita nihil scire me pui-
to. Visus sum igit̄ paulo hoc ipso esse sapientior, quod ea quā nescio, ne
puto quidem me scire. Clamator.) Quidam clamant tantum. Decla-
mant autem, qui ex arte dicunt, præsertim exercendi causa. Quod autē per-
iocum

Iocū hic narrat, mirū est
 ἃ quotidie uideamus ei
 uenire. Finge huius ge
 neris.) Ne quis hic ca
 lumnietur, aliquid pa
 rū reuerēter dictum de
 sanctis, non em̄ uocat di
 uos fabulosos, quod nō
 sint sancti, sed quod de
 his fabulosa quædā ferā
 tur, ut Horatius fabulo
 sum dixit Hydasphem flu
 uiū. Nec id simpliciter af
 firmat, sed addit, exem
 pli causa. Nam horū hi
 storiae fabulis simillimæ
 uidentur. Et tamen hæc
 qualiacunq; sunt, liben
 tius amplecti uulgus,
 ἃ quæ in Actibus apo
 stolorum, aut in Euange
 lijs legimus, certa & in
 dubitata. Acipenser ali
 cui) Acipenser siue acipē
 sis, pisces est optimi sapo
 ris, qui squamas ad os
 ueras habet, olim in ma
 ximo precio habitus.

Martialis i distichis, Ad
 palatinas acipensem mit
 tite mensas, Ambrosias
 ornent munera rara da
 pes. Apellis aut Zeusi
 dis,) Plinius libro tricesi
 mo quinto, Apellem di
 cit superasse omnes ante
 se genitos, posteaque se
 quutos, quippe qui pin
 xerit ea, quæ alij pingere

non potuerint, fulmina, tonitrua, brontem, astrapem. Zeusidis item memi
 nit Plinius, quem summas diuitias dicit arte sua sibi comparasse, posteaq;

consentem
 magno

huius generis Georgium aut Christo
 phorum, aut Barbaram) uidebitis hūc
 longe religiosius coli, quam Petru, aut
 Paulum, aut ipsum etiam Christum.
 Verum hæc non huius sunt loci. Iam
 quanto minoris constat hæc felicitatis
 accessio? Quandoquidem res ipsas ali
 quoties magno negocio pares oportet,
 uel leuissimas, uti grammaticen. At opi
 nio facillime sumitur. Quæ tamen tan
 tudem, aut amplius etiam ad felicita
 tem conduceat. Age si quis putribus ue
 scatur salsa mentis, quorum aliis nec
 odorem ferre possit, & tamen huic am
 brosiam sapiant, quæso, quid interest
 ad felicitatem? Contra si acipenser ali
 cui naueam sapiat, quid referet ad ui
 tæ beatitudinem? Si cui sit uxor egre
 gie deformis, quæ tamen marito, uel
 cum ipsa Venere certare posse uideat,
 nonne perinde fuerit, ac si uere formo
 sa foret? Si quis tabulam minio, lutóq;
 male oblitam, suspectet, ac demiretur,
 persuasum habens, Apellis aut Zeu
 sidis esse picturam, nonne felicior etiā
 fuerit eo, qui eorum artificum manum

Error grecis?

Error oculo
 rum.

magno emerit, fortassis minus ex eo
spectaculo uoluptatis percepturus?
Noui ego quēdam mei nominis, qui
nouæ nuptæ gemmas aliquot adulteri-
nas dono dedit, persuadens, ut erat
facundus nugator, eas non modo ue-
ras ac nativas esse, uerum etiam singu-
lari atque inestimabili precio. Quæsto,
quid intererat puellæ, cum uitro non
minus iucunde pasceret & oculos, &
animum, nugas perinde ut eximium
aliquem thesaurum conditas apud se-
se seruaret? Maritus interim & sum-
ptum effugiebat, & uxoris errore frue-
batur, nec eam tamen sibi minus habe-
bat deuinctā, quam si magno empta
donasset. Num quid interesse censem
inter eos, qui in specu illo Platonico
uariarū rerum umbras, ac simulachra
demirantur, modo nihil desyderent,
necq; minus sibi placeant: & sapientem
illum qui specū egressus, ueras res aspi-
cit. Quod

tia, ceruicē & crura ita deuinctos, ut & immobiles permanere cogātur, & ad
sola anteriora prospicere: capita uero uinculis adstricta, circūducere nequeant,
post tergum autē superne, ac procul, ignis lumen suspensum sit, interq;
ignem, & uinctos homines uia superior pateat, secus q̄b paries sit constru-
ctus, quemadmodum præstigiatoribus apponuntur coram spectantium
oculis cortinæ quædam, super quibus sua mirāda ostentant, finge præterea
homines alios intra parietes ferre res uarias: Hos demū homines ait, nihil

censemētē opera sua malo-
ra esse, q̄b quæ precio pos-
sent cōparari, cōpisse ea
dono dare. Plura de his
apud eundem inuenies. Impostura
in gemmis
facticj.

Mei nominis.) Apparet eū loqui de quopiā, cui nomē fuerit Moro, q̄
puellā sponsam hac arte
deluserit. Specu illo
Platonico.) Plato τοις/
τεῶν, homines qui reli-
ctis diuinis ideis, & spiri-
tualib⁹ rebus, quæ uere
sunt, nihil præter res cor-
poreas, uerarū rerū um-
bras, mirantur, tanq; cæ-
cos & somniantes singit,
q̄b καταχείω ὀικήσαι αὐτήν
λαγώδε, id est, in subterra-
neo domicilio speluncæ
formā præ se ferenti, suis
affectionib⁹ uinctos sedere.
Ad hunc em̄ modū So-
crates fere apud eū loqui-
tur, Naturā nostrā, quo Specus Pla-
tonicus. pertinet, tali quadā ima-
gine contemplare, finge
subterraneū specus, cui⁹
ingressus uersus lumen
per antrū totum peruius
undiq; pateat: in eo ho-
mines nutritos a pueris

Felicius est ergare p̄ sa pere.

aliud quicq; uel sui ipso/rum, uel aliarum rerum posse uidere, præter um/bras, quæ ex igne ad ad/uersam speluncæ partē ca/dunt. Mycillo Luciani co.) Apud Lucianū My/cillus quispiā cerdo, pau/pculus cœnauerat apud prædiuitē uicinum, no/cte q; somniauit se subito diuitem uehi humeris, possidereq; quæcunq; di/uites possident. Et ob id minatur gallo, quod suo cantu tantam felicitatem interrupisset. Extat dia/legus ab Erasmo latinus factus. Vel trientem.)

Triens est quarta pars assis, hoc est, tres unciae.

Quod animi curas.)

Stulticie cō moditas la/tius pacet.

Vnde in epigrammate Græco, γνθοστωθ', id est latus : λυσι, μέρη, μνος, id est, curā soluens: φυλο/pēd' iε, id est, amator ri/lus: τε πνύδ, id est delecta/bilis: & ξαδίνδ, id est, fa/cilis dicitur. Bacchi lau/des cōplexus est Flaccus hoc carmine: Quid nō ebrietas designat? opta/recludit, Spes iubet esse/ratas, ad prælia trudit in/ermē. Sollicitis animis

onus eximit, addocet artes. Fœcundi calices quē nō fecere disertū? Cōtra/cta quē nō in paupertate solutū? Tibullus quoq; Adde merū, uino q; nouos cōpescet dolores. Et Proptius Elegiarū tertio ad Bacchū ait: Curarūq; tuo sit medicina mero. Homer⁹ itē Iliados. 3. ἀνδρὶ ἡ κεκλιώτι, μλνος μέγα δίονς δέξα, id est, uiro aut qui laborauit, robur magnū uinū augebit. Albis qua/drigit.)

cit. Quod si Mycillo Lucianico diues illud & aureum somnium perpetuo so/mniare licuisset, nihil erat cur alia opta/ret felicitatem. Aut nihil igitur inter/est, aut si quid interest, potior etiā stul/torum conditio. Primum quod ijs sua felicitas minimo constat, id est, sola per suasiuncula. Deinde, quod ea fruuntur cum plurimis communiter. Porrò nul/lius boni iucunda sine socio possessio. Quis enim nescit quanta sapientum paucitas, si modo quisquā inueniatur: quāquam ex tot seculis Græci septem omnino numerant, quos mehercle, si quis accuratius excutiat, dispeream si uel semisapientem inueniet, imo si uel trientem uiri sapientis. Proinde cum inter multas Bacchi laudes, illud habe/at (ut est) primarium, quod animi curas eluat, idq; ad exiguum modo tem/pus, nam simulatq; uillum edormie/tis, protinus albis (ut aiunt) quadrigis recurront animi molestiæ, quanto me/um beneficium cum plenius, tum præ/

sentius

onu/s eximit, addocet artes. Fœcundi calices quē nō fecere disertū? Cōtra/cta quē nō in paupertate solutū? Tibullus quoq; Adde merū, uino q; nouos cōpescet dolores. Et Proptius Elegiarū tertio ad Bacchū ait: Curarūq; tuo sit medicina mero. Homer⁹ itē Iliados. 3. ἀνδρὶ ἡ κεκλιώτι, μλνος μέγα δίονς δέξα, id est, uiro aut qui laborauit, robur magnū uinū augebit. Albis qua/drigit.)

sentius, quæ perpetua quadam ebrietate, mentem gaudijs, delitijs, tripudijs expleo, idq; nullo negocio? Neq; quæquam omnino mortalem mei muneris expertem esse sino, cum reliquæ numinum dotes aliæ ad alios perueniant. Non ubiuis nascitur generosum & lenem merum, quod curas abigat, quod cū spe diuite manet. Paucis contigit formæ gratia, Veneris munus, pauciorib; eloquentia, Mercurij donum. Non ita multis obtigerunt opes, dextro Hercule. Imperium non cuiuis concedit Iupiter Homerius. Sæpenumero Mauors neutrīs fauet copijs. Cōplures ab Apollinis tripode tristes discedūt. Sæpe fulminat Saturnius. Phœbus aliquando iaculis pestē immittit. Neptun⁹ plures extinguit q; seruat. Vt iterim Veloues

istos

drigis.) Hoc proverbio summam indicamus certitatem. Generosum & lene.) Sic Horatius: Ad mare cum uenio, generosum & lene requiro, Quod curas abigat, qd cum spe diuite manet, Quod me Lucanæ iuuenem cōmendet amicæ.

Dextro Hercule) Huic decimas bonorū uouerunt, ut ditescerent: unde Persus Satyra secunda: Et o. si Sub rastro crepet argēti mihi seria, dextro Hercule. Iupiter Home ricus.) Homerus scribit sceptrum & ius a Ioue dari regibus, apud quem Vlysses Iliados. B. sic loquitur. οἰς κοράνως ἔσω, οἰς βασιλεὺς, ὡς ἐμωκεκρόν τοῦ πάτερού τοῦ θεού Δέμισας ήτα σοὶ σι βασιλεὺς, id est unus dñs sit, unus rex, cui dedit filius Saturni uersuti sceptrū atq; fas,

ut ipsos regat. Et Nestor Iliados. α. συκπούχθοβασιλεὺς, ω πεζεὺς κῆδος ἐδωκεμ, id est, Sceptriter rex cui Iupiter gloriā dedit. Apollinis tripode) cū respōdet quæ noillent audisse. Saturnius.) id est Iupiter, cui fulmē tribuūt poetæ, unde πεπικέραως dicitur. Phœbus aliquādo.) Vt in primo Iliados ob erexitam sacerdotis Chrisæ filiā, βασιλὴ χολωθείη, νέορον διὰ σφαῖραν ἀρσε κακῶ, διλέκουτο λαοί, id est, Regi iratus morbū excitauit malū, perieruntq; populi. Vnde Pæan dicit, διπλή τοιάση, id est, a ferēdo. & Apollo ἀποπλάνεψ, id est, a corrūpendo: & βελεστραχογέ, id est, sagittis gaudēs: & ἐκατηβόλος, id est, longe iaciens. Veiuoues istos.) Antiqui Rhomani ut Iouē & Dionē, a iuuando appellauerunt, ita eum deū, qui nō iuuandi potest statē, sed uim nocēdi haberet. Nam deos quosdā, ut prodeſſent, celebrabāt, quosdā ut ne obēſſent, placabāt, Veiuē appellauerunt, dēpta atq; detrac̄ta

iuuādī facultatē, per hoc
σερηνήκορ μόριον, id est,
priuatiuam particulam,
uā. Huius' dei simula/
chrū, quod fuit Rhomæ
in æde ipsius, quæ erat
inter arcem & capitolū,
sagittas tenebat, quæ ui/
delicet erant ad nocen/
dum parata. Quapro/
pter eum deum pleriq;
Apollinem dixerūt. Hu/
iusmodi fere Aulus Gel/
lius libri quinti capite
duodecimo. Atas.)

Aten finxit Homerus,
quam latine noxam pos/
sis dicere. Hæc immittit
turbas & offensas rebus
mortaliū, quas Lita
studēt componere. Eam
Iupiter, capillis arreptis,
præcipitauit e coelo, ut
dicit Homer⁹ Iliados. τ.
Eadē inter Agamēnōnē
& Achilleū excitauit dis/
fidium, de qua Iliados
quocq; nono sic dicit, ἡ δ'
ἄτη θεναρίπτη ή ἀρτίπος

δύων κατάσαις τοῦλλον ὑπερπροθέα, φθάνει δέ περ τάσσαμεν ἐπὶ διαρυθμία
ἀνθρώπων, id est, Ate autem robusta ueloxq; est, quoniā omnes Litas cursu
superat: præuenit autem in omnē terram, nocens hominibus. Pœnas, Fe/
bres.) Quidam duos tantū deos faciebant, beneficium & pœnam, ut De/
mocritus, quod (ut Plinius ait) ad maiore accedit socordiam, q; ponere in/
numerous. Qui & libro secundo autor est, Febri publice phanum dicatum
fuisse in palatio. Piamina.) Credebāt offendī deos, si quid in sacris fuisse
non rite peractum: id si accidisset, expiabant. Nec cœlum terræ.) Prouer/
bium est, quo significamus summū tumultū. Sic Iuuenalis Satyra secūda:
Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo: Idem sexta: Clames licet,
& mare cœlo confundas. Allusit autē ad fabulam apri Calydonij, quē im/
misit Diana, quod cæteris dijs ad conuiuiū uocatis, sola domi remanserit,

quæ

istos Plutones, Atas, Pœnas, Febres,
atq; id genus, non deos, sed carnifex
cōmemorem. Ego sum una illa Stulti/
cia, quæ omneis ex æquo tam parata
beneficētia complector. Nec uota mo/
ror, nec irascor, exposcens piamina, si
quid ceremoniarum fuerit prætermis/
sum. Nec cœlū terræ misceo, si quis reli/
quis inuitatis dijs, me domi relinquat,
nec admittat ad nidorē illum uictima/
rum. Nam cæterorū deorum tanta in/
his est morositas, ut propè maius sit
operæpreciū, atq; adeo tutius, illos ne/
gligere q; colere. Quemadmodū sunt
& homines nōnulli, tam difficiles, & ad
lædendum irritabiles, ut præstiterit eos
prorsum alienissimos habere, quām fa/
miliares. At nemo, inquiūt, Stulticiæ sa/
crificat, neq; templum statuit. Evidē
demiror,

demiror, ut dixi, non nihil hanc ingrati-
tudinem. Verum hoc quoq; pro mea
facilitate boni consulo: quanq; ne haec
quidē desiderare possim. Quid enim
est cur tūsculum, aut mola, aut hir-
cum, aut suem requirā, cum mihi mor-
tales omnes ubiq; gentiū eum cultum
persoluant, qui uel à theologis maxi-
me probari solet? Nisi forte Dianaë de
beam inuidere, quod illi humano san-
guine litatur. Ego me tū religiosissime
coli puto, cum passim, ut faciūt omnes,
animo complectuntur, morib; exprī-
munt, uita repräsentant. Qui quidem
diuorum cultus, nec apud Christianos
admodum frequens est. Quanta tur-
ba eorum, qui deiparæ uirgini cereo-
lum affigunt, idq; in meridie, cum ni-
hil est opus? Rursum quām pauci qui
eandem uitæ castimonia, modestia, cœ-
lestium rerum amore studeant æmu-
lari? Nam is demum uerus est cultus,

longeç

hostias excogitauerunt ipsi hostes humani generis, ut q; plurimas deuora-
rent animas. (Quanta turba.) Ostendit quid dixisset cultum optimum,
qui constat imitatione uitæ, non ceremonijs. Et ait plurimos esse, qui bea-
tam Mariam ceremonijs colant, per paucos qui uitam studeant æmulari,
hoc est, humilitatem, puritatem, contemptum diuitiarum, meditationem
diuinæ scripturæ. Quod autem per iocum additum est, in meridie, nemo
malignius interpretetur, quasi damnet simplicē populi pietatem. Etiam si

quaꝝ apud Nasōnē trans-
formatorū libro octauo
sic: Tangit & ira deos, at
non impune feremus

Quaꝝ, inhonorata, nō
& dicemur inulta, In/
qt, & Oeneos ultorē spre-
ta per agros Misit aprū.

De hac re multus est io-
cūs apud Lucianum, in
conuiuo Philosopho-
rum, siue Lapithis. Tu-

sculum.) Ture olim lita-
bant & mola. Plinius in
præfatione: Et mola tan-
tum salsa litant, qui non
habent tura. Est autē mo-
la far tostum, sale cōspersum,
quo hostiæ asperge-
bantur, dictum a molito
farre. (Dianaë debeā in-
uidere.) Apud Scythas

Thauricæ Dianaë huma-
no sanguine litabatur, in
Latia quoq; ut Strabo
in quinto scribit, tem-
plum Dianaë Thauricæ
erat, Artemisiū dictum,
non procul ab Alba, in
quo humanis hostijs li-
tabatur Dianaë. Idcirco
inquit Lactantius diu-
narū institutionū libro
secundo: Diū humanas

Supersticio-
sus cultus
imaginis.

Hieronymus Vigilantio deridenti hunc morem, nihil aliud respondet, q̄b cereos accendi, nō in honorem martyri ut ipse calumniabatur, sed in solatium nocturnæ caliginis. Desunt mystæ.) Qui initiati numini sacra celebrat. Ut saxeas) Omnes ferme veteres sancti, dāabant in templis imagines, ob metū idolatriæ, id qd' ex cōplurib' pater locis, uel apud Hieronymū, episcopus quidam uelum sustulit, & concidit e tēplo, quod hominis haberet pīctā imaginē. Et diuus Gregorius episcopum quendam reprehendit, nō q̄b imagines fregerit, sed quod id fecerit absq̄ cōsilio fratrum. Et in eadē epistola sapius inculcat, nihil manufactum ullo modo debere adorari: at

posteriores theologi rationem inuenere, ut ipsi uidetur, argutam, qua ea dem ratione adoremus saxeā aliquā, & vermiculosam imaginē, & Christum: uerum de his non dispuo. Sit magna pietatis pars, prouolui gypso, coloribus lito. Non taxatur hic consuetudo Christianorū, sed illorum stultitia, qui imagines uenerantur non ut signa, sed p̄cīnde quasi ipsæ sensum aliquem habeant, & huic magis fidant q̄b illi. Quod si consultum est uitare scelerum occasions (nullum autem scelus execrabilius idololatria) profecto non alienum fuerit, hanc e medio tollere, ne quid offendat imperitos.

Rhodi:) Insula est Lycia, ut Mela scribit, in qua, ut Solinus ait, nūq̄ tam nubiflum est cōlēum, ut sol non uideatur. Vnde Horatius in Odis, eam claram dicit. Quocirca in ea Phœbus colebatur. Cypro:) Insula est, quæ Ciliciam a septentrione, Iſſicum sinum ab oriente, Pamphyliū ab occidente, & Aegyptiacū a meridie habet; de qua Strabo libro decimoquarto. Hāc

Flaccus

longe q̄b cōelitibus gratissimus. Præterea cur templum desyderem, cū orbis hic uniuersus templum mihi sit, ni falor, pulcherrimum? Neq̄ uero desunt mystæ, nisi ubi desunt homines. Nec iam usq̄ adeo stulta sum, ut saxeas, ac coloribus fucatas imagines requiram, quæ cultui nostro nonnunquam officiūt, cum à stupidis, & pinguibus istis, signa pro diuis ipsis adorantur. Nobis interim usu uenit, quod solet ihs, qui à uicariis suis extruduntur. Mihi tot statuas erectas puto, quot sunt mortales, uiuam mei imaginē præ se ferētes, etiā si nolint. Itaq̄ nihil est quod reliquis dijs inuideam, si alijs in angulis terrarū alij colantur, idq̄b statis diebus: quēadmodū Rhodi Phœbus, in Cypro. Venus,

nus, Argis Iuno, Athenis Minerua, in Olympo Iupiter, Tarenti Neptunus, Lampsaci Priapus, modo mihi cōmu-
niter orbis omnis longe potiores ui-
ctimas assidue præbeat. Atqui si cui
uideoꝝ hæc audacius q̄ uerius dicere,
agedū paulisper ipsas hominū uitæ
inspiciamus, quo palam fiat, & quantū
mihi debeant, & quanti me faciat ma-
ximi pariter ac minimi. At non quorū
libet uitam recensēbimus, nam id qui-
dem perlongum, uerum insignium tan-
tum, unde reliquos facile sit æstima-
re. Quid enim attinet de uulgo, plebe-
culaque commemorare, quæ citra con-
trouersiam tota mea est? tot enim
undicq; Stulticæ formis abundat, tot
indies nouas comminiscitur, ut nec mil-
le Democriti ad tantos risus suffice-
rint: quanquam illis ipsis Democritis
rursum alio Democrito foret opus.
Quinetiam incredibile sit dictu, quos
risus, quos ludos, quas delitias, homū-
culi quotidie præbeant superis. Nam
hi quidem horas illas sobrias, & ante
meridianas iurgiosis cōsultationibus,
ac uotis audiendis impartiunt. Cate-
rum ubi iam nectare madent, neq; lu-
bet quicq;

Flaccus dicit dilecta Ve-
neri: unde & Cypria dicti
tur. Argis.) Strabo lib-
ro octauo, multiplex
ponit Argos, hic de Pe-
loponesiaco loquitur,
ubi dicatum erat Iunoni
templum. De hoc apud
Homerum Iliados. d. sic Communis
loquitur Iuno. Ήτοι ἐμοὶ uita morta,
Τρεῖς μὲν τοινύ Κλάται
ταῖς ξιφριν πόλικες ἀργος plena:
αῶσθι τε, νοεὶ εὐραγνια
μυκίων, id est, Treis mi-
hi ciuitates multo omni-
um sunt maxime dile-
cta, Argos, Sparta, & la-
tas uias habens Myce-
ne. In Olympo.) Stra-
bo libro octauo qua-
tuor dicit esse Olympos,
hic de Peloponesiaco lo-
quitur, circa quē est Elis
& Pisa Ioui dicata, ut
Strabo ait, & olympia,
ubi olympici agones fie-
bant. Lampsaci.) Lam-
psacum oppidum est cir-
ca angustias Hellepon-
tiacas, non procul ab
Abydo, ubi Priapus co-
lebatur. De hoc Plinius
libro quinto. Consul-
tati.) Lege Icaromenip-
pum Luciani, quem Era-
smus latinitate donavit,
& rectius intelliges hunc
locum. Hic locus to-
tus iocosus est, Etamen
ludens depingit imagi-
nem uitæ humanæ.

Fletad

Flet ad nouercæ tumulum) Proverbio dictum est apud Græcos, δακρύψεις τὸν τάφον, id est, Fleret ad nouercæ tumulum, de his qui fingeant dolorē, cum apud se gauderet. Ventriculo.)

Quem uulgus stomachum, Latini uentriculum vocant. Versuris.) Versura est, cum æs alienum ære alieno dissoluitur, & creditor mutatur, non liberatur debitor, sed magis inuoluitur, hinc du-

Amantes Amantes etia uoce, ut autor est Fe-

zelotypi. stus, quod creditorē uer-

Luctus Luctus in Phor-

mione: In eodē luto hæ-

nebris.

sitas, uorsuram solues. Decocturus.) Decoxisse dicuntur, qui absumpsis omnibus, cedunt bonis, ut loquuntur iureconsulti. Orbis senibus.)

Orbi

Ocio. somno & ocio nihil putat felicius.

Curiosi. Curiosi. Sunt qui alienis obeun-

dis negotijs sedulo tumultuantur, sua negligunt.

Decostores. Est qui uer-

suris, atque ære alieno diuitem se esse putat, mox decocturus.

Alius nihil arbitratur felicius, quam si ipse pauper hæredem

Anari. locupletet. Hic ob exiguum, idque incertum lucellum, per

omnia maria uolitat, undis ac uentis uitam committens, nul-

Milites. la pecunia reparabilem.

Ille manult bello diuitias querere,

Hæredipie- quam tutum ocium exigere domi.

tæ. Sunt qui captandis orbis

senibus, putant quam cōmodissime ad opes perueniri. Neque

desunt

bet quicque seriū agere, tum qua parte cœlum que maxime prominet, ibi consistunt, ac pronis frontibus, quid agitent homines speculatur. Nec est aliud spectaculum illis suauius. Deū immortalē, quod theatrum est illud, que uarius stultorū tumultus? Nā ipsa nō nunquam in deorum poëticorū ordinibus considerare soleo. Hic deperit in mulierculā, & quo minus adamatur, hoc amat impotentius. Ille dotem ducit, non uxorem. Ille sponsam suam prostituit. Alius zelotypus uelut Argus obseruat. Hic in luctu papæ que stulta dicit facitque cōdūctis etiā uelut histriónibus, qui luctus fabulam peragant. Ille flet ad nouercæ tumulum. Hic quicquid undecimque potest corraderet, id totum uentriculo donat. Paulo post fortiter esuritus. Hic

Octo. somno & ocio nihil putat felicius.

Curiosi. Sunt qui alienis obeun-

dis negotijs sedulo tumultuantur, sua negligunt.

Decostores. Est qui uer-

suris, atque ære alieno diuitem se esse putat, mox decocturus.

Alius nihil arbitratur felicius, quam si ipse pauper hæredem

Anari. locupletet. Hic ob exiguum, idque incertum lucellum, per

omnia maria uolitat, undis ac uentis uitam committens, nul-

Milites. la pecunia reparabilem.

Ille manult bello diuitias querere,

Hæredipie- quam tutum ocium exigere domi.

tæ. Sunt qui captandis orbis

senibus, putant quam cōmodissime ad opes perueniri. Neque

desunt

desunt, qui idem malint de amandis
beatiss aniculis auctupari. Quorū utri-
que tū demum egregiam de se uolu-
ptatem dījs spectatoribus præbēt, cū
ab iñsipsis, quos captant, arte deludun-
tur. Est omniū stultissimum, ac sordi-
dissimum negotiatorum genus, quip/
pe qui rem omniū sordidissimam tra-
ctēt, idq; sordidissimis rationib; qui
cū passim mētiātur, peierent, furentur,
fraudent, imponāt, tamen omniū pri-
mos sese faciunt, propterea quod dī-
gitos habeant auro reuinctos. Nec
desunt adulatores fraterculi, qui mi-
rentur istos, ac uenerabiles palam ap-
pellent, nimirum, ut ad ipsos aliqua
male partorum portiūcula redeat. Ali-
bi uideas Pythagoricos quos dā, qui
bus usq; adeo omnia uidentur esse cō-
munia, ut quicquid usq; incustoditū
nacti fuerint, id uelut hæreditate ob/
uenerit,

Augustino & Cassiodoro credimus, nā hi citatur in decretis dist. octoge-
simaoctaua, quorum sanctissimis scriptis, nescio quis frater, mercatori-
bus assentari uolēs, paleas præposuit. Augustinus etiam palam dicit in li-
bro de pœnitentia, mercatores & milites pœnitentiam agere non posse.
Adulatores fraterculi.) Non taxat religiosos, sed adulatores, cuiusmodi
sunt in hoc genere non parum multi, qui concionantur ad quaestum &
nullos sāpius aut honorificentius appellant, q; mercatores, quos uocat
uenerabili mercantanti, quod hi dent largius. Alibi uideas Pytha-
goricos.) locat in furaces, quia Pythagoras dixit. τῷ μὲν οὐλωπτὸν πάντα

Orbi sunt, quibus libe-
ri non sunt, hos potissi-
mum captant. Beatis
aniculis.) Beatas uocat
diuites. Iuuenialis, Opti-
ma summi Nūc uia pro/
cessus, uetulæ uelsica be/
atae. Quos captant.)
Id Horati⁹ narrat de Na/
sica & Corane. Lucian⁹ Negociato/
item de nonnullis ἡγε/
μοῖς. Rem omnium
sordidissimam.) Sordi-
dum uocat illiberale, &
magno animo indignū.
Porro in bonorum ordi-
ne, etiam iuxta Peripate/
ticos, nihil uilius pecu/
nia, quam solā captant
negociatores. Nec Cice-
ro probat hoc negotiato/
rum genus, qui hic coe/
munt, ut alibi carius uen-
tant. Et paucissimi sūt,
imo nulli opinor qui si/
ne fraude ditescant. Et ta-
men hi soli habentur in
precio, cum in sententijs
Theologorū plane dam/
nata sit negotiatio, si Gre-
gorio credim⁹, nam hic
citatur in sententijs, nec
minus si Chrysostomo,

Adulatio
concio nato/
rum

Fures.

κοινὰ ἔντυαι, id est, amico-
rum omnia esse commu-
nia. Id dogma sequi ui-
detur, cum ab omnibus,
uelut ab amicis accipi-
unt. Votis tātum.) Vt
apud Lucianum in Na-
ui. Foris diuites.) Aīūt
Venetijs multos huius-
modi patricios esse.

Prorogatorem iudicē)
Differt enim sententiam

Litigatores ne perdat quāstum.

Et collusorem.) Collu-
dit, qui nocet parti, quā
uidetur tueri, & adiuuat
quā uidetur oppugnare
quod iureconsulti uocat
prāuaricationem.

Est qui Hierosolymā)
Nō damnat eos, qui pro
animo uisunt loca quæ-
dam. Tametsi nō video

quid in his sit magnæ
pietatis, nisi forte sit ali-
qd uidisse uestigia Chri-
sti & sanctorū, ut his ac-
cendamur ad æmulatio-
nem. Et maxima pars ho-
minum, hodie maximo
suo malo peregrinatur.

Pleriq; sub hoc prætextu
planos & errores agunt.
Verum hæc non libenter
audiunt, qui ex hominū
uel superstitione uel ma-
licia lucrum sentiūt. Ve-
runtamē uide q; circum-

spekte locutus est Erasmus, etiam sub aliena persona, ne quis possit of-
fendi. Non probat eos, qui domi relinquunt, quos curare debeant, &
uisunt loca, in quibus nihil negocij habebant, tantū uisunt, ut uisant.

Quemadmodum Menippus.) Extat, ut dixi, dialogus Icaromenip-
pus

Optatores.

Profusores.

Ambitiosi.

Litigatores

**Qui sacra-
uisunt loca.**

di potest, quos motus, quas tragœdiæ
ascieat tātulum animalculum, tamq;
mox peritum. Nam aliquoties uel
leuis belli, seu pestilentia procella mul-
ta simul milia rapit, ac dissipat. Sed
ipsa stultissima sim, planeque digna,
quam multis cachinnis rideat Demo-
critus, si pergam popularium stultici-
arum, & insaniarum formas enumera-
re. Ad eos accingar, qui sapientia
speciem inter mortales tenet, & aure-
um illum ramum (ut aiunt) aucupan-
tur, inter quos Grammatici primas te-
nent, genus hominum profecto, quo
nihil calamitosius, nihil afflictius, ni-
hil æquæ dīs inuisum foret, nisi ego
miserrimæ professionis incommoda
dulcι quodam insaniae genere mitiga-
rem. Nec enim πέντε κατάραι, id est,
quinq; tantum dīris obnoxij sunt isti,
quemadmodum indicat epigramma
græcum, uerum sexcentis, ut qui sem-

per
pus, in quo Menippus
in luna sedens contépla-
tur mortalium uitam.
Aureum illum ramū.)
Allusit ad ramum, quē
duce Sibylla, repperit
Aeneas apud Vergiliū, Stultiæ do-
ad inferos descensurus, & toru homi-
num.
πέντε κατάραι.)

id est, quinq; execratio-
nibus, sive deuotioni-
bus. Allusit autem ad
Græcum Epigramma,
quod iocatur Gramma-
ticis esse. πέντε ρύμ, πέν-
τε πλωσεις καὶ πέντε κα-
τάραι, id est, quinq; ge-
nera quinq; casus, & qni
que deuotioes, ob quin-
q; primos uersus Home-
ricos, ḡrū primus incipit
a μέντη, quod iram signi-
ficat. Secundus ὄντομέ-
νων quod perniciosa si-
gnificat, habet & μυρία
ἄλγεα, id est, innumeros
dolores. Tertius animas
mittit ad inferos. Quar-
tus, canum lanationē.
Quintus, auium, & irā
Iouis. Atq; his auspicijs
ingrediuntur suum mu-
nus. Epigrāma aut̄ est li-

bro primo Palladæ titulo huiusmodi. Αρχὴ γραμματικῆς πεντάσι,
χόρεσι κατάραι. πρῶτθ̄ μῶν ἔχει, δεύτερος δύλομένων, καὶ μετὰ δύλοι
μενίων, δαναῶν τάλιμ ἄλγεα τολλά. ὁ τρίτατθ̄ φυχαῖς εἰς αἵδην κατάραι.
τὸ δε τεταρτας τὰ ἐλώγια, καὶ κάνεις ἀργοί. τέμπτου, οιωνοί, καὶ χόλοι
ζειδίοις. τῶν οὖν γραμματικῶν δωμάται μετά τέντε κατάραι, καὶ τέντε
τάλων, μή μέγα τενθ̄ ἔχει, id est, principiū grāmatices qnq; uersib;
contenta, est deuotio. Primus iram habet, secundus perniciosa. Et post
perniciosa, Græcorum rursum dolores multos. Tertius animas in in-

fernū dedit. Quar
ti autē, tractus, & canes
ueloces. Quinti aues,
& ira est Iouis. Quomo
do igitur Grammaticus
potest post quinque exe
crationes, & quinque casus
non magnum lucū ha
beret. In φροντισκόις.)

Aristophanes ἐν νεφέ
λαις, Socratis Scholā uo
cat φροντισκόιον, quasi di
cas sollicitudinis locum,
quod illic tristes ac cogi
tabundi sederent. Et So
rates dicere consueuit,
φρόντισον, hoc est cogita
hoc dicto adhortans ad
diligentem rei considera
tionem. Asinum illū
Cumanum. Is repertū
leonis exuum adaptar
at corpori suo, atque ita
leo creditus timebatur,
donec quidam ex auri
um prominentium indi
cio sensit asinū esse, de
inde fuste contulit, ad
stabulum reductus est.

Amaricinum olet.)
De cōpositione ungenti
Amaricini, quod & san
sucinum uocant, uide
Dioscoridem in primo.
Hoc Plinius in decimo
tercio libro dicit, optimū
fuisse in Cypro & Myti
lenis, quod ibi sansucus
abundet.

Tyrannide suam.) Est omnino simulacrum tyranni, sa
uis, ut fere sunt omnes ludi magistri, adeo ut Dionysius Syracusis ex
pulsus, Corinthi ludum aperuerit literariū, cū sine Tyrānde uiuere non
posset, tā malus praeceptor, φuerat rex Phalaridis.) Phalaris Agrigentis
norū

Tyrānis lu
di magistro
rum.

Arrogantia
eorumdem.

per famelici, sordidique in ludis illis suis
in ludis dixi, imo in φροντισκόις, uel pi
strinis potius, ac carnificinis, inter pue
rorum greges, consenescant labori
bus, obsurdescant clamoribus, sc̄tore
pædoreque contabescant, tamen meo
beneficio fit, ut sibi primi mortalium
esse uideātur. Adeo sibi placent, dum
pauidam turbam, minaci uultu uo
ceque territant, dum ferulis, uirgis, lo
risque consindunt miserios, dumque mo
dis omnibus suo arbitratu s̄euunt,
asinum illum Cumanum imitantes.
Interim sordes illæ, meræ mundiciae ui
dentur, pædor amaricinum olet, mi
serima illa seruitus regnum esse pu
tatur, adeo ut tyrannidem suam no
lint cum Phalaridis aut Dionysij im
perio commutare. Sed longe etiā feli
ciores sunt noua quadā doctrinæ per
suasione. Siquidem cum mera delira
menta pueris inculcent, tamen dī bo
ni, quem non illi Palæmonem, quem
non Donatum præ se s̄e cōtemnunt
idque nescio quibus præstigijs mire ef
ficiunt

Est omnino simulacrum tyranni, sa
uis, ut fere sunt omnes ludi magistri, adeo ut Dionysius Syracusis ex
pulsus, Corinthi ludum aperuerit literariū, cū sine Tyrānde uiuere non
posset, tā malus praeceptor, φuerat rex Phalaridis.) Phalaris Agrigentis
norū

ficiunt, ut stultis materculis & idiotis patribus tales uideantur, quales ipi se faciūt. Iam adde & hoc uoluptatis genus, quoties istorum aliquis Anchisae matrem, aut uoculam uulgo incognitam, in putri quapiam charta deprehenderit, puta bubequam, bouinatorem aut manticulatorem, aut si quis uetusti saxi fragmetum, mutilis notatum literis, alicubi effoderit, o Iupiter quæcum exultatio, qui triūphi, quæ encomia, perinde quasi uel Africam deuicerint, uel Babylonas ceperint. Quid autem cum frigidissimos, & insulsissimos uersiculos suos passim ostentant, neq; desunt qui mirentur, iam plane Maronis animam in suum pectus demigrasse credunt. At nihil omnium suauius, q; cum ipsi intellesse mutua talione laudant ac mirantur uicissimq; scabunt. Quod si quis ali- us uerbullo lapsus sit, idq; forte fortuna hic oculatior deprehenderit, ιερα, κλέ, quæ protinus Tragœdiæ quæ digladiationes, quæ conuicia, quæ in uectiuæ: Male propitios habeam omneis

suum demigrasse corpus. Quod notans Persius ait, Nec in bicipiti somniasset Parnaso Memini, ut repete sic poeta prodire. ιερα, κλέ, id est, O Her-

norū tyrānus, adeo erudi- delis, ut φαλαρίσμον uocent durius imperiū.

Anchisæ matrem.) Ex Homero solent talia præponere, & facin' est ignorare quicq; huiusmodi.

Bubsequā.) Hoc utiē Apuleius, pro eo quisequitur boues. Bouinatorem.) Bouinari ueteres dicebant tergiuerari in causa, & Bouinator, tergiuersator. Cuius meminit Aulus Gellius.

Manticulatorem) Festus ostendit olim manticulari dictū fuisse, pro clanculum suffurari.

Vetusti saxi fragmetum.) Sunt qui adeo superstitione uenerent antiquitatem, ut rudera quoque tantum non adorent, & putria saxa, quanq; moderatum antiquitatis studium in laude ponendū est. Africā deuicerint.) Quod longo ancipitiq; bello, uix tandem Scipio num maxime auspicis deuicta sit a Rhomanis.

Vel Babylonas.) Proverbiale est apud Lucia, num. Hanc opulentissimam urbem cepit Darius opera Zopyri. Maronis animum.) Allusit ad id, qd Ennius somnauit, animam Homerini in cules.

omneis grammaticos, si quid mentior. Noui quendam πολυτεχνότατον, Græcum, Latinum, Mathematicum, philosophum, medicum, ταῦτα βασιλικόν, iam sexagenarium, qui cæteris rebus omisis, annis plus uiginti, se torquet ac discritiat in grammatica, prorsus felicem se fore ratus, si tamdiu liceat uiuere, donec certo statuat, quomodo distinguedæ sint octo partes oratiōis, quod hactenus nemo Græcorum aut Latinorum ad plenū præstare ualuit. Perinde quā si res sit bello quoq; uindicanda, si quis coniunctionem faciat dictionem ad aduerbiorum ius pertinētem. Et hac gratia, cum totidem sint grammaticæ, quot grammatici, immo plures: quandoquidem Aldus meus unus plus quinquies grammaticam dedit, hic nullam omnino quantūvis barbare aut moleste scriptam prætermittit, quam non euoluat, excutiatq;: nemini non inuidens, si quid quantumlibet in ep̄te moliatur in hoc genere, misere timens, ne quis forte gloriam hanc præripiat, & pereant tot annorum labores,

Poetæ. cules. Est autē uox abominantis, qd̄ Hercules soleat in malis opitulari. Vnde & ἀποστολος uocant. Cum Persarum regibus.) Quod de horum opulentia, prodigia quædam ferebantur. Horatius, Persarum uigi rege beatior. Et Persicos odi puer apparat.

Vt habet prouerbiū.) ἦν ποιητὴ ζωγράφεως ἀνεύθυνος γένος, id est, Poetas & pictorū liberū genus, Meminit Lucia,

nus

Vtrum insaniam hanc uocare mauultis, an stulticiam? Nam mea quidem haud magni refert, modo fateamini meo beneficio fieri, ut animal omnium alioqui lōge miserrimum, eo felicitatis euehatur, ut sorte suam neq; cū Persarū regibus cupiat permutare. Minimi debent poetæ, tametsi uel ex professō meæ sunt factionis, quippe liberū genus, ut habet prouerbiū, quorū omne studiū non aliò pertinet, quam ad demulcendas stultorum aures idq; meris

meris nugam̄tēis , ac ridiculis fabulis.
 Et tamen his freti dictu mirum, ut cū
 sibi policeantur immortalitatem , &
 dijs parem uitam,tū alijs eandē pro-
 mittant. Huic ordini præ cæteris fami-
 liares φιλαυτία Κολακία , nec ab ullo
 mortalium genere color neq; simpli-
 cius , neq; constantius. Porro Rheto-
 res , quanq; nonnihil illi quidem præ
 uaricantur, colluduntq; cum philoso-
 phis, tamen hos quoq; nostræ factio-
 nis esse , cum alia multa, tū illud in pri-
 mis arguit, quod præter alias nugas ,
 tam accurate, tam multa de iocādi ra-
 tione conscripserunt: Atq; adeo stulti-
 ciam ipsam inter facetiarum species
 numerat, quisquis is fuit, qui ad Herē-
 nium dicendi artem scripsit : Quodq;
 apud Quintilianū , huius ordinis lon-
 ge principem, caput est de risu uel Ilia
 de prolixius. tantūq; stulticiæ tribuūt
 ut sæpenumero quod nullis argumē-
 tis dilui possit, risu tamē eludatur. Ni-
 si & si quis hoc arbitretur ad stultici-
 am non pertinere, ridiculis dictis exci-
 tare cachinnos, idq; arte. Huius fari-
 næ sunt & isti , qui libris ædendis fa-
 mam immortalē aucupantur. Hi cum omnes mihi pluri-
 mum debent , tum præcipue qui meras nugas chartis illi-

nus. Itē Horatius, Piæ
 ribus atq; poetis, Quid
 libet audendi semper fu-
 it æqua potestas. φιλαυ-
 τία κολακία Κολακία ,
 id est, Amor sui, quod fe-
 re sibi ipsis placent. κολα-
 κία, id est, adulatio, quod
 palā assentetur his, quos
 laudat, & ex nebulonib;
 spurcissimis deos nōnū-
 quā faciunt. Collus Rhetores.
 duntq;) Admiserit enim
 hi nonnihil philosophia
 ueluti Fabius & Cicero .

De iocandi ratione .)
 In oratore Ciceronis plu-
 rima tradūtur de facetia,
 apud Quintilianum de-
 risu. Ad Herennium .)
 Stilus indicat nō esse Ci-
 ceronis , & alia quædam
 argumēta. Is igitur quis/
 quis fuit, in primo libro,
 tradēs quib; modis suci
 currendum est , quoties
 iudex defessus est audi-
 endo , plurimas iocandi
 species attingit , & inter
 cæteras ponit stulticiam.

Risu tamen eluda /
 tur .) Vt Cicero de /
 prehensus in mendacio ,
 quod domū emisset, quā
 negauerat se empturum ,
 elusit ad hūc modum, ut
 diceret eē sapientis patris/
 familias , dissimulare qd Scriptores
 uelit librorum.

uelit agere. Nec Persi
um nec Læliū. Hos iudi
ces uelut doctos recusat
Lucilius, qui iocatur se
Tarentinis & Consenti-
bis, uelut crassis homi-
nibus scribere. Lege præ-
fationem Ciceronis, in
primum librum de fini-
bus honorum & malo-
rum. Nonum in an-
num premunt.) Allusit
ad illud Horatianū, No-
numq; prematur in an-
num. Somni rerum
omniū dulcissimi.) Nam
id Epithetum poetæ so-
mno frequētissime tribu-
unt, ut Theocritus in Eu-
ropa, ὑπνοσθέτε γλυκίωρ
μέλιτος βλεφάροισι μέφι
ζωμ, id est, Somnus quā-
do dulcior melle palpe-
bris infedit. Ab altero
lippo.) Quod lippiat fe-
re impēdīo studiosi.
Ita Horatius, Namq; pi-
la crudis inimicum & lu-
dere

nunt. Nam qui eruditæ ad paucorum
doctorum iudicium scribūt, quiq; nec
Persium, nec Læliū iudicem recusant,
mihi quidem miserandi magis q; be-
ati uidentur, ut qui sese perpetuo tor-
queant: addunt, mutant, adimunt, re-
ponunt, repetunt, recudunt, ostendūt,
nonum in annum premunt, nec unq;
sibi satisfaciunt, ac futile præmium,
nempe laudem, eamq; per pauorum
tanti emunt, tot uigilij, somniq;, rerū
omnium dulcissimi, tanta iactura, tot
sudoribus, tot crucibus. Adde nūc ua-
letudinīs dispendiū, formæ perniciē,
lippitudinem, aut etiam cæcitatē, pau-
pertatem, inuidiam, uoluptatum ab-
stinentiam, senectutem præproperā,
mortem præmaturam, & si qua sunt
aliæ eiusmodi. Tantis malis sapiens
ille redimendum existimat ut ab uno
aut altero lippo probetur. At meus il-
le scriptor, quanto delirat felicius, dum nulla lucubratione,
uerum utcunq; uisum est animo, quicquid in calamum inci-
dit, uel somnia sua, statim literis prodit, leui duntaxat char-
tarum iactura, non ignarus futurum, ut quo nugaciōres nu-
gas scripserit, hoc à pluribus, id est, stultis & indoctis omni-
bus probetur. Quid enim est negocij, treis illos doctos, si
tamen ea legerint, cōtemnere. Aut quid ualebit, tam pau-
corum sapientum calculus in tam immensa redamanti-

um turba? Sed magis etiam sapiunt, qui aliena pro suis ædūt, & alieno magno partam labore gloriā, uerbis in se transmouent, hoc uidelicet freti, quod arbitrentur futurum, ut etiam si maxime coarguantur plagi, tamē aliquanti temporis usurā sint interim lucrefactuti. Videre est operæ premium, quām hī sibi placeant, cū uulgo laudantur, cum digito ostenduntur in turba, ὅτος δέ οὐδὲν εἴνει, cū apud bibliolas prōstant, cū in omniū paginariū frontibus leguntur tria nomina, præsertim peregrina, ac magicis illis similia. Quæ per deum immortalē, quid aliud sunt ἢ nomina? Deinde ἢ à paucis cognoscēda, si mundi uaeritatē respicias: tum à quanto paucioribus laudanda, ut sunt etiā indoctorū diuersa palata. Quid quod ea ipsa nomina, nō raro cōfingūtur, aut ē priscorum libris adoptantur? Cum aliis sese Telemachū, aliis Stele num aut Lærtem: hic Polycratem, ille Thrasymachū sese nominari gaudet, ut nihil

uulgus. Diuersa palata.) Non omnibus idē placet cibus, ita non idem stilus omnibus. Horatius: Tres mihi coniuæ prope dissentire uidentur, Poſcetes uario, multum diuersa palato. Telemachū, aliis.) Vide ut data opera cauerit, ne alicuius famam læderet. Hic poterat nominare quosdam,

dere lippis. Alieno ma-
gno.) Retulit Terētij uer-
ba ex Eunicho. Coar-
guantur plagi.) Plagiū
est furti genus, quoties
abducuntur aliena man-
cipia, aut liberi: id qui fa-
ciunt, plagiaris uocātur.

ὅτος δέ ποτε δένει τοιούτος
εἴνει, id est, Hic est admi-
randus ille. Id olim ioco
tortum est in Demosthe-
nē, gloriae cupidissimū,
ὅτος δέ ποτε δένει τοιούτος
εἴνει, id est, hic est ille Demo-
sthenes. At Diogenes o-
stendit illū medio digito
porrecto. Persius: At pul-
chrū est digito monstru-
ri & dicier hic est. Et Ho-
ratius: Quod monstror
digito prætereūtium. In
eundem Demosthenem
iactatum est carmē illud
Homeri, δένει τοιούτος
χακεψ νερὴ ταῦτιον τοι-
τοώτῳ, id est, difficilis uir
facile & insontē accusau-
rit. Præsertim peregrī-
na.) Fastidiunt eūm Chri-
ſtiana noīa, sed iā Hercu-
les, Hannibales uocari
gaudent. Ac magicis il-
lis.) Nam magi Hebrai-
cis aut Arabicis, & ἢ pos-
sunt peregrinis utuntur
uerbis, ἢ magis miretur

& locus requirebat, tam
men de industria posuit
nomina, quæ nullus ad
huc scriptorū huius tem
poris usurpauit. Alpha
& beta.) Per literas de
mōstrat sāpenumero &
Aristoteles, & maxime
mathematici. Hic illi^o
suffragio,) Allusit ad illā
Horatianā fabulam de
duobus fratribus, alte
ro rhetore, altero iurecō/
sulto, qui mutuo se lau
dabant in causis agēdis.
Ita poeta poetæ adulat.
Discedo, inquit, Alcæus
puncto illius, ille meo
quis? Quis nisi Calli
machus? Antagonistā
& ταχωνιστής est concerta
tor, siue aduersarius in
certamine. Scindiē in/
certum.) Versus est Ver
gilianus. Studium uo
cat hic fauorem. Sisy
phi saxū.) Apud inferos
magno conatu Sisyphus
saxum uoluit in summū
montem, id rursum de
uoluit in imam ual
lem, illeq; rursum in mō
tem tollit. Ita quidā iure
consulti mittunt nos ad
aliquam legem. Ad eam
ubi

nihil iam referat, etiam si chamaeleonti
aut cucurbitæ, siue quemadmodum fo
lent philosophi loquī, alpha aut beta
librum inscribas. Illud autem lepidissi
mū, cum mutuis epistolis, carminibus,
encomijs se se uicissim laudat, stulti stul
tos, indoctos indocti. Hic illius suffra
gio discedit Alcæus, ille huius Callima
chus, ille huic est M. Tullio superior,
hic illi Platone doctior. Nōnunquam
etiam antagonistam querunt, cuius
æmulatione famam augeat. Hinc scin
ditur incertum studia in contraria uul
gus, donec uterq; dux re bene gesta ui
ctor discedit, uterq; triumphum agit.
Rident hæc sapientes, ut (ueluti sunt)
stultissimi. Quis enim negat? Sed in
terim meo beneficio suauem uitam
agunt, ne cum Scipionibus quidē suos
triumphos commutaturi. Quanq; do
cti quoq; interim dum hæc magna cū
animi uoluptate rident, & aliena fru
untur insania, non paulū mihi debent
& ipsi (quod inficiari non possunt) nisi
sint omnipium ingratissimi. Inter erudi
tus iureconsulti sibi uel primum uindicant locū, neq; quisq;
alius æque sibi placet, dum Sisyphi saxum assidue uoluunt,
ac sexcentas leges eodem spiritu cotexunt, nihil refert quam

ad rem

ad rem pertinētes, dumq; glossematis glossemata, opiniones opinionibus cumulantes, efficiunt ut studium illud omnium difficillimum esse uideatur. Quicquid enim laboriosum, idem protinus & præclarum existimant. Adiungamus his dialecticos ac sophistas hominum genus, quouis ære Dodonæo loquacius, ut quorum unusquiscum uicenis delectis mulieribus garrulitate decertare possit, feliores tamē futuri, si tantum linguaces essent, non etiam rixosi, adeo ut de lana caprina pertinacissime digladiantur, & nūmum altercando plerunq; ueritatem amittant. Hos tamen sua *χαράκτια* beatos reddit, dum tribus instructi syllabis, incunter audent quavis de re cum quis manū conserere. Cæterum pertinacia reddit

ubi uentum est, & nihil inuentum, remittunt nos ad superiorem legem, atq; ita lectorē Sisyphio labore exercent. Aere Dodonæo loquacius.) In oraculo Louis Dodo nāo locus erat undiq; septus æreis lebetibus, ita *Dialecticus* compositus, ut unus motus moueret proximū, & is item proximum, siccq; sonitu per successiōnem obambulante in orbem, multo tempore durabat tinnitus. Vnde, puerib; dictū in querulos: & q;uis pusilla de re uerba sine fine facientes. Qui plura uiolet cognoscere, legat Erasmi Chiladas, in quibus copiosius explicat. Illud obiter annotātū, pueriliter lapsum Franciscū Picum in commentariolis illis, quæ scripsit in hymnum suū de trinitatis laude.

Admirat eñ quosdā interpretari de loquacibus, cū Suidas testetur dici solitū, ποιητὴ μικρολογοῦντων, arbitrās μικρολόγησι idem esse, quod pauca loqui, cum significet de re pusilla uerba facere, quod est sordidorū & parcorum, quos minima quoq; mouent. Stephanus in dictione Δωδώνης palam interpretatur de loquacibus. Sic enim ait, ἐσὶ δὲ καὶ ωραιοίς Δωδώναιοι χαλκεῖοι, επὶ δὲ τολλαλαλαλώντων, οὐ δέ τοι χαλκεῖοι ωληπτομένοι οὐχ ὑπὸ μάσι γέθε, οὐ δέ τοι τῇ βίᾳ τὴν ἀνέμων οὐχεῖ, ἀφ' οὗ οὐ σύσιται, id est, Est autē prouerbium, Dodonæo as, de multa loquentibus, uel quod as dum percutitur a flagello, sonat: uel quod ueterū uiolētia sonat, a quo prouerbium. De lana caprina. Prouerbium pro re nihil, simile illi, De asini umbra. Hora. Rixant de lana sāpē caprina.

Nimiū altercādo.) Mimus est Publianus, quē citat̄ inter cæteros, Aulus Gellius & Macrobius: Nimiū altercādo ueritas amittit. Trib⁹ instructi.)

Tres posuit, p paucis, ut illud apud Terētiū: Tria hodie non cōmutabitis uerba. Etiam si Stentorem, Hunc inducit Homerus clamosissimū, ut uox illius esset tāta, quāta quinquaginta hominum. Vnde Iliados. σ. σέντορι ἐπάρχειν μεγαλήτορι χαλκεοφωνώ, δέ τόσημ ἀνδρόσα, δύστοι ἄλλοι. τεντάκουτα, id est, Stētori assimilis magnanimo ἄνεam uocem habenti, Qui tantum clamauit, quantū alij quin quaginta. Vnde Iuuenalis: Clamas ut Stentra uincere possis. Ueritas uolitare) Homerus Odysseā. κ. scribit solū inter manes Tiresiam sapere, cæteros umbras uolitare. Vnde Circe ad Ulyssem de Tiresia loquens, sic ait, τῷ περὶ φρένες οὐ πεδοῖ θεῖσι ζεῖσι καὶ πεθεῖσι νόσοιν τῷ περὶ προσερφονταί διὸ τέ πεπνυθήσοιται οὐ σκοτιαὶ διαστασι, id est, Huius mēs firma ē, Huicq; mortuo, mentem dedit Persephone, ut solus sapere possit, aliae autē uero, bræ uolitāt. Quia lip-

cia reddit inuictos, etiam si Stentorem opponas. Sub hos prodeunt philosophi, barba palliōque uerendi, qui se solos sapere prædicant, reliquos omnes mortales, umbras uolitare. Quām uero suauiter delirant, cum innumerabiles ædificant mūdos, dum solem, dum lunam, stellas, orbes, tanq; pōllice filo ue metiuntur, dum fulminum, uentorum, eclipsium, ac cæterarum inexplicabilium rerum causas reddunt, nihil usquam hæsitantes, perinde quasi naturæ rerum architectriæ fuerint à secretis, quasiue è deorum cōsilio nobis aduenient : quos interim natura cum suis coniecturis, magnifice ridet. Nam nihil apud illos esse competi, uel illud satis magnum est argumentum, quod singulis de rebus inexplicabilis inter ipsos est digladiatio. Ii cum nihil omnino sciant, tamen omnia se scire profidentur: cuīque seipso ignorent, necq; fossam aliquoties, aut saxum obuium uideant, uel quia lippiant pleriq; uel quia piunt.) Nimium ob studium. Animus aut̄ peregrinatur; dum intenti cogitationibus non sumus apud nos. Horatius: Dum peregre est animus sine corpore uelox. Allusit ad duas fabellas, alterā de philosopho, dum cōtemplatur astra in fouē lapso, quē anus irrisit, quod cōnaret uidere quod esset in coelis, cum quod ante pedes esset, nō uideret. Alterā de astrologo, qui reuertens:

quia peregrinantur animi, tamē ideas, uniuersalia, formas separatas, primas materias, quidditates, ecceitates uide, re se prædicat, res adeo tenues, ut neq; Lynceus (opinor) possit perspicere. Tum uero præcipue prophanum uul-
gus aspernantur, quoties triquetris, &
tetragonis circulis, atque huiusmodi pi-
cturis mathematicis, alijs super alias
inductis, & in labyrinthi speciem con-
fusis, præterea literis uelut in acie dispo-
sitatis, ac subinde alio atque alio repeti-
tis ordine, tenebras offundunt imperi-
tioribus. Neque desunt ex hoc genere
qui futura quoque prædicant consul-
tis astris, ac miracula plusquam magi-
ca polliceantur, & inueniunt homines
fortunati, qui hæc quoq; credant. Por-
rò theologos silentio transire foſtas-
se præstiterit, κοὶ τάντω καμαρίναρ μή
κινέη, nec hanc anagyrim tangere,
utpote

hanc camarinam non mouere. Camarina palus erat, pestilenti exhalatio-
ne noxia ciuitati proximæ. Consultus Apollo num eam deberent siccare,
respondit, μὴ κινέη πλώ καμαρίναρ, id est, ne mouete Camarinam, post
obliti oraculi, desiccarunt, & cessauit quidem pestis, sed hostes per eam in-
gressi, populati sunt ciuitatem. Ita Seruius, sed copiosius super hac re in
Chiliadibus suis Erasmus. Neque uero quisquam iniquius interpretetur
hic notari theologos, uere theologos, cum id habeam compertum Era-
simus omnibus quidem fauere studijs, nulli tamen magis ḡ theologo-
rum, in quo totus noctes diesque uerfatur. Notatur autem quidam crassi

uertens a coena, impegit
in saxum, e pariete pro-
minens, cuius meminit
Ioannes Campanus.
(Quidditates, ecceitates)
Hæc sunt porteta uerbo-
rum a recentioribus the-
ologis excogitata. Alijs
super alias.) Hoc imita-
tus est ex Icaromenippo
Luciani, sicut alia nonul-
la. In labyrinthi.) Di-
cuntur & picturæ qua^z Mathema-
dam labyrinthi, lineis ita tici.
circunductis, ut non sit
exitus. Notatur autem figu-
ras astrologorum. Te-
nebras offendunt) Hinc
palam est, hoc loco repre-
hendi eos, qui figuris his
docendi causa utuntur,
sed in hoc, ut res diffici-
lior cognitu uideatur, ut Prognosia
solent indocti ostenta-
tores, aut certe molesti.
Quorsum enim attinet
rem per se facilem, hu-
iusmodi difficultatibus
inuoluere. Ita ut fecit Ra-
banus suis literarijs figu-
ris. κοὶ τάντω καμαρί
ναρ δὲ κινέη, id est, Et
Theologi.

theologi, & nihil minus
ꝝ theologi, qui uel ine-
ptas quæstiunculas con-
sestantur, uel arroganter
magis, ꝝ pie docti sunt,
id quod paulo post ex
ipsius uerbis palam fiet.

Palinodia.

Ne hanc anagyrim.)
Quidam anagyrim her-
bam putant, quæ contreb-
etata, pessime oleat, quæ
Diöscorides libro tertio
sic describit, ἀνάγυρις θά-
μνθ ἔστι φύλλοις ὁ ῥάβ-
δοις προσεμφόρης ἄγνω,
Δευτέρῳ, θερινοῖς θά-
μνων, ἀνθρακίβῃ
ζοικοῖς, id est, Anagyris
frutex est, folijs & uirgis
assimilis agno, arbori si-
milis, odore uehementer
graui, florē habet cram-
bæ similem. Ad palino-
diam.) ταλινωδία, re-
citatatio, cum diuersa ora-
tione corrigimus superi-
orem. Parum propitiū)
Propitiū uocam⁹ deos,
aut parentes, cū irati non

aut bene uolunt. Est autem mirum supercilium quorundam theolo-
gum: nā de doctis & bonis nō loquor, qui nihil nō definiunt, ut qui ulli dei-
cretorum refragetur, aut ullum uerbum commutet, statim odiosum illud
nomen hæretici occlamant, cum palam sit, nullum hominum genus lon-
gius abesse a uera Christi doctrina. Nominibus obstricti.) Nomina uo-
cat titulos debitorum, & quidem eleganter. Corollariorum) Corollarium
Latini uocant auctarium illud, quod præter debitum additur, dictum a co-
ronis. Nam si in ludis placuissent actores, adiiciebantur eis præter coronā
promissam, paruæ corollæ, quæ corollaria uocabant. Sophistæ capiūt corol-
larium pro propositione, quæ ex alijs cōclusionibus inferunt. Explicitarū
& implicitarū) His uerbis utuntur illi, putidis profecto nimis ac molestis,
auribus ingenuis. Explicitas exigunt ab omnibus Christianis, implicitas
ab eruditis.

utpote genus hominum mire superci-
liosum atq; irritabile, ne forte turma-
tim sexcentis conclusionibus adorian-
tur, & ad palinodiam adigant, quod
si recusem, protinus hæreticam dami-
tent. Nam illico solent hoc terrere ful-
mine, si cui sunt parum propitij. Sanè
quancq; non alij sunt, qui minus liben-
ter agnoscant meam in se beneficen-
tiam, tamen hi quoq; nō mediocribus
nominibus obstricti sunt, dum felices
sua philautia perinde quasi ipsi ter-
tium incolant coelum, ita reliquos mor-
taleis omneis, ut humi reptantes pecu-
des, è sublimi despiciunt, ac propè com-
miserantur, dum tanto magistralium
definitionum, cōclusionum, corollariorum,
propositionū explicitarum & im-
plicitarum agmine septi sunt, tot exu-
berant

berat κρησφυγέτοις, ut nec Vulcanijs uinculis sic possint irretiri, quin elabantur distinctionibus, qbus nodos omneis adeo facile secant, ut non Tenedia bipennis melius, tot nuper excogitatis uocabulis, ac prodigiis. uocibus scatent. Præterea dum arcana mysteria suo explicant arbitratu, qua ratione conditus ac digestus sit mundus. Per quos canales labes illa peccati in posterritatē deriuata sit: quibus modis, qua mensura, quantulo tempore in uirginis utero sit absolutus Christus, quē-

admodum noe rege, maris imperiū

tenētes, cæteri insulares fugerūt in speluncas, unde illæ uocatae sunt Cresphyceta. Vulcanijs uinculis.) Apud Homerū Vulcanus obsepsit thorū suū uinculis adamantineis & ineuitabilibus, quibus Martem & Venerem irreuiuit. Quæ Homerus Odyss. 6. sic describit. Βῆρού μονές χαλκεῶνα, κακὰ φρεσὶ βισοδομεύωρ ἐν δέθετ ἀκμοθέτῳ μέγαρῳ ἀκμονα κόπτε ἡδει σμους αρρήκτῃς, ἀλυτῃς, ὅφρᾳ ἔμπεδοι ὅσθι μλυοιη, ἀνταρέ ἐπειδὴ τεκέε δόλοι κεχολωινός ἄρε βῆρού μονές θέλατον, ὅτι φίλαδέμενι ἔκει ἀμφὶ δ' ἄρε ερμοῖς, μ χέε μέσμαστα κύκλῳ ἀπάντη τολλάτη μη παθύπερθε μελαθρό φύη δέξεκάχιων ἀπτάρχνια λεπτά τάξουνέτις οὐδὲ ιδοίτο οὐδὲ δέων μακάρωμ. i. Properiter iuit in officinā, mala profunda mēte struens, suoq; loco incudē imposuit, excuditq; uincula infrangibilia, insolubilia, ut firma manerent: sed postq; fabricauit dolum, iratus Marti, iuit in thalamū, ubi chara cubilia posita erat, circuq; fulcra fudit uincula, in circuitu ubiq;. Multa aut & superius per domū effusa fuerunt, tanq; araneæ tenues, quas nullus uideret, ne deorū quidē quisq;. Elabātur distinctionibus) Aptē dixit, elabans. Elabit em, qui captus erat, Quid est em qd' distinctionib' solui nō possit

Tenedia bipennis.) Prouerbiū est in eos, qui statim ac facile rē expediunt, πενέλιος τελεκυρ, a securi tenedia, qua statim occidebae, qui in causa vietus fuisset: sed de hoc copiosius in Chiliadibus. Nup excogitatis uocabulis.) Quæ nec apud ethnicos reperiūtur, ut sorteitas, quidditas, qualificatio, ecceitas, annihilare, trāsubstātiare, atq; id genus sexcēta. Arcana mysteria.)

Ludic

ab eruditis. κρησφυγέτοις.) κρησφύγετοι Græci uocat suffugiū, a Creta & fuga cōposita dictione, de quo Suidas sic ait, κρησφυγεῖται τὰ πρός τοὺς χειμῶνας σενά, κή σχυρώμεται Σταθαρυγή, δι τὸ φασίρ, δι τοὺς κρηταῖς δι νησιῶν, ἄμα μίνω τεθβασι λεπταλατησατον ταῖς, ἐφυγοῦ ἐις τηλασιά τινα δύθεμ τεκτινα δινομάδησαρ κρησφύγεται. i. Cresphyceta sūt quæ cōtra aeris frigiditatē angusta sunt, & munitiōes, & refugii. Nonnulli aut dicūt, quod Cretenses simul cum Mi-

Ludit Moria, tamen ut serio loquamur, eteres illi theologi, qui uere diuinias literas imbiberāt, & sapiebant eas, non solum intelligebant de rebus huiusmodi, & pauca tradiderunt, & non sine reuerentia. Deniq; coacti disputationibus hæreticorū. Nunc miro supercilium definim⁹ omnia, non solum quid sit, sed quib⁹ modis id fieri pos sit, aut factum sit. Veteres tantū crediderūt peccatū defluxisse ab Adā: nūc q̄ putide disputant de modo defluēdi, quasi uero quicq; hoc p̄tineat ad Christianā pietatem, aut Christi mysteria, quæ magis sunt adoranda, q̄ excutiēda sophistis ar̄gutis. In synaxi) Qd latine dicere possis, coniunctionē, siue coagmentationem, aut conciliatio nē, ita uocat Dionysius, quā nos uocamus eucharistiā, quod hoc mysterio repræsentatur humana cōiunctio, & (ut ita dicam) unitas Christianorū. Illuminatis, ut uocant) Tribuunt illuminato theologo, non nihil supra Rhomanū pontificem, aut etiā concilium. Num quod instās.) Quot locis diuus Paulus deterret ab huiusmodi quæstionibus, quæ nihil cōserant ad pietatē, sed magis gignat̄ lites & rixas, sapiunt fastum, & scholam (ut ait Augustinus) diaboli. Quo magis admiror, esse theologos, quib⁹ nihil aliud placeat. Pater deus odit filium.) Dic mihi candide lector, etiā si uera sint quæ super his disputatur, quælo cuius piæ aures nō ab istis abhorreant. Et tamē his absurdiora plurima disputantur a quibusdā non solum in scholis publicis, uerū etiā apud plebem in concionibus. Deploranda magis sunt hæc, q̄ridenda. Suppositare.) Et illud unum est e uerbis illorū factitij, pro eo quod est, suppositum

timq; præcauentes. Sunt innumerabiles λεπτολεχίαι, his quoq; multo subtiliores, de instatibus, de formalitatibus, de quidditatibus, ecceitatibus, quas nemo possit oculis assequi, nisi tam Lynceus, ut ea quoq; p altissimas tenebras uideat, quæ nufq; sunt. Adde nunchis γνώμαι illas, adeo παραδόξου, ut illa Stoicorum oracula, quæ paradoxa uocant, crassissima præ his uideantur, & circumforanea, uelut leuius esse crimen, homines mille iugulare, quām semel in die dominico calceum pauperi consuere. Et

nugis habuisse orationes. Instantibus.) De illis instantibus loquimur quæ Scotistæ ponunt in generatione diuina. Porro id quod in lineis punctum, in motu mutatum esse, id in tempore, instans dicunt esse. Et Scotus distinctione secunda libri secundi, ponit instans unam illarū quatuor mensurarū, qua dicit mensurari mutationes instantaneas. Formalitatibus & quidditatibus.) Formalitates eas uocant, qua recipiuntur in subiecto, quidditates autem quæ recipiunt. Ecceitatibus) Somniant etiam λεπτολόγοι nostri quasdam differencias individuales & individuationes, quarū Thomas, secundi scripti distincta, tertia, principiū esse uult materiā & quantitatē, cui Scotus super eadē dist. refragatur. Atq; ita diuersa somniāt somnia. Has differētias quidā eccestatas, quidā sorteitates uocāt, portenta inaudita monstrōsis & inauditis uocibus appellātes. Lynceus) Hic unus Argonautarū fuit tā acuto præditus uisu, ut ipsos uisu penetraret parietes, quo nostri sophistæ longe sunt oculatores, quippe qui ea uidēt, quæ sunt nufq;. Quæ nufq; sunt.) Nā neminē opinor tā bardū esse, q harū nugarū aliqd eē puter, & tamē mirū est, q nihil aliud q; de secūdis intētionibus, naturis cōmunitib; quidditatib; respectib; bus, ecceitatibus, atq; id genus alij sexcētis, his nugatiōrib; nugis disperent. Cūq; hāc mōstra somniāt, subtile sibi uideatur, grauicq; supercelio eos qui his cōtemptis, ad ipsas res penetrāt, præ se cōtemnunt. γνώμαι, id ē, sentētias, quas παραδόξαι uocat, id ē, inopinatas. Leuius esse crimē hoīes)

tum siue personam assūmere, quam Græci non, nunq; uocāt, ἵπόσασι. Fruolæ ~~et~~ λεπτολεχίαι.) id est, gutie. subtilia nugamēta, uox est cōposita a λεπτōg, qd tenuis est, & λέχη, quod nugas significat. Aristophanes philosophos, de minutulis quibusdā rebus disputantes, λεπτοι λέχēe, & λεπτολόγy, uocauit ἐν νεφέλαις, quo nomine ut digni sint, sedulo nostri philosophi, & theologi operā nauāt. Philostratus Apolloniū tāq; uerum philosophū dicit, οὐδὲ λεπτολογία δε σωκέναι τον λόγy, id est, neq; de tenuib; illis

Paradoxiæ

theologorū.

Proverbiorum.

Sextae theologiae.

Definitio fidei.

Charitas.

Sic enim dicunt, propterea quod alterum immediate est contra eum, alterum immedia-

te contra proximum. Arguitur propositio ratio quod quia Christus, crassus uidelicet theologus, potuerit intelligere, cum bonum proximi in foueam placsum, etiam in sabbato extrahi voluerit. Et potius est se committendum.) De hac

re uide in decretis canonnicis. xxij. quæst. ii. ne quis arbitretur. & in sententijs, lib. tertio, dist. tricesima, octaua, ubi ex Augustini sententia dicitur, quod perfectus, pro uita aliquo ius, non debet metiri, sed uerum occultare, ac si longe aliud esset uerum occultare & metiri. Labyrinthi, loca erant uiarum ambagiibus adeo inflexa, ut qui intrasset, exitum in eis inuenire non posset, qualia quatuor fuisse memorantur. Realiū.) Hi ponunt uniuersalia esse res distinctas a singularibus,

quantitatæ a re quanta, respectus a fundamētis & terminis. Vnde ad saltum pulicis totum mundum dicunt moueri. Nominaliū.) Hi dicunt uniuersalia nihil aliud esse quam terminos. Alio spiritu.) Sophistico uidelicet & mundano, quæ se habere negat, sic enim ait, ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τῷ κόσμῳ ἐλέγομεν, & οὐ τὸ πνεῦμα τῷ Θεῷ, id est, nos enim non spiritum mundi accepimus, sed spiritum dei. Magistraliter definitus.) Allusit ad glossema illud, quod est in principio Decretaliū, afferens diffinitionem fidei, a Paulo data, non esse bonam, tunc quod cōueniat spei, quæ etiam est substantia rerum speratarum, tum quod tantum loquatur de futuris. Diffinit autem magistraliter fidei sic, Fides est voluntaria certitudine absen-

re, Et potius esse committendum, ut uniuersus orbis pereat, una cum uictu & uestitu, quod aiunt suo, quam unicum quantumlibet leue mendaciolum dicere. Iam has subtilissimas subtilitates subtiles etiam reddunt tot scholastico-rum uiae, ut citius ē Labyrinthis temet explices, quam ex inuolucris Realium, Nominalium, Thomistarum, Albertistarum, Occanistarum, Scotistarum, & nondum omnes dixi, sed præcipuas dūntaxat. In quibus omnibus tantum est eruditio, tantum difficultatis, ut existimem ipsis apostolis alio spiritu opus fore, si cogantur hisce de rebus cum hoc nouo Theologorum genere conserere manus. Paulus fidem præstare potuit, at cum ait: Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium: parum magistraliter definit. Idem ut charitatem optime præ-

me præstítit, ita parū dialectice uel diuidit, uel finit, in priore ad Corinthios epistola, capite decimotertio. Ac pie quidem illi consecrabant synaxim, & tamē rogati de termino à quo, & termino ad quem, de transsubstantiatione, de modo quo corpus idem sit in diuersis locis, de differētia, qua corpus Christi est in cœlo, qua fuit in cruce, qua in sacramento synaxeos, quo puncto fiat transsubstantatio, cū oratio per quā ea fit, ut quātitas discreta sit in fluxu, nō pari, sicut opinor, respōdissent acumine, quo Scotidæ disserunt hæc, ac definiūt. Noverat illi Iesu matrem, sed quis eorum tam philosophice demonstrauit, quo modo fuerit ab Adæ macula præseruata, q̄z nostri Theologiz Petrus accepit claves, & accepit ab eo, qui nō committat indigno, & tamen an intellexerit, ne scio, certe nusquam attigit subtilitatem, quomodo scientiæ clauem habeat is quoq; qui scientiam non habeat. Baptizabant illi passim, & tamen nusq; docuerunt, quæ sit causa formalis, materialis, efficiens, & finalis baptismi, nec characteris delebilis, & indelebilis ap' eos ulla mentio. Adorabant quidē illi,

sed in

do absentium infra scientiam, & supra opinionē cōstituta. De termino a quo.) Huiusmodi nūc nostri Theologi tractat super decimā quarti distinctionē, quæ plurimū habent contentionis, & pietatis nihil. Scotidæ.) Sic uocauit Scotistas, alludens ad Iuualem, qui Stoicos uocauit stoicidas. Fugerūt trepidi, uera ac manifesta fatetē Stoicidæ. Scientiæ clauem habeat.) Hoc cōstanter affirmant sup distinctionē decima octaua q̄rti. Nā clauem scientiæ dicunt, nō aliquam actuale, aut habitualem scientiam (ut uerbis eorū loquar) aut ullam discretionem, sed solam autoritatē & potestatē discernerendi, quam Scotus dicit posse esse in eo, qui omni sciētia & discretione uacat, & si is, qui colligit sentētias, clavē sciētiae uocat sciētiā discernēdi.

Causa materialis baptismi.) Nam in singulis sacramentis causas quætuor inquirunt. Characteris delebilis.) Vocant charactera signum quoddam spirituale, impressum a deo, si scipienti sacramentū, nō iterabile, manēs indelebiliter. z 2 Porro

Porro sacramenta non iterabilia dicūt esse tria, Baptismum, confirmationem, & ordinem. De his characteribus neq; sacra litera, neque ueteres Theologi meminerunt. Ceterum quēadmodum Astronomi, nō potentes motuum cœlestium uarietatis causam inuenire, eccentricos & epicyclos in orbibus finixerunt, sic neoterici theologi, ut causam aliquam darent, quare unum sacramentum non nisi semel aliud frequenter licet sumere, hos charakteres cōmenti sunt, qui bus semel receptis, nam ut Aristoteles ait, ενὸς καὶ τριῶν θέσεων τὸν καὶ συμβολικόν, plurimæ de his duabitationes motæ sunt,

quales sunt hæc. Vtrū character sit forma absoluta, an relatiuū, utrū sit in potestate animæ, an in essentia, an baptisatis flamme & igni, etiā insit character, an Mariæ & Christo etiam insit character. Vna eadēq; adoratione.) Hæc em̄ est una conclusio Theologorum scribentium super distinct. decima libri tertij, Imagines rerū adorandarū, eadem specie adorationis adorandas esse, quæ ipsæ res significatæ, sic quod si res adorentur latria, latria & imagines adorabuntur, si dulia, dulia, si hyperdulia, hyperdulia. Carbone.) Allusit iocose ad illas imagunculas, quibus uidemus nebulones istos ociosos passim parientes per oculū inficere, quas dicūt nō minus adorandas, q; ipsū Christū, cū tamē tales a nemine, nisi non admodum sani capit, sic adorari uidem. Porrectis digitis.) Graphice expressit habitum & gestum, quo Christū pingunt, nam digitis porrectis pingitur, ut uideatur dare benedictionem, aut cruce se munire. Tres habeat notas.) Nam in umbone, hoc est, hemi-cyclo, qui caput circūdat, tres radiorum ordines deliniant, unum in uertice, & reliquos duos a temporibus. Quid intersit inter gratiam.) Theologi super uicesimasexta distinctione libri secundi, uarias ponunt gratiæ divisiones

tiam gratificantē. Passim inculcant charitatem, nec secernūt infusam ab acquifita, nec explicant, accidens ne sit, an substantia, creata res, an increata. Detestantur peccatum, at emoriar, si potuerunt scientifice definire, quid sit illud, quod peccatum uocamus, nisi forte Scotistarum spiritu fuerunt edocti. Nec enim adduci possum, ut credam Paulū, ē cuius unius eruditione licet omneis aestimare, toties damnaturum fuisse quaestiones, disceptationes, genealogias, & ut ipse uocat, λογομαχίας. Si eas percaluit, argutias, præfertim cum omnes illius temporis contentiones, pugnaeque rusticane fuerint & crassae, si cum magistrorum nostrorum plusque Chrysippeis subtilitatibus conferantur. Quanque homines modestissimi, si quid forte scriptū sit ab apostolis indolatius, parūque magistraliter, non damnant quidē, sed cōmode interpretantur. Hoc uidelicet honoris, partim antiquitati, partim apostolico nomini deferētes. Et hercle parū aequū erat, res tātas ab illis requirere, de quibus ex præceptore suo, ne uerbū quidem unque audissent. Idem si eueniat in Chrysostomo, Basilio, Hieronymo, tū

uiſiones. Secant eīm eam in increata, & creatā, & in large acceptam, & stricte, item in largissime acceptam, & strictissime, & in gratum facientem, & gratis datam. Item in disponentem, præuenientem, & cooperantem.

λογομαχίας. id est, pugnas uerborū, quas interpres Græcus sacerdos λογισμῶν, id est, seditiones opinionū, interpretatus est. Sic enim ait Paulus in epistola ad Timotheū, ἀλλὰ νοσθὺ ποὺ 3πῆ στειλή λογομαχίας, θέωμ ἡνετη φθόνος, ἔρις, Ελασφρια, ὑπόνοιαι ποτε χία. τηραι, id est, Sed ægrotas circa quaestiones & pugnas uerborū, ex quibus fit inuidia, rixa, maledictio, suspicione malæ

Chrysippeis.) Chrysippus discipulus fuit Cletanthis, post quem præfuit scholæ Stoicorum, hic solitus fuit argutissima quædam sophistica, proponere, quæle fuit hoc, δέ λέγωμ της ἀμυντοις τὰ μυστήρια ἀστεῖ, δομέ. Interpretatio, γε ἴεροφάντης της ἀμυντοιο theologος της λέγεται, δέ ἴεροφάντης της ἀμυντοιο. ἀραδεσεῖ, id est, qui dicit prophani mysteria, impie agit, sacerdos prophani dicit, sacerdos igitur impie agit. Item illud

Εσι τις κεφαλή, ἔκεινων δὲ
οὐκ ἔχει, εἰσὶ δέ γε τις
κεφαλή οὐκ ἔχει, οὐκ
ἄρα ἔχει κεφαλήν, id ē.
Est aliquid caput, illud
autem non habes, est igit
tur aliquid caput, quod
nō habes, nō igit habes
caput. Nūc quis ethni
cus.) Inductio ratioci
nae, sophisticā hāc theo
logiā nec ad confutatio
nē hāreticorū utilē esse.
Nam hāretici, aut eorū
argutias non intelligūt,
aut intellectas spernunt,
aut ipsis theologis me
lius intelligūt. Gladio
fortunato.) Talem gla
dium nonnulli princi
pes nostri temporis ha
bentes, lādi cū ille adest
a nemine possunt, nisi si
milem habente. Tela
Penelopes.) πενελόπη
ἴσημη ἀνδρία, id est, Pe
nelopes telam resoluere,
aut retexere, prouerbio
dictū est, p eo quod est
operam inanem sumere,
rursumq̄ destruere, qd
effeceris. Nam Homer
Iliados. β. singit Penelo
pet telam, quam inter
diu texuit, noctu retexu
isse, atq̄ eo pacto procos
illusisse, quibus simul
atq̄ tela perfecta fuisse
promiserat se nuptura.

Vnde sic ait, ἐνθακού ἡδατίκη μεν ὑφαινεσκερ μέγαρον δέ, νῦκτάς δ' ἀλλίεστ
κερ, ἐπὶ λίνον δ' αἴσας παραθέτ. i. ubi & interdiu qdē texebat magnā telā, No
ctu autem

sat habent ascribere, nō tenetur. Et illi
quidem confutarunt ethnicos, philoso
phos, ac Iudeos, suapte natura pertina
cissimos, sed uita magis ac miraculis q̄
syllogismis, tum eos quorum nemo fue
rit idoneus, uel unicum Scotti Quodli
betū ingenio cōsequi. Nunc quis ethni
cus, quis hāreticus non continuo cedat
tot tenuissimis subtilitatibus, nī tam
crassus, ut non assequatur, aut tam im
pudens, ut exibilet, aut iisdē instructus
laqueis, ut iam par sit pugnā, perinde
quasi magum cum mago committas,
aut si gladio fortunato pugnet aliquis
cum eo, cui gladius sit fortunatus: tum
enim nihil aliud q̄ tela Penelopes rete
xeretur. Ac meo quidem iudicio sape
rent Christiani, si pro pinguibus istis
militū cohortibus, per quas iam olim
ancipiū Marte belligerantur, clamorissi
mos Scotistas, & pertinacissimos Oc
canistas, & inuictos Albertistas unā cū
tota sophistarum manu mitterent in
Turcas & Saracenos, spectarēt opinor,
& conflictum omniū lepidissimū, & ui
ctoriā

ctoriam non ante uisam. Quis enim usq[ue] adeo frigidus, quē istorum nō inflāment acumina? Quis tā stupidus, ut tales non excitent aculei? Quis tam oculatus, ut hæc illi non maximas offundat tenebras? Verū hæc omnia uideor uobis propemodū ioco dicere. Nec mihi sane, cū sint & inter ipsos theologos melioribus instituti literis, qui ad has friuolas, ut putat, Theologorum argumentias nauseant. Sunt qui uelut sacrilegi genus excrentur, summāq[ue] ducant impietatē de rebus tam arcanis, & adorandi magis, q[ue] explicādis, tam illoto ore loqui, tam prophanis Ethniconū argumentis disputare, tam arroganter definire, ac diuinæ theologiæ maiestatē tam frigidis, imò sordidis uerbis simul & sententijs cōspurcare. At interim ipsi felicis sime sibi placent, imò plaudūt, adeo ut his suauissimis nænijs, nocte dīeq[ue] occupatis, ne tantulū quidem ocij superflit, ut euangelium, aut Paulinas epistolas uel semel liceat euoluere. Atq[ue] interim dum hæc nugātur in scholis, existimat se uiuersam ecclesiam, alioqui ruiturā, nō aliter syllogismorū fulcire tibicini bus, q[ue] Atlas cœlū hūeris sustinet apud Poetas

etu aut̄ rete xebat, postq[ue] faces apposuit. Quis enim usq[ue].) Totus hic locus εἰσονήσει accipiens, dus. Tam illoto ore,) id est, irreuerenter, simile est illis, οὐ πλοις ποσὶ μ @ αὐ πλοις χρεσὶ μ, id est illotis pedibus, & illotis manibus. Vt euangelium, aut Paulinas epistles,) Ex hoc loco palam est, non reprehendi theologos doctos & piros, sed eos qui totam uitam in huiusmodi cōsumunt quaestiunculis, cū in primis oportet theologum ipsos imbibisse fontes, & in lege domini, noctes ac dies meditatum esse, ut assiduitas uertatur in naturam, ut non solum intelligat humano more, sed etiam afficiatur & rapiatur. Ne mo uere intelligit Christum, nisi tractus a Christo. Tantum abest, ut ab his comprehendatur, q[ue] impij propter sophisticas nærias, nihil omnino uel sciunt, uel legūt. Noui permultos theologos, doctores, ut uocāt, qui ante quinquagesimum annū nōdū euoluerat oēs epistolas Pauli, ut p familiaritatē mihi faterem. Isti q[ui]ties ad inter pretandū sacras literas accedunt,

accedūt, Dij boni, q̄̄ fri-
gent, q̄̄ lorden omnia,
q̄̄ nihil adferunt Chri-
sto dignum. Formant
ac reformāt.) Notateos
qui nō accōmodant su-
as sententias ad mentē
scripturarū, sed scriptu-
ras ad suam mentem tra-
hunt, quod uocant fun-
dare, ueluti cū duos Pe-
tri gladios trahūt ad du-
plicem potestatem, cū is
locus prorsus eo spectet,
ne pugnemus Christia-
ni. Censores orbis.)
Censores Romæ morū
magistri, & iudices erāt,
hi ciues sic notabant, ut
qui senator esset, e sena-
tu ei ceretur, qui eques
Romanus, equū publi-
cum perderet, qui plebeius, in centum tabulas referretur, & ærarius fieret.

Palinodiam canere.) Graci prouerbio dicunt, παλινωθῆμ, pro eo quod
est, prius damnata probare, & priorem sententiam reuocare. De hac Palinodia Socrates apud Platonem, in Phædro sic loquitur. ἐσὶ δὲ τοῖς ἀμαρτά-
νουσι ποιεῖ μυδολογίαν, καθαριζόντες δέρχαιρα, ὅμηρος μὲν οὐκ ἀδερφ. σκή-
τιχορθούσι τὸν γαρ οὐματώμ στριμεῖσι, διὸ τὸν τότε ελένης κακηγορίαν,
οὐκ ἡγνόνοσεμ, ωδορ δύμηρος, καὶ ποιότασε δικτάσαρ τὸν καλλμένων παλι-
νωδίαν, παρασχέματα ανεβλέψε. id est, Est his qui peccant circa fabularū narra-
tionem, expiatio antiqua, quam Homerus quidem non cognouit, Stesili chorus autem oculis enim priuatus fuit propter Helenes maledicentiam,
non ignorauit, quemadmodum Homerus, qui simulatque omnem palinodiam fecisset, e uestigio rursum uidit. Hæc scandalosa est.) Data opa, bar-
bariē eorū imitatus est, σκάνδαλον εἶμ. Graci σιλεσοφίων, id est, puerionē
uocant. Est autem dictum scandalum, quasi σκάνδαλον τάπει χωλαινοῦ ποτε
τὸν ἀλιθεῖαν, id est, claudicant circa ueritatem. A scandało autem inepte dis-
citur scandalosus. Hæc hæresim olet.) Sic em̄ ipsi dicunt, hæc propositio
sapit hæresim, data autem opera mutauit sapit in olet. Indicat autem hoc lo-
co reuocationes & condemnations frigidas, quæ habentur in articulis il-
lis erroneis, ut ip̄lī dicunt, Parisijs & in Anglia condemnatis. Hæc male
tinnit)

tinnit, ut iam nec baptismus, nec euāge
liū, nec Paulus aut Petrus, nec sanctus
Hieronymus aut Augustinus, imò nec
ipse Thomas Aριστοτέλης τάτος, Christia
nū efficiat, nisi bacculauriorū calculus
accederit, tanta est in iudicando subtili
tas. Quis enim sensurus erat eū Chri
stianum non esse, qui diceret has duas
orationes, matula putet, & matula pu
tet. Item ollæ feruere, & ollam feruere,
pariter esse congruas, nisi sapientes illi
docuissent? Quis tātis errorū tenebris
liberasset ecclesia, quos ne lecturus qui
dem unquā quisq; fuerat, nisi magnis
sigillis isti prodidissent? Verum an nō
felicissimi dum hæc agunt? Præterea
dum inferorū res omneis sic examus
sim depingunt, tanq; in ea rep. cōplu
reis annos sint uersati? Præterea dum
pro arbitrio nouos orbes fabricantur,
addito deniq; latissimo illo, pulcherri
mōq; ne scilicet deesset ubi felices ani
mæ cōmode uel spatiari, uel cōuiuium
agitare, uel etiam pila ludere possent.
His atq; id genus bis mille nugis, ho
rum capita adeo distenta differtaque
sūt, ut arbitrer nec Iouis cerebrū æque
grauidum suisse, cum ille Palladē par
turiens,

tinnit) Sic enim frequenter
dicitur, hæc propositio ma
le sonat, quod iocose uer
tit tinnit. ἀριστοτελεῖκών τός. Id est, Aristotelicissi
mus, quod hic fere pri
mus fuit, qui Aristoteli
ca miscuit sacris. Bac
culauriorum calculis.)
Nā in articulis illis bac
culauriorū autoritate &
iudicio cōdemnātur pro
positiones aliquot Tho
mæ, quas, nescio q̄s fra
terculus, eū tanq; ueras
docuisset, coactus fuit a
bacculaurijs reuocare.
Matula putet, & matula pu
tet.) Sic uerit qđ isti
dicunt, Socrates curris,
& Socrates currit. Quas
oratiōes, nescio quis fra
ter, dixerat esse æque pse
ctas & cōgruas, ut ipsi di
cunt: quo circa baccula
rij Oxonienses eas dāna
uerūt. Magnis sigillis.)
Nam hic mos est istis, ut
post propositiones dāna
tas, in testimoniu applic
cent magnū sigillum uni
uersitatis. Dū inferorū
res.) Nemo putet hic ri
deri inferos, sed fabulas,
quas quidā ueluti certā
rem narrant apud popu
lum. Nouos orbes) Ve
teres spheras singulas
septem tribuerunt plane
tis. His imposuerūt octa
uu orbem, stellarū fixa
rum

Solennis cul-
tus theolo-
gorum.

Barbaries
theologorum.

Magistri
nostrī.

rum. Deinde uidentes octauum duobus mo-
tibus moueri, discentes
q̄ ab Aristotele, uniuersi-
tusque orbis non esse nisi
unum motum natura-
lem, coacti sunt dicere al-
terum motum octauum or-
bis esse violentum. Mo-
tu autem violento non
potest moueri superior
orbis ab inferiori. Quo
circa coacti sunt ponere
nonum orbem, quem
primum mobile uocant.
His deinde theologi ad-
diderunt decimum or-
bem, quem emipyreum
dicūt: perinde quasi san-
cti felices esse non pos-
sint, nisi suum habeant
coelum. At Basilides hæ-
reticus cœlos fabricatus
est trecentos sexaginta
quinq̄, teste Augustino.
Vulcani securim.) Est
Luciani dialogus de Io-
ue capite grauido, cuius
caput, ipso Ioue suben-
te, Vulcanus securi me-
dium secuit. Atque ita e
Iouis cerebro Pallas na-
ta est. Tot fascijs) Id po-
tissimum uidemus in do-
ctoribus apud Parisios, quorum capita tot fascijs sunt obuoluta, ut uix pos-
sint euoluere sese. Dissilit autem, quod ruptum in uarias partes, minutum
soluitur. Ipsa quoq̄ nonnunq̄,) Vehementer stultum sit oportet, quod
ipsi quoq̄ stulticiae ridiculum, ac stultum esse uideatur. Hoc quod ait, ni-
mis uerum est in multis, qui nihil existimant eruditum, nihil acutū, quod
non sit barbaris ac spurcis dictum uerbis. Quicquid elegans, id ut gram-
maticum aspernantur. Simplicitas sermonis probe decet theologum, spur-
cities

turiens, Vulcani securim imploraret.
Quare nolite mirari, si uidetis caput
illorum tot fascijs tam diligenter ob-
uinctum in publicis disputationibus,
alioquin enim planè dissilirent. Illud
ipsa quoq̄ nōnunq̄ ridere soleo, cum
ita demum maxime sibi uidentur the-
ologi, si quām maxime barbare spur-
cēque loquantur, cuīque adeo balbu-
tiunt, ut à nemine nisi balbo possint in-
telligi, acumen appellant, quod uulgas
non assequatur. Negant enim è digni-
tate sacrarum literarum esse, si gram-
maticorum legibus parere cogantur.
Mira uero maiestas theologorum, si
solis illis fas est mēdose loqui, quancq̄
hoc ipsum habent cum multis cerdo-
nibus commune. Postremo iam dijs
proximos sese ducunt, quoties quasi
religiose magistri nostri salutantur, in
quo quidem nomine tale quiddam
subesse putat, quale est apud Iudeos

πηραγχάμματον

τεραγάμιματον. Itaque nefas aiunt esse,
MAGISTER NOSTER secus quam
maiusculis scribere literis. Quod si quis
præpostere, Noster magister dixerit, is
semel omnem theologici nominis per
uerterit maiestatem. Ad horum felici-
tate proxime accedunt ιη, qui se uulgo
religiosos ac monachos appellat, utro-
que falsissimo cognomine, cum & bona
pars istorum longissime absit à religio-
ne, & nulli magis omnibus locis sint
obuij. Iis nō video quid possit esse mi-
seri⁹, nisi ego multis modis succurrerē.
Etenim cū hoc hominū genus omnes
sic execrentur, ut fortuitum etiā occur-
sum ominosum esse pluasum sit, tamē
ipſi ſibi magnifice blandiuntur. Primum
ſummā existimant pietatē, ſi uſq; adeo

, nihil

quod in ΙΗΣΟΥ id est, laudate dominum, tantum ponitur. Nonū, de quo
hic loquitur, ΙΗΣΟΥ, quod ineffabile est. Nam quatuor illæ literæ, Iod, He,
Vau, He, quibus signatur, coniunctæ nihil ſonant. Quo mysterio in-
nuunt diuinam eſſentiam modis omnibus ineffabilem: at nos illam to-
tam depingimus ineptis, ut ego censeo, commentis. Nam ut scriptum
eft, וְשָׁה חֶשְׁךְ סִחּוֹר, id est, posuit tenebras ſecretum ſuum. Deci-
num שְׁמַר, quod Aquila ἄλκιμον, id est, robustum interpretatur. Sunt
& alia nomina, quibus deus apud Hebraeos ſignificatur, ut שְׁמֵן, id est,
ignis, & חֶכְמָה, id est, ſapientia. &c. Vtroque falsissimo.) Nam mona-
chus Græce dicitur ſolitarius, & religio nihil aliud eſt q̄ pietas, & dei
cultus, quod eſt omnium Christianorum. Loquitur autem de malis, quæ
maxima turba eſt, & hoc cognomine indignis. Sic execretur) De uulgo lo-

j.

A 2 quitur

cities minime, quæ ueri-
tatem nō nudam, ut ipſi
iaſtant, ostendit, ſed ob-
litam & ſordidatam.

τεραγάμιματον.) Id
eſt, quatuor literarum.
quod ſolum ἀνεփώνι'
τον, id eſt, ineffabile eſt
inter nomina illa decē,
quibus Hebræi deū uo-
cant, quæ, ut etiam Hie-
ronymus in epiftola ad
Marcellam teſtatur, iſta
ſunt. Primum, ΛΑ quod
Aquila ιΧυρόν, id eſt, for-
tē interpretaſ. Secundū,
ΛΑ. Tertiū ΑΛחִים, quæ
deum ſignificant.
Quartū ΣΤΑΡ, id eſt
Lxx. uirtutum, Aquila
exercituū interpretatur.
Quintum עַלְיוֹן, id
eſt, excelſum. Sextum
אֲשֶׁר אֲחִיה, id eſt, qui
ero. Septimum אַרְבָּנִי, id
eſt, dñs. Octauum יְהָנָם,
nihil

quitur. Et nimium ue-
rū est quod dicit. Quin
ipse diuus Hieronymus
testatur, Rhomæ quoq;
monachi nomen inui-
sissimum fuisse: quanq;
ea tempestate nihil ali-
ud erant monachi, q; ue-
re & simpliciter Christi-
ani, nullis obstricti cere-
monijs, nullo prodigio
so cultu, nullis uinculis,
nulla seruitute, sed in li-
bertate spiritus deo ser-
uientes.

Nihil attige-
rint.) Olim monachi fe-
re laici erant, quales Be-
nedictini, & Francisci so-
cij. Vnde sunt qui pu-
tent irreligiosum, scire li-
teras, præcipue bonas,
nec recipiunt eruditos,
& libenter expellunt for-
te receptos, cum ipsi uen-
tres magis sint, q; homi-
nes. Cum psalmos su-
os.) Attende lector, non
rideri cultum diuinum,
sed eos, q; plurimi sunt,
qui non curant intellige-
re quod psallunt, & odio
sis clamoribus implent
templum, quasi uocife-
ratio delectet superos.
Tum preces non nume-
ro constant, sed animi af-
fectu.

Magno uendunt,
Vultuq; tristes, uendunt sanctimonias. Simulant enim nōnulli sordes, ut
plus accipiāt a mulierculis. Magno mugitu.) Pudet me, quoties id ui-
deo, & tamē uidemus: imo irrumpūt in diuersoria publica, obstrepūt in me-
dijs cōiuījs, nihil pudet sacerdotes. Paulus manibus laborauit, Christus

Mēdicātes.

Descriptio
monachorū

nihil attigerint literarū, ut ne lege-
re quidem possint. Deinde cum psal-
mos suos, numeratos quidem illos, at
nō intellectos, asininiis uocibus in tem-
plis derudunt, tum uero se putant di-
uorum aures multa uoluptate demul-
cere. Et sunt ex his nonnulli, qui sordes
ac mendicitatem magno uendunt, pró
q; foribus magno mugitu panem ef-
flagitant, imo in nullis diuersorijs, ue-
hiculis, nauibus non obturbant, non
mediocri profecto reliquorum mendi
corum iactura. Atq; ad eum modum
homines suauissimi, sordibus, inscitia,
rusticitate, impudentia, apostolos (ut
aiunt) nobis referunt. Quid autem iu-
cundius, quām quod omnia faciunt ex
præscripto, quasi mathematicis uten-
tes rationib; quas præterire piacu-
lum sit. Quot nodos habeat calceus,
quo colore singula uestis, quot discri-
minibus uariegāda, qua materia, quo
q; culmis latum cingulum, qua specie,
& quot modiorū capax cucullus, quot
digitis

digitis latum capillitium, quot dormiendum horas. Atq; hæc quidem æquilitas in tanta corporum & ingeniorum uarietate, quām sit inæqualis, quis non perspicit? Et tamen his nugis nō alios modo præ se nauci faciunt, uerum in uicem alijs alios contemnunt, atque homines apostolicam charitatem professi, ob aliter cinctam uestem, ob colorē paulo fusciorē, omnia miris tragedijs miscent. Ex his uideas quosdam adeo rigide religiosos, ut summa ueste, non nisi Cilicina utantur, intima Milesia, alios contra, qui superelinei sint, intime lanei. Rursum alios qui pecuniae contactum ceu aconitum horreant

usus est liberalitate amicorum. Ego putarim magis conuenire, ut istis, si boni sint, alia ratiōe prouideretur. Et tamē his nugis.) Aperit pestem ceremoniarū, quod his Dissenſio freti cōplures, cōtemnāt monachorū, eos qui nō eadem faciāt, putantes in his esse pietatē, quæ Christus & Apostoli adeo non tradiderunt, ut dehortetur etiā.

Summa ueste.) Habet hoc ordo Cluniacensiū, quorum magna pars obdiuitias corrupta fuit, etiam aetate Bernardi, quod ex illius patet epistolis. Cilicinam autem uestem asperrimam uocat, utpote quæ ex uilis caprarum fieri soleat apud Cilices, unde & non men habet, quemadmo,

dum Milesiam uestem, pro mollissima posuit. Sicut & Horatius in epistolis: Alter Miletī textam, cane peius & angue Vitabit chlamydem. Qui pecuniae contactum.) Animo contemnenda est pecunia, quod si quid est in contactu periculi, certe plus est in contactu foeminæ, q; pecuniae. At foeminarum contactum non prohibet Franciscus, sed turpem amorem. Pecuniae contactum cur tantopere prohibuerit? Quod si diuus Franciscus cum ait, non recipient, intelligi uult, non attingant, cur addidit, nec per se, nec per alios. Quis enim dicitur per alium aliquid attingere? Et quid si chirrotheca contingent? Palam est Franciscum sensisse, quod uerba sonant. Recipit dominus, cui soluitur pecunia. Recipiunt procuratores, unde receptores dicti. Administrationem interdixit pecuniae, nō contactum, sed ad eum modum interpretatus est pontifex, nescio quis. Deum immortalem, etiam pontifice opus erat, ut intelligeremus rem uel pueris perspicuam. Verum hisce de rebus disputent alijs: mihi satis est illud optare, ut Christi regulam, hoc est, euangelicam doctrinam tanti faciamus omnes Christiani, quanti faciunt regulam hominis. Aconitū herba est uenenosa, quā

Dioscorides in quarto,
inter frigidissimas nu/
merat, quod in saxis cre/
scit, unde ut Plinius au/
tor est, nomē habet. ἀκό
νη enim cautes dicitur.

Huius duas species Di/
oscorides faciens, & de al/
tero loquens ait, κτεινὴ

Cognomi/
na monacho
rum.

καὶ ταρσάλεις, καὶ σύν,
καὶ λύκος, καὶ τῷ δικ/
τιον, κρεαδίοις γντιθέμε/
νον, καὶ πράσινοις μενον.
id est, Occidit autem &
pardales, & sues, lupos,
& omnē bestiam, carun/
culis impositum, & pro/
iectum. Hi funigeros)

Hæc sunt portentosa no/
mina, Christianæ illi &

unitati, & charitati ini/
mica, quæ Paulus longe

ante præuidens, tantopre

re detestatus est, nullas

uolens factiones esse in/
ter Christianos. Vnde

Corinthijs scribens ait,

ταρσαλῶν ὑμᾶς ἀδελ

φοι δι αὐτοὺς μάτως το

κυρίον ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ἵνα τὸ δυτὸ λέγητε τάντε, καὶ μή ἐστιν ὑμῖν χί

σματα, ἢτε ἡ κατηγτισμένοις ἐν τούτῳ νοί, καὶ εἰ τοις αὐτοῖς γνώσα, id

est, Hortor uos fratres per idem nomē domini nostri Iesu Christi, ut idem

dicatis omnes, & non sint in uobis scissuræ, sitis autem perfecti in eadem

mente, & in eadem scientia. Quanto affectu has factiones Christianæ pa-

ci & unitati pernicioſiſſimas deprecatur? Vnde idem indignatur, quod aliſ

cognomen ſumerent Cephæ, aliſ Apollo, aliſ ſuum, hoc eſt, Pauli. Et uehe-

menter ob id ſtomachans, Quid, inquit, diuifus eſt Christus? Quanto er

go minus huiusmodi ſtultis cognomentis gloriandum eſt? Idem cultus,

aut certe liber, idem uictus, aut liber, idem Christi cognomen, multo ma-

gis facerent ad concordiam. Nunc uidemus ex his tot discriminibus, ma-

gis ac periculolas naſci discordias: de quibus quid attinet multa dicere,

cum

horreant, nec à uino interim, nec à mu/
lierum contactu temperantes. Denique
mirum omnibus studium, ne quid in/
ratione uitæ conueniat. Nec illud stu/
dio eſt, ut Christo ſimiles ſint, ſed ut
inter ſe diſſimiles. Porrò magna feli/
citatris pars eſt in cognomentis, dum
hi funigeros appellari ſe gaudent, &
inter hos alijs coletas, alijs minores, alijs
minimos, alijs bullistas. Rurſum hi Be/
nedictinos, illi Bernardinos: hi Brigi/
denses, illi Augustinenses: hi Guilhel/
mitas, illi Iacobitas, quaſi uero parum
ſit, dici Christianos. Horum magna
pars intantum ſuis nititur ceremonijs,
& hominum traditiunculis, ut putet
unum cœlum parum dignum eſſe tan/
tis meritis præmium, haud cogitantes
 futuram, ut Christus contemptis his

omnibus

κυρίον ἡμῶν Ἰησοῦ χριſtοῦ, ἵνα τὸ δυτὸ λέγητε τάντε, καὶ μή ἐſtιν ὑμῖν χί

ſmuſta, ἢτε ἡ κατηγτιſmēnoiſis ἐν τούτῳ νοί, καὶ εἰ τοιſis αὐτοῖſis γnōſa, id

est, Hortor uos fratres per idem nomē domini nostri Iesu Christi, ut idem

dicatis omnes, & non ſint in uobis ſcissuræ, ſit is autem perfecti in eadem

mente, & in eadem ſcientia. Quanto affectu has factiones Christianæ pa-

ci & unitati pernicioſiſſimas deprecatur? Vnde idem indignatur, quod aliſ

cognomen ſumerent Cephæ, aliſ Apollo, aliſ ſuum, hoc eſt, Pauli. Et uehe-

menter ob id ſtomachans, Quid, inquit, diuifus eſt Christus? Quanto er

go minus huiusmodi ſtultis cognomentis gloriandum eſt? Idem cultus,

aut certe liber, idem uictus, aut liber, idem Christi cognomen, multo ma-

gis facerent ad concordiam. Nunc uidemus ex his tot discriminibus, ma-

gis ac periculolas naſci discordias: de quibus quid attinet multa dicere,

cum

omnibus, suum illud sit exacturus præceptum, nempe charitatis. Alius ostentabit aequaliculū, omni piscium genere distentum. Alius psalmorum centum effundet modios. Alius iejuniorū myriadas annumerabit, & toties unico prādio penē disruptā imputabit aluū. Alius tantum ceremoniarū aceruum proferet, quantū uix septē onerarijs nauibus uehi possit. Alius gloriabit sexaginta annos nūc̄ attactā pecunia, nisi digitis duplīci chirotheca munitis. Alius cucullam ingeret, adeo sordidam & crassam, ut nullus nauta suo dignetur corpore. Cōmemorabit aliis, se plusc̄ undecim lustris spongiæ uitam egisse, semper

liculum.) ὑποκρισικόν est, ab aqualus, quod aluū significat. Persius Satyra prima: Nugaris cum tibi calue, Pinguis aequaliculus propēso sesquipedē extat. Quē distentum dixit, eo quod fratres isti fere piscibus uescātur, qui quandoquidē carnibus frigidiores sunt, plus pinguedinis, c̄ medici pituitam congelatam esse aiunt, generant. Ad hāc distentum dixit, ne uideretur damnare, quod a carnibus abstineant, quanq̄ ne id quidē magnopere probet Paulus, sed quod tā multis & uarijs piscibus se ingurgitent, ut nullirei praterc̄ somno utiles sint. Effundit modios.) Attende cādide lector, nō hic damnari preces, quanq̄ ne Christus quidē has uerbosas preces probauit, sed modios psalmorum, id est, certas & statas preces, modijs enim mensuramus. Iejuniorum myriadas.) Myrias numerus est decem milium, sed nec hic ieunia damnauit, sed illa numerata, & in quibus tantum uorant unico prandio, ut nec corpore, nec mente quicq̄ possint. Quibus mirum, c̄ glorientur, qui cultum diuinū magis externis & corporalibus quibusdam obseruantur, c̄ spiritu metiuntur. Plusc̄ undecim lustris) Nam tales sunt nonnulli fratres, qui spongiarum, quæ saxis semper adharent,

cum nemo nesciat? Suum illud sit exacturus.) Nam Christus in illa oratione, plena seruoris & charitatis, quā ultimam cum suis discipulis habuit, post multam charitatis commendationem ita demum præcepit, αὐτὴ δέ πώς οὐ τολεῖ θεμάτι, ίνα διαπαύεται ηλιθί, λους, καθὼς ἡγάπησε θυμᾶς, id est, Hoc demū mandatum meum est, ut diligatis uos mutuo, quemadmodum dilexi uos. Quorsum igit̄ tantæ homunculorum tractiunculæ, ad quas soli luni descendas uita non sufficit, cū sine hac, charitatē dico, quā solā Christus præcepit, nihil bene a quo fieri possit, & cū hac nihil male? Aqua

hærent, ritu, nunq̄ locū
mutent, somniātes pietā
tē esse inanimata imitari,
spongiam quoq; esse ani
mal, supra ex Aristotelis
& Plinij sententia proba
vimus. Nam ipsis detra
ctis, sāpe sanguis saxis
adhærere uidetur. Le
thargū.) Lethargus apo
stema est in posteriori uē
triculo cerebri, somnū,
obliuionē, & motus pau
citatē inducēs, quod ori
tur ex pituita crassissima,
præcipue in his, q̄ simul
multū uorant, præcipue
pisciū, & parū mouētur,
simulq; in solitudine &
ocio degunt: quales sunt
fratres isti, qui se ad ppe,
tuos carceres dānarūt.

Iugi silentio.) Nā certa
sua habent silentia. Hi
fratres frigidis præcipue

morbis sunt obnoxij, quales sunt apoplexia, paralysis, tortura, lethargus, &
spasmus. Vnde multos tales uidi, qui linguā, nam hæc cū primis humida
est, paralyſi uitiatā, mouere nō possent. Iudæorū genus.) Nā quēadmodū
Iudæi in circūcisione, sabbatis, ieunijs, & alijs id gen⁹ ceremonijs gloriabā
tur, quēadmodū Paulus sāpe eis exprobrat, cū spiritu uacarēt, ita nōnulli
Christiani plus ceremonijs illis p se inanib⁹ tribuūt, q̄ spiritui, cui⁹ nunq̄
scintillā senserūt, quos tanq; nihil a Iudæis re differētes, nouū Iudæorum ge
nus stulticia, sed haudquaq; stulte, uocat. Nec eos agnosco.) Allusit ad
illū locū euangelicū, qui est apud Matthæū, ubi iusti illi, quorū opera Chri
stus tāto pere exosculatus fuit, sua opera ignorāt. Sic em̄ aiūt, κύριε πότε ξί^{πομέτη πενώντα, ή θρέψαμεν, id est, Domine, quādo uidimus esurientē, &}
nutriuimus: &c. Malī cōtra, sua bona agnoscunt, & iactant, dicētes, Domi
ne, quando uidimus esurientē, & nō nutriuimus: Sed horum opera Chri
stus nō agnouit. Similis est illa parabola publicani & pharisæi, sua ieunia
& preculas iactantis, & quasi deo opprobratis. Abraxasiorū cœlos) Basili
des hæreticus sexaginta quinq; fabricatus est cœlos, ut autor est diuus Au
gustinus

semper eidem affixum loco: Alius rau
cam assiduo cantu uocem adducet: Ali
us lethargum solitudine contractum,
alius linguam iugi silentio torpentem.
At Christus interpellatis, nunq; alio
qui finiendis glorijs, unde nam hoc, in
quiet, nouum Iudæorum genus? Vni
cam ego legem uere meā agnosco, de
qua sola nihil audio. Et olim palām,
nullōq; parabolarum utens inuolucro,
paternā hæreditatem pollicitus sum,
non cucullis, preculis, aut inedijs, sed
charitatis officijs. Nec eos agnosco, qui
sua facta nimis agnoscunt, isti qui me
quoque sanctiores uideri uolunt. Ab
raxasiorum cœlos, si libet, occupēt, aut
ab his

ab his sibi nouū extrui cœlum iubeāt,
quorum traditiūculas meis præceptis
anteposuerūt. Cum hæc audient, & ui-
debunt nautas & aurigas sibi præferri,
quibus putatis uultibus sese mutuo cō-
tuebuntur? Sed interim spe sua felices
sunt nō absq; meo beneficio. Atq; hos
quidē, quanq; à republica semotos, ne
mo tamen audet contemnere, præci-
pue mēdicantes, ppter ea quod omnia
omniū arcana teneant, ex confessioni-
bus quas uocant. Quæ tamē prodere
nefas habent, nisi si quando poti, fabu-
lis amœnioribus delectare se uolunt,
sed coniecturis modo rem indicant,
tacitis interim nominibus. Quod si
quis hos crabrones irritarit, tum in po-
pularibus concionibus probe ulcisun-
tur sese, & obliquis dictis hostem no-
tant, adeo teste, ut nemo non intelli-
gat, nisi qui nihil intelligit. Nec prius
oblatrandi finem faciunt, quām in os
offam obieceris. Age uero quem tu mi-
hi comœdum, quem circulatorem spe-

gustin⁹ in libro ad Q. d⁹,
uultdeū. Inde mysticum
illud nomē suis discipu-
lis cōmendauit ḥ̄p̄ḡf̄as.
Nā his literis iuxta Græ-
cam supputationem, hic
numerus significatur. α
& β significant unum &
duo, γ & α centū & unū,
ξ & α ducenta & unum, σ
quaē septima ē in hac di-
ctione litera, significat se-
xaginta. In summa red-
dentur trecēta sexaginta
quinq;. De hoc plura ui-
de in scholijs Erasmi, in
Hieronymi epistolas.
Nisi si quādo poti) Hæc
nihil ad bonos mona-
chos pertinent. Mali pu-
tent se admonitos, quid
debeant corriger. Audi-
uimus em̄ s̄pē numero
narrātes, quicquid audi-
uerint a confitentibus,
idq; nō ad ædificationē,
sed ridendi causa. Nomi-
nant urbē, nominant col-
legiū, deniq; domū, ho-
minē quoq; si defunctus
sit, quasi satis sit, si uiuū
nominatim nō prodant.
Multa possent hoc loco
referri de malis, quæ ma-
lo ob honorū honorē re-
stare ticere. Hos crabrones

irritarit) Crabro insecti genus pertinacissimū, aculeoq; pestilētissimo: cui⁹
ictum Plinius libro undecimo, dicit haud temere sine febri esse. Vnde & uer-
bio dictū est, τὰς σφυκτὰς ἐρεθίζει, id est, Crabrones irritare in ptinaces &
rixulos, quo Plaut. in Amphytriōe usus est in mulieres. In os offam) Sic
apd Maronē Aeneas Cerbero oblatrati offam obijcit, q̄ sileat. (Comœdū)

Comœdus dicitur qui agit, comicus vero qui scribit comœdias. Per manus tradit.) id est, per successionem, proverbia ita dictum figura. Mihi non est fas.) Mihi, referatur ad personam Moriae, quod nolint mulierē sci re literas aut disciplinas.

A Nilo Aegypti.) id est, a re alienissima. In his autem mira quadā ὑποτύπωσα depingit illorū τὸ κακόγιλον, ut Græci vocant, id est, peruersam imitationē. Nihil enim odiosius, pars male affectata. A Babylonio draconē Bel.) Hæc fabula de Bel draconē inserta est scriptis Danielis a Theodotione, ut nōnulli putat: nam in Hebræo non habet, quēadmodū nec Susāna historia, nec hymnus trium puerorū, quæ omnia obeliscis antepositis, diuus Hieronymus iugulauit tāq; adulterina. A duodecim zodiaci.) Solem enim aiūt in ieunio arietē primū zodiaci signū ingredi, eoc; tunc omnia magis humescere & calescere, crassosq; humores corporum, qui in hyeme propter coeli frigiditatē resolui nō poterant, tunc resolui incipere, atq; idcirco paucis tunc egere corpora nutrimentis, eoc; bene institutum esse ab ecclesia ieuniū uerno tempore. Hacq; occasione mira de zodiaco, eiusq; signis blaterant, quo indoctæ plebeculae docti uideantur. De quadratura circuli.) Aristoteles ἐν κατηγορίαις πρὸς τὸν θεό τι scriptū reliquit, ἐπισήμως ἡ μή δύσκη, δύσκην κωλύει ἐπισήμων ζειν, διοιη ηγέλο τῷ κύκλῳ περιγραφωνεσμός, ἔγει δῆμον ἐπισκήτη, ἐπισήμα μέντοι

Proemium

etare malis, quām istos in concionibus suis rhetoriantes omnino ridicule, sed tamē suauissime imitantes ea quæ rhetores de dicendi ratione tradiderunt. Deum immortalem, ut gesticulantur, ut apte comutant uocem, ut cantillant, ut iactant sese, ut subinde alios atque alios uultus induant, ut omnia clamoribus miscent. Atq; hanc orandi artem ceu rem arcana fratervulus fraterculo per manus tradit: eā tamen si mihi non est fas scire, tamen utcunq; coniecturis sequar. Primo loco inuocat id quod à poëtis mutuo sumperunt: deinde dicturi de charitate, à Nilo Aegypti flu uio sumunt exordium, aut crucis mysteriū enarraturi, à Babylonio draconē Bel feliciter auspicantur: aut de ieunio disputaturi, à duodecim zodiaci signis principiū faciunt: aut de fide uerba facturi, diu de quadratura circuli præludūtur. Audiui ipsa quendam eximie

stultum, zodiaci signū ingredi, eoc; tunc omnia magis humescere & calescere, crassosq; humores corporum, qui in hyeme propter coeli frigiditatē resolui nō poterant, tunc resolui incipere, atq; idcirco paucis tunc egere corpora nutrimentis, eoc; bene institutum esse ab ecclesia ieuniū uerno tempore. Hacq; occasione mira de zodiaco, eiusq; signis blaterant, quo indoctæ plebeculae docti uideantur. De quadratura circuli.) Aristoteles ἐν κατηγορίαις πρὸς τὸν θεό τι scriptū reliquit, ἐπισήμως ἡ μή δύσκη, δύσκην κωλύει ἐπισήμων ζειν, διοιη ηγέλο τῷ κύκλῳ περιγραφωνεσμός, ἔγει δῆμον ἐπισκήτη, ἐπισήμα μέντοι

stultum, erravi, doctum uolebam dice
re, qui in concione celeberrima diuinæ
triadis mysterium explicaturus, quo &
doctrinam suam non uulgarem ostend
taret, & theologicis satisfaceret aurib,
noua prorsus ingressus est uia, nimirū
& literis, syllabis, & oratione, tum à con
cordia nominis & uerbi, adiectui no
minis & substantiui, mirantibus iam
plerisq, ac nōnullis Horatianum illud
apud se mussitantibus: Quorsum hæc
tam putida tendunt? Tandem hoc rem
deduxit, ut in grāmaticorum rudimen
tis sic expressum ostenderet totius tria
dis simulachrum, ut nemo mathemati
corum in puluere posset euidentius de
pingere. Atq, in hac oratione θεολογί^α
τατ^θ ille totos octo menses ita deflu
darat, ut hodie quoq, magis cæcutiat
quām talpæ, nimirū tota luminū acie
ad ingenij cuspidem auocata. Verum
haud pœnitet hominē cæcitatis, ac par
uo quoq, putat emptam eam gloriā.
Auditus est à nobis aliis quidā octo
genari⁹, adeo theologus, ut in hoc Sco
tum ipsum renatū putas. Is explicatu
rus mysteriū nominis Iesu, mira subti
litate demonstrauit in ipsis literis latere,
quicquid

αὐτὸν ἐσιπουδέπιω, τὸν
τὸν ἡ ἐπισκόπον ζη, id est
Scientia autē nō existen
te, nihil prohibet scibile
esse, ut circuli quadratu
ra, & si scibile sit, scientia
tamen ipsius nondū est,
ipsa autē scibile est. Hac
igitur occasione, ut Ari
stotele plus scire uidean
tur, & Sophistæ in suis
scholis, & in cōcionibus
suis fratres de quadratu
ra circuli multa garriūt.
Triadis.) τριάς Græc^{ia} Triadis
co uocabulo dixit: nam
trinitas, quo uulgs uti
tur, non satis est latīnū.
Theologicis.) Ioc^o est, ta
cite em̄ significat, theolo
gos male audire has sub
tiles nugas fabellasq, q̄
euangeliū, aut Paulinas
epistolas. Nemo ma
thematicorū.) Nam his
mos est, figuræ suas in
puluere depingere. θεο
λογία^{τατος}) suplatiuus
est Græcus ab hoc positi
uo theologus. Magis
cæcutiat q̄ talpæ) Græcis
em̄ prouerbiū est, αὐτά
λακ^θ τυφλώτερο^θ i.
talpa cæcior, i uehemeter Alia faba
lusciosum. Iocat autē in la nō min
aliquē theologū sibi no
tu, & forte lusciosū. Tota
luminū acie) Acies ad
aīam refertur, cuspis autē
nō dici nisi de re corpea,
data autē oga hic uerit.
B 2 ἀξέπτομ

τέλεστον, id est, arcānū & ineffabile, festiuiter huius deliri fratris ineptias ridet, qui uocem Hebraicam, quod uel teste Hieronymo, ineptissimū est, in alienā lingua traxerit. Siquidem γένη iescha, Hebraica uox ē, id significans quod Græce σωτήρ, & Latine salus, cui passim apud Hebræos interponit τοῦ θεοῦ in fine, ut ibi, οὐτοὶ θεοῦ λαζαροῦ, id est, domini est salus, quod alio sequente mutatur in θεοῦ, ut βλέπετε θεοῦ λαζαροῦ, id est, Oculi mei defecerunt in salutari tuo. Ab γένη autem γένη dicunt nostri, salvatoris nomen dictum esse. Sunt tamen qui dicunt putent a γένη uerbo substituio. Penthemimeres.) τὸν θεόν τοις sunt, μέσης dimidium, μέσης pars, unde πενθεμίμηρος dimidiū quinque dicitur.

Quemadmodū etiā Te

euenerit, rentianus ait: Hoc πενθεμίμηρος medium de quinque uocatur. Sicut igitur Grāmaticis penthemimeres uocatur, quando post duos primos pedes relinquitur syllaba dictionem terminans: nam duo cum semis dimidium faciunt quinque, sic syn in medio penthemimeris positum erat a fratre, ut si dividatur, utrūque eius dimidiū cum reliquis duabus literis sumptū, penthemimeres faceret. Niobæ) Hæc cū pulcherrimos permultosque libros habet, eosque cerneret ab Apolline & Diana sagittis confosso, nimio dolore obstupuit diriguitque. Vnde a poetis singitur uersa in faxum. De qua Ouidius transformatorum libro sexto: Exanimis inter natos natasque uirumque Diringuitque

euerterit, quod ficalno illi Priapo, qui magno suo malo, Canidiæ Saganæcꝝ nocturna sacra spectauit. Nec iniuria profecto: nam quando similem ἔφοδον cōmentus est Demosthenes ille Graius, aut Cicero Latinus? Illis uitiosum habebatur procēniū, quod à re foret alienius: quasi uero non ad istum modum exordiantur & subulci, natura ui delicet magistra. At hi docti præambulum suū, sic enim uocant, ita demū eximie rhetorici fore ducunt, si nūscꝝ quicꝝ habeat cum reliquo argumēto confine, ut auditor interī admirans, illud secum murmuret, quò nūc se protrīpit ille? Tertio loco ceu narrationis uice non nihil ex euangelio, sed cursim ac uelut obiter, interpretātur, cū id solum fuerit agendum. Quarto loco iam noua sumpta persona, quæstionē mouet theologalē, aliquoties ὑε γῆς, ὅντε ὁ νρανός απίομβω,

guitq; malis, nullos mo uet aura capillos. In uultu color est sine sanguine, lumina mœstis Stant immota genis, nihil est in imagine uiuum. Graci maxima & intoleranda mala, νιδεκη τάσση, id est Niobes passiones uocat.

Ficalno illi Priapo.) Significat se adeo risisse, cum stulti theologi præ admiratione stuferent, ut propemodum crepitum uentris faceret. Allu sit enim ad Priapum illum ficalnū, qui ut Horatius in ea Satyra, quæ incipit, Olim trūcus erā ficalnus inutile lignum, dicit, cum Canidiæ & Saganæ magica & noctur na sacra, quibus furias Hecaten & animas mortuorum euocabant, spēctaret, præ timore magnum bonumque crepitum uentris emisit, quo Argumen aniculæ territæ, relictis dentibus & caliendo, e uestigio aufugerunt. Vn de sic ait: Et ut non testis

inultus Horruerim uoces furiarum, & fatal duarum. Nam displosa sonat, quantum uesica pepedi. Diffisa nate ficus, at illæ currere in urbem. Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum Excidere, atq; herbas, atq; incanta ta lacertis Vincula cum magno risuq; iocoq; uideres. ἔφοδον.) id est, insinuationem, quæ est oratio quadam dissimulatione & circuitione, obscure subiens auditoris animū, ut scribit in Rhetorica ad Herenniū. Hac Quintilian⁹ in libro quarto utendū esse ait in causa admirabili & turpi. Quo nūc se proripit ille.) Vergiliānū est hemistichīū. Theologalem.) μηκένω le gendū risus causa. Sic em̄ illi solent uocare uerbo nō admodū latino.

γῆς, οὐτε δρυανοῦ ἀπομένων.) id est, neq; terram nec cœlum attingentē. Proverbiū est apud Lucianum de re uehemēter aliena a proposito. Iam quintus actus.) Allusit ad hoc, quod comoëdia qnq; constat actibus. Et M. Tulliū dicit i extremo actu, poetā oportere esse optimum. Et eandem interpretantur.) Allego

Conclusio. rias in uetus testamen-
tum non feremus, nisi
necessitas nos cogeret.
At quis feret somnium
ociosi nebulonis, & rur/
sum alio somnio somniū
explicatum? At quidam
hæc religiosius pene le/
gunt, q; euangelium.
Chimæram suam.) Hoc
est, sermonem portento/
sum ex partibus multo
diuersissimis, tanq; mon/
strum, constantem. Chi/
mæram Iliados. 3. Ho/
merus sic describit, ἡ δὲ
χεῖλος θεῖος γένος, οὐδὲ οὐ
θρῶπων. πρόσωπε λευκός, οὐ πι/
θερ βράκαιος, μέσην ἡ χι/
μαίρα, θεούμα αποπνειού/
σα τυφώς μέλιθρος αὔδο,
μέλιθρον, id est. Haec igitur
erat diuinū genus, nō hu/
manū. Ante leo, retro au/
tem draco, media aut̄ chi/
mera, graue efflans ignis

uim ardantis. Versus Homeri Lucretius sic imitatus est: Prima leo, postre/
ma draco, media ipsa chimæra. Humano capiti.) Sic orditur artem poeti/
cam,

ἀπομένω, atq; id quoq; ad artem arbitr/
trantur pertinere. Hic demū theologi/
cum attollunt supercilium, doctores so/
lennes, doctores subtile, doctores sub/
tilissimos, doctores seraphicos, magni/
fica nomina auribus inculcantes. Tum
syllogismos, maiores, minores, cōclusio/
nes, corollaria, suppositiones frigidissi/
mas, ac plusq; scholasticas nugas apud
imperitum uulgas iactitant. Superest
iam quintus actus, in quo summū arti/
ficem præstare conuenit. Hic mihi stul/
tam aliquā & indoctā fabulā, ex Spe/
culo opinor historiali, in mediū adse/
runt, & eandē interpretantur. Atq; ad
hunc quidē modum Chimærā suam
absoluunt, qualem nec Horatius unq;
assequi potuit cum scriberet. Humano
capiti &c. Sed audierūt à nescio quib;
ingressum orationis sedatū, minimeq;
clamosum esse oportere: Itaq; princi/
pio sic exordiūtur, ut nec ipsi uocē pro/
priā exaudiant, quasi referat dici, quod
nullus intelligat. Audierunt nōnunq;
ad concitandos affectus, exclamatiōn/
bus utēdū esse. Proinde presse alioqui
loquentes

loquentes, subinde repente uocem tol-
lunt, furioso planè clamore, etiā cum ni-
hil opus. Iures elleboro homini opus
esse, perinde quasi nihil referat, ubi cla-
mes. Præterea quoniā audierunt opor-
tere sermonē in progressu feruescere, in
singulis partibus principijs utcūq; sane
recitatis, mox mira uocis contentionē
utunq;, etiā si res sit frigidissima, atq; ita
deniq; desinūt, ut spiritu defectos cre-
das. Postremo didicerunt, apud rho-
tores de risu fieri mentionē, eoq; studēt &
ipsi iocos quosdā aspergere, ἃ φίλη ἀφρό
δίτη, q̄ plenos gratiarū, q̄c̄ in loco, ut
plane ὄνομ πρὸς τὰ λύραν esse dicas. Mor-
det quoq; nōnunq;, sed ita, ut titillent
magis q̄ uulnerēt. Nec unq; ueri⁹ adu-
latur, q̄ cū maxime παρέκκλισθε αδι uideri
studēt. Deniq;tota actio est eiusmodi,
ut iures eos à fori circulatoribus didi-
cissem, à qbus longe uincuntur. Quanq;
utriq; alteris usq; adeo sunt similes, ut
nemo dubitet qn aut hi ab illis, aut illi
ab his rhetorice suā didicerint. Et tamē
inueniūt hi quoq; mea nimirū opera,
qui cū hos audiunt, Demosthenes me-
ros, ac Ciceroes audire se putāt. Quod
gen⁹ sunt præcipue mercatores ac mu-
lierculæ

cā reprehendens inæqua-
litatem argumenti.
Elleboro opus esse.) Hoc
est insanire. Quando /
quidem elleboro purga-
tur atra bilis, ut supra di-
ximus. De risu fieri.)
De risu mouendo multa
fit mentio apud Fabium
libro sexto. ἃ φίλη
ἀφρόδιτη.) id est, O ami-
ca Venus, ut uiri dicunt
ἴρων λας cum admirātur
aut abominantur, ita fœ-
minæ dicunt, ἃ φίλη ἀφρό-
δίτη. ὄνομ πρὸς τὰ λύ-
ρα.) id est, Asinū adhibi-
tum lyra. Prouerbiū est,
quo significant hominē
minime idoneū ad rem
gerendam. παρέκκλισθε
αδι) id est, libere loqui.
Inde παρέκκλισθε, libertas
in admonendo, aut alio/
qui loquendi, contraria
assentationi. Quod di-
cit, uero ueri⁹ est. Clamat
in mulierculas, quod tra-
hant caudas, qd nimiū
niteant, & forma sollici-
tent uiros, quod gēmis
& auro fulgeat, quod uis-
ris imperent. Atq; hæc
narrant, ut illæ gaudeat.
Fori circulatoribus.)
Iuxta morē Italæ dixit:
nā illic in foro posita mē-
sa, cōscendūt nebulones
herbarij, aut præstigiato Mulieres
res, aut aliud quippiā si-
mile p̄fítetes, & oratiōe tores,
populum

populū illiciunt. Quorū pronūciatio non alia est q̄ concionatorū, nisi qd̄ illos uincant. Si quid in maritos.) Est eñ que rulū mulierū genus. Ad hos igitur deferūt, quicquid maritus domi delirat. Simplicissime color) hoc est aperte, & sine fuco, nō quēadmodū a monachis. Eum qui rerum gubernacula.) Ut ludens tamen ita principis officium complexus est, ut non Aristoteles melius in suis Politicis.

Nec latū digitū) id ē, ne minimum

istos histriones tam ingratos beneficiorū meorum diffimulatores, q̄ improbos simulatores pietatis, libenter relinquō.

Iam dudum enim iuuat de regibus & principib⁹ aulicis, à quibus simplicissime color, & (ut dignum est) ingenuis ingenue non nihil attingere. Qui quidem si uel semunciam sani cordis haberent, quid esset horum uita tristius, aut æque fūgiendum? Neq; enim existimabit uel periurio paricidiōq; parandum imperium, quisquis secum perpenderit, quām in gens onus sustineat humeris, qui uere principem agere uelit: eum qui rerum gubernacula suscepit, publicum nō priuatum negocium gerere, nihil nisi de commodis publicis optere cogitare: à legib⁹, quarū ipse & auctor & exactor est, nec latum digitum discedere: officialium omnium & magistratum integratatem sibi præstandam esse: se esse unum, omnium oculis expositum, qui uel ceu sydus salutare, morū

innocentia

De principiū
stulticia.

Forma boni
principiis.

innocentia, maximam rebus humanis
 salutem possit adferre, uel ueluti come-
 ta letalis, summam perniciem inuehe-
 re. Aliorum uitia neq; perinde sentiri,
 neq; tam late manare. Principem eo lo-
 co esse, ut si quid uel leuiter ab honesto
 deflexerit, grauis protinus ad q; pluri-
 mos homines uitæ pestis serpat. Tum
 quod multa secum adferat principum
 fortuna, quæ soleant à recto deducere,
 quod genus, delitiæ, libertas, adulatio,
 luxus, hoc acrius enitendum, ac sollici-
 tius aduigiladum, necubi uel deceptus
 cesseret in officio. Postremo ut insidias,
 odia, cæteraq; uel pericula, uel metus o-
 mittam, capiti imminere uerum illum regem, qui paulo post
 ab eo sit etiam de minimo quoq; commisso rationem exa-
 sturus, idq; tanto seuerius, quanto præstantius gessit impe-
 rium. Hæc, inquam, atq; huiusmodi plurima, si princeps secū
 perpenderet, perpenderet autem si saperet, is nec somnum,
 nec cibum opinor iucunde capere posset. At nūc meo mune-
 re, has omneis curas dījs permittunt, ipsi fese molliter curant,
 neq; quenquam ad aurem admittunt, nisi qui iucunda lo-
 qui norit, ne quid animo sollicitudinis oboriatur. Se probe
 principis partes omneis implesse credunt, si uenentur assi-
 due, si bellos alant caballos, si suo commodo uendiderint
 magistratus ac præfecturas, si quotidie nouæ rationes ex-
 cogitentur, quibus ciuium opes attenuent, & in suum con-
 uerrant

Studia ma-
lorū princi-
pium.

uerrant.) Pleriq[ue] deprauant, pro cōuerrant per geminum r, conuertant pert. Est autem conuertere, in unum uerrere, sic ut nihil relinquas. Fiscū dixit, nam fiscus proprius est principis, quem admodum ararium est reipublicæ.

Meros
phæaces

uerrant fiscum, uerum id apposite respectis titulis, ut etiam si sit iniquissimum, aliquam tamen æquitatis speciem præse ferat. Addunt data opera nonnihil adulacionis, quo populares animos, ut cunq[ue] sibi deuinciant. Fingite mihi nūc (quales sunt nonnunq[ue]) hominem legū ignarum, publicoru[m] commodorum

penè hostem, priuatis intentum cōmoditatibus, addictū uoluptatibus, osorem eruditionis, osorem libertatis ac ueri, nihil minus quam de reip[ublica], salute cogitantem, sed omnia sua libidine, suisq[ue] utilitatibus metientem. Deinde addite huic torquem auream, omnium uirtutum cohæreritum consensum indicantem, tum coronam gemmis insignitam, quæ quidem admoneat eum heroicis omnibus uirtutibus oportere cæteris antecellere. Præterea sceptrum, iustitiæ & undecunq[ue] incorrupti pectoris symbolum. Postremo purpurā eximias cuiusdam in rem. charitatis indiciū. Hæc gestamina si princeps cum sua uita cōferret, euidem futurum arbitror, ut planè pudescat ornatus sui, uereatq[ue], ne quis nasutus interpres,

totum hunc tragicum cultum, in risum, iocumq[ue] uertat. Iam quid de proceribus aulicis commemorem, quibus cum nihil sit addictius, seruilius, insulsius, abiectius, tamē omnium rerum primos sese uideri uolunt. Hac una in re tamen modestissimi, quod contenti, aurum, gemmas, purpuram, reliquaq[ue] uirtutum ac sapientiæ insignia corpore circumferre, rerum ipsarum studium omne concedunt alijs. Hoc abunde felices sibi uidentur, quod regem herum uocare liceat, quod tribus

Cultus prin-
cipum.

Proceres au-
læt.

tribus uerbis salutare didicerint quod norint ciuiles titulos subinde inculcare, serenitatem, dominationem, & magnificientiam. Quod egregie perfricuerint faciem, quod festiuiter aduletur. Nam haec sunt artes, quae uere nobilem & aulicum deceant. Cæterum si uitæ ratione omnem proprius inspicias, nimirum meritos Phœacas inuenies, sponsos Penelopes, reliquum carmen agnoscitis, quod Echo uobis melius referet q̄z ego. Dormitur in medios dies, ibi sacrificulus mercenarius ad lectum paratus, qui p̄pemodum cubantibus adhuc sacrum expedite peragat. Mox ad ientaculum, quo uix peracto, iam interpellat prandium. Sub id alea, laterunculi, sortes, scurræ, mortiones, scorta, lusus, inficiæ. Interim una aut altera merenda. Rursum coena, post hanc repotia, non una per Iouem. Atq; ad hūc modum, citra ullum uitæ tædium elabuntur horæ, dies, menses, anni, secula. Ipsa nonnumquam saginacion abeo, si quando uiderim illos μεγαλορροῦντας, dum interim nymphas unaquaq; hoc sibi uideat dījs p̄pior, quo caudā longiore trahit, dum procerum alius aliū cubito p̄trudit,

quo Ioui

phœaces) Phœacum rex erat Alcinous, apd' hos ueluti stupidos, prodi / giosa quædam mentitur Ulysses Homericus.
Sponsos Penelopes.)
Nam hos Homerus nulli rei præter q̄ epulis, cho reis, cantilenis, & Veneti studuisse dixit. Vnde de procis loquēs ait, ἀντὸς ἐπὶ πόσι. Θήκη ἐδῆκε τύρος θέζεῖσθαι ἔπομαντρες τοῖσι μανίν φρεστήν ἀλλα μέμηλε μολπή τὸ δρυκτόν στέ, τὸ γῆρας τὸν αὐθέντα ματαστιός, id est, Cæterū ubi potu cibosq; satiatu fuerūt proci, his qui dē animo alia curæ fuerunt, cantus, saltatioq;, hæc em̄ sunt additamenta conuiuij. Reliquum carmen.) Sequitur enim apud Horatium. Post sponsos Penelopes, nebulones Alcinoiq;. Qd Echo.) Nam huius est extrema sonare. Repotia.) A repotando dicta sic olim uocabant, uelut iteratas nuptias, quæ colebantur aliquot diebus a sponsa tradita. Quod hic intelligi uult, vulgo uocant banketam. Nō una.) Multitudinis numero, μεγαλορροῶντας id est, ostēantes sese. Vtitur hoc uerbo Lucian⁹, de dijs loquēs, qd fastu

C 2 quodā

quodam uiuant. Dicitū est a μεγάλοις magnū, & ἔργοις oratio, qd' om̄ia magna loquāt nihil plebeium. Galli quoq; uulgo uocant, lagrande gori re. Quo Ioui.) Iouē uocat principem. Ac principū quidē.) Quē, admodum superius nō læsit bonos principes, sed docuit quales sint mali, & tamen nihil de turpibus factis procerū locutus est, sed commūnia quādam & ridicula, mira moderatione re censuit. Ita nunc notat malos & idignos episcopos, quorum utinam eset minor numerus.

Episcopi. ἐπισκοπῆς est inspicere, & curam agere, prospiceretq; de necessarijs, & ἐπιοκῶσε, id est, inspectoř & cura tor. Vnde ut Suidas ait, οἱ παρὰ ἀθλωσιῶν ἐις τὰς ἐπικόνια πόλεις, ἐπιστήμενοι ἀθληται τὰ παρὰ ἐκάστοις, τεμπόμενοι επίσκοποι κολφύλακες ἐνολωῶτο, οὐε λάχωνες ἀρμοσάς ἀλεγον, id est, Qui ab Atheniensibus in subiectas ciuitates, ad inspicendum ea quā a singulis agerent, mitterentur, episcopi & custodes uocabāt, quos Lacones ὥμοσας, id est, cōgrue gubernantes

quo Ioui uicinior esse uideatur, dum sibi quisque hoc magis placet, quo gra uiorem catenam collo baiulat, ut robur etiam, non opes tantum ostentent. Ac principū quidem institutum, summi pontifices, cardinales, & episcopi, iam pridem gnauiter æmulantur, ac prop̄e superant. Porrò si quis perpendat, quid linea uestis admoneat, niueo candore insignis, nempe uitam undiquaque in culpatam. Quid sibi uelit mitra bicornis, utrunq; fastigium eodem cohibetur nodo, puta noui pariter ac ueteris instrumenti absolutam scientiam. Quid manus chirothecis communītæ, puram & ab omni rerum humanarum contagio immunem sacramentorum admīnistrationem. Quid pedum, nimirum crediti gregis uigilantissimam curam. Quid prælata crux, uidelicet omnium humanorum affectuum uictoriam. Hæc, inquam, atque id genus multa, si quis perpendat, nōne tristem ac sollicitam uitam egerit? At nunc bellè faciūt, cum sese pascunt. Cæterum ouium curam aut ipsi Christo mandant, aut in fratres (quos uocat) ac uicarios reiiciūt. Neque uel nominis sui recordantur, quid

quid sonet episcopi uocabulum, nein
pe laborem, curam, sollicitudinem. Verū
in irretiendis pecunij, planè episcopos
agunt. Ad eūdem mo-
dum cardinales si cogitent se in apo-
stolorum locum successisse, eadem ab
ipsis requiri, quæ illi præstiterunt. Dein
de non dominos esse, sed administra-
tores spiritualium dotium, de quibus
omnibus sint paulo post exactissime
reddituri rationem, Imò si uel in cultu
pauli per philosophentur, atq; ita secū
cogitent, quid sibi uult hic uestitus can-
dor? Nōnne summam & eximiam ui-

bernantes uocabant:
οὐδὲ ἀλλασκοπινὸν id est,
Neque cæca speculatio.
Hemistichii est Homeri
λόγον Græcis est uidere,
unde καὶ σέρχομεν ἀλλασ-
cucus dicif. Suidas Ho-
mericū ill& hemistichii
οὐδὲ ἀλλασκοπιλὺ εἰχε,
id est nō cæcā speculatio
nē habuit, quod ait pro-
verbialiter dictum esse.

Reuerendissimi cōple-
ctens.) Reuerendissimi
uocantur cardinales, ue-
luti proprio titulo, sicut
pōtifices sanctissimi. Et
palliū a mula fronte rei
vincit ex more Rhomæ.

Si uel
et innocentiam? Quid interior purpura? Nōne flagrantissi-
mum in deū amorem? Quid rursus exterior, sinuosa capaci-
tate diffluens, ac totam etiā reuerendissimi cōpletestens mu-
lam, quanquā una uel camelo contegendo suffecerit? nōnne
charitatem latissime se se pandentem ad subueniendū omni-
bus, hoc est, ad docendum, exhortandum, consolandum, in-
crepandum, admonendum, componenda bella, resistendū
improbis principibus, & uel sanguinem libenter impenden-
dū gregi Christiano, non solum opes. (Quanq; quorsum
omnino opes, pauperum apostolorum uicem gerentibus?)
Hæc si perpenderent inquā, nec eum locū ambirent, & liben-
ter relinqueret, aut certe uitam planè laboriosam, atq; sollici-
tam agerent, cuiusmodi ueteres illi uixerunt apostoli. Iam
summi pontifices, qui Christi uices gerunt, si conentur eiusdē

Si uel papæ,) Olim oēs episcopi papæ uocabant hoc est patres . Pappum enim ueteres patrē uocabant. Bonorum pelagus.) Græci immensam honorū copiam δάλατη̄ ταρπαγαθῶμ, id est, mare honorū, siue σορόη̄ δαγαθῶμ, id ē, aceruū honorū uocant. Tot copijs̄tæ.) Ad risum imitatus est barbarum illorum uocabulum . Sic enim uocatur insimi scribæ, qui bullas, quas uocant, effingunt Rhomæ. Musotribæ.) Dictio cōposita e græca uoce & latina significans eos, qui curant mulos. Tot lenones.) Significare uide puerorū obſcœnos amores, cū addit, molli⁹ qd dā. Vera mūdi lumina.)

uitā æmulari, nempe paupertatē, labores, doctrinā, crucē, uitæ contemptum, si uel papæ, id est, patris nomen, uel sanctissimi cognomen cogitent, quid erit in terris afflictius? aut quis eum locum omnibus emat facultatibus, emptū, gladio, ueneno, omniq; ui tueatur? Quantū his abstulerit cōmoditatū, si semel incessauerit sapientia? Sapientia dixi, immo uel mīca salis illius cuius meminit Christus? Tantū opū, tantū honorū, tantū ditionis, tantū uictoriarum, tot officia, tot dispensationes, tot uestigalia, tot indulgētias, tantum equorum, mulorū, saltellū, tantū uoluptatum. Videtis quantas nundinas, quantā messem, quantū honorū pelagus, paucis sim cōplexa. In quorū locum inducit uigilias, ieūnia, lachrymas, orationes, conciones, studia, suspīria, millēq; id genus miseris labores. Neq; uero negligendum illud futurū, ut tot scriptores, tot copijs̄tæ, tot notarij, tot aduocati, tot promotores, tot secretarij, tot mulotribæ, tot equisones, tot mēſarij, tot lenones, penè mollius quiddā addideram, sed uereor ne durius sit auribus. In summa, tam ingens hominū turba, quæ Romanam sedē onerat, lapsa sum, honorat sentiebā, ad famē adīgenf. Inhumanū qdem hoc, & abominandū facinus, at multo magis detestandum, ipsos etiā sūmos ecclesiæ principes, ac uera mūdi lumina ad peram

Et

peram & baculum retuocari. At nūc fē
rē, si quid laboris est, id Petro & Pau-
lo relinquunt, quibus abunde satis est
oc̄j. Porrò si quid splendoris, aut uolu-
ptatis, id sibi sumunt. Atq̄ ita sit mea
quidem opera, ut nullū penē hominū
genus uiuat mollius, minusq; sollicitū,
ut qui abunde Christo satissactum exi-
stiment, si mystico ac penē scenico orna-
tu, ceremonijs, beatitudinum, reuerēta-
rum, sanctitatum titulis, & benedictio-
nibus, ac maledictionibus episcopos
agant. Pr̄scum, & obsoletum, nec horū
omnino temporū, miracula ædere: do-
cere populum, laboriosum: sacras inter-
pretari literas, scholasticum: orare, ocio-
sum: lachrymas fundere, miserū ac mu-
liebre: egere, sordidum: uinci, turpe, pa-
ratimq; dignum eo, qui uix reges etiam
summos, ad pedum beatorum admit-
tit oscula: deniq; mori inamabile: tolli
in crucem infame. Restant sola hæc, ar-
ma ac benedictiones dulces, quarum
meminit Paulus, atq; harum quidem
sunt sanè q; benigni, interdictiones, su-
spēsiones, aggrauationes, redaggraua-
tiones, anathematizationes, ultrices pi-
cturæ, ac fulmen illud terrificū, quo so-
lo nutu

Ethoc festiuū est imi-
tatione. Sic enim canitur
de apostolis in hymno
sacro. Ad pedes beato-
rum.) Id quoq; gratia ha-
bet ex imitatiōe. Qua-
rū meminit Paulus.) Est
in epistolis ad Roma. ca-
pi. decimosexto, Qui p;
dulces sermones & be-
nedictiones seducūt cor
da innocentium. Vltri
ces picturæ.) Proponun-
tur em Rhomæ picti in apostolice.
linteis, q; maxime odio-
sa specie, quos excōmu-
nicatos ostendunt. Ipse
sedet furioso uultu, utrin-
q; cacodæmones flam-
meam imponunt coro-
nam, ignis sub pedib;
inscriptions horrendæ,
& tamen illi nec tantulū
commouentur, o homi-
num duriciem. Admo-
nēdus est iterum lector,
ne quis sit tam iniquus
interpres, ut hæc putet
ad pontificum contume-
liam pertinere. Nō enim
simpliciter hæc reprehē-
dit, sed eos taxat qui oī
mnib; illis omissis, quæ
uera pontificum sunt of-
ficia, sanctimonia, doctri-
na, & cæteris quæ recent
sunt, hæc sola sibi refer-
uant, hisq; ipsis utūtūr,
non ad salutē animarū,
sed ad pecuniarum accu-
mulationē. Id palā indi-
cat cū ait, restat sola hæc)
Et uidet

Et uides, q̄ ubiq̄ tempe-
rat a foedis. Alioqui si
malos pontifices, & car-
dinales, suis pingere co-
loribus uoluisset, norūt
hi, qui Romæ uixerunt,
quas fabulas potuerit in
mediū adducere. Verū
ne quod mali faciunt, id
a stultis cōferatur in bo-
nos, ob honorē Christia-
ni nōis reticuit. Qui
instigante diabolo.) Et
hoc μιμητικῶς dicitur.
Nā his uerbis utūtūr in
suis bullis, ut uocat. Ze-

Hec de im-
p̄js pontifi-
ciis dicta
sunt, non de
p̄js.

lo Christi) μιμητικῶς &
hoc, & belle cōiunxit cō-
traria. Est autē zelus, ut
Ammonius ait, ἡ δὲ ἐπί-
δυμίαρ μίμησις τινούλη
δοκοῦντος τινὸς καλοῦ,
id est, per desyderiū imi-
tatio facta alicuius, qđ
uideſ bonū. Est etiā ze-
lus, λύπη ἐπὶ ἀλλοτρίοις
αγωθοῖς, σία καὶ ἔανθρω-
ποις ἐπίδυματι πρότυποῖσα,
id est, dolor ppter aliena
bona, qualia quis sibi ac-
quirere studet. Et silen-
tio.) Quia non docent
quid sit Christus, & qđ
sit esse Christianum.
Quæstuarījs legibus.)

Cuiusmodi sunt nō pau-
cæ, quæ quæstum olent
magis, q̄ pietatem. Chri-
stus sp̄ualis est, ubi spi-
ritus, ut Apostolus ait,
ibi libertas. Isti legibus
hoc

lo nutu mortaliū animas uel ultra tar-
tara mittunt. Quod ipsum tamen san-
ctissimi in Christo patres, & Christi ui-
carij, in nulos torquent acrius, quām in
eos qui instigante diabolo, patrimonia
Petri minuere atq; arrodere conantur.
Cuius cū hæc uox sit in euangelio, Reli-
quimus omnia, & secuti sumus te, tamē
huius patrimoniū appellant agros, opi-
da, uectigalia, portoria, ditiones. Pro q̄
bus zelo Christi accensi, ferro ignic̄z di-
micant, non absq; plurimo Christiani
sanguinis dispendio, tum demum ec-
clesiam Christi sponsam, seſe credunt
apostolice defendere, fortiter profliga-
tis (ut uocant) hostibus. Quasi uero ul-
li sint hostes ecclesiæ perniciosiores, q̄
impij pontifices, qui & silentio Chri-
stūr sinunt abolescere, & quæstuarījs
legibus alligant, & coactis interpreta-
tionibus adulterant, & pestilente uita
iugulant. Porrò cum Christiana ecclē-
sia, sanguine sit condita, sanguine con-
firmata, sanguine aucta, nunc perin-
de quasi Christus perierit, qui more
suo tueatur suos, ita ferto rem gerunt.
Cumq; bellum res sit adeo immanis,
ut feras non homines deceat, adeo insa-
na, ut

na, ut poëtæ quoq; singant a furijs im-
mitti, adeo pestilēs, ut uniuersam morū
luem simul inuehat, adeo iniusta, ut à
pessimis latronibus optime soleat ad-
ministrari, adeo impia, ut nihil cohæ-
reat cum Christo, tamē omnibus omis-
sis, hoc tantum agunt. Hic uideas etiā
decrepitos senes, iuuenilis animi robur
præstare, nec offendit sumptibus, nec fa-
tigari laboribus, nec deterri quicq;, si
leges, si religionem, si pacem, si res hu-
manas omneis sursum ac deorsum mi-
scant. Neq; desunt adulatores eruditī,
qui istam manifestariam insaniam, ze-
lum, pietatem, fortitudinem appellant,
excogitata uia, qua fieri potest, ut quis
lætale ferrum stringat, adigatq; in fra-
tris sui uiscera, manente nihilominus
charitate illa summa, quam ex Christi
præcepto debet proximo Christianus.
Equidē incerta sum adhuc, utrū his re-
bus exēplum dederint, an potius hinc
sumpserint episcopi quidam Germano-
rum, qui simplicius, etiam omisso cul-
tu, omisssis benedictiōibus, alijsq; id ge-
nus ceremonijs, planè satrapas agunt,
adeo ut propemodū ignauum, parūq;
decorū episcopo putent alibi, q; in acie,

fortem

hoc agunt, ut populum
habeant obnoxium. Q. vi
quo magis pplexus est,
hoc plus lucri redit ad
Romanam curiam, ex li-
tibus, ex dispensationi-
bus, ex donationibus.
Verus Christi uicarius
nihil spectat, nisi lucrum
pietatis.

A furijs) Ut apud Ma-
ronem Aeneidos septi-
mo, Gorgoneis Alecto
infecta uenenis, bellum
excitat inter Aeneam &
Turnum.

Omnibus omissis.)
Vides optime lector, ut
ubiq; circumspecte locu-
tus est. Non reprehē-
dit, quod bellant pontifi-
ces quod iure reprehē-
di poterat in omnibus
etiam Christianis, mea
quidem sententia. Sed
eos damnat, qui cæteris
omnibus omissis, solum
id agunt, quod est omni-
um pessimum.

Decrepitos senes.) Vi-
detur significare Iulium
secundum, qui tales tu-
multus excitauit in mū-
do, ut nemo uere pi⁹, &
Christianus possit absq;
gemitu meminisse. Vide
bunē alicui fortassis hæc
dicta liberius. Verum si
quis rem penitus nos-
set, fateretur modestissi-
me dicta.

D Suo

Sacerdotes
principati.

Suo officio.) Sic enim interpretantur illud propter officium datur beneficium, quasi utcunq; dicere preculas, sit totū sacerdotis officium, cum ea pars sit omnium insima, & laicorum potius, q̄ sacerdotum.

Nec quisq; ibi leges ignoret.) ut de decimis, de oblationibus, de iure plebani, & presbyteri duplii honore digni sunt. Et qui altari seruit, de altario uiuat. Modestia causa.) Ironiam habet.

Quos ecclesiasticos.) Omnes Christiani

pertinent

ter, neq; quicq; nisi cœlestia meditari. Sed homines suaves, se suo officio probe perfunctos aiunt, si preculas illas suas, ut cunq; pmurmurarint, quas me Hercule demiror, si quis deus uel audiat, uel intelligat, cum ipsi ferè nec audiant, nec intelligant, tum cum eas ore perstrepunt. Verum hoc quidē sacerdotibus est cū prophanis cōmune, ut ad emolumenti mes-

Veram reli gionis fun ctionem, alij in alios res ciunt. si quid sarcinæ, id prudenter in alienos humeros reiçiunt, & alijs alij tanq; pilam per manus tradunt. Siquidē laici quoq; principes, quemadmodū partes administrandi regni uicarijs delegant, & uicarius item uicario tradit, ita pietatis studium omne plebi modestiæ causa relinquunt. Plebs in eos reiçit, quos ecclesiasticos uocant, perinde quasi ipsis cum eccllesia nihil omnino sit commercij, quasi baptismi uotis nihil profus

Prorsus sit actum. Rursum sacerdotes, qui sese uocant seculares, quasi mundo initiati, non Christo, in regulares onus hoc deuoluūt, regulares in monachos, monachi laxiores in arctiores, omnes simul in mendicantes, mendicantes in Carthusienses, apud quos solos sepulta latet pietas, & adeo latet ut uix unq̄ liceat conspicere. Itidē pontifices in messe pecuniaria diligētissimi, labores illos nūmīum apostolicos, in episcopos relegant, episcopi in pastores, pastores in uicarios, uicarij in fratres mendicantes. hi rursum in eos retrudunt, à quibus ouium lana tondetur. Verum nō est huius instituti, pontificum ac sacerdotum uitam excutere, ne cui uidear satyram texere, non encomium recitare, ne ue quis existimet bonos principes à me taxari, dum malos laudo. Sed hæc ideo paucis attigi, quo palam fieret, nullum esse mortalem, qui suauiter uiuere possit, nisi meis initiatus sit sacrīs, meq̄ p̄ piciam habeat. Nam id quo pacto fieri queat, cum ipsa etiam Rhamnusia, re
rum

*Stultis fori
tuna facet,*

*Ων παιδευθωαι συμφοραις, παρελθε ἡ νέμεσις, ή τὰ γῆς ἐποτεῖναι, id est,
Non latuit omnibus contrariam superbis nemesis, sed in proprijs coactus
fuit discere ærumnis. Aderat autem nemesis, quaæ ea quaæ in terris sunt*

D 2 uider,

uidet. Hic Rhamnusiam ipsam dicit fortunā, quae stultis fauere dicitur. Vnde uulgato prouerbio dicunt, quo quisq; est stulti, hoc est fortunatior. Cōtra, sapientibus Rhamnusia semper fuit iniuncta. Hinc Sotades uidentes sapientes omnes tristem fere habuisse existū, indignatus scripsit, σωκράτης δέ κόσμος πεποίκη σοφόμ ξίναι, καὶ

κακῶς ἀνέλε τὸν σοκράτην δόκοιος. ἐμ̄ τῇ φυλακῇ κώνειορ δότι πιάρ, τέθυνκερ. πάλιν ποδα φαγὼμ ὁ διογένεις ἀμόρ τε θύνκερ. αἰχνήλω γάφοντι ἐπιπέτωκε χελώνη. σοφοκλῆς φάγα φαγὼμ σαφυλῆς, πνιγεις τε θύνκερ. κανεὶς δικατὰ θράκης εὐριπίδη μηρέτρωχορ. τὸν θεῖον οὐκιορ λιμός κατεδαπάνησερ, id est Socratem mundus fecit sapientem esse. Et male suscitavit Socratem mundus. In carcere cicutam, quoniam bibens, mortuus est. Polypedem comedēs Diogenes crudū, mortuus est. Aeschylus scribentii incidit testudo. Sophocles acutum comedēs uua, suffocatus perīt. Canes Thracij Euripedem uorauerunt. Diuinū Homerum fames confecit.

(Hic dux erat Atheniensium, longe omniū fortunatissimus, de quo Suidas sic scripsit. ἐποίουν πεπάνθρωποι στιμοὶ ζωγάροι, κοιμάμενοι, καὶ τὰς τύχας φορέσσας ἀντεῖς δίκινα πόλεις, καὶ πορθμῶντα ἀντας, αἰνιζόμενοι πλεύειν αιμονίαρ αὐτοῦ, ἀλαζονεύοι μενθός ἐπὶ ξενυχίας τιμόθεος, ἐφη αὐτοῦ εἶναι μᾶλλον, ἢ τῆς τύχης τὰ κατοξεύοι ματα. Μίση ἡ πύχησερ οὔτερον, νεμεσοσάσκης αὐτεῖρ τὴν τύχην, id est. Finixerūt ipsum in imaginibus pictores dormientem, & fortunas ferentes ipsi in retia ciuitates & populantem eas, innuentes felicitatem ipsius. superbien autem propter bonam fortunam Timotheus, dixit ipsius magis ἢ fortunæ esse, egestie facta. Quocirca infeliciar euā sit postea, indignante ipsi fortuna.

ἡ ξενοῦλος κύρτος αἴρεται.) id est, dormientis rete capit. Hoc prouerbiū quadrat in eos, quibus citra laborem & conatum, omnia quae cupiunt, euennunt. Natum ab ipso Timotheo, qui uulgo εὐτύχης, id est, felix cognominatus est, quod fortunatior ἢ prudentior haberetur.

γλαῦξ ἵπταται.) id est, noctua uolat. Noctua sacra est Mineruæ. Ea dicta est Atheniensium male consulta in bonum uertere exitum, unde prouerbiū, Noctua uolat. ἐπιτετράδι, γεννηθέντες.) id est, quarta luna natū, prouerbiū est in eos, qui ex duriſſimis laboribus, quibus alijs pro sunt ipsi nihil.

rum humanarum fortunatrix, mecum adeo consentiat, ut sapientibus istis semper fuerit inimicissima; contra stultis etiam dormientibus, omnia cōmoda adduxerit. Agnoscitis Timotheū illum, cui hinc etiam cognomen, & prouerbiū ἡ ξενοῦλος κύρτος αἴρεται. Rursum aliud γλαῦξ ἵπταται. Contra in sapientes quadrant illa, ἣ τετράδι γεννηθέντες

&

& equum habet Seianum & aurū To-
lostanum, Sed desino παροιμιάζεσθαι, ne
uidear Erasmi commētaria suppilasse.
Ergo ut ad rem, Amat fortuna parum
cordatos, amat audaciores, & quibus
illud placet πᾶς ἐξίφθω κύβος. At sapien-
tia timidos reddit, ideo & uulgo uide-
tis, sapientibus istis cū paupertate, cum
fame, cū sumo rem esse, neglectos, in-
glorios, inuisos uiuere: stultos affluere
nummis, admoueri Reipu. gubernaci-
lis, breuiter florere modis omnibꝫ. Etem-
si quis beatū existimet principibus pla-
cuisse uiris, & inter meos illos, ac gēme-
os deos uersari, quid inutilius sapiētia,
imò quid apud hoc hominum genus
damnatus? Si diuitiae parandæ sunt,
quid tandem lucri facturus est nego-
ciator, si sapientiam secutus, perjurio
offendetur, si in mendacio deprehen-
sus erubescet, si anxious illos de furtis,
atq; usuris sapientū scrupulos, uel tan-
tuli faciet? Porrò si quis honores, atq; opes ambiat ecclesiasti-
cas, ad eas uel asinus, uel bubalus citius penetrabit, q; sapiēs.
Si uoluptate ducaris, puellæ maxima huius fabulæ pars, stul-
tis toto pectore sunt addictæ, sapientē haud secus ac scorpiū
horret, fugiūt q;. Deniq; quicūq; paulo festiuus ac lætius ui-
uere parat, sapiētē in primis excludūt, ac quoduis animal po-

ipsi nihil fructus capiūt.
Quod Hercules hac lu-
na natus feratur.

Equum habet Seia /
num.) Vtruncq; prouer-
bium dicebatur de extre-
mo infortunio, unde nat-
um sit, explicat Aulus
Gellius. παροιμιάζεσθαι)
id est, prouerbiori, siue
prouerbiosis uti. Suppi-
lasse.) id est furtim usuri-
passe. Neminem nomi-
natim taxauit, prater se/
ipsum. Quid potuit mo-
destius? πᾶς ἐξίφθω
κύβος) id est, omnis iacta
sit alea. Id Cæsar dixit,
Rubiconem trāstitus,
significans se rem omnē
semel periclitari uelle.

Principibus placuisse.) Allusit ad illud Ho-
ratianum. Principibus: Ad oīa uti
placuisse uiris, non ultir. Id mira in-
ma laus est. Ac gemi ductiōe pro-
meos deos.) Significat, bat.
ni fallor, proceres auli-
cos gemmis insignes.

Quoduis animal.)

Pro

D 3 tius

Pro quoquis homine, & emphasis habet. οὐδὲν πρὸς ἐπος.) id est, nihil ad uersum, prouerbium est, idē pollens quod, nihil ad rem. Est apud Aristophanē. Vbi res abest.) In his plane lusit in genio, & partim iocosis argumentis, partim de tortis, quod uult colligit. Degrege porcus.) Ita Flaccus de se in epistolis. Me pinguem & nitidum bene curata cute uiles, Cum ridere uoles Epicuri de grege porcu.

Miscere stultitiam.) Idē in Odis, Misce stultitiam consilīs breuē. Dulce est.) Est & hoc in Odis, νήπιος.) Duo significat Græcis, νήπιος puerum admodum, siue parum prudentem, quod pueri per ætatem nondum sapere possint. Quocirca apie Graci eos νήπιος dicunt, Quos Hebræi uocant ψευτοὶ

Stultorum

bonū, Stultitia, cuius etiam fallax umbra, & imitatio sola, tantum laudis meretur à doctis. Sed multo candidius pinguis ille, ac nitidus Epicuri de grege porcus, miscere stultitiam consilīs iubet, tametsi breuem non admodum scite addidit. Item alibi, Dulce est desipe in loco, Rursum alio in loco manuēt de lirus, in ersq; uideri, q; sapere, & ringi. Iā apud Homer; Tele machus

Laus stulti
ticiae ex au-
toribus.

tius admittunt. Breuiter quoquo te uertas, apud pontifices, principes, iudices, magistratus, amicos, hostes, maximos, minimos, omnia præsentibus nummis parantur: quos uti contemnit sapiens, ita illum sedulo fugere consueuerunt. Sed cum laudum mearū nullus sit modus, neq; finis, tamē oratio aliquādo finem habeat necesse est. Itaq; desinam dicere, sed si prius ostendero paucis, nō deesse magnos autores, qui me literis suis pariter ac factis illustrarint, ne cui forte stulte mihi soli uidear placere, ne ue legulei calumnientur, me nihil allegare. Ad ipsorum igitur exemplum allegabimus, hoc est, οὐδὲν πρὸς ἐπος. Principio illud omnibus uel notissimo prouerbio persuasum est, ubi res abest, ibi simulationem esse optimam. Eoq; rete statim traditū hīc uersus pueris, Stultitiam simulare loco sapientia summa est. Vos iam ipsi coniūcite, q; ingens sit

machus, quem modis omnibus laudat
 Poëta, subinde *vñpios* appellatur, atq;
 eodem prænomine tāç felicis ominis
 libenter pueros, & adolescentes uocare
 solent tragicci. Quid autem sacrū Iliadis
 carmen, nisi stultorum regū & populo-
 rū cōtinet iras? Porrò q̄ absoluta laus
 illa Cicerōis? Stultorū sūt plena om̄ia.
 Quis enim ignorat, unumquodq; bo-
 num, quo latius patet, hoc esse præstan-
 tius? Atqui fortassis apud Christianos
 horū leuis est autoritas: proinde sacra-
 rū quoq; literarū testimonij (si uidet)
 laudes nostras fulciamus, siue (ut docti
 solent) fundemus, principio ueniam
 à theologis præfatæ, ut nobis fas esse
 uelint, deinde quoniam arduam rem
 aggredimur, & fortassis improbum fue-
 rit, denuo Musas ex Helicone, ad tan-
 tum itineris reuocare, præsertim cum
 res sit alienior, fortasse magis conue-
 niens optare, ut interim dum Theolo-
 gum ago, perq; has spinas ingredior,
 Scoti anima paulisper ex sua Sorbona
 in meū pectus demigret, quo uis hystri-
 ce, atq; erinaceo spinosior, moxq; remigret quō lubebit uel
 ἐς κόρακας. Vtinā & uultū aliū liceat sumere, & ornatus adsit
 theologicus. Verū illud interim uerbor, ne q̄s me furti ream

Stultorum regū.) Est
 in epistolis Horatianis.
 Fundemus.) Obiter
 taxat uerbū Theologis
 familiare, sed non perini-
 de probatum, atq; usita-
 tum. Denuo musas.)
 Quoniā ante iam inuo-
 cauit. Res sit alienior.)
 id est, parū apta musis,
 cum magis ad Theolo-
 gos pertineat. Hystrice
 spinosior.) Hystrix ani-
 mal est de genere erina-
 corum, spinis aculeatū,
 quas mittit iaculi ritu.
 Plinius libro octauo, Hy-
 strices, inqt, generat In-
 dia & Africa, spina con-
 tactas, ex Erinaceorum
 genere, sed Hystrici lon-
 giores aculei, & cum in-
 tendit cutē, missiles, Ora
 urgentium figit canum,
 & paulo longius iacula-
 tur. Hibernis autē se mē-
 sibus cōdit, quemadmo-
 dum ursæ reliquaç; os-
 mnia, ut autor est Aristó-
 teles, libro de natura ani-
 malium sexto, perinde
 ut ursa facit. ἐς κόρα-
 κας.) id est, in coruos,
 hoc est, in malam rem.
 Extat in prouerbijis græ-
 corum
 agat

corum, & explicatur in
Chiliadibus Erasmi.

Ficulnus etiam.) Ta-
le finxit Horatius, in saty-
ra, Olim truncus eram
ficulnus inutile lignum.

Græcas uoces.) Extat
ridiculū Epigramma in-
ter Priapeia. Quo finge-
tur Priapus horti custos
uerba quædā græca sub
notasse, domino legente
Homerum, sed depraua-
te. Initium huius est, Ru-
sticus indocte, si cui for-
te libeat inspicere. Nam
est perq̄ obscenum.

Gallus Lucianicus.)
Est in dialogo, quem mo-
do citauimus.

Bonis auibus.) Pro-
verbiale est, cum rem fel-
liciter cedere significa-
mus, sicut malis auibus
dicimus, cum res infelici-
ter cedit, sumptum autē
est ab augurum obserua-
tione. Capite primo.)
Tacite ridet quorūdam
morem, qui nunq̄ non
cītāt, atq̄ id præclarum
putant, si nominent par-
tem, distinctionē, capitu-
lū, paragraphū, colūnā,

deniq̄

minem in sua sapientia gloriari optime Hieremia? Ni-
mirum, inquiet, ob id, quia non habet sapientiam. Sed ad
Ecclesiasten redeo. Hunc, cum exclamat, uanitas uanitatum,
& omnia uanitas, quid aliud sensisse creditis, nisi (quemad-
modum

agit, quasi clanculum magistrorum no-
strorū scrinia compilauerim, quæ tan-
tum rei theologicæ teneam. Sed non
adeo mirum uideri debet, si tam diuti-
na (quæ mihi arctissima est) cum theo-
logis consuetudine nonnihil arripui, cū
ficulnus etiam ille deus Priapus, non-
nullas græcas uoces, legēte domino, sub
notarit tenueritq̄. Et Gallus Luciani-
cus longo hominum conuictu sermonē
humanum expedite calluerit. Sed iam
ad rem bonis auibus. Scripsit Ecclesia-
stes capite primo: Stultorum infinitus
est numerus. Cū numerum prædicat in-
finitum, nōnne mortaleis uniuersos cō/
plecti uideſ, præter pauculos aliquot,
quos haud scio, an cuiq̄ uidere cōtige-
rit? Sed magis ingenue confitetur hoc
Hieremias, capite decimo: Stultus, in-
quiens, factus est omnis homo à sapiē-
tia sua. Soli deo tribuit sapientiam, uni-
uersis hominibus stulticiam relinques.
Ac rursum paulo superius, ne glorietur
homo in sapientia sua. Cur non uis ho-
minem in sua sapientia gloriari optime Hieremia?

modum diximus) uitam humanam nihil aliud q̄z stulticæ ludicum esse: nimis Ciceronianæ laudi album addentem calculum, cuius optimo iure celebratur illud. Stultorum plena sunt omnia, Rursum sapiens ille ecclesiasticus, qui dixit, Stultus mutatur ut luna, sapiens permanet ut sol, quid aliud innuit, nisi mortale genus omne stultum esse, soli deo sapientis nomen competere? Siquidem lunam, humanam naturam interpretantur, solem omnis luminis fontem, deum. Huic astipulatur quod ipse Christus in euangelio negat, quenq; appelladum bonum nisi deum unum. Porro si stultus est, quisquis sapiens non est, & quisquis bonus, idem sapiens, autoribus Stoicis, nimis mortales omnes stulticæ complectatur necessum est. Iterum Salomon, capite decimoquinto, Stulticia (inquit) gaudium stulto, uidelicet manifeste confitens, sine stulticia nihil in uita suaue esse. Eodem pertinet illud quoq; Qui apponit scientiā, apponit dolorem, & in multo sensu multa indignatio. An non idem palam confitetur egregius ille concionator, capite septimo? Cor sapientium, ubi tristitia est, & cor stultorum, ubi læticia. Eoq; non satis habuit sapientiam perdiscere, nisi nostri quoq; cognitionem addidisset. Quod si mihi parum habetur fidei, ipsius accipite uerba, quæ scripsit capite primo, Dediq; cor meum, ut scirem prudentiam atq; doctrinam, erroresq; & stulticiam. Quo quidein loco illud animaduertendum, ad stulticæ laudem pertinere

E quod

φίσι, pro comprobare.
Εἰσαγωγὴ μεαν.)
ἐσαγωγὴ, id est īductio,
genus est argumentatio-
nis, cum ex similibus cō-
cessis colligitur id quod
uolumus. Frequens est
in hoc Socrates Platoni-
cus, sed aduersarium cō-
mode respondentem fa-
cit, id quod notat etiam
Quintilianus, τὸν ἐπί^{θετούσας} νόμον, id est, in
ostīs hydriam. refert in
Rheticis. Hydria ceu-
res uilis, relinquitur in
ostio, sed preciosa repo-
nuntur.

quod eā posteriore posuit loco. Eccle-
siastes scripsit, & hunc scitis esse ordi-
nem ecclesiasticum, ut qui dignitate
primus sit, is locum obtineat extre-
mum uel hic certe memor Euangeli-
ci praecepti. Sed stulticiam præstan-
tiorem esse sapientia & Ecclesiasticus
ille quisquis fuit, liquido testatur, capi-
te quadragesimo quarto, cuius me, her-
de uerba non prius proferam, τὸν ἐπα-
γωγὴ μεαν, cōmoda responsione ad
iuueritis, ut faciūt apud Platonem hi,
qui cū Socrate disputant. Vtra magis

conuenit recondere, quæ rara sunt & preciosa, an quæ uil-
garia uilia ἔργα? Quid tacetis? Etiā si uos dissimuletis, prouer-
biū illud Græcorū pro uobis respondet, τὸν ἐπίθετούσας νόμον,
quod ne quis impie reūiat, refert Aristoteles, magistrorum
nostrorū deus. An quis ἔργον tam stultus est, ut gem-
mas & aurum in uia relinquat, non herde opinor. In abdi-
tissimis penetalibus, nec id satis, in munitissimorum scrinī-
orum secretissimis angulis ista reponitis, cōnum in propa-
tulo relinquitis. Ergo si quod preciosius est, recōditur, quod
uilius, exponitur, nonne palam est, sapientiam quam uerat
abscondi, uiliorem esse stulticia, quam recondi iubet? Iam
ipsius testimonij uerba accipite. Melior est homo qui ab-
scondit stulticiam suam, ἔργον homo, qui abscondit sapientiā
suam. Quid quod animi quoq; candorem diuinæ litteræ
stulto tribuunt, cum sapiens interim neminem sui similem
putet. Sic enim intelligo, id quod scribit Ecclesiastes capite

decimo, Sed & in via stultus ambulans, cum ipse insipiens, sit, omnes stultos existimat. An non istud eximij cuiusdā candoris est, omnes æquare tibi ipsi, cumq; nemo non magnifice de se sentiat, omnibus tamen tuas communicare laudes? Proinde nec puduit tantū regem huius cognominis, cū ait capite tricesimo, Stultissimus sum uirorū. Neq; Paulus ille magnus gentium doctor, Corinthijs scribēs, stulti cognomen illibenter agnoscit, ut insipies, inquit, dico, plus ego, per inde quasi turpe sit uinci stulticia. Sed interim obstrepūt mihi Græculi quidā, qui tot huius temporis theologorum, ceu cornicū oculos, student cōfigere, dū annotationes suas, ueluti fumos quoſdam alijs offundūt, cuius gregis si nō alpha, certe beta meus est Erasmus, quē ego ſapientius honoris causa nomino. O uere stultā inquietunt, & ipsa dignā Moria citationē. Lōge diuersa mens apostoli, q̄ tu ſomnias. Nec em hoc agit his uerbis ut cæteris stultior haberetur, uerum cū dixisset, ministri Christi sunt, & ego, ſeq; ueluti iactabundus in hac quoq; parte æquasset cæteris, per correctio nem adiecit, plus ego: sentiens ſe non modo parem reliquis apostolis in euā gelij ministerio, uerum etiā aliquanto superiorē. Idq; cum ita uerū uideri uellet, ne tamē ut arrogatiū dictū offendet aures, præmunīt, stulticiæ prætextu, Ut minus sapiens dico, propterea quod ſciret eſſe ſtultorum priuilegium, ut ſoli uerum citra offendam pro loquantur

nūtur. Cornicū oculos configere.) Prouerbio dī cunct configere cornicula rum oculos, qui nouo quopiam inuenio efficiunt, ut priores nihil ſape re uideantur, ut copioſus explicat in Chiliadi, bus ſuis Erasmus.

Alpha, certe Beta.) Alpha, id est, primus, & Beta ſecundus. Quod Apud Græcos prima ſit littera, ſecunda. Aper te rursus iocatur in ſeip ſum, alludens ad hoc, quod ſcripsit annotationes in nouum testamen tum, & in opera diuī Hieronymi, opus utrumq; ipſi laboriosissimum, ſu diosis

diosis omnibus utilissi-
mū. Νέτρη δία.) id est,
per lōuem, sic eñ Græci
iurant, festiūter autem
adiecit iuramentum ret-
ridiculæ. Trilinguis?)
Tres linguae sunt, Græ-
ca, Latina, & Hebraica,
quibus traditæ sunt om-
nes scientiæ, tā humanæ
q̄ diuinæ, quas adeo
necessarias ueteres ad sa-
cras literas iudicabant,
ut etiam decretis ponti-
ficiis cautum sit, ut lin-
guarum noticia in scho-
lis publice traderetur,
quod sine his sacrarum
litterarum mysteria non
intelligi posse iudicarēt.
Caterum nostri Theolo-
gi adeo sunt dialecticis
argutiss dediti, ut ne lati-
nam quidem linguam
discere current. Græcu-
los illos. Festiuα προσο-
νομασια, in graculis &
graculis.

Gloriosus Theologo)
locus est ab ambiguo,
quod gloriosus dicatur
celebris, quem Græci uo-
cant ἐνδοξος, & iactabun-
dus, quem illi uocant
βλαχώνα. ὄνος λύρα.)
id est, asinus ad lyra. Al-
ius ad cognomen Nico-
lai de lyra. Magistrali-
ter & Theologicaliter. Hæc
sunt barbara eoz uerba
quæ data opa per iocum
imitatus est. Nō solū in
forma.)

loquantur. Verū quid Paulus senserit
cum hæc scriberet, ipsis disputandū re-
linquo. Ego magnos, pingues, crassos,
& uulgo probatissimos theologos se-
quor, cū quibus magna pars doctorū
errare, νή τρη δία malit, q̄ cū istis trilin-
guibus bene sentire. Neq; quisq; illo-
rū græculos istos pluris facit, q̄ gracu-
los: præsertim, cū qdā glorioſus Theo-
logus: cuius ego nomen prudens sup-
primo, ne graculi nostri continuo græ-
cū in illū scomma iacent ὄνος λύρας: ma-
gistraliter & theologicaliter hūc passum
enarrans, ab hoc loco, Ut minus sapi-
ens dico, plus ego, nouū facit caput, &
quod absq; summa dialectica non po-
terat, nouam addit sectionem, ad hūc
interpretans modum, adducam enim
ipsius uerba, non solum in forma, uerū
etiam in materia. Ut minus sapiens di-
co, id est, si uideor uobis insipiens, me
pseudapostolis adæquando, adhuc ui-
debor uobis minus sapiens, me eis præ-
ferendo. Quanquā idem paulo post,
uelut oblitus sui, aliò delabitur. Sed
cur anxie me unius exemplo tueor?
cum hoc publicū ius sit theologorū,
cœlum, hoc est, diuinam scripturam,
ceu pellem extenderem: cum apud di-
uum

uum Paulum pugnent diuinæ scriptu
ræ uerba, quæ suo loco non pugnat, si
qua fides illi πενταγλωπτώρ Hierony
mo, cū Athenis forte conspectum aræ
titulum torqueret in argumentū fidei
christianæ, ac cæteris omissis, quæ cau
ſæ fuerant effectura, duo tantū extre
ma uerba decerpserit, nēpe hæc, igno
to deo, atq; hæc quoq; non nihil im
mutata, siquidē integer titul⁹ sic habe
bat, Dījs Asiae, Europæ, & Africæ, dījs
ignotis, & peregrinis. Ad hui⁹ opinor
exemplū passim īā δι τῶν θεολόγων πᾶ
σε, hinc atq; hinc reuulsa quatuor aut
quinque uerbula, & si quid opus est
etiam deprauata, ad suam accommo
dant utilitatem, licet ea quæ præcedūt
& consequuntur, aut nihil omnino fa
ciant ad rē, aut reclamēt quoq;. Quod
quidem faciunt tam felici impuden
tia

forma.) Festiuiter allu
dit ad id, quod ipsi dicūt
uerba in forma, & ideo
iocans addit, uerum etiā
in materia.

πενταγλωπτώρ.) id est,
quinquelingui, ut ita lo
quar. Nam constat Hie
ronymum sciuisse græce
latine, hebraice, chaldai
ce, & dalmatice. Hic scri
bens super epistolā Pau
li ad Titum ostendensq;
Paulum abusum esse te
stimonio ethnicorū poe
tarū, ut Epimenidis Cre
tentis, qui dixit. κρῆ
τες ἀεὶ φεῦσαι κακὰ θησία
γασέρες ἀργοῖ, id est, Cre
tes semper mēdaces, ma
la bestiæ, uentres pigri.
item Arati, qui in princi
pio τῶν φαινομένων dixie
το τὸν Κύπρον εσθλόν id ē,
huius genus sumus. &
Menandri dicentis, φθέι,
φθέι οὐθεν κακοθόμιλίαι κα
και, id est, corrupti
mores bonos, colloquia
mala, sic ait, Nec mirum
est si opportunitate tem
poris gentilium poetarum uersibus abutitur, cum etiam de inscriptio
ne aræ aliqua committans ad Athenienses locutus est. Per trāsiens enim
inquit, & contemplans culturas uestras, inueni & aram, in qua superscri
ptum est, ignoto deo, quod utiq; ignorantes colitis, hoc ego annuncio.
Inscriptio autem aræ, non ita erat, ut Paulus asseruit, Ignoto deo, sed ita,
Dījs Asiae & Europæ & Aphricæ, dījs ignotis & peregrinis. Verum quia
Paulus non pluribus dījs indigebat ignotis, sed uno tantum ignoto deo
singulari uerbo usus est, ut doceret illum suum esse deum, quem Athe
nienses in aræ titulo prænotassent, & recte eum scientes, colere deberent,
quem ignorantes uenerabantur, & nescire non poterant.

δι τῶν θεολόγων πᾶσε, id est, Theologorū filij, hoc ē, ipsi Theologi. Al
E 5 lusit enim

Iusit enim ad Lucianum, qui
ια τῷ πρῶτῳ αὐτῷ, id est, me
 ditorum filios, sapicule
ipsos ἵλεος, id est, ipsos
 medicos uocauit. Iure
 consulti.) Nam uulgo iu
 recōsulto^ρ mos est ea ci
 tare, quæ nihil ad rem fa
 ciūt, cū putent pulchrū
 esse, & plurima, & si his
 nullus locus est, inculca
 re. Quos theologi no
 stri adeo imitant^r, ut etiā
 uincant. Magnus ille.)
 Nicolaum de lyra intelli
 git, qui scribēs super Lu
 cam, dicit, per gladium,
 quem Christus uoluerit
 emi, intelligendam esse
 moderatam defensionē.
 Quasi uero Christ^r prio
 ris doctrinæ pœnitudi
 ne ductus, qua toties do
 cuit, beatos esse qui per
 secutionē paterentur pro
 pietate iusticiam, item cæ
 sum unam maxillam de
 bere prebere alteram, iam mortem perpessurus, ostensurusq; eam con
 temnendam, reprehendensq; Petrum, quod s^e gladio tueri pararet, iam
 inquam ipsos apostolos ad arma uocaret, hortareturque eos tanquā mili
 tes mundanos, armata manu prædicare euangelium. Quam igni cū
 aqua conuenit.)Nam quemadmodum ignis & aqua sunt contraria, sic
 Christus & mundus, doctrinæ Christi, & mundi opinio. Mundus
 plenus est opinionibus corruptis. Christiq; doctrinæ contrarijs. Quo
 circa Christus uenit iu mundum, ut euulsiis corruptis illis opinionibus
 insereret nouas, mūdo inauditatas. Siquidem Christus suos uoluit esse di
 uites, non uariarum rerum affluentia, & copia, ut mundus, sed omniū
 contemptu suos uoluit esse fortes, non robore corporis & armis sed mor
 tis cōtemptu, suos deniq; beatos exilio, carceribus, psecutionibus, & mor
 te. At neoterici isti Theologi, uolentes mundum Christo cōiungere, eaq;
 Christiana ducētes, quæ cū plurimis, hoc est mūdo fiūt uoluptates, bellū,
 arma, duas uestes, oīa deniq; mūdana, modo tēperata sint, ut ipsi dicunt
 cōcedunt

spinarum & saxorum iniuriam , nec per
ram adderet , aduersus famem . Vbi ne
gassent defuisse quicquā , adiecit . Sed
nunc inquit , qui habet sacculum , tollat
similiter & peram : & qui non habet ,
uendat tunicam suam , & emat gladiū .
Cum tota Christi doctrīna , nihil ali-
ud inculcat , q̄ mansuetudinem , tole-
rantiam , uitæ contemptum , cui nō per-
spiciū sit , quid hoc loco sentiat ? nem-
pe ut magis etiam exarmet suos lega-
tos , ut non tantum calceos negligant
& peram , uerum & tunicam insuper
ab̄içiant , nudiq̄ & prorsus expediti ,
munus euāgelicum aggrediantur , ni-
hil sibi parent , nisi gladium , nō istum
quo grassantur latrones , & parricidæ ,
sed gladium spiritus , in intimos quo-
q̄ pectoris sinus penetrantem , qui se-
mel affectus omneis sic amputat , ut ni-
hil iam illis cordi sit , præter pietatem .
At uidete , quæso , quorsum hæc tor-
queat celebris ille theologus . Gladiū
interpretatur defensionem aduersus
persecutionem , sacculum sufficiētem
commeatus prouisionē , perinde qua-
si Christus commutata in diuersum
sententia , quod oratores suos parum
hæsitationes instructos emisisse uideretur ,
superioris

cōcedunt συμμαχēp , id ē ,
alijs in bello adesse , συμ-
μαχθ̄ , socius belli di-
ciē , & συμμαχīa cōfœde-
ratio belli illius , quod
alijs infertur , quēadmo-
dum ἐπιμαχīa societas
subsidiaria est quo inua-
dentes solum repellunt .
Vnde Thucidides in pri-
mo dixit . κερκυραῖς καὶ
ἄλιων συμμαχīap Ἀ-
ὐωνίσαδι επιμαχīap
ἢ , id est , Corcyrenses &
Athenienses confœdera-
tionem belli non int̄isse ,
sed subsidiariā societatē .

Sed gladiū spiritus .)
Sic diuus Ambrosi⁹ , scri-
bens super Lucā , ait , Est
gladi⁹ spiritualis , ut uēdas
patrimonium , emas uer-
bum , quo nuda mentis
penetralia uestiuntur .
Est etiam gladius passio-
nis , ut exuas corpus , &
immolatae carnis exu-
uijs ematur tibi sacri co-
rona martyrii , quod ex
benedictionibus domi-
nicis colligere potes , qui
summam omnium coro-
narum , si quis persecu-
tionem patiatur pro iu-
sticia prædicauit .

βασιλικῶς , id est re-
galiter & magnifice , quo
uerbo sape utitur Lucia-
nus .

Beatos

Beatos fore.) Retulit uerba Matthai, ex capite quinto, Beati estis, cum maledixerint uobis homines &c. Quo loco Christus dimissa turba sedens in monte, diuina illa sua doctrinæ oracula discipulis suis, hoc est, Christianis prodidit. Quæ mirum, & nunc a Christianorum uulgo negligunt, immo pene ridentur. Prohibens ne quando. Est apud Matthæum eodē capite, Ego autem dico uobis, non resistere malo, sed si quis percusserit te in dexterā maxillā tuā, præbe ei & alteram. Et ei, qui uult tecū cōtendere in iudicio & tunicā tuam tollere, di mitte illi & palliū &c. Cū addit ego dico, declarat hæc esse peculiarē suā doctrinā, nec a Moysi traditam nec ab ullo philoſophorū, sed quā sequi debet.

superioris institutiōis palinodiam canat, Aut uelut oblitus quod dixerat, beatos fore, cum probris, contumelijs & supplicijs afficerentur, prohibēs ne quando resisterent malo, mites enim beatos esse, non feroceſ, oblitus quod illos ad passerum, & liliōrum exemplū uocarit, nunc adeo noluerit eos aſcq gladio proficiſci, ut eum uel tunica diuēdita iubeat emi, malitq; nudos ire, & non accinctos ferro. Ad hæc quem admodum gladij nomine contineri putat, quicquid ad depellendam uim pertinet, ita marsupij titulo complectitur, quicquid ad uitæ pertinet necessitatem. Atque ita diuinæ mentis interpres apostolos lanceis, balistis, fūndis, & bombardis instructos educit ad prædicationem crucifixi. Loculis item beant, qui uideri uelint discipuli Christi. Sed indignū est hæc, uel irrideri uel coactis interpretationibus deprauari ab his, qui se maxime Christianos uideri uolūt. Nam nō aſsequi, imbecillitatis est humana. irridere uero, summæ impietatis. interpretatione deprauare, fraudulētia, cum impieitate coniunctæ. Quod autem ait, non esse resistendū malo, non sic accipi endum, ut non admoneantur, aut increpantur, qui scelerate agunt, cū id & Christus fecerit, & apostoli, sed ne malum repellamus malo, quemadmodum uulgas facit, hoc est, uim ui, ferrum ferro, iniuriā iniuria, calumniā calumnia. Mites enim esse beatos. Eodem est loco. Ferox, proprie di, ciē animo elato, & paratus ad retaliandā cōtumeliā. Quod illos ad passerum. Hoc est Matthæi sexto. Diuinæ mentis interpres, ἐργωνικῶσ, cum commentū illius sit a diuina mente alienissimū. Educit. Aptio usus est uerbo, nam miles proprie dicitur educi in aciem pugnaturus. Crucifixi.) Emphasis

item, uidulis, & sarcinis onerat, ne forte non liceat illis è diuersorio discedere, ni si impransis. Nec uel illud cōmouit hominē, quod ensem, quē tantopere iusserat emi, mox idem obiurgās iubeat recendi, quodq; nunq; fando sit auditū, apostolos ensibus aut clypeis usos aduersus uim ethniconum, utiq; usuros, si Christus hoc sensisset, quod hic interpretatur. Est alius, quem honoris causa non nomino, haud quaq; postremi nominis, qui è tentorijs, quorum meminīt Habacuk, turbabūtur pelles terræ Madian, pellē fecerit Bartholomæi excoria ti. Ipsa nuper interfui dissertationi theologicæ, nam id facio frequenter. Ibi cū quispiam exigeret, quæ tandem esset diuinarū literarū autoritas, quæ iuberet hæreticos incendio uinci, magis q; diputatione reuinci. Senex quidam seue rus, & uel supercilio teste theologus, magnō stomacho respondit, hanc legem

tulisse humana interpretatur, præsertim cum illa ipsa Bartholomæi historia parum obtineat autoritatis. Ipsa nuper interfui.) Facete significat theologorum quorundā disputationes non carere stultitia. Quæ tandem esset) Antiquitus deploratorū hæreticorum extrema poena erat, ut excluderentur a communione Christianorū, si reuicti disputatione, nollent mutare sententiam. Deinde accessit imperatorū autoritas, & metu supplicij ceperunt compelli, nūc nec audiuntur sæpenumero, nec redarguuntur. Sed dūtaxat iudicatur, & incendio puniūtur. Vel supercilio teste.) Quasi nihil haberet theologi,

Emphasis est in nomine crucifixi, quod minime conueniat, eū qui ad crucem usq; perpessus est omnia, suos discipulos, quos utiq; sui imitatores esse iubet, latronū armis instructos, ad prædicationē euangelij iubere profici. Videlis.) Videlicet schriniola dicuntur corio obiecta. Nec uel illud cōmouit.) Notat interpretis stultitiam, cū non uiderit, suum commentū noni cohærere cū uita apostolorū. Etenim si Christus hoc sensit, quod ille interpretatur, tur pelles impij fuerunt apostoli, terra M; qui magistri præceptum dian.

tātope neglexerūt, ut nū q; uel pugionem habuīs se legantur ad sui defensionē. Est alius.) Quātū memini, est inter sermones dictos Iordanī. Nam ille deceptus uocabulo pellium, quo historici pro castrenibus tentorijs utūtur, quod olim e pelliibus soleant confici

Festina fas
bella de thea
ologo.

præter superciliū, & uultus truculentiam. Dixerit Hæreticū hominē) Est ad Titum cap. tertio. Nec illic agit Paulus de his hæreticis, q̄s nos uulgo uocamus, sed de cōtētiosis disputatoribus, q̄ de nūgis magnas excitant disputationum tra/ goedias. Quid accidisset homini.) Ita loquuntur, cum significant insaniam, aut rem uehementer nouam, quod Græci significātiū τί επαθεψ.

De uita tollendū hæreticum) Adeo crassus erat iste theologus, ut nō intellexerit deuita uerbū esse, a deuitando, sed præpositionē cum hoc nomine uita. τενέδι Θωκηγόθ, id est, Tenedius patronus, dicit̄ is, qui compendio causam expedit, litisq̄ nodū ocyus dissecat. Duxū a tenebris securi, quæ protinus calumnia cōuictū dissecare solita fuit, de q̄ plura in Chiliadibus.

Ergo &c.) Ridet frigidos theologorū syllogismos in rebus tam serijs. Itum est pedibus.) Ire pedibus in sententiā, est approbare quod alij dixerint, facete uero addidit, & quidē peronatis, quod pero genus sit calciamēti rusticani.

תְּמִבְשָׁרִים, id est magicos, בְּשָׁרֶת, id est incātator, siue magus, sicut a לְאַרְךָ, id est nūciauit, מְלַאֲךָ, id est angelus, In Hebrao autē nō habetur sic, sicut citauit superciliosus ille theologus, sed Exodi. xxij, scriptum est לֹא תְּמִבְשָׁרֶת, id est, incantatrix non uiuat.

ubi

ebrietatem capite punire oportuit. Verum hæc stulte persequor, tam innumera, ut nec Chrysippi, nec Didymi uoluminibus omnia comprehendendi possint. Illud dūtaxat admonitos uolebam, cū hæc diuinis illis magistris licuerint, mihi quoq; planè συκίνη θεολόγῳ, par est dare ueniam, si minus omnia ad amissim citauero. Nunc tandem ad Paulum redeo. Libenter, inquit, fertis insipientes, de se loquens. Et rursum, uelut insipientem accipite me. Et nō loquor secundū deum, sed quasi in insipientia. Rursus alibi. Nos, inquit, stulti propter Christum. Audistis à quanto autore quanta stultitiae præconia. Quid, quod idē palam stultitiam præcipit, ut rem in primis necessariam, & oppido salutarem. Qui uidetur esse sapiens inter uos, stultus fiat, ut sit sapiens. Et apud Lucam, duos discipulos, quibus se iunxerat in via, Iesus stultos appellat. Illud haud scio an mirum uideatur, cum deo quoque nonnihil stultitiae tribuit diuinus ille Paulus. Quod stultum est, inquit, dei sapientius est hominibus.

Porro ma ad Corinthios, capite primo. Non quod sit aliquod stultum in deo, sed quod infima pars sapientiae diuinæ superat summam hominum sapientiæ.

ubi ἡ διάβολος ponitur in foeminino genere, quod interpres Hebræi idcirco factū esse dicunt, qd mulierculæ, & præci pue aniculæ plus hac peste infectæ sunt, q; viri, ut etiam nos nimis sæpe in Germania nostra uideimus. Nec Chrysippi, nec Didymi.) Chrysippus philosoph⁹ de Dia, lectionis infinita conscripsit uolumina, plena frivolis argutijs. Didym⁹ Grammaticus, mille cō scriptis libros, miser, si tā tum uoluminū fuisset eū uoluendū, ut scripsit Seneca. συκίνη θεολόγῳ.) id est, fculnæ theologo. Veteres quicquid effœminatū contemptūq; uideri uellēt, fculnū appellabat. Vnde proverbiū συκίνη ἐπικρατεῖ, id est, fculnū auxilium, σύκνος ἀνθεῖ, id est, fculnus uir.

Libeter, inquit, fertis.) Est ad Corinthios secunda, cap. undecimo. Nos inquit stulti.) Est ad Corinth. prima, capite quarto. Qui uidet esse.) Est in prima ad Corinthios, capite tertio. Et apud Lucā) Est Luca uit cesimoquarto. Quod stultū est inquit) Est prima ad Corinthios, capite primo. Non quod sit aliquod stultum in deo, sed quod infima pars sapientiae diuinæ superat summam hominum sapientiæ.

F 2 Quod

Quod genus est illud.) Est ad Corinthios prima, ca. primo. Tu scis insipientiam meam.) Facete detorquet hoc ad suum cōmodū. Quāc̄ Christus illic loquit̄ sub persona suorum membrorum. Impense.) id est, ualde, quod & impēdīo dicunt. Iulius Brutū.) Nam Brutus & Cassius conspirauerunt in Cæsam. Is cum admoneretur, ut caueret ab Antonio, respondit, se nihil metuere, crassos illos & ebrios, sed potius pallidos & sobrios, Brutū & Cassium significans.

Nero Senecā.) Seneca præceptor Neronis, ab eo iussus est mori, non ob aliud, nisi quod aliquies liberius admoneret, quid deceret imperatorem facere. Dionysius Platonē.) Plato hoc animo nauigauit in Siciliā ut Dionysium regē traheret ad studium philosophiæ. Sed apud impotētem iuuenem plus ualue runt adulatorū uoces, q̄ sc̄issimi philosophi monita. Quæ stulta.) Est ad Corinthios prima, ca pite primo. Ut per stultitiam.) Esteodem capite.

Perdā sapientiam.) Paulus citat ex Esaia ppheta, ad.

Porrò Origenes interpres obsistit, quod minus hanc stultitiam ad hominū opinionē possis referre: quod genus est illud, uerbum crucis pereuntibus quidē stultitiam. Sed quid ego frustra anxia, tot testimonijs hæc docere pergo, cum in psalmis mysticis palā ipse Christus loquat̄ patri, Tu scis insipientiam meam? Neq; uero temere est, quod deo stultitiam impense placuerunt: opinor propterea quod quemadmodum summi principes nimium cordatos suspectos habent, & inuisos, ut Iulius Brutum & Cassium, cum ebrium Antonium nihil metueret, utq; Nero Senecam, Dionysius Platonem, contra crassioribus, ac simplicioribus ingenij delectantur, itidem Christus σοφοὺς istos, suæq; intentes prudentias semper detestatur, ac damnat: testatur id Paulus haud quam obscure, cū ait, Quæ stulta sunt mūdi elegit deus, cūmq; ait deo uisum esse, ut per stultitiam seruaret mundū, quandoquidem per sapientiam restituī non poterat. Quin ipse idem satis indicat clamans per os prophetæ, Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Rursum cum

cum agit gratias, quod salutis mysteriū celasset sapientes, paruulis autem, hoc est stultis aperuisset. Nā græce pro paruulis est *υκπίοις*, quos opposuit *σοφοῖς*. Huc pertinet quod passim in euāgelio Pharisæos & scribas, ac legū doctores incessit, uulgas indoctum sedulo tueret. Quid enim aliud est, ux uobis scribæ & pharisæi, & ux uobis sapientes? At paruulis, mulieribus, ac pīscatoribus potissimum delectatus esse uidetur. Quin & ex animantium brutorum genere ea potissimum placent Christo, quæ à uul pīna prudentia quam longissime absunt. Eōqz asino maluit insidere, cum ille (si libuisset) uel leonis tergum impune potuisset premere. Ac spīritus ille sacer in columbæ specie delapsus est, nō aquilæ aut miluij. Præterea ceruorum, hinc uulorum, agnorum crebra passim in diuinis

ta ad Corinthios prima capite primo. Colubæ specie.) Hæc auis adeo simplex est, ut Christus uoluerit apostolos suos harū simplicitatē amulari, cum ait. γίνεθε δέ τε παιοίως πρύσφατο, id est, Sitis simplices siue syncreti, ut colubæ. Ad hæc pudicitia colubis prima & neutri nota adulteria, coniugij fidem non uiolant, cōmūnemqz seruat domū. Nisi cælebs, aut uidea, domū non relinquit. Et imperiosos mares, subinde etiam iniros ferunt, ut Plinius scribit libro decimo. Aristoteles historiae animalium libro nono, de columbis loquens, dicit.

Ὥπε σωδύζεται θέλεσι. πλέοσι, Ὥπε προσποτάλειπσι τὰ κοινωνία μπλακέσμαχηθεὶς οὐ χήρα θύλητη. ἔσι τῇ πόσῃ τὰ ὄδια να δεινά τὸ αργένθειθρότοις πεια, οὐ συναγανάκτησις, id est, neqz cū pluribus

coire uolūt, nec coniugium relinquunt, nisi cælebs aut uidea. Est autē circa partū grauis masculi cura, foeminæqz condolet. Aquilæ.) Plinius in decimo, & Aristoteles in nono, uaria ponunt aquilarū genera, quibus fere omnibus commune est, rapto uiuere, sunt enim omnes ex γαμψωνύχωμ genere.

Ceruorum.) Plinius libro octauo de ceruis loquēs ait, cæterū animal simplex, & omnīū rerum miraculo stupens, instantū ut equo, aut bucula accedēte propius, hominē iuxta uenantē nō cernat, aut si cernant, arcū ipsum sagittasqz mirēt. Aristoteles quoqz libro historiae animalium nono, horū simplicitate indicat, cū ait, ἀλίσκοντης θηρευόμεναι αἱ ἔλαφοι συριγόντωροι οὐ δέδονται φένει κατακλινοντες τῆς κοδονῆς, δύοδι ὄντωροι οἱ φανορῶς ἀλειφάντεις οὐ συριγέται, οὐ ποιάθεμα βάλλει, οὐ ταῦ δύτος σκυλακίτημα καιροφ, id est, capitūtur aut cerui

uenatoribus sibilatibus & canentibus, mulcent enim alliciuntur p̄ ea uoluptate. Duobus autem existentibus, alter quidem palam canit, aut sibilat, alter clam ferit, ubi iste significarit opportunitatē. Oues appellat.) Ut Matthei decimo, ιδού οντ̄ Christus, ἀποστόλων μαρτύρων προθάπτανται σώματα τῶν μετανοῶν, id est, Ecce mitto uos sicut oues in medio luporū. προθάπτεται ου καὶ θάρη, id est, Ouis mores. Aristoteles historiæ animalium libro nono, sic ait, τὰς δὲ οὐκτὸν τῶν ζώων φύσεις εἴρηται προθέσθαι, δια φέρει κατὰ πεδιάς καὶ πραστήτα, καὶ ἀνθρείας. Οὐκέτη τα καὶ νουν τε οὐκοιστορτό, π. γ. τὴν προθάπτων θάρην πάντων γε τὴν τεξαπόδωμα κάκισθον δέ, οὐκέτη εἴρηται τας έρκινίας πρόσθιον οὐδέμι, καὶ τὸ ιλλάκιον χειμῶνος δύντος θέρεψεται ένδοι θερ, καὶ οὐθεροῦ τὸν ηφέτον λικφένδωσι, ἀρ μη κινήσκο ποιμένι, οὐκέτη λιθελουσιμός πιέναι, ἀλλ' ἀπόδιωται κατολεπτό μεν, ἐάρ μη θέρενας κομίσωσι μη ποιητείας, τὸ πακολουθεύσι, id est, mores autem animalium, quemadmodum dictum est prius, differunt secundū timiditatē, & mansuetudinem, & fortitudinem, & mentem, & dementiam. Etenim ouiles mores, sicut dicitur, stulti & amentes sunt. Omnium enim quadrupedū, ouis genus ineptissimum est. Et repetit in deserta sine causa, & saepē, hyemeq; sauiente, egredit̄ stabulo, & quādō ariue comprehendens fuerit, nisi mouerit pastor, non uult abire, ceterū perire relictū, nisi mares portauerint pastores, ita enim sequitur reliquus grex.

Ecce agnus dei.) Est Ioannis primo. In Apocalypsi.) Capitibus quinto, sexto, & septimo. Etiam pios.) Nam pīj & uere Christiani, dum diuitias, uoluptates, gloriam, formam, sanitatem, & alia id genus bona, quae huius mundi sapientes tantū non adorant, cōtemnunt, & ut Christū lucrificant, tāq; stercora reputant, dūq; contemplatione, inedijs & plectutiōe saginātur, stulti

uiniſ literis mentio. Adde quod suos ad immortalē uitam destinatos, oues appellat. Quo quidem animante non est aliud insipientius, uel Aristotelico prouerbio teste, προθάπτειον θάρη, quod quidem admonet, ab eius pecudis stoliditate sumptum in stupidos & bardos cōuicij loco dici solere. Atqui huius gregis Christus sese pastorem profitetur, quinetiam ipse agni nomine delectatus est, indicante eū Ioanne, Ecce agnus dei. cuius multa fit & in Apocalypsi metio. Hęc quid aliud clamitant, nīsi mortaleis omneis stultos esse, etiam pios ipsum quoq; Christum, quo stultitiae mortalium subueniret, cum esset sapien

tia pa-

γεται εὐθες κοντά στόχοντο, πάντων γε τὴν τεξαπόδωμα κάκισθον δέ, οὐκέτη εἴρηται τας έρκινίας πρόσθιον οὐδέμι, καὶ τὸ ιλλάκιον χειμῶνος δύντος θέρεψεται ένδοι θερ, καὶ οὐθεροῦ τὸν ηφέτον λικφένδωσι, ἀρ μη κινήσκο ποιμένι, οὐκέτη λιθελουσιμός πιέναι, ἀλλ' ἀπόδιωται κατολεπτό μεν, ἐάρ μη θέρενας κομίσωσι μη ποιητείας, τὸ πακολουθεύσι, id est, mores autem animalium, quemadmodum dictum est prius, differunt secundū timiditatē, & mansuetudinem, & fortitudinem, & mentem, & dementiam. Etenim ouiles mores, sicut dicitur, stulti & amentes sunt. Omnium enim quadrupedū, ouis genus ineptissimum est. Et repetit in deserta sine causa, & saepē, hyemeq; sauiente, egredit̄ stabulo, & quādō ariue comprehendens fuerit, nisi mouerit pastor, non uult abire, ceterū perire relictū, nisi mares portauerint pastores, ita enim sequitur reliquus grex.

tia patris, tamen quodāmodo stultum esse factū, cū hominis assumpta natura, habitu inuētus est ut homo: quem admodū & peccatū factus est, ut peccatis mederetur. Necq; alia ratione mederi uoluit, q̄ per stultitiā crucis, per apostolos idiotas, ac pingues: quibus sedulo stultitiam præcipit, à sapiētia detersens, cum eos ad puerorū, liliorum, sinapis & passerculorū exemplū prouocat, rerū stupidarū ac sensu carentiū, solōq; naturae ductu, nulla arte, nulla sollicitudine uitam agentium. Præterea cū uetat esse sollicitos, qua essent apud præfides oratione usuri, cumq; interdicit, ne scrutentur tēpora uel momenta temporū, uidelicet, ne quid fiderēt suæ prudētiæ, sed totis animis ex se penderent. Eōdem pertinet, quod deus ille orbis architectus interminatur, ne quid de arbore sciētiæ degustarēt, perinde quasi sciētiæ felicita

dico uobis, nisi cōuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnū ccelorū. Et Lucae. 18. Quicūq; nō acceperit regnū dei, sicut puer, non intrabit in illud. De lilijs, Matthæi. 6. De sinapi Matthæi & Lucae. 17. De passerculis, siue uolucrib; cœli, Matth. 6. Præterea cū uetat esse.)Est Lucae. 12. Cū autē inducēt uos in synagogas, & ad magistratus & potestates, nolite solliciti esse, qualiter aut quid respondeatis, aut dicatis. Spūs eñm sanctus docebit uos in ipsa hora. Cūq; interdicit.)Ut Actuum. 1. Nō est uestrū nosse. Ne qd de arbore sciæ.)Est Geneseos. 2. ubi de° ad ipsum πρώτον πλασον dicit, בְּלֹא עַצְמָן אָבֵל תִּהְיֶה טֻב וּבָרָע לְאַחֲרֵל מִזְבֵּחַ id est, ab

tur, stulti huius mūdi sapientib; habēt. Sapiētia patris.) Paulus. 1. ad Corin. primo, uocat Christū dei uirtutem, & dei sapientiā. Stultum esse factū.)Nō quod in Christo sit ulla stultitia, sed quod hominē assūpsit, & humana natura, quā tūius sapit, ad deū collata, stulta est, sicut omnis hoīs iustitia ad deū comparata, iniustitia est. Habitu inuentus est ut homo.) Ad Philip. 2. Et peccatū factus est.) Sic Paulus ait secūda ad Corin. 5. Eūq; nō nouerat p̄ctū p̄ nob̄ p̄ctū fecit, ut nos essemus iustitia in ipso.

Quā per stultitiā crucis) Sic Paulus prima ad Corin. primo. Nā quia in dei sapiētia nō cognovit mūdus per sapientiā deū, placuit deo per stultitiā prædicatiōis, saluos facere credētes. Ad puerū.) De pueris habet Matthæi decimnoctauo ubi ueritas dicit, Amen

id est, ab omni arbore paradiſi comedes, & ab arboſe ſcītāe boni & mali nō cōmedes ab ea. Im probat.) cum ait prima ad Corinthios octauo, ἡ γνῶσις φυσιοῦ, ἡ ἔλεγος πάθοκοδουμένη, id est, Scītā inflat, charitas autē ædificat. Obſecro domine) Est Nūerorū duo decimo. Apparet enim qđ.) Est primi Regū ca. xxvi. Sed precor dñe.) Est ſecundi Regū, capite xxiiij. Pater ignoſce il lis.) Est Luca. xxiiij. Sed ideo misericordiā.) Est ad Timotheum pri-
ma, ca
memini, libris. Obſecro domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum, quod ſtulte commiſimus. Sic & Säul apud David culpam deprecatur. Apparet enim inquiens, quod ſtulte egerim. Rurſum ipſe David ita blanditur domino, Sed precor domine, ut tranſferas iniquitatem ſerui tui, quia ſtulte egimus: perinde quaſi non impetratur ueniam, niſi ſtultitiam & inſciatiā obtenderet. Sed illud acrius urget, quod Christus in cruce, cum oraret pro ſuis inimicis, Pater ignoſce illis: non aliam prætexuit excuſationem, quam imprudentiā, quia neſciunt, inquit, quid faciant. Ad eundem modum Paulus ſcribens ad Timotheum, Sed ideo misericordiam dei conſecutus ſum, quia ignorans feci in incredulitate. Quid est, ignorans feci, niſi per ſtultitiam feci, non maliciam? Quid est, ideo misericordiam conſecutus ſum, niſi non conſecuturus

secuturus, ni stultitiae patrocinio com-
 mendatus? Pro nobis facit & mysticus
 ille psalmographus, qui suo loco non ue-
 niebat in mentem, Delicta iuuentutis
 meæ, & ignorantias meas ne memine-
 ris. Audistis quæ duo prætexat, nimirū
 ætatem, cui semper comes esse soleo, &
 ignoratiæ. idque numero multitudinis,
 ut ingentæ stultitiae uim intelligeremus.
 Ac ne quæ sunt infinita persequar, utque
 summatim dicam, uidetur omnino Christiana religio quan-
 dam habere cum stultitia cognitionem, minimeque cū sapien-
 tia conuenire. Cuius rei si desyderatis argumenta, primum il-
 lud animaduertite, pueros, senes, mulieres, ac fatuos sacræ ac
 religiosis rebus præter cæteros gaudere, eóque semper altari-
 bus esse proximos, solo nimirum naturæ impulsu. Præterea
 uidetis primos illos religionis autores, mire simplicitatē am-
 plexos, acerrimos literarū hostes fuisse. Postremo nulli mo-
 riones magis despere uidentur, quod hi, quos Christianæ pie-
 tatis ardor semel totos arripuit: adeo sua profundunt, iniu-
 rias negligunt, falli sese patiuntur, inter amicos & inimicos
 nullum discriminem, uoluptatem horrent, inedia, uigilia, la-
 chrymis, laboribus, contumelijs saginantur, uitam fastidiunt,
 mortem unice optant. breuiter ad omnem sensum commu-
 nem prorsus obstupuisse uidentur, perinde quasi alibi uiuat
 animus, non in suo corpore. Quod quidem quid aliud est,
 quod insanire? Quo minus mirum uideri debet, si apostoli mu-
 sto temulentí sunt uisi, si Paulus iudici Festo uisus est insa-
 nire

dæi festi eēnt, magna uoce dixit Festus iudex, In sanis Paule, multæ te lite ræ ad insaniā conuertūt. τὸν λεοντὸν id est, Leonis exuuiū, quo signifi- cas persona magnifica as sumpta ab hominē humili, sumptū ab asino illo fugitiuo, q̄ apud Cumānos, manus aliquid se gessit pro leone. Vnde etiā or- tū est illud proverbiū δῆθε παρὰ κυμάσιος, id est, asinus apud Cumānos, in indoctos asinos, q̄ tamē aliquādo apud ignotos habētur ppter cultū in precio. Proinde philosophiam) Sic ait in Phædone, κινδωεύει, σι γαρ ἔστοι τυγχάνει, σι μὴ ὅρθις ἀπέλθειναι τοὺς ἀλλαγές, ὅτι οὐδὲ μὲν ἀλλοῖσι, τι ἐπιτιθέσθαι, οὐδὲ ποθεν σκευτέκαι τεθνάναι, id est, Quicunq̄ recte philosophiam attigerūt, uidentur latuisse ceteros homines, quod nihil aliud ipsi studerent q̄ emori, eosque mortuos esse. Idē arbitror esse in cau- sa.) Socrates in apologia sua, cū iā dānatus esset, moriturusq; sic ad Athēnienses, qui eū dānaue- rūt, ait, τὸν δὲ μετὰ τὸν ἐπιθυμῶντα μηδὲ γνωμωδῆσαι, ὃ καταψήφισά μονοί μονκαι

nire. Sed posteaq; semel τὸν λεοντὸν induimus, age doceamus & illud, felicitatem Christianorū, quam tot laboribus expetūt, nihil aliud esse, q̄ insaniæ, stultitiaeq; genus quoddam. absit inuidia uerbis, rem ipsam potius expendite. Iam primum illud propemodum Christianis conuenit cum Platonicis, animum immersum alligatumq; esse corporeis uinculis, huiuscq; crassitudine ppediri, quo minus ea, quæ uere sunt, contemplari, fruiq; possit. Proinde philosophiam definit esse mortis meditatio- nem, quod ea mentem à rebus uisibili- bus, ac corporeis abducat, quod idem utiq; mors facit. Itaq; q̄diu animus cor poris organis probe utitur, tam diu sa- nus appellatur. Verum ubi ruptis iam uinculis, conatur in libertatem afferere se, quasiq; fugam ex eo carcere medi- tatur, tum insaniam uocat. Id si forte co- tingit morbo, uitiōq; organorum, pror- sus omnium consensu insania est. Et ta- men hoc quoq; genus hominum uide- mus futura prædicere, scire linguis, ac literas, quas antea nunq; didicerant, & omnino diuinū quiddam præ se ferre. Necq; dubiu est id inde accidere quod mens

mens à contagio corporis paulo liberi-
or incipit natuam sui uim exerere. Idē
arbitror esse in causa, cur laborantibus
uicina morte simile quiddam soleat ac-
cidere, ut tanq; afflati prodigiosa qua-
dam loquantur. Rursum si id eueniat
studio pietatis, fortasse non est idem in
saniae genus, sed tamen adeo confine,
ut magna pars hominum meram insa-
niam esse iudicet, præsertim cum pauci
li homunciones ab uniuerso mortaliū
coetu, tota uita dissentiant. Itaq; solet ijs
usuuenire, quod iuxta Platonicum fi-
gmetum opinor accidere ijs, qui in spe-
cu uincti rerum umbras mirantur, & fu-
gitiuo illi, qui reuersus in antrum, ueras
res uidisse se prædicat, illos longe falli,
qui præter miserias umbras nihil aliud
esse credat. Etenim sapiens hic cōmis-
ratur, ac deplorat illorum insaniam, qui
tanto errore teneantur. Illi uicissim illū,
ueluti delirantem rident, atq; ejciunt.
Itidem uulgas hominum ea, quæ maxi-
me corporea sunt, maxime miratur, eā/
que propè sola putat esse. Contra pñ,
quo quicq; ppius accedit ad corp⁹, hoc
magis negligunt, totiq; ad inuisibili-
lum rerū cōtemplationem rapiuntur.

Nam

μου, γέγενημι. οὐκ ἔται
θα, σὺν μάλιστρ ἀνθεωποῖς
χρησμωδοῦσι μόται μέλ
λωσι, ἀποθανεῖσθαι, id ē,
Post hæc autē defydero
uobis, qui me cōdemna-
stis, diuinare, etenim iā
illī sum, ubi maxime di-
uinant, quādo uidelicet
mori debēt. Iuxta Pla-
tonicū figmetū.) De spe-
cu Platonico, quem ipse
finxit septimo de Rep. li-
bro, in q uulgus sedens
mirat̄ umbras p ueris
rebus, dixim⁹ supra. Fu-
gitiuo illi.) Plato postq;
descripsit illud specus, di-
cit, qđ si unus illorū for-
dentiū in specu p aspera
saxa atq; ardua sursum
traheret, uideretq; apud
superos solē & alias res
ueras, sicq; postea ad pri-
stinū specum reuertere,
putaret haud dubie illos
q apud eos, q in specu se-
dent, in sumo honore es-
sent, miserrimos esse. Ad
hæc dicit illū reuersū iā
in specū nihil usurū, p
pterea qđ repente ex cla-
riſſimo sole in p fundiſſi-
mas tenebras ueniret, &
Idcirco cum nihil umbra-
rū uideret, omnibus in
specu sedētibus risui fo-
re explosiſq; iri, simulat-
q; de reb⁹ ueris disputa-
re incipet, tanq; stultū &
apud superos corruptū.

G 2 Nam

Nam isti primas.) Philosophi cum tria posuissent bona, corporis uide licet, externa & animi. Animi bona, præ cæteris multo præstare dixerunt. Vnde Aristoteles primo moralium Nicomacheorum.

μέντοι τὸν ἀγαθὸν τὸν
χώραν, καὶ τὸν μετὰ ἐκπόσης λεῖψαν τὸν δὲ πόσι τὸν
χώραν σῶσσα, τὰ πάσι τὸν
χώραν καριωταῖς λέγομεν,
id est, diuisis autem tris partim bonis, cūq; hæc ex
terna dicimus, hæc autē
animæ & corporis bona, ea quæ circa animā
sunt, propriissima dicens.
At uulgas hunc ordinem inuertens, ex
terna prima, animæ infinita dicit. Pius uero pri
ma facit diuina, secundū locum tribuit animi bonis, ultimum corporis & externis, si tamen illa putet inter bona habenda, quibus, ut Cicero di
cit, pessimi quiq; maxime abundant. Nō habentes.) Sic Paulus ait, prima ad Corinthios septimo. Tēpus breue est, reliquum est, ut q; habet uxores, sint, tanq; nō habentes, & qui flent, tanq; nō flentes, & qui gaudet, tanq; non gaudentes, & qui emunt, tanq; non possidentes, & qui utūt hoc mūdo, tanq; nō utatur.

Nam isti primas partes tribuunt diui
tij, proximas corporis commodis, po
stremas animo relinquunt: quem tamē
pleriq; nec esse credunt, quia non cerna
tur oculis. Ediuerso illi primū in ipsum
deum, rerum omnium simplicissimum,
toti nituntur: secundum hunc, & tamen
in hoc, quod ad illum q; proxime acce
dit, nempe animum: corporis curam ne
gligunt, pecunias ceu putamina pro
fus aspernātur, ac fugitant. Aut si quid
huiusmodi rerum tractare coguntur,
grauatim, ac fastidienter id faciunt, ha
bent tanquam non habētes, possident
tanq; non possidentes. Sunt & in sin
gulis rebus gradus multum inter istos
diuersi. Princípio sensus tametsi omnes
cum corpore cognitionem habent, ta
men quidam sunt ex his crassiores, ut
tactus, auditus, uisus, olfactus, gustus,
Quidam magis à corpore semoti, uelu
ti memoria, intellectus, uoluntas. Igit
ubi se intenderit animus, ibi ualet. Pñ
quoniam omnis animi uis ad ea conté
dit, quæ sunt à crassioribus sensibus alie
nissima, in his uelut obbrutescunt, atq;
obstupe
Quidā sunt ex his.) De his uide in libris de ani
ma, Inde

obstupescunt. Contra uulgas in his plurimum ualet, in illis quam minimū. Inde est, quod audimus nonnullis diuinis uiris accidisse, ut oleum uini loco bibent. Rursum in affectibus animi qui dam plus habent cum pingui corpore commercij, ueluti libido, cibi somniq; appetentia, iracundia, superbia, inuidia, cum his irreconciliabile bellum p̄ijs. contra uulgas sine his uitam esse non putat. Deinde sunt quidam affectus medi, quasiq; naturales, ut amor patris, charitas in liberos, in parentes, in amicos. His uulgas nonnihil tribuit. At illi hos quoq; student ex animo reuelare, nisi quatenus ad summam illam animi partem assurgant, ut iam parentem ament non tanquam parentem (quid enim ille genuit, nisi corpus & quanquam hoc ipsum deo parenti debetur) sed tanq; uirum bonum, & in quo luceat imago summæ illius mētis, quā unam summum bonum uocant, & extra quam nihil nec amandum, nec expetendum esse prædicant. Hac eadē regula reliqua item omnia uitæ officia metiuntur, ut ubiq; id quod uisibile est, si non est omnino contemnen-

G 3 dum,

ma. Inde est quod.) Hoc accidit diuino Bernardo. Nam cum quodam tempore intentissime in diuinis scripturis (ut ei mos erat) meditaretur, sitiensq; cantharum plenum olei, forte fortuna astante, uidisset, ex eo bibit, non sentiens oleum esse. Deinde cum quidam frater eum accessisset, rogassetq; cur nam os, nam adhuc non nihil olei ori mentoque adhæsit, oleo oblitū haberet, illicq; cum iam diu admiratus esset, unde nā oleo inquinatus esset, tādem in mentem uenit, quod ex cantharo bibisset. Itaq; cum cantharu inspexisset, uidet eū plenum esse nō uini, ut putarat, sed olei. Adsummam illam animi partē) hoc est spiritū. Nā Paulus & huius interpres Origenes, tres hominis ponunt partes, summā qua deo diuinisq; uirtutibus adhæremus, hancq; spiritum uocant. Mediam, quæ ea quæ & dō, p̄opq; uocant, amplexat, haccq; animam uocant. Tertiam brūtam, illam quæ uoluptates, & totam uitiorum sentinam admittit, quā carnē uocant.

Mea quidē

dum, tamen longe minoris faciant, & ea quæ uideri nequeunt. A iunt autem & in sacramentis, atq; ipsis pietatis officijs corpus & spiritum inueniri. Velut in ieunio non magni ducunt, si quis tam tum à carnibus, cœnâq; abstineat, id quod uul-
gus absolutum esse ieunium existimat, nisi simul & affecti-
bus aliquid adimat, ut minus permittat ira & soleat, minus
superbiæ: utq; ceu minus iam onustus mole corporea spiri-
tus ad cœlestium bonorum gustum, fruitionemq; enitatur.

Etiā in sa-
cramentis,
aliud alio
sanctius.

Similiter & in synaxi tametsi non est aspernandum, inqui-
unt, quod ceremonijs geritur, tamen id per se, aut parum est
conducibile, aut etiam perniciosum, nisi id quod est spiritua-
le acceſſerit, nempe hoc quod signis illis uisibilibus repræſen-
tatur. Repræſentatur autem mors Christi, quam domitis, ex-
tinguitis, quasiq; sepultis corporis affectibus, exprimere mor-
tales oportet, ut in nouitatem uitæ refugant, utq; unum cum
illo, unum item inter ſeſe fieri queant. Hæc igitur agit, hæc
meditatur ille pius. Contra uulgaris sacrificium nihil aliud
esse credit, & ad eſſe altaribus, idq; proxime, audire uocum
ſtrepitū, aliasq; id genus ceremoniolas ſpectare. Nec in his
tantum quæ duntaxat exempli gratia proposuimus, sed ſim-
pliciter in omni uita refugit pius ab his, quæ corpori cognata
ſunt, ad æterna, ad inuisibilia, ad ſpiritualia rapitur. Proin-

Mea quidē ſententia)
Festiuiter adiecit, mea q
dem ſententia, quaſi di-
ceret, ſtultorum iudicio.
Nam mea, ad ſtultitiae
peronam refertur.

Nihil

de cum ſumma ſit inter hos & illos o-
mnibus de rebus diſfensio, fit ut utriq;
alteris inſanire uideantur. Quanquam
id uocabuli rectius in pios competit,
quaṁ in uulgaris, mea quidem ſen-
tentia. Quod quidē magis perſpicuum fiet.
ſi(que

si (quēadmodū pollicita sum) paucis demonstraro, summū il-
lud præmium nihil aliud esse, q̄b̄ insaniam quandā. Primum
igit̄ existimate Platonē tale quiddā iam tum somniaſſe, cum
amantiū furorē omniū felicissimū esse ſcriberet. Etenim qui
uehementer amat, iā nō in ſe uiuit, ſed in eo quod amat, q̄b̄
longius à ſeipſo digreditur, & in illud demigrat, hoc magis
ac magis gaudet. Atq̄ cū animus à corpore peregrinari me-
ditatur, necq̄ probe ſuis utitur organis, iſtud haud dubie fu-
rorem recte dixeris. Alioqui quid ſibi uult, quod uulgo etiā
dicunt: Non eſt apud ſe, & ad te redi, & ſibi redditus eſt. Por-
tò quo amor eſt absolutor, hoc furor eſt maior, ac felicior. Er-
go quæ nam futura eſt illa cœlitum uita, ad quam piæ men-
tes tanto studio ſpirirant? Nempe ſpiritus absorbabit cor-
pus, utpote uictor ac fortior. Idq̄ hoc faciet facilius, partim
quod iam olim in uita corpus ad huiusmodi trāſformationē
repurgarit, atq̄ extenuarit. Deinde ſpūs à mēte illa ſūma mi-
re absorbabit, q̄ppe infinitis partib⁹
potētiore. Ita ut iā totus homo extra ſe
futurus ſit, nec alia ratiōe felix futurus,
niſi quid extra ſe ſe pofitus patief̄ quid
dam ineffabile à ſummo illo bono, o-
mnia in ſe ſe rapiēte. Iā hæc felicitas q̄b̄
q̄b̄ tum demū perfecta cōtingit, cū ani-
mi receptis priſtinis corporib⁹ immor-
talitate donabunt, tamen q̄niā piorū
uita nihil aliud eſt, q̄b̄ illius uitæ medi-
tatio ac uelut umbra quædā, fit ut præ-
mij quoq̄ illius aliquando gustū, aut
odorem

Furor Plato
nichus.

Nihil aliud eſſe) Raptū
& Ecstasi, insaniam uo-
cat, nō ſimpliciter, ne de
uulgi insania intelliga-
mus, ſed quodāmodo,
& idcirco addidit quan-
dā, nec quis, ut ſunt mo-
roſi & φιλολογοὶ qui-
dam, anſam arriperet ca-
lumniandi. Candidi le-
ctoris eſt non uoculam
aliquam aucupari, quā
calumniatur, ſed rem ip-
ſam expēndere. Quod
ſi quis faciat, qđ his re-
bus sanctius dici potuit
aut magis pium;

Nunc

odorem aliquem sentiant. Id tametsi minutissima quædam stillula est ad fontem illum æternæ felicitatis, tamen longe superat uniuersas corporis uoluptates, etiam si omnes omniū mortalium delitiæ in unum conferantur. Vsq; adeo præstāt spiritualia corporalibus, inuisibilia uisibilibus. Hoc nimírum est, quod pollicetur propheta, Oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit deus diligētibus se. Atq; hæc est Mariæ pars, quæ nō auferit cōmutatione uitæ, sed perficitur. Hoc igit̄ quibus sentire licuit (cōtingit autem per paucis) n̄ patiuntur quiddam dementiae simillimum, loquuntur quædam non satis cohærentia, nec humano more, sed dant sine mente sonum, deinde subinde totam oris speciem uertunt. Nunc alacres, nunc deiecti, nunc lachrymant, nunc rident, nunc suspirant, in summa, uere toti extra se

Nunc alacres, nūc deiecti.) Hunc locum melius intelliget, qui legerit commentarios Origenis in Cantica Canticorum, quomodo sponsa, nunc subducēte se sponsō, nunc exhibēte, & sui copiam faciente, uarie affectur. Item in uita sanctæ Elizabethæ nonnihil habes, quod ad hunc faciat locum.

Oblita mei.) Quod nō conueniat stultitiam de rebus tā arcannis loqui. Facit autem idem in fine disputationis, quod initio fecerat, sentiēs rem alioqui prima fronte du riusculam

sunt. Mox ubi ad sese redierint, negant se scire ubi fuerint, utrum in corpore, an extra corpus, uigilantes, an dormientes, quid audierint, quid uiderint, quid dixerint, quid fecerint, non meminerunt, nisi tanquam per nebulam, ac somnium, tantum hoc sciunt, se felicissimos fuisse, dum ita desiperent. Itaq; plorant sese resipuisse, nihilq; omnium malint quam hoc insaniae genus perpetuo insanire. Atque hæc est futuræ felicitatis tenuis quædam degustacula. Verum ego iamdudum oblita mei ὑπερ τὰ ἐσκαμψέντα πησῶ. Quanquam si quid

si quid petulantius aut loquacius à me dictum uidebitur, cogitate & stulticiā, & mulierem dixisse. Sed interim tamē memineritis illius Græcanici prouerbij, πολλάκιτοι οἱ μωρὸς ἀνής κατακαιρίορ ξιπερ, nisi forte putatis hoc ad mulieres nihil attinere. Video uos epilogum expectare, sed nimium desipitis, si quidem arbitramini me quid dixerim etiamdum meminisse, cum tantam uerborum farraginem effuderim. Vetus illud, μισῶ μνάμονα συμπόταρ. Nouum hoc, μισῶ μνάμονα ἀκροατῶ. Quare ualete, plaudite, uiuite, bibite, Moriæ celeberrimi mystæ.

τέλος.

aliquanto secus. Verū ad hunc modum ex antiquis uoluminibus restituit Erasmus in Chiliadib⁹ suis. Sensus est, Sæpe sane & stultus uir opportune dixit. Innuit autē, quanç stulticia dixerit hæc, haud tamē ob id negligēda, quod a stultis quoq; nōnunq; dicatur ad rē pertinens. Ad mulieres nihil attinere.) Quia Græc⁹ uersus habet, stultus uir. Video uos epilog. Apte prætextit obliuionem in epilogo, qui constat repetitione eorū quæ dicta sunt, quod nisi a memore fieri nequit. Verborū farraginē.) Allusit ad illud Iuuenalis, Nostri est farrago libelli. Est enim farrago sacrificij genus ex uarijs confectū leguminibus. Vetus illud.) μισῶ μνάμονα συμπόταρ, id est, odi memorē cōpotore. Est apud Martialē, & referit apud Plotarchū in quaestib⁹ cōuiuialibus. Explicat accuratius in Chiliadib⁹ Erasmi. Nouū hoc.) Nā illud uetus, hoc Moriæ nouū. Tacite allusit ad stultos auditores, qui e cōcionibus nihil secū referūt domū, adeo ut sæpenumero audias eos dicētes, Quā belle cōcionatus est, ac mox rogati quid dictū sit, nihil habet quod afferant. Valete plaudite.) His uerbis utebatur recitator fabulæ discessurus e proscenio. De suo addidit, Viuete, bibite. Et uiuere p̄pricē est genialiter uiuere. Mystæ.) Sunt qui dei cuiuspiā sacrī sunt initiati.

COMMENTARII LISTRIANI FINIS.

H

riuscalam uideri posse.
ὑπέρ τὰ ἐσκαμένα πκ
δῶ)id est, ultra limites sa-
lio. Prouerbiū est in eos,
qui digrediūtur a re pro-
posita, quod loc⁹ in quo
cursu aut disco exercebā
tur, certis limitib⁹ circū/
scriberetur, quemadmo-
dum & hodie in lusu pi-
lae, extra quos qui certa-
ret, nihil ageret. Et stul-
ticiam, & mulierem) Du-
plici nomine danda ue-
nia & quod mulier sit,
cum ipsi sexui peculiaris
sit loquacitas & stulticia
cui quiduis solet cōcedi.

Græcanici prouerbij.)
πολλάκιτοι οἱ μωρὸς ἀνής
κατακαιρίορ ξιπερ. Ver-
sus hexameter citatus a/
pud Aulum Gelliū, sed

ERASMVS ROTE

RODAMVS MARTINO DORPIO THEO
LOGO EXIMIO S. D.

On fuit reddita nobis epistola tua, sed tam
en exemplar, haud scio quo modo exce-
ptum, amicus quidā exhibuit Antuerpiæ.
Deploras Moriā parum feliciter aeditā, stu-
dium in restituendo Hieronymo nostrum
magnopere comprobas: ab æditione Noui
testamenti deterres. Quibus literis tuis, mi Dorpi, tantū ab-
est, ut quicq; fuerim offendus, ut posthac mihi cooperis esse
multo charior, cum semper fueris charissimus: adeo sincere
consulis, mones amice, obiurgas amāter. Habet nimirū hoc
Christianæ charitas, ut etiā cū saeuit maxime, tamē genuinæ
suæ dulcedinis gustū obtineat. Multæ mihi cotidie reddun-
tur ab eruditis uiris literæ, quæ me decus Germaniæ, quæ so-
lem, quæ lunæ faciunt, & splendidissimis titulis onerant ue-
rius q; ornant. Harū, emoriar, si ulla unq; me perinde dele-
ctauit, ut illa Dorpij mei iurgatrix epistola. Vere dictū est à
Paulo, charitatē non peccare, siue quid adulatur, studet pro-
desse, siue stomachatur, nō aliud agit. Atq; utinā liceret per
ociū ad tuas literas rescribere, quo tanto amico satisfaciam.
Vehementer em cupio, quicquid ago, te approbante fieri, cu-
ius ingenio penè cœlesti, cuius eruditioni singulari, cui⁹ iudi-
cio longe acerrimo tantū tribuo, ut malim unius Dorpij, q;
mille ceterorū calculis approbari. Verū adhuc à nauigatio-
ne naucebundus, & mox equitatione fessus: ad hæc, in cōpo-
nendis

nendis sarcinulis occupatus, satius esse duxi quomodocūq; respōdere, q; amicū in ista relinquere opinione, siue hāc exteipso cōceperis, siue instillauerint alij, qui te ad eā epistolam scribendā subornarūt, quo sub aliena psona suā agerēt fabulam. Prīmū igit̄, ut ingenue dicā, æditæ Moriae propemodū me pœnitet. Is libellus nō nihil mihi peperit gloriæ, uel si maius, famæ. At ego nihil moror gloriā cū inuidia cōiunctam, Quanq; o superi, qd est hoc totū, quod uulgo gloriā uocat, nisi nomē inanissimū ex gentilitate relictum? Quod genus nō pauca resederunt apud Christianos, dum immortalitatē appellant, famā posteris relictā: & uirtutē qualicunq; literarum studiū. In omnibus ædendis librīs hic unicus semp mihi fuit scopus, ut mea industria aliquā adferrem utilitatē. Id si minus aſequi possem, certe ne quā adferre noxam. Proinde cū magnos etiā uiros uideamus literis suis abusos, ad affectus suos digerēdos, dum alias cantat ineptos amores suos, alias adulatur ijs quos captat, alias iniuria laceſitus ſtilo refert, alias ipſe ſui tibicen eſt, & in effeſedis pprījs laudibus quēuis Thrasone, quēuis Pyrgopolinē ſuperat: ego tamē quāuis ingenio tenui, & perq; exigua doctrina præditus, tamen huic ſemp ſpectaui, ut, ſi possem, prodeſsem: ſi minus, ne quē laderē. Homeruſ ſuū in Therſiten odiū moleſta carminis hypotyposi ultus eſt. Plato q; multos nominatim pſtrinxit ſuis dialogis: Cui pepercit Aristoteles, q; nec Platonii pepercit, nec Socrati: Habuit ſuū Demosthenes Aeschinē, in quē ſtilo debacchare: Habuit ſuū Cicero Pisonē, habuit Vatiniū, habuit Salustiū, habuit Antoniū. Quām multos nominatim & ridet & carpit Seneca: Quod ſi recētores ex-

H 2 pendas,

pēdas, & Petrarchæ in medicū quēdā, & Laurētio in Pogiū,
& Politiano in Scalā stilus teli uice fuit. Quē ex omnibus mi-
hi dabis tam modestū, qui nō amarulentius in aliquē scripse-
rit? Ipse Hieronymus, uir tam pius & grauis, aliquoties noti
sibi temperat, quin in Vigilantiū incandescat acrius, in Loui-
nianū insultet immoderatus, in Rufinū amarulentius inue-
hatur. Semper hic eruditis mos fuit, quicquid dolet aut dele
stat, chartis ceu fidis sodalibus committere, in harum sinum
omnes pectoris æstus effundere. Imò deprehēdas quosdā,
nō alio cōsilio libros scribendos suscipere, q̄b ut in his obiter
animi sui motus infulciant, atq; hac ratione transmittant in
posteros. At ego in tot iam æditis uoluminibus, cū tam mul-
tos candidissime laudarim, quæso, cuius unq; denigrati fa-
mam: cui uel leuissimā aspersi labem? Quam gentē, quem
ordinē, quem hominē nominatim taxauī? Quid si scias, mi-
Dorpi, quoties ad id faciendū fuerim nulli tolerandis cōtu-
melijs prouocatus? Semper tamen uici dolorem animi mei,
magisq; rationem habui, quid posteritas esset iudicatura de-
nobis, q̄b quid illorū mereretur improbitas. Si res ipsa perin-
de fuisset nota cæteris, ut erat mihi, nemo me mordacē iudi-
casset, sed æquū, sed modestum etiā, ac moderatum. Sed ita
mecum cogitabā, quid alijs cum nostris priuatis affectibūs:
aut qui nostra hæc nota poterunt esse uel procul dissitis, uel
posteris? Ego non quod illis, sed quod me dignū est, fecero.
Præterea nullus est tam inimicus, quē non optem, si fieri pos-
sit, in amicum redire. Cur ei rei præcludā uiam? Cur hic scri-
bam in hostem, quod aliquando frustra nolim scriptum in-
amicum? Cur notabo carbone, cui suū candore, etiam si pro-
mereatur,

merentur, nō possim restituere: Malo in hanc peccare partē, ut uel parū meritos prædicem, q̄ ut meritos uituperē. Nam si quē falso laudaris, candori tribuitur: sin quantūlibet etiam ignominia dignū suis pinxeris coloribus, nō illius factis, sed tuo morbo ascribitur. Ut ne dicam interim, quod ut ex iniurijs mutua talione reciprocātibus, ingens bellum aliquoties exoritur, sic ex maledictis uicissim ultro citrō q̄ regestis, periculosisssimū incendium non raro nascitur. Et ut parum Christianum est iniuriam iniuria pensare, ita parum generosi pectoris est, dolorem suum sc̄minarum exemplo conuicj̄ ulcisci. Huiusmodi rationib⁹ ipse mihi persuasi, ut semper innoxias & incruentas haberē literas, nec eas ullius mali nomine contaminarem. Nec aliud omnino spectauimus in Moria, quām quod in cæteris lucubrationibus, tametsi uia diuersa. In Enchiridio simpliciter Christianæ uitæ formam tradidimus. In libello de Principiis institutione palam admoneamus, quibus rebus principē oporteat esse instructum. In Panegyrico sub laudis prætextu, hoc ipsum tamen agimus oblique, quod illuc egimus aperta fronte. Nec aliud agitur in Moria sub specie lusus, quām actum est in Enchiridio. Admonere uoluimus, non mordere: prodeſſe, nō lādere: consulere moribus hominū, non officere. Plato philosophus tam grauis largiores in compotationibus inuitatiunculas approbat, quod arbitretur quædam uitia per hilaritatē uini posse discuti, quæ ſeueritate corrigi non possent. Et Flaccus existimat iocosam quoq̄ admonitionem non minus atq̄ seriam conducere. Ridentem, inquit, dicere uerū, Quid uetat? Neq̄ non perspectum est hoc sapientissimis olim uitis, qui salut-

berrima uitæ præcepta ridendis ac puerilibus in specie apolo-
logis proponere maluerunt, quod per se subausta ueritas,
uoluptatis illecebra cōmendata, facilius penetrat in animos
mortaliū. Nimirum hoc est illud mel, quod apud Lucre-
tiū medici pueris medentes absinthij poculo prælinūt. Nec
in aliū usum ueteres illi príncipes hoc morionū genus in au-
las suas induxerunt, quām ut horum libertate leuiora quæ-
dam uitia citra ullius offensam & aperitētur, & emendaren-
tur. Fortasse Christum in hoc album uocare non conueniat:
uerū si licet coelestia cū humanis ullo modo conserre, nōnne
huius parabolæ confine quiddam habent cum ueterū apo-
logis? Et iucundius illabitur, & acrius insidit in animos euau-
gelica ueritas, huiusmodi lenocinijs cōmendata, quām si nu-
da produceretur. Id quod in opere De doctrina Christiana
diuus Augustinus copiose persequitur. Videbā quām esset
mortaliū uulgas stultissimis opinionibus corruptū, idqz
in singulis uitæ institutis, & remedij uotū erat uerius quām
spes. Proinde uidebar mihi repperisse rationem, ut delicatis
animis hac arte tanqz obreperem, & cum uoluptate quoqz
mederer. Et sæpen numero conspiceram festiuū hoc & ioco-
sum admonendi genus, multis felicissime cedere. Quod si re-
spondebis personam, quam induxi leuiorem esse, quām ut
sub illius prætextu de rebus serijs disputetur, hanc culpā for-
tafis agnoscam. Inepti reprehensionē nō admodum depre-
cor, amarulēti deprecor: quanqz & illud probe tueri possem,
si non alia ratione, certe tot grauissimorum hominū exem-
pli, quos in ipsius libelli præfati uncula recensui. Quid autē
facerem? Diuersabar id temporis apud Morum meum, ex-

Italia

Italia reuersus, ac rēnum dolor complūsculos dies domi continebat. & mea bibliotheca nondum fuerat aduecta, tum si maxime fuisset, non sinebat morbus quicq̄ in grauioribus studijs acrius agitare. Cœpi per ocium Morias encomiū lūdere, nec in hoc sanè ut æderem, sed ut morbi molestiā hoc uelut auocamento leuarem. Operis incepti gustum amiculis aliquot exhibui, quo iucundior esset risus cum pluribus communis. Quibus cum uehementer placuisset, institerunt uti pergerem: obsecutus sum, & in hoc negotiū septem plus minus dies impendi: qui sanè sumptus mihi pro argumenti pondere nimius etiam videbatur. Deinde quoruī instinctu scripseram, eoruīdem opera deportatus in Galliam libellus, formulis excusus est, sed ab exemplo non solum mendoſo, uerum etiam mutilo. Porrò quām displicuerit, uel illud satis est argumēti, quod intra pauculos menses plus septies fuerit typis stanneyis propagatus, idq̄ diuersis in locis. Demirabar ipse, quid ibi cuiq̄ placeret. Hanc mi Dorpi, si ineptiam uocas, habes reum confitentem, aut certe nō reclamantem. Ad hunc modum & per ocium, & amiculis obsecundans inepti ui, idq̄ semel duntaxat in uita. Quis autem omnibus horis sapit? At ipse fateris cæteras lucubrationes meas eiusmodi esse, ut iuxta pījs atque eruditis omnibus magnopere probentur. Qui sunt isti tam rigidi censores, uel potius Areopagitæ, qui homini uel unam ineptiæ culpam nolint condonare? Quæ tam insignis morositas, ut unico ridiculo offensi libello, tot uigiliarum superiorum gratia repente scriptorem spolient? Quot ineptias aliorum proferre possem, hac multis partibus ineptiores, etiam in magnis theologis, dum

dum rixosas & frigidissimas quæstiones cōmenti, de nuga-
cissimis nugis perinde ac pro focis & aris inter se digladiant̄.
Atq; isti tam ridiculas fabulas, & uel ipsis Atellanis ineptio-
res citra personā agunt. Ego certe uerecūdius, qui cū ineptior
esse uellem, Stulticiæ personā obtexui: & quēadmodū apud
Platonem Socrates obiecta facie laudes amoris recitat, ita
ipse fabulam hanc personatus egi. Scribis, ab istis ipsis, qui-
bus argumentū displicet, & ingeniū, & eruditionem, & elo-
quentiā probari, uerū eosdem offendit nimis libera mordaci-
tate. At isti reprehensores plus etiā tribuunt mihi q̄ uelim.
quanq; nihil moror hanc laudem, præsertim ab his profe-
ctam, quibus ego nec ingeniū esse puto, nec eruditionē, nec
eloquentiam. quibus si pollerent, mi Dorpi, crede mihi, non
tantopere iocis offenderētur, salutaribus magis quām inge-
niosis aut eruditis. Obscro te per Musas, quos tandem ocu-
los, quas aures, quod palatum adferūt isti, quos offendit in
eo libello mordacitas. Primum quæ potest illic esse mordaci-
tas, ubi nullius omnino nomē perstringitur præter q̄ meū.
Cur non uenit in mentē, quod toties inculcat Hieronymus,
ubi generalis est de uitijis disputatio, ibi nullius esse personæ
iniuriam? Quod si quisq; offenditur, non habet quod expo-
stulet cum eo qui scripsit, ipse si uolet, secum agat iniuriarū,
utpote sui proditor, qui declararit hoc ad se proprie pertine-
re, quod ita dictum est de omnibus, ut de nemine sit dictū,
nisi si quis uolens sibi uendicet. An non uides me toto ope-
re sic à nominibus hominum temperasse, ut nec gentem ul-
lam acrius taxare uoluerim? Etenim ubi cuiq; nationi pecu-
liarem philautiam recenseo, Hispanis asscribo militiæ lau-
dem

dem , Italī literas & eloquentiam , Anglīs lautas mensas , & formam , & cæteris item eiusmodi quædam , quæ quisq; in se dicta , uel agnoscat non illibéter , uel certe cū risu audiat . Ad hæc , cū iuxta argumēti suscepti rationem , per omnia mortaliū genera uoluar , & in taxandis singulorū uitij sacerdoti , quæ so qd usq; aut dictu fœdū occurrit aut uirulentū ? Vbi flagitorum sentinā aperio ? ubi secretā illam uitæ humanae mortuæ Camarinam ? Quis nescit , q; multa dici potuerint in malos pontifices , in improbos episcopos & sacerdotes , in uitiosos principes , breuiter in quemuis ordinem , si ad Iuuenalī exemplum , non puduisse ea mādere literis , quæ multos nō pudet facere ? Tantum festiuā quædam & ridicula magis q; fœda recēsumus , sed ita recēsumus , ut obiter & maximis de rebus nōnunq; admoneamus , quod illos scire magnopere referat . Scio tibi non esse uacuū ad huiusmodi nugas descendere , sed tamē siquando dabitur ocīū , fac attentius exutias ridiculos illos Moriæ iocos , nimirum comperies non paulo magis quadrare ad euangelistarū & apostolorum dogma-
ta , q; quorundam splēdidas , sicuti putant , & magnis dignas magistris disputationes . Atq; ipse quoq; in tuis literis non disputeris pleraq; uera esse , quæ illic referuntur . Verum existimas non expedit , auriculas teneras mordaci radere uero . Si putas nullo pacto libere loquendum esse , nec unq; promendam esse ueritatem , nisi cum non offendit , cur medici pharmacis medentur amaris , & ἐφόρητικα , inter laudatissima ponunt remedia ? Quod si illi faciunt , corporum medentes uitij , quanto magis par est nos idem facere in sanandis animorum morbis ? Obscra , inquit Paulus , argue , increpa-

opportune importune . Apostolus uult oibus modis inse
ctāda esse uitia , & tu nullū uis hulcus attingi : præsertim cū
id ea moderatiōe fiat, ut ne possit quidē quisq; lædi , nisi qui
studio læserit seipsum . Quod si ulla est ratio, cítra ullius of-
fensam, medēdi uitij hominū, hæc una, ni fallor , est omniū
maxime accōmoda , cū neq; nomē cuiuscq; ædit , deinde cū
tēperatur ab ijs , à quorū cōmemoratione quoq; bonorum
abhorret aures . Etenim quemadmodū in Tragœdijs quæ-
dā atrociora sunt, quām ut oculis spectatorū coueniat exhi-
beri, & narrasse sufficiat, ita in hominū moribus quædā ob-
sceniora sunt, q; ut uerecūde possint narrari . Postremo cū il-
la ipsa quæ narrātur sub ridicula psona, per lusum & iocū ef-
ferunt, ut omnem offendam sermonis hilaritas excludat . An
nō uidemus quantū aliquoties apud seueros etiā tyranos
ualeat iocus commodus , & in tempore dictus : Quæso te ,
quæ preces, quæ seria oratio potuisset regis illius animū tam
facile placare , q; militis iocus : Imo , inquit, nisi lagena nos
destituisset, lōge atrociora fueramus in te dicturi . Arrisit rex,
& ignouit . Nec sine causa tam diligenter de risu præcipiunt
duo summi rhetores M. Tullius & Quintilian⁹ . Tantā uim
habet lepos & iucunditas sermonis, ut etiā in nos apte tortis
dicterij delectemur , id quod de C. Cæsare literis est prodi-
tū . Proinde si fateris uera quæ scripsi, si festiuā magis q; ob-
scena, quæ ratio cōmodior excogitari poterat medicādi cō-
munitibus hominū malis : Prīmū ipsa uoluptas illectat ad le-
gendū, & illectum remorat̄ . Nā in cæteris alias res alij uenā-
tur . Voluptas ex æquo blāditur omnibus , nisi si quis stupi-
dior est, q; ut literatæ uoluptatis sensu tāgi possit . Porro q;
illic

illic offenduntur, ubi nullius æditur nomen, ij mihi uidentur
haud multū abesse à mulierularū affectibus, quæ si quid in
malas foeminas dicitū fuerit, sic cōmouentur, quasi ea contu-
melia ad singulas pertineat. Rursum si quid laudis tribuatur
probris mulieribus, sic sibi placēt, quasi quod unius aut alteri-
us est, id ptineat ad omnium laudē. Absit hoc ineptiæ genus
à uiris, at multo magis ab eruditis uiris, maxime uero à theo-
logis. Si quid hic offendō criminis à quo sum immunis, non
offendor, sed ipse mihi gratulor, qui uacem ijs malis, quibus
multos obnoxios esse uideo. Sin est tactū hulcus aliquod,
& sum ipse mihi ostēsus in speculo, nec hic quicq; est causæ,
cur offendī debeā, si prudens sum, dissimulabo quod sentio
nec ipse mei ueniā pditor, si probus, admonitus cauebo, ne
mihi tale conuicium posthac in os nominatim possit impin-
gi, quod illic sine nomenclatura notatum uideo. Cur non sal-
tem hoc donamus huic libello, quod uulgaribus istis comœ-
dijis tribuunt & idiotæ? q; multa, quanta cū libertate iaciunt
illic in monarchas, in sacerdotes, in monachos, in uxores, in
maritos, in quos non? Et tamē quia nemo nominatim in-
cessit, arridēt omnes, & suum quisq; morbum aut fatetur
ingenue, aut dissimulat prudenter. Violentissimi quoq; ty-
ranni ferunt scurras & moriones suos, cum ab ijs aliquoties
manifesto conuicio feriuntur. Non ultus est imperator Fla-
uius Vespasianus exprobratam sibi cacantis faciem. Et qui
nam isti tam delicatis auribus, qui Moriam ipsam nō ferunt
in cōmunem hominum uitam sine ullius nominis inustione
ludentem. Nunquam explosa fuisset uetus comedìa, si ab
ædendis nominibus illustrium uirorum abstinuisset. At tu

quidem, optime Dorpi, ita propemodum scribis, quasi totū ordinem theologicum Moriae libellus à nobis alienasset: Quid opus fuit, inquis, theologorū ordinem tam acriter la cessere: meamq; deploras fortunā. Olim, inq; tuas lucubrations magno studio legebant omnes, te præsentē uidere ge stiebat, nunc Moria ueluti Dauus, interturbat omnia. Scio te nihil per calumniam scribere, nec ipse tecū tergiuersatore agā. Quæso lacessitū theologorum ordinem putas, si quid dictū fuerit in stultos aut malos theologos, eoq; indignos nomine? Atqui si placet ista lex, uniuersū mortaliū genus in fensum habeat, qui quid dixerit in sceleratos homines. Quis unq; fuit tā impudens rex, qui non fateatur, regū nōnullos esse malos, & hoc honore indignos? Quis episcopus tam in solens, qn idem de suo fateatur ordine? An un⁹ ordo theologorum, in tanto numero nullū habet stupidum, nullū indoctum, nullū rixosum, sed tantum Paulos, Basilios, & Hieronymos nobis exhibit? Imo contra sit, ut quo quæq; professio præclarior est, hoc pauciores habeat qui respondeant. Plures inuenies bonos naucleros, q; bonos principes, plures medicos bonos, q; bonos episcopos. Atqui ea res haud pertinet ad contumeliam ordinis, sed ad laudem paucorū, qui in pulcherrimo ordine, sese pulcherrime gesserunt. Rogo die mihi, cur magis effenduntur theologi, si modo sunt qui offendantur, q; reges, q; primates, q; magistratus, q; episcopi, q; cardinales, q; summi pontifices & deniq; quam negociatores, q; mariti, quam uxores, q; iureconsulti, q; poetæ & (nullum em̄ omnino mortaliū genus præteriū Moria) nisi qd nō usq; adeo desipiūt, ut in se quisq; dictū existimet, qd in gene-

in genere dictū sit in malos? Diuus Hieronymus scripsit ad Eustochium de uirginitate, atq; in eo libro, malarū uirginū mores ita depingit, ut null⁹ Apelles magis possit oculis exponere. Nūquid offensa est Eustochium? nunquid succensuit Hieronymo, qđ uirginū ordinē de honestas sit? ne tantulum quidem, at quamobrē tandem? nempe quod uirgo prudens nō existimaret ad se pertinere, si quid dictum esset in malas, imo gaudebat admoneri bonas, ne in tales degenerarent, gaudebat admoneri malas, ut tales esse desineret. Scripsit ad Nepotianum de uita clericorū, Scripsit ad Rusticum de uita monachorum, ac miris coloribus pingit, miris salibus taxat utriusq; generis uitia. Nihil offensi sunt ad quos scripsit, quod scirent horū nihil ad se pertinere. Cur nō alienat⁹ est Guilielmus Montioius, inter optimates aulicos nō insimus, qđ multa luserit Moria in pceres aulicos? Nempe cū ipse sit uir & optimus, & prudētissimus, arbitrat̄, id qđ res est, quod in malos ac stultos dictū est primates nihil ad se pertinere. Quām multa lusit in malos & laicos episcopos Moria? Cur nihil hisce rebus offensus est Archiepiscopus Cantuariensis? Nēpe quia uir omni uirtutum genere absolu-tus, nihil horū ad se pertinere iudicat. Quid ego tibi perga-commemorare nominatim de sūmis principib⁹, de cæteris epi-scopis, de abbatibus, de cardinalibus, de uiris eruditione da-tis, quorum neminem adhuc sentio uel pilo factum alieno-rem Moriae gratia? Nec abduci possum, ut credam ullos theologos irritatos hoc libello, nisi forte pauculos aliquot, qui uel non intelligent, uel inuident, uel natura sint adeo-morosa, ut nihil omnino probent. Habet enim id quod in-

confesso est, hoc hominū genus admixtos quosdā, primum
ingenio iudicioq; adeo infelici, ut ad nullas omnino literas
sint appositi, nedum theologicas. Deinde posteaq; pauci-
las Alexandri Galli regulas edidicerint, ad hæc paululū ine-
ptissimæ Sophistices attigerint, post ex Aristotele decē te-
nuerint propositiones, nec has intellectas, postremo ex Sco-
to aut Occā totidem edidicerint quæstiōes, quod superest,
ex Catholico, Māmetrecto, & cōsimilibus dictionarijs, uelut
ex Copiæ cornu petituri, mirū q; crītas efferat, ut nihil est
arrogātius imperitia. Isti sunt qui contēnunt diuū Hierony-
mum, ut grāmatisten, non quia intelligāt. Isti Græcas, He-
braicas, imo & Latinas ridēt litteras. Et cū sint quoquis sue stu-
pidiores, ac ne sensu quidem cōmuni prædicti, putat se totius
arcē tenere sapiētiæ. Cēsent omnes, dānant, pronūciant, nihil
addubitāt, nūsc̄ hārēt, nihil nesciūt. Et tamē isti duo tresue
magnas sæpenumero cōmouent tragedias. Quid em est in
scitia uel impudētius, uel pertinacius? Hi magno studio con-
spirat in bonas literas, ambiūt in senatu theologorū aliqd
esse, & uerent, ne si renascant̄ bonæ literæ, & si resipiscat mū-
dus, uideant̄ nihil scisse, q; antehac uulgo nihil nescire uide-
batur. Horū sunt illi clamores, horū illi tumult⁹, horū cōiura-
tio in uiros meliorib⁹ addictos literis. His nō placet Moria,
quia nō intelligunt neq; Græce, neq; Latine. In huiusmodi
nō theologos, sed theologæ histriones si quid forte dictū sit
acerbius, quid hoc ad magnificentissimum honorū theolo-
gorum ordinēt. Nā si pietatis studio cōmouent̄ isti, cur Mo-
riæ potissimum succensent̄? Quā impia, q; spurca, q; pestife-
ra scripsit Pogius? At hic ut autor Christian⁹ passim habet
in sinu

in sinu, in omneis penè uersus linguas. Quib⁹ probris, quibus maledictis clericos insectat P̄otanus. At hic ut lepid⁹ ac festiuus legit. Quātū obſcenitatis est in Iuuenale. At hunc qdā putat cōcionatorib⁹ etiā utilē esse. Quām maledice scripsit in Christianos Cornelii Tacit⁹. q̄ inimice Suetoni⁹. q̄ impie deridet imortalitatē animarū Plini⁹, & Lucianus. At hos tñ eruditiois gratia legūt oēs, & merito qdē legūt. Solā Moria, quia salib⁹ aliquot luserit, nō in bonos theologos, & eo dignos titulo, sed in īeruditorū friuolas quæstiūculas, & ridiculū magistri nostri titulū, ferre nō possunt. Ac duo trés ue nebulae, theologico schemate psonati, mihi conant̄ hāc mouere iuidiā, q̄si theologorū ordinē læserim & alienarim. Ego tñ tribuo theologicis literis, ut eas solas soleā appellare literas. Ita suspicio uenerorq̄ hūc ordinē, ut huic uni nomē dederim, ac uoluerim ascribi. quāc̄ pudore phibeor, q̄ minus mihi tā eximiū titulū asserā, q̄ppe q nō ignorē, quæ do-tes & eruditiois & uitæ theologico nomini debeat. Nescio qd hoīe maius pfitef, q̄ theologū pfitef. episcoporū ea di-gnitas est, haud mei similiū. Nobis satis est Socraticū illud didicisse, qd nihil omnino scimus, & q̄ possumus operā no-strā iuuādis aliorū studijs cōferre. Eqdē nescio ubi nā lateat isti duo tresue theologorū dīj, q̄s scribis mihi parū esse proprios. Ipse cōpluribus in locis sum uersat⁹ ab ædita Moria, in tot Academijs uixi, in tot frequētissimis urbib⁹ nullū unq̄ theologū mihi sensi iratū, nisi unū aut alterū ex istorū nu-mero, q̄ om̄ibus bonis literis sunt hostes, nec ī tñ unq̄ uerbo mecum expostularunt. Quid in absentē mussitent, non ad-modū obseruo, tot bonorum iudicio fretus. Ni uererer mi

Dorpi

Dorpi, ne cui uidear arrogantius, quām uerius hæc dicere, q̄z
multos tibi possem recēdere theologos, uitæ sanctimonia ce-
lebres, eruditione præcellētes, dignitate præminētes, aliquot
ex his etiā episcopos, qui me nunq̄z magis āplexi sunt, quām
post æditā Moriam, & quibus ille libellus magis arridet q̄z
mihi ipsi. Horū singulos titulis ac nominibus suis hoc loco re-
ferrē, nisi uererer ne tantis etiā uiris, Moriae causa futuri sint
iniquiores tres isti theologi: imo unum dūtaxat esse puto
apud uos istius autorē tragœdiæ (nā rem p̄pemodum con-
iecturis assequor) quē si uellem suis depingere coloribus, ne-
mo miraret̄ eiusmodi uiro displicuisse Moriā, imo mihi nō
placeret, nisi talibus displiceret. quanq̄z nec mihi placet. at
isto certe nomine minus displicet, quod talibus ingenīs non
placet. Plus apud me ponderis habet sapientū & eruditoriū
theologorū iudicium, qui tantum absunt, ut me suggillent
mordacitatis, ut moderationem etiā & candore meum lau-
dibus uehant, qui procax per se argumentū citra procaciā
tractarim, & in re iocosa sine dente luserim. Etenim ut solis
respondeam theologis, q̄aos solos audio offendī, quis ne-
scit q̄z multa uulgo quoq̄z dicantur in mores malorū Theo-
gorum? Moria nihil attingit istiusmodi. tantū iocatur in
ociosas illorū disceptatiūculas, nec has ipsas tamē simpliciter
improbat, uerum eos damnat, qui in his solis theologicæ
rei puppim, ut aiunt, & proram collocāt, quiq̄z logomachijs
ut diuus appellauit Paulus, eiusmodi sic occupantur, ut nec
Euangelicas, nec Propheticas, nec Apostolicas litteras ua-
cet legere. Atq̄z utinam mi Dorpi, pauciores essent huic ob-
noxij criminī. Possem tibi producere, qui annū egressi octo-
gesimum

gesimū, tantum ætatis in huiusmodi tricis perdiderint, nec
unq̄ contextum euangelicū euoluerint, id quod à me com-
pertum ipsi quoq; demū cōfessi sunt. Ne sub Moriaē quidē
persona sum ausus dicere, quod tamē nō raro multos audio
deplorantes, theologos & ipsos, sed uere theologos, hoc est,
uiros integros, graues, eruditos, & qui Christi doctrinā peni-
tus ex ipsis imbiberint fontibus. Ii quoties apud eos sunt,
apud quos fas liberas animi uoces depromere, deplorāt hoc
recentius theologiæ genus mūdo inuestū, & uetus illud de-
syderāt. Quid em̄ eo sanctius, quid augustius, quid æque re-
sipiens ac referens illa cœlestia Christi dogmata: at hoc, ut
omittam barbari facticijç sermonis fortes & portenta, ut
omittam omniū bonarū literarū inscitiam, ut imperitiā lin-
guarū, sic Aristotele, sic humanis inuertiunculis, sic pphanis
etia legibus est cōtaminatum, ut haud sciam an purū illum
ac syncerū Christum sapiat. Fit enim, ut dum ad humanas
traditiones nimiū auertit oculos, minus assequatur archety-
pum. Hinc s̄a numero cogūtur theologi cordatiores aliud
apud populum dicere, q̄ uel apud se sentiant, uel apud fa-
miliares loquantur, & aliquoties nō habeant quod respon-
deant cōsultoribus, cum perspiciunt aliud docuisse Christū,
aliud humanis traditiunculis imperati. Quæso, quid com-
mercij Christo & Aristoteli: Quid sophisticis captiunculis
cū æternæ sapientiæ mysterijs: Quorsum tot quæstionū la-
byrinthi: inter quas q̄ multæ sunt ociosæ, q̄ multæ pestilen-
tes, uel hoc ipso quod contentiones & dissidia pariunt: At
sunt uestiganda quædā, sunt & decernēda quædā, non ab-
nuo: sed ediuerso permulta sunt, quæ rectius sit omittere q̄

K inquirere.

inquirere. Et sciētiae pars est quædā nescire, permulta de quibus salubrius est ambigere q̄ statuere. Postremo si quid statuendū est, id uelim reuerēter, nō arroganter: & ex diuinis litteris, nō ē cōmenticīs hominū ratiunculis statui. Nunc neq; quæstiuncularū ullus est finis, in quibus ipsis tamen quanta familiarū & factionū dissensio: & cotidie decretū ex decreto nascitur. Breuiter eò redacta res est, ut negotiū summa nō tam ex Christi præscripto, q̄ ex scholasticorum definitionibus, & episcoporum qualiuicunq; potestate dependeat. Qui bus rebus sic iuoluta sunt omnia, ut ne spes quidē sit, mundum ad uerū illū Christianismū reuocandi. Hæc aliaq; permulta perspiciūt ac deplorant sanctissimi, ijdeūq; doctissimi uiri, quorū omniū præcipuam causam in audax hoc & ir reuerens recentiū theologorū genus reiçiūt. O si tibi liceret mi Dorpi, tacitis oculis animi mei cogitationes intueri, nimirum intelligeres q̄ multa prudens hoc reticeā loco. At horū aut nihil attigit Moria, aut certe leuisſime attigit, ne quem offendere. Atq; eandē cautionē in omnibus seruare curauī, ne quid obſcene scriberem, ne quid pestiferum moribus, ne quid seditionis, aut quod cum ullius ordinis iniuria coniunctum uideri posset. Si quid ibi dictum est de diuorū cultu, semper reperies aliquid aſcriptū, quod palam testetur nihil aliud taxari q̄ superstitionē non recte colentiū diuos. Item si quid in principes, si quid in episcopos, si quid dicit̄ in monachos, semper addimus quod declareret illud in ordinis iniuriam nō esse dictū, sed in corruptos & suo indignos ordine, ne quenq; bonū laderē, dum malorū inſector uitia. Ac rursus dum hoc ago, subtractis omniū nominibus, effeci quod in me

in me fuit, ne uel mali possent offendit. Postremo dum salibus & iocis, fictaq; & ridicula persona tota peragitur fabula, curatū est ut tristes etiā & morosi boni consulant. Iā illud nō ut mordacius dictū notari scribis, sed ut impiū. Nā quo, inquis, pacto ferant piæ aures, quod futuræ uitæ felicitatē dementiæ speciē uocas? Obscro te optime Dorpi, quis tuum candorē docuit subdolū hoc calumniādi genus? siue (quod magis arbitror) quis astutus ad hanc mihi struendā caluniā tua abusus est simplicitate? Ad hūc modū solent isti calunia tores pestilentissimi duo uerba decerpere, eāq; nuda, non-nunq; & immutata nonnihil, prætermisssis his quæ durum alioqui sermonē leniūt & explicant. Notat ac docet hāc astutiam in suis institutionibus Quintilianus, ut nostra q; cōmo diissime referamus, additis cōfirmationibus, & si quid est qd' mitiget, qd' extenuet, qd' alioqui causam adiuuet, cōtra quæ sunt aduersariorū ea destituta his omnibus reticemus, idq; uerbis, q; fieri potest, odiosissimis. Hāc artē isti nō ex Quintiliāi præceptis, sed ex sua maleuolentia dīdicerunt, qua sæ- penumero fit, ut quæ magnopere placitura fuerint si sic refe- rantur ut scripta sunt, aliter recitata uehementer offendant. Relege quæsto te, locū, ac diligenter inspice, quibus gradibus, quóq; sermonis progressu huc peruentum sit, ut felicitatem illam dementiæ speciē esse dicerem. Ad hāc obserua, quibus uerbis id explicē, uidebis illic esse, quod uere pias aures etiā delectet, tantum abest ut quicq; sit quod offendat. In tua re- citatione offendiculum est, non in meo libello. Etenim cum hoc ageret Moria, ut uniuersum rerū genus Stulticiæ nomi- ne cōplete ref. doceretq; totius humanae felicitatis summā

à stulticia pendere, per omne mortaliū genus peruagata est, usq; ad reges ac summos pótifices. Deinde peruentū est ad ipsos apostolos, atq; adeo Christū, quibus stulticiā quandā tributam reperimus in sacris literis. Neq; uero periculū est, ne quis hic imaginetur apostolos aut Christū uere stultos fuisse, sed quod in his quoq; fuerit infirmū quiddam, & nostris tributum affectibus, quod ad æternā illam ac puram sapientiā parum sapiens uideri possit. Verū hæc ipsa stulticia uincit omnē mundi sapientiā, quemadmodum & propheta omnē mortalium iusticiā pannis confert foeminæ menstruo fluxu contaminatæ. nō quod honorū iusticia polluta sit, sed qđ ea quæ apud homines purissima sunt, quodāmodo impura sint, si ad illam ineffabilem dei puritatē conferantur. Et ut sapientē proposui stulticiā, ita sanam insaniam, & cordatam amentiā facio. Quóq; mollius eset, quod de sanctorū fruitione sequebatur, præmitto tres Platonis furores, è quibus felicissimus sit amantium, qui nihil aliud sit qđ ecstasis quædā. At piorū ecstasis nihil aliud est qđ gustus quidā futuræ beatitudinis, qua toti absorbebimur in deū, in illo magis qđ in nobis ipsis futuri. At hunc Plato furorē uocat, cum quis extra se raptus, in eo est quod amat, eoq; fruitur. Non uides qđ diligēter paulo post distinxerim stulticiæ & insaniae genera, ne quis simpliciū in uerbis nostris labi posset? Verū de re nō pugno, inquis, à uerbis ipsis abhorrent piorū aures. At cur non offenduntur eædem aures istæ, cum Paulum audiunt dicentē, Quod stultum est dei? & stulticiā crucis? Cur non diuum Thomā in ius uocant, qui de Petri ecstasi scribit in hunc modū, Dum pie desipit, sermonē incipit de tabernaculis,

quicq̄ à me mutari, nisi si quid forte sit apud Græcos signifi-
 catus: & negas in hac, qua uulgo utimur æditiōe, quicq̄ esse
 uitj. Nefas esse putas, rem tot seculorū consensu, tot synodis
 approbatam, ullo pacto cōuellere. Obsecro te, si uera scribis
 eruditissime Dorpi, cur frequēter aliter citat Hieronymus, ali-
 ter Augustinus, aliter Ambrosius, q̄ nos legimus? Cur Hie-
 ronym⁹ multa reprehēdit, & corrigit nominatim, quæ tamē
 in hac habent æditione? Quid facies cū tam multa conser-
 tiunt, hoc est, cū secus habent Græcorū codices, cū ad horum
 exemplar citat Hieronymus, cū idem habet uetustissima La-
 tinorū exēplaria, cū ipse sensus multo rectius quadrat⁹ num
 his omnibus cōtemptis, tuū sequeris codicem, fortassis à scri-
 ba deprauatū? Neq; uero quisq; asseuerat in diuinis literis
 ullum esse mendaciū. Quandoquidē & hoc adductū est abs
 te, neq; totū hoc, de quo cū Hieronymo digladiatur Augu-
 stinus, quicq; ad rem p̄tinet. At illud ipsa res clamitat, & uel
 cæco, quod aiūt, potest esse perspicuum, s̄æpe uel ob imperi-
 tiam interpretis, uel ob oscitantiā græca male reddita esse, s̄æ-
 pe germanā ac ueram lectionem ab indoctis librarijs fuisse
 deprauatā, id quod cotidie uidemus accidere, aliquoties mu-
 tatā à semidoctis, parū attentis. Vter magis fauet mendacio,
 qui hæc corrigit ac restituit, an qui citius ferat addi mendam,
 q̄ tolli? Quandoquidē ea deprauatorum natura est, ut men-
 da mendam gignat. Et sunt ferè eiusmodi, quæ mutamus,
 ut ad emphasis pertineant magis, quām ad sensum ipsum,
 quanq; s̄æpenumero magna sensus pars est emphasis. Ve-
 rum non raro tota aberratum est uia, quod quoties accidit,
 quæso te, quò confugit Augustinus, quò Ambrosius, quò

Hilarius, quò Hieronymus, nisi ad Græcorū fontes? Id cum sit ecclesiasticis quoq; decretis comprobatum, tamē tergiuer, faris, & studes refellere, uel potius elabi distincti uncula. Scribis eo seculo Græcorū codices emēdatiores fuisse latinis: nūc cōtra esse, nec fidendū illorū libris, qui descierint ab ecclesia Romana. Vix adducor, ut credam te hoc ex animo scribere. Quid ais: nō legemus eorum libros, qui descierunt à fide Christiana? Cur igitur Aristoteli tantū autoritatis tribuunt ethnico, cui nihil unquā fuerit cum fide commercij? Tota Iudæorū gens à Christo descivit, nihil igit ponderis habebūt apud nos Psalmi & Prophetæ, illorum sermone scripti. Iam mihi recense capita omnia, in quibus Græci à Latinis dissen- tiūt orthodoxis: nihil reperies, quod ex noui testamēti yb̄bis natū sit, quod huc ptineat. Tātū de uocabulo hypostaseos, de processione sancti spūs, de cōfērandis ceremonijs, de paupertate sacerdotū, de potestate Romani pontificis cōtrouer- sia est. At nihil horum ex falsatis approbant exemplaribus. At quid dices, ubi uideris sic interpretatum Origenem, sic Chrysostomū, sic Basilium, sic Hieronymū? Num eo quoq; seculo falsauerat aliquis Græcorum codices? Aut quis unq; deprehendit Græcorum codices uel uno in loco falsatos suis se? Postremo cur falsare uelint, cum hinc nō tueantur sua do- gmata? Adde huc, quod semper in omni doctrinæ genere Græcorum codices emēdatiores fuisse, q; nostros, fatetur & M. Tullius, quanq; alioqui Græcis iniquior. Nam distin- ctio literarū, apices, & ipsa scripturæ difficultas, in causa est, quo minus facile queant uitari: aut si quid fuerit uitiatum, fa- cilius possit restituui. Porro quod scribis, ab hac æditione non esse re-

esse recedendum, tot uidelicet consilijs approbata: more uulgarium Theologorum facis, qui quicquid ullo modo in publicum usum irrepit, ecclesiasticae tribuere solent autoritati. At mihi uel unam profer synodum, in qua sit hæc æditio cōprobata. Nam qui cōprobauit, quæ cuius sit, nemo nouit: Nam Hieronymi non esse, uel ipsæ testatur Hieronymi præfationes. Sed esto comprobarit synodus aliqua: num ita cōprobauit, ut nihil omnino liceat ex Græcorum fontibus emēdare? Num mendas etiam omnes cōprobauit, quæ uarijs modis potuerint irrepere? Num huiusmodi uerbis conceptū fuit decretum à patribus? Hæc æditio cuius sit autoris nescimus, sed tamen eam approbamus: nec obstatre uolumus, si quid secus habent Græci codices, quantumuis emendati: si quid secus legit Chrysostomus, aut Basilius, aut Athanasius aut Hieronymus, etiā si illud magis quadrauerit ad sensum euangelicū: & tñ hos ipsos autores in cæteris magnope cōprobamus. Quin etiā quicquid in posterū, q̄cūq; modo, uel à semidoctis & audaculis, uel ab imperitis, ebris, oscitantib; librarijs fuerit uitiatū, deprauatū, additū, omissum, eadē probamus autoritate: neq; cuiq; uolum⁹ licere, mutare scripturā semel inducta. Ridiculū decretū inquis. At huiusmodi nefese est suisse, si nos autoritate synodi deterres ab hac industria. Postremo qd dicturi sumus, ubi uiderimus nec hui⁹ æditiois exēplaria cōsentire: Nū & hāc pugnantiā approbauit synodus, p̄scia uidelicet, qd qſq; mutaturus esset: Atq; utinā mi Dorpi, tantū esset ocij Romanis pōtificibus, ut hisce de reb⁹ salutares æderēt cōstitutiōes, qbus caueret, de restituēdis bonorū autorū monumētis, de parandis & reponēdis emenda-

tis exēplarib⁹. Verū in eo cōsilio sedere nolim istos fassissimo
noie theologos , q̄ huc tantū spectat, ut quod ipsi didicerūt,
id solū habeatur in precio. Quid autem isti didicerunt, quod
non sit ineptissimū, & idem cōfusissimū? Quibus si cōtingat
tyrānis, futurū est, ut antiquatis optimis autoribus, insulsissi-
mas istorū nærias pro oraculis habere cogatur mundus.
quæ usq̄ adeo nihil habent bonæ eruditionis, ut ego sanè
malim uel mediocris esse cerdo, q̄z istius generis optimus. si
nihil melioris accesserit doctrinæ. Isti sunt, qui nolint quicq̄z
restitui, ne quid ignorasse uideantur. Hi nobis fictam syno-
dorū autoritatē obijciunt: hi magnū Christianæ fidei discri-
men exaggerant: hi periculū ecclesiæ, quam isti scilicet hume-
ris suppositis fulciūt, rectius plaustrum fulturi: & huiusmodi
fumos spargunt apud uulgas indoctum ac superstitionem:
apud quod cum pro theologis habeantur, nolint ullā op-
tionis suæ iacturā facere. Verentur ne, cū perperam diuinā
citant literas, id quod sēpē numero faciūt, Græcæ aut Hebrai-
cæ ueritatis autoritas in os iaciatur, & mox appareat esse
sōnnium, quod uelut oraculum adducebatur. Diuinus Augu-
stinius uir tantus, ad hæc episcopus, nō grauatur uel ab anni-
culo puero discere. Isti tales malūt oīnia sursum ac deorsum
mīscere, q̄z committere, ut quicq̄z uideant ignorare, quod ad
absolutā pertineat eruditionē. Quanq̄z nihil hic uideo, quod
magnopere pertineat ad fidei Christianæ synceritatē: quod
si maxime p̄tineret, hoc certe magis esset elaborandū. Neq̄z
uero periculū est, ne p̄tinus omnes desciscat à Christo, si fors
auditum fuerit, repertum esse in sacris libris, quod uel scriba
deprauat in doctus aut dormitās, uel interpres nescio quis
parum

culis. Sacrū illum ac felicē raptum desipientiā uocat, & tamē ista canūtur in templis. Cur mihi non olim scripsere dicam, quod in precatione quadā Christū magum dixerim & incantatore: Diuus Hieronymus Christū Samaritanū appellat, cū fuerit Iudaeus. Paulus eundē & peccatum uocat, quasi plus dicas q̄z peccatorē. Maledictū uocat. q̄z impiū cōuiciū, si quis maligne uelit interpretari: q̄z pia laus, si quis ut Paulus scripsit, ita accipiat: Ad consimilem modū, si quis Christum prædonē appelleat, si quis adulterū, si quis temulentū, si quis hæreticū, nōnne futurū sit, ut boni omnes obturent aures: At si quis cōmodis uerbis hæc efferat, & sermonis progressu paulatim huc lectorē ueluti manu deducat, quemadmodū triumphans per crucē, prædam ab inferis abductā patri reuexerit, quēadmodum Moysi synagogam, uelut uxore Vriæ, sibi adiunxerit, ut ex ea nasceretur pacificus ille populus, quo pacto charitatis musto temulentus, semetipsum nobis impenderit, quēadmodum nouū doctrinæ genus inuenierit, ab omniū & sapientum & insipientū placitis longe diuersissimū: quis quæsto poterit offendī, præsertim cum horū uocabulorū singula nōnunc̄ reperiamus in arcanis literis, in bonū usurpata sensu: Nos in Chiliadibus, nam id obiter uenit in mentem, apostolos Silenos appellauimus, imò Christū ipsum Silenū quendā diximus. Accedat iniquus interpres, qui hoc tribus uerbis odiosius explicit, quid intollerabilius: At legat pius & æquus quæ scripsi, pbabit allegoriā. Demiror aut̄ nec illud animaduersum ab istis, q̄z cautim effera ista, q̄z q̄z correctione studeā mitigare: sic em̄ propono. Sed posteac̄ semel τὴν λεοντὸν induimus, age doceamus & illud

illud, felicitatem Christianorū, quā tot laboribus expetunt,
 nihil aliud esse q̄b̄ insaniæ stulticiæq; genus quoddā. Absit
 inuidia uerbis, rem ipsam potius expedite. Audīs ne? Pri-
 mū quod Moria de re tam arcana disputat, id mitigo pro-
 uerbio, quod iam leonis exuuiū induerit. Nec simpliciter ap-
 pello stulticiā aut insaniam, sed stulticiæ insaniæq; genus, ut
 piam stulticiā, & felicem intelligas insaniā, iuxta distinctio-
 nem quā mox subiçio. Nec hoc cōtentus, addo quoddā, ut
 appareat figuram subesse, non simplicem esse sermonē. Nec
 his contentus, offensam deprecor, quā uerborū sonus possit
 gignere: & admoneo ut magis obseruēt quid dicatur, quām
 quibus dicatur uerbis: atq; hæc quidē in ipsa statim proposi-
 tione. Iam uero in ipsa rei tractatiōe quid est omnino quod
 nō pie, quod non circūspecte sit dictum, ac reuerētius etiam
 q̄b̄ ut cōueniat Moriæ. Sed ibi malui paulisper obliuisci de-
 cori, q̄b̄ non satisfacere dignitati rei, malui rhetoriken offen-
 dere q̄b̄ lādere pietatē. Ac postremo peracta probatione, ne
 quē moueret, quod de re tam sacra stulticiā, hoc est, iocosam
 personam fecerim loquentē, & hanc deprecor culpam hisce
 uerbis. Verum ego iamdudum oblita mei, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα
 ψῆφον, quanq; si quid petulātius aut loquacius à me dictum
 videbitur, cogitate & stulticiam & mulierē dixisse. Vides ut
 nusq; cessarim omnē offendiculi ansam præcidere. Verum
 ista non perpendunt, quorū aures præter propositiones, con-
 clusiones, & corollaria nihil admittūt. Quid quod præfatio-
 ne præmunierim liellum, qua conor omnem præcludere ca-
 lumniam, neq; quicq; addubito, quin ea candidis omnibus
 faciat satis. Quid autē facias istis, qui uel ob ingenij pertina-
 ciā

cū sibi satisficeri nolint, uel stupidiores sint q̄z ut satisfactio-
nem intelligent: Nam quēadmodū Simonides dixit, Thes-
salos hebetiores esse q̄z ut possint à se decipi, ita quosdam ui-
deas stupidiores quām ut placari queāt. Ad hæc, nō mirum
est inuenire quod calūnietur, q̄ nihil aliud quærit nisi quod
calumnietur. Quod si quis eodē animo legat diui Hierony-
mi libros, centum locos offendet qui calumniæ pateant: nec
deerit in omniū Christianissimo doctore, quod ab istis hæ-
reticū possit appellari. ne quid interim dicā de Cypriano,
de Lactantio, de c̄teris cōsimilibus. Deniq̄ quis unq̄ au-
diuit ludicum argumentum in theologorum uocari cogni-
tionem: Quod si placet, cur non eadem opera quicquid à
poëtis scribitur aut luditur, ad hanc excutiunt legem: quot
illīc reperient obsceña, quot ueterem paganis̄m orentia: Verum hæc quoniam inter seria non habentur, nemo theo-
logorum existimat ad se pertinere. Neq; tamen postulem
istorum exemplum mihi patrocinari. Ego nec ioco scriptum
à me uelim, quod ullo pacto Christianorū officiat pietati.
Modo detur, qui quod scriptum ēst intelligat: modo detur
æquus & integer, quiq; cognoscere studeat, non affectet ca-
lumniari. At si quis istorū habeat rationem, qui primū nul-
lo sunt ingenio prædicti, minori iudicio, deinde nihil omni-
no bonarum literarum attigerunt, sordida tantum ista, per-
turbatāq; doctrina infecti potius quām eruditī: deniq; in-
fensi omnibus, qui sciunt quod ipsi nesciant, nec aliud secum
adferentes propositū, quām calumniandi, quicquid illud sit,
quod forte utcunq; intellexerint, is nimirū nihil omnino scri-
pturus est, si uacare uelit calumpnia. Quid quod istorum nō-
nullos

nullos gloriæ studiū ad calumniandū adducit. Nihil enim glorioſius infictiā cum scientiæ persuasione coniuncta. Proinde cum uehementer ſitiant famam, nec eam poſſint bonis rationibus aſsequi, malunt Ephesium illum iuuenē imitari, qui incenſo phano totius orbis celeberrimo nobilitatus eſt, q̄b̄ ingloriū uiuere. Et cum ipsi nihil lectu dignū poſſint ædere, totiſunt in hoc, ut celebriū virorum lucubrationes capant. De alijs loquor, non de me, qui nihil omnino sum. Ac Moriae libellum ipſe ne pili quidem facio, ne quis putet hac re cōmoueri nos. Quid autem mirum, ſi tales, quales modo diximus, propositiones aliquot eligāt, ex magno decerpitas opere, quarū alias faciant scandalofas, alias irreuerentiales, alias male ſonantes, alias impias & hæresim sapientes: non quod hæc mala reperiant illic, ſed quod ipſi ſecum adferat. Quanto placabilius erat, & Christiano candore dignius, eruditiorū hominū industriā fauore alere: & ſi qd forte fortuna fuerit elapſum incogitantius, aut cōniuere, aut comiter interpretari, q̄b̄ inimice quærere quod reprehēdas, & fycophantā agere, nō theologum? Quanto felicius mutua collatione uel docere, uel diſcere: & ut Hieronymianis utar uerbis, in ſcripturarū campo ſine noſtro dolore ludere? At in iſtis mirum quām nihil ſit mediū. Quosdam autores ſic legunt, ut quantumuiſ manifestum inciderit erratum, uel fruſolo praetextu defendant: in quosdam adeo ſunt iniqui, ut nihil tam circūſpecte dici poſſit, quod non aliqua ratione calumnientur. Quanto præſtiterat dū hæc agunt, dum uiciflīm & lacerant, & lacerātur, ſimul & ſuū perdetes ocīū, & alienū, Græcas aut Hebraicas, aut certe Latinas literas diſcere: quarum cognitio

tio tantū adfert momenti ad diuinarū scientiam literarū, ut
 mihi sanè uideatur uehemēter impudens, earū rudem theo-
 logi nomen sibi vindicare. Proinde Martine optime, pro-
mea in te benevolentia nō te desinam adhortari, quod ante
hac sēpius feci, ut studijs tuis saltem Græcarū literarū cogni-
tionem adiungas. Rara quædam est ingenij tui felicitas. Sti-
 lus solidus & neruosus, ac fluens & exuberans, animū arguit
 non sanū modo, uerū etiam fœcundum. Suppetit ætas non
 tantū integra, sed uirens adhuc & florida: & uulgatū istum
 studiorum cursum iam feliciter absoluisti. Crede mihi, si istis
 tam præclaris initijs Græcanicæ literaturæ colophonē addi-
 deris, ausim tum mihi, tum alijs omnibus magnū quiddam
 de te polliceri, & quod antehac nemo recentiū theologorū
 præstiterit. Quod si in hac es opinione, ut amore ueræ pietæ
 putas omnē humanā eruditioñē esse contemnendā, & ar-
 bitraris ad hanc sapientiā maiore cōpendio perueniri, trans-
 figure quædam in Christū: cæteraq; omnia quæ digna
 cognitu sint, plenius in fidei lumine perspici quām in homi-
 num libris, facile tuæ subscriptero sententiæ. Quod si, ut nūc
 habet humanarū rerum status, ueram theologicæ rei cogni-
 tionem tibi promittis absq; linguarū peritia, præsertim eius,
 in qua pleraq; sunt traditæ diuinæ literæ, tota nimirū erras
 uia. Atq; utinā hanc rem persuadere tibi tam possim cū
 cupio: nam cupio nō minus cū & te diligo, & tuis studijs faueo:
 porrò tum diligo effusissime, tum faueo impēssiſſime. Quod
 si tibi nō possum approbare, saltem illud amici precibus do-
 nes uelim, ut periculū facias. Nihil recusabo supplicij, nisi fa-
 teberis amicū ac fidum fuisse consilium. Si quid meretur hic

meus in te amor, si quid ualet patria cōmunis, si qd tribuis
 huic, nō ausim dicere, doctrinæ, sed certe laboriosæ in bonis
 literis exercitationi, si quid tribuis ætati (nam quantū ad an
 nos attinet, ego tibi pater esse possem) sine me hoc uel gra
 tia, uel autoritate, si minus argumentis, abs te impetrare. Ita
 demū mihi uidebor eloquēs, quod tu mihi soles tribuere, si
 hanc rem persuasero. Quod si assequor, futurū est ut uterq;
 gaudeamus, ego dedisse consiliū, tu paruisse. Et qui nunc es
 omniū charissim⁹, hoc nomine nō paulo futurus es charior,
 quod te tibi reddiderim chariore: si minus, ueteror ne natu
 iam grandior, ac rerū usu doctus, & meū probaturus sis con
 siliū, & tuā damnaturus sententiā: quod c̄p ferè solet usu ue
 nire, tum intelligas errorē tuū, cum serū erit mederi. Possem
 tibi permultos enumerare nominatim, qui cani iā cœperint
 in his literis repuerascere, quod tandem animaduertissent sine
 his mancū ac cæcum esse literarū studiū. Verū hac de re ni
 mis iā multa: ut ad tuā redeam epistolā. Quoniā existimas
 hac una ratione leniri posse theologorū inuidiā, & ueterem
 instaurari fauore, si quasi ~~παλινφθάνω~~, Sophiæ laudē opponā
 Morias encomio: uehemēter hortatis & obsecras ut ita faciā.
 Ego mi Dorpi, qui nemine contemno nisi meipsum, quiq;
 cupiā, si liceat, uniuersos mortales habere placatos, nec hoclā
 boris grauarer suscipere, nisi prospicerem futurum, ut si quid
 apud pauculos iniquos & indoctos ortū est inuidiæ, nō solū
 nō extinguitur, uerū etiā magis exacerbetur. Proinde satius
 esse duco, μὴ κινητὸν τὸ θεόν καὶ μενον πακόρ, Εἰ ταύτης καμαρίνας μὴ
 ἀπῆλθῃ. Rectius, ni fallor, tempore languescat hæc excetra.
 Nūc ad alterā epistolæ tuæ partē uenio. Operā meā in Hie
 ronymo

ronymo restituendo magnopere cōprobas, & ad consimiles
 hortaris labores. Hortaris tu quidē iam currentē, quanq̄ nō
 tā hortatoribus opus est ad hanc rem, q̄ adiutoribus, tantū
 est in negocio difficultatis. Verū nolim posthac mihi quicq̄
 credas, nisi hic ueracē deprehēderis. Isti quos tātōpere offen-
 dit Moria, nec Hieronymi probabūt æditionē, nec isti mul-
 to sunt æquiores Basilio, Chrysostomo, Nazianzeno, q̄ no-
 bis, nisi quod in nos licētius debacchātur, quanq̄ aliquoties
 irritationes, nec illis indigna luminibus uerentur effutire. bo-
 nas literas metuūt, & suæ timent tyrānidi. Atq; ut intelligas
 me non temere hoc diuinare, cū opus esset institutū, & fama
 iam percrebuisset, accurrere quidā graues, ut habētur, uiri: &
 insignes, ut sibi uidentur, theologi: per omnia sacra typogra-
 phū obtestantes, ne quid Græcitatis aut Hebraismi pateret
 admisceri: ingēs in eis literis esse periculū, nec quicq̄ esse fru-
 etus, ad solā curiositatē esse paratas. Et ante hoc tempus cū
 apud Britānos agerē, forte fortuna incidit mihi compotatio
 cū Franciscano quodā, primi nomīnis Scotista, qui plebis iu-
 dicio multū sapere, suo nihil nescire uidet: huic cū exposui-
 sem quid in Hieronymo conarer, uehemēter admiratus est,
 esse quicq̄ in huius librīs, quod à theologis nō intelligeret:
 homo usq; adeo indoctus, ut demirer si tres uersus in omni-
 bus Hieronymi lucubrationibus recte intelligat. Addebat
 homo suavis, si quid in Hieronymi præfationibus addubi-
 tarē, Britonē omnia luculēter exposuisse. Quæso mi Dorpi,
 qd istis facias theologis, aut qd preceris, nisi forte fidelē me-
 dicū, qui cerebro medeat: Et tamē huius farinæ sunt aliquo-
 ties, qui in theologorū confessu fortissime uociferātur, hi de-

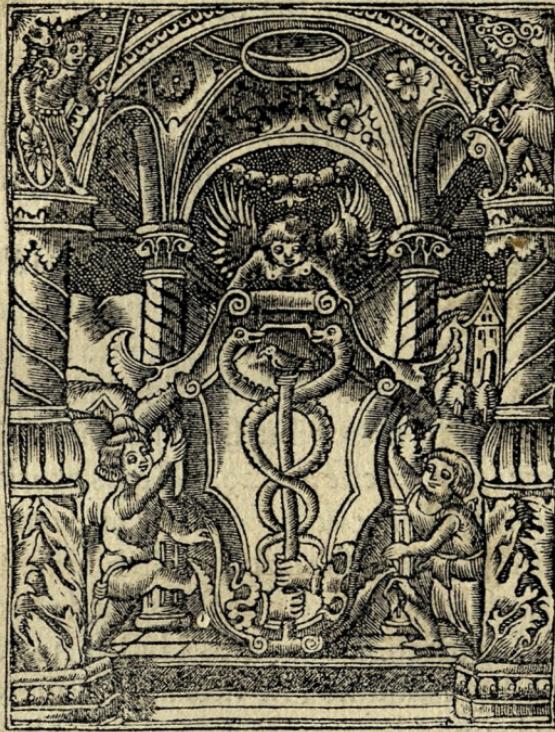
Christianismo pronūciant. Timent & horrēt cēū rem periculōsam ac pestilentē, quā diuus Hieronymus, quā Origenes etiā senex magnis sudoribus sibi parauit, q̄ uere theologus esset. At Augustinus iam episcopus, iā senex in Cōfessionū librīs deplorat, quod iuuenis ab eis literis abhorruisset, quæ sibi in exponēdis sacrīs literīs magno usui esse potuissent. Si periculū est, nō metuā hoc discriminis, quod uiri tam sapientes affectarūt. si curiositas, nolim esse sanctior Hieronymo, de quo c̄q̄ bene mereātur isti, q̄ quod ille fecit, curiositatē uocant, uiderint ipsi. Extat peruetustū Pontificij senatus decretum, de cōstituendis doctorib⁹, qui linguas aliquot publice traderēt, cū de sophistica, de Aristotelica philosophia perdiscenda nūsc̄ unq̄ quicq̄ sit cautū. nīl quod ista in decretis uocātur in dubiū, utrū fas sit ea discere, nēc ne. atq̄ horū studium à multis ac magnis autorib⁹ improbatur. Cur quod Pontificū autoritas iussit, negligimus: de quo dubitatū est, imò quod improbatū, id solū amplectimur: quanq̄ idem istis euénit in Aristotele, quod in diuinis literis. adeſt ubiq̄ Nemesis illa, cōtempti sermonis ultrix passim & hic hallucinantur, somniāt, cæcutiunt, impingūt, merāq̄ portēta profert. His egregijs theologis debemus, quod ex tam multis scriptorib⁹, quos in catalogo recenset Hieronymus, tā pauci supersint, quia scribebāt quod magistri nostri nō intelligērent. His debemus quod diuū Hieronymū sic habemus de prauatū ac mutilū, ut alijs plus propē negocij sit in restituendo, c̄q̄ ipsi fuerit in scribēdo. Iā uero qđ tertio loco scribis de Nouo testamēto, sanè demiror qđ tibi acciderit, aut quōnā interim perspicacissimos ingenij tui oculos auerteris. Nolis quicq̄

parū apte uerterit. Alijs ex rebus hoc periculū est, quas hoc
loco prudēs subticeo. Quāto Christianus fuerit, semotis cō
tentionibus, quod quisq; possit, in cōmunē usum libēter con
ferre, idq; candide amplecti, simulq; & citra fastū discere qd'
nescias, & citra inuidiā docere quod scias. Quod si qui sunt
illiteratores q; ut quicq; recte docere possint, elatiōres q; ut
quicq; discere uelint, hos, qm pauculi sunt, ualere sinamus, &
bonarū, aut certe bonæ spei mētiū potius habeam⁹ rationē.
Ostēdi quondā meas annotationes rudes adhuc, & adhuc
à follibus, quod aiūt, calētes, uiris integerrimis, summis theo
logis, doctissimis episcopis: hi fateban⁹ ex illis qualibuscūq;
rudimentis sibi plurimū lucis affulsiſſe ad diuinarū literarū
cognitionē. Porrò quod admones, sciebā Laurētiū Vallam
ante nos hoc laboris occupasse, quippe cuius annotationes
prīmus curarim euulgandas, & Iacobi Fabri in Paulinas epi
stolas cōmentarios uideram: atq; utinā ab his sic esset elabo
ratum, ut nostra industria nihil foret opus. Evidē Vallam
plurima laude dignū arbitror, hominē rhetoricū magis q;
theologū, qui hac diligētia sit usūs in sacris literis, ut Græca
cū Latinis contulerit, cum nō pauci sint theologi, qui nunq;
uniuersum testamentum ordine perlegerint. quanq; ab hoc
aliquot locis dissentio, præsertim in his quæ ad rē theologi
cam pertinēt. Porrò Iacobus Faber cōmentarios illos iā tum
habebat in manib; cū nos hoc operis moliremur: ac parū
cōmode euenit, ut nec in familiarissimis colloquijs alterutri
nostrū in mentem uenerit, de suo meminiſſe instituto. Nec
ante cognoui quid agitasset ille, priusq; opus formulis excu
sum pdisset. Et huius conatū uehementer approbo, quanq;
ab hoc

ab hoc quoq; locis aliquot dissentimus inuiti, cū tali amico libenter διαλέκτῳ futuri per omnia, nisi ueri magis q; amici esset habēda ratio, præsertim in sacris literis. Sed mihi nōdū satis liquet, cur hos duos obijcias, num ut à re uelut occupata deterreas? At apparebit me post tantos etiā uiros nō sine causa labore hunc suscepisse. An hoc significas, nec istorū in industriā probari theologis? Evidē quid Laurētio ad ueterē illā inuidiā accesserit, nō video. Fabrū audio pbari ab omnibus. Quid, quod nec omnino simile negociū molimur? Lau rētius tantū annotauit locos aliquot, idq; ut apparet, in trās, cursu, leuiq; quod dici solet, brachio. Faber in Paulinas dū taxat epistolas ædīdit commentarios, eaſq; suo more uertit: tum si qd discrepabat, obiter annotauit. Nos uniuersum te stamentū nouū ad Græcorū exemplaria uertimus, additīs ē regione Græcis, quo cuiuis promptū sit conferre: adiecimus separatim annotatiōes, in quibus partim argumētis, partim ueterū autoritate theologorū docemus, non temere mutatū quod emēdauimus, ne uel fide careat nostra correctio, uel facile deprauari possit quod emendatum est. Atq; utinā præ stare potuissimus, quod sedulo sumus conati. Nam quantū ad ecclesiæ negocium attinet, nihil uerebor has meas uigilios cuiuis episcopo, cuiuis cardinali, cuiuis etiā Romano pōtifici dicare, modo talis sit, qualē habemus. Postremo nō dubito futurū, quin tu quoq; sis ædito libro gratulaturus, qui nūc ab ædendo dehortaris, modo uel paululū eas degustaris literas, sine quibus hisce de rebus recte iudicari nō possit. Vide mi Dorpi, ut eodē officio geminā inieris gratiā: nīmīrum alterā apud theologos istos, quorū nomine diligentissimi me

me functus sis tua legatione: alterā apud me, cui tam amica admonitione testatiorē feceris amore tuū. Tu uicissim boni consules nostrā æque liberā satisfactionē, & si sapis, nostro consilio potius accedes, qui tuā unius rem ago. q̄z istorū qui tuū ingeniū eximījs rebus natū, non ob aliud student in suā trahere factionē, quām quo tāti ducis accessione suas cōmu niant copias. Sequātur illi meliora si possint: sin minus, tu ta men quod est optimū sequere. Quod si non potes illos red/ dere meliores, id quod uelim te adniti, saltē illud caue, ne te reddāt deteriorē. Porrò fac, ut qua fide causam istorū apud me egisti, eadē meā agas apud istos. Placabis homines, q̄ad fieri potest, & psuadebis me, quod facio, nō in eorū facere cō tumeliā. qui hasce literas nesciunt, sed in publicā omniū utili tatem, quæ nemini nō patebit, si uelit uti: neminē urget, si malit carere: tum eo esse animo, ut si quis exoriatur qui re/ ctiora docere possit aut uelit, me primū fore q̄ nostra rescin/ dam & abrogē, & illius subscribā sentētiæ. Ioanni Paludano multā ex me salutē dicito, cū quo fac ut hāc de Moria lité par tiaris pp̄ter cōmētarios illi dicatos à Listrio nostro. Doctissi mo Neuio, humanissimo D. Nicolao de Beueris, pr̄posito diui Petri fac me diligēter cōmendes. Meinardū abbatē, quē tā magnificis ornas pr̄conījs, nec dubito quin, qua es fide, uerissimis, uel tua causa diligo, uenerorq; neq; negligam in literis meis, simulatq; inciderit cōmoditas, eius honorificam facere mentionē. Bene uale mortalium charissime Dorpi. Antiuerpiae. Anno M. D. XV.

BASILEAE IN AEDIBVS IO. FROBENII
MENSE NOVEMBRI. AN. M. D. XIX.

И ПРИЯЛ СОБЫТИЯ ИЗ ВАШИХ
ДА ОДНАЧЕГО ПРИЧИНОЙ